

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ
ЖӘНЕ АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІНІҢ
ЖОБАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ ХАЛЫҚТЫҢ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІН БАҒАЛАУ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жыл

Мазмұны

Кіріспе.....	2
Негізгі ұғымдар.....	2
Қысқартулар тізімі	3
1. Зерттеу жүргізу әдістемесінің сипаттамасы	3
1.1. Жаппай сауал жүргізу әдісі.....	4
1.2. Сараптамалық сауал жүргізу әдісі.....	4
1.3. Фокус-топтар әдісі.....	5
1.4. БАҚ контент-анализ әдісі	5
1.5. Іріктеу әдіснамасы	5
2. Деректерді талдау және түсіндіру	6
2.1. Жаппай сауал жүргізу талдауы	6
2.1.1. «Білім беру» бөлімі.....	7
2.1.2. «Денсаулық сақтау» бөлімі	11
2.1.3. «Жұмыспен қамту» бөлімі.....	16
2.1.4. «Әлеуметтік қорғау» бөлімі.....	21
2.1.5. «Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы» бөлімі.....	26
2.1.6. «Қауіпсіздік».....	31
2.1.7. «Қоршаған орта» бөлімі.....	36
2.1.8. «Демалыс және бос уақыт өткізу» бөлімі.....	41
2.2. Сараптамалық сауал жүргізу (сұхбат) талдауы	46
2.3. БАҚ-ты талдау (контент-анализ).....	63
2.4. Фокус-топтың талдауы	69
2.5. Үкіметтік емес ұйымдардың жобаларын қазақстандық және шетелдік қаржыландыруды талдау.....	83
3. Қорытындылар.....	84
3.1. Таңдалған өңірлер халқының деңгейінде қызметтердегі қанағаттандырылған және қанағаттандырылмаған қажеттіліктерді анықтау	84
3.2. Қолданыстағы қызметтерді жақсарту және оларды дамыту бойынша қорытындылар мен ұсынымдар.....	92
3.2.1. Халық қажеттіліктері қанағаттандырылған ағымдағы жағдай туралы	92
3.2.2. Ұсынымдар.....	98
Қолданбалар	

Кіріспе

Бұл зерттеу Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігімен 2023 жылғы 27 шілдедегі № 161040017107/230133/00 «Халықтың қажеттіліктерін бағалау» қызметін мемлекеттік сатып алу туралы шартының орындалуы шеңберінде жүргізілді. Халықтың қажеттіліктерін бағалау әдістемесін 2022 жылы Қазақстанның Азаматтық альянсы әзірлеп, сынақтан өткізілді.

Осыған дейін де қажеттіліктерді бағалау әдістемесін әзірлеуге және сынақтан өткізуге әрекеттер жасалды. Сонымен, 2019 жылы Қоғамның дамуын ақпараттық қолдау қоры өңірлерде, соның ішінде ауылдық жерлерде Халықтың мұқтаждықтары мен қажеттіліктерін бағалау әдістемесін енгізу бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірледі.

Осылайша, осы жоба шеңберінде жүргізілген зерттеу бұрын әзірленген әдістемелерді пайдалана отырып, Қазақстан халқының қажеттіліктерін бағалаудың алғашқы әрекеті болып табылады. Пилоттық болып табылатын алдыңғы әрекеттерден айырмашылығы, бұл зерттеу ел сипатында екеніне назар аудару керек, деректер республикалық маңызы бар барлық облыстар мен қалалардан жиналды. Тиісінше, бұл жұмыстың нәтижелері анықталған проблемалық аймақтардың әрқайсысында оң өзгерістерге қол жеткізу үшін қолданбалы артықшылықтармен пайдаланылуы мүмкін.

Халықтың өмір сүру сапасын арттыру, адами әлеуетті дамыту мемлекеттік саясаттың, атап айтқанда Қазақстан Республикасының әлеуметтік саясатын іске асырудың негізгі басымдықтарының бірі болып табылады.

Халықтың мұқтаждықтары мен қажеттіліктерін бағалау стратегиялық бағдарламаларды жоспарлау секілді, барлық деңгейдегі мемлекеттік органдардың ағымдағы қызметін айқындайтын бірыңғай басқару шешімдерін де жоспарлау үшін бастапқы нүктесі болуы керек. Бұл ретте шешімдер орталық деңгейде де, жергілікті деңгейде де (мысалы, елдің бір облысы шегінде) қабылдануы мүмкін.

Мұндай зерттеудің қолданбалы пайдасы келесідей. Өздеріңіз білетіндей, азаматтардың мұқтаждықтары мен қажеттіліктері және әртүрлі әлеуметтік ұйымдар, соның ішінде мемлекеттік органдар тарапынан жүзеге асырылатын әлеуметтік жобалар арасында сәйкессіздік проблемасы жиі болып тұрады. Мысалы, әлеуметтік саланың ең өзекті проблемалары өзінің тақырыптық бағыты бойынша Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс, мемлекеттік гранттық қаржыландыру шегімен және шарттарымен белгіленген проблемалық емес салада көретілген, тиісінше үкіметтік емес ұйымдарды қызықтыратын салаға ілігуі мүмкін, алайда қолданыстағы қолдау тетіктерін пайдалана отырып шешілмейтін жағдай жиі байқалады. Ұсынылып отырған зерттеу қазақстандықтардың өзекті мұқтаждықтары мен қажеттіліктерінің түсінігін кеңейтуге және азаматтарды қолдау тетіктерінің тиімділігін арттыруға көмектеседі.

Халықтың қажеттіліктерін жүйелі зерделеу немесе бағалау қолданыстағы бағдарламаларды түзету немесе орталық және жергілікті деңгейде жаңаларын әзірлеу үшін ең басым проблемаларды анықтауға мүмкіндік береді.

Барлық осы жағдайларда мұндай шешімдер азаматтардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған, тиісінше, мұндай қызметтің түпкі нәтижесі халықтың өмір сүру сапасын арттыру болып табылады.

Негізгі ұғымдар

Проблема - адам үшін өзекті мұқтаждықтар мен қажеттіліктердің қанағаттандырылмауын мойындайтын жағдай.

Мұқтаждық - қандай да бір игілік алудағы адам сезінетін қажеттілік.

Қажеттілік - жеке тұлғаның материалдық немесе рухани сұранысын қанағаттандыру қажеттілігі.

Бағалау (Assessment, Evaluation) - белгілі бір қызмет саласын зерттеу кезінде ақпаратты дәйекті жинау, талдау және пайдалану процесі.

Зерттеу - қоғамның мүддесі үшін оның пайда болу, даму және қайта құру заңдылықтарын анықтау мақсатында қандай да бір объектіні (затты, құбылысты) ғылыми зерттеу процесі. Бұл жағдайда бағалау арқылы біз нақты зерттеуді түсінеміз, яғни фактілерді анықтау мақсатында жаңа білім іздеу немесе жүйелі тергеу; бір нәрсені зерделеу процесі, осындай әрекеттің (зерттеудің) нәтижесі, ғылыми жұмыс, зерттелген объектіні немесе бір нәрсені сипаттайтын құжат.

Халық — белгілі бір аумақта - континентте, елде, мемлекетте, облыста және т.б. өмір сүретін адамдар жиынтығы.

Қысқартулар тізімі

МӨТ – Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс

БҰҰ – Біріккен ұлттар ұйымы

ҚДАҚҚ – «Қоғамның дамуын ақпараттық қолдау қоры» ЖҚ

ЖАО – жергілікті атқарушы органдар

ОМО – орталық мемлекеттік органдар

АБҚО – «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы» КЕАҚ

ЖҚҚ – жол қозғалысының қауіпсіздігі

ЖҚЕ - жол қозғалысының ережелері

ПИК - пәтер иелері кооперативі

МИБ - мүлік иелерінің бірлестігі

1. Зерттеу жүргізу әдістемесінің сипаттамасы

Бұл зерттеудің мақсаты Қазақстан Республикасы халқының мұқтаждықтары мен қажеттіліктерін зерделеу және бағалау болды.

Қойылған мақсатқа сәйкес зерттеу алдында келесі міндеттер тұрды:

1. Халықтың (немесе оның белгілі бір топтарының) өзекті жағдайы туралы ақпарат алу, проблемаларды немесе қызметтердегі қажеттілікті анықтау.
2. Таңдалған өңірлер халқының деңгейінде қызметтердегі қанағаттандырылған және қанағаттандырылмаған қажеттіліктерді анықтау.
3. Қолданыстағы қызметтерді жақсарту және оларды дамыту бойынша қорытындылар мен ұсынымдар әзірлеу.
4. Анықталған қажеттіліктерге сәйкес жаңа қызметтерді анықтау.
5. Анықталған қажеттіліктерді тиімді қанағаттандыру үшін қажетті ресурстарға, тәсілдерге және әдістерге қатысты ұсынымдар.

Зерттеу объектісі Қазақстан Республикасының 18 жастан асқан қала және ауыл тұрғындары, сарапшылар, азаматтық қоғам, БАҚ өкілдері болып табылады.

Әзірленген әдістемеге сәйкес **зерттеу тақырыбы** халықтың (қала және ауыл тұрғындарының) өзекті қажеттіліктері болып табылады.

Осындай ауқымды және күрделі зерттеуді жүргізу кезінде аралас тәсіл қолданылды, сонымен қатар зерттеу әдістеріне де қатысты. Сонымен, зерттеушілер деректерді жинауда

төрт әдіс жиынтығын қолданды: сараптамалық сұхбат, жаппай сауал жүргізу, фокус-топтар және БАҚ контент-анализі. Бұл халықтың қажеттіліктеріне қатысты барынша объективті жағдайды алуға мүмкіндік берді.

1.1. Жаппай сауал жүргізу әдісі

Ақпарат жинаудың негізгі әдісі - онлайн сауалнаманы толтыру және жеке сұхбат жүргізу арқылы сұхбаткерлермен жаппай сауал жүргізу. Бұл әдіс республика халқының мұқтаждықтары мен қажеттіліктері туралы объективті кескін алуға мүмкіндік береді.

Деректерді жинау құралы ретінде логикалық құрылымдалған сұрақтама – социологиялық зерттеу сауалнамасы қолданылады. Сауалнама - белгілі бір ережелер бойынша тұжырымдалған және өзара бір-бірімен байланысты сұрақтар жиынтығын қамтитын бастапқы ақпаратты жинауға арналған стандартты құрал. Социологиялық сауалнаманың қасиеттері мен сапасы, оның көлемі, құрылымы, сұрақтарды құрастыру ерекшелігі тығыз байланысты және осы құралды (жаппай) пайдалану болжанатын сауал түрімен, сондай-ақ зерттеу объектісінің ерекшеліктерімен анықталады.

Социологиялық сауалнаманың құрылымы үш блоктан тұрады: 1) кіріспе, сұхбаткерге зерттеу туралы үндеуді, ақпаратты және толтыру жөніндегі нұсқаулықты және т.б. қамтиды; 2) негізгі, зерттелетін проблема бойынша нақты сұрақтар жиынтығын қамтиды. Бұл блокта зерттелетін проблеманың әртүрлі аспектілеріне немесе жеке тақырыптарға арналған бірнеше бөлімдері болуы мүмкін; 3) әлеуметтік-демографиялық, сұхбаткердің жынысы, жасы, отбасылық жағдайы, балаларының болуы, әлеуметтік мәртебесі және т. б. сияқты сипаттамалары туралы сұрақтар жиынтығын қамтиды.

1.2. Сараптамалық сауал жүргізу әдісі

Ауқымды зерттеулерде триангуляция принципін сақтай отырып, деректерді жинаудың қосымша әдістері ретінде сараптамалық сауал жүргізу қолданылады. Сараптамалық сауал жүргізу деректерді жинаудың бастапқы кезеңі болып табылады, өйткені сараптамалық сауал нәтижелері негізінде жаппай сауал жүргізуге арналған сауалнамаға енгізілетін негізгі сұрақтар тұжырымдалады.

Сараптамалық пікірді зерделеу үшін стандартталған сауалнама негізінде сарапшыдан жеке сұхбат алу әдісі қолданылады. Сонымен, ақпарат жинау әдісі ретінде сарапшылардың жеке нысандандырылған сұхбат алу әдісімен (face-to-face техникасы) жаппай сауал жүргізу қолданылады. Бұл әдіс халықтың мұқтаждықтары мен қажеттіліктерін анықтау мәселелері бойынша сараптамалық пікірдің ең объективті бөлігін алуға мүмкіндік береді.

Деректерді жинау құралы ретінде логикалық құрылымдалған сұрақтама – социологиялық зерттеу сауалнамасы қолданылады, көбінесе бұл құралды сұхбат жүргізуге арналған нұсқаулық деп те атайды. Сауалнама - белгілі бір ережелер бойынша тұжырымдалған және өзара бір-бірімен байланысты сұрақтар жиынтығын қамтитын бастапқы ақпаратты жинауға арналған стандартты құрал. Социологиялық сауалнаманың қасиеттері мен сапасы, оның көлемі, құрылымы, сұрақтарды құрастыру ерекшелігі тығыз байланысты және осы құралды (жаппай) пайдалану болжанатын сауал түрімен, сондай-ақ зерттеу объектісінің ерекшеліктерімен анықталады.

Зерттеу объектісі сарапшылар болғандықтан, сауалнама жаппай сауал жүргізу сауалнамасымен салыстырғанда сәл күрделі тілде құрастырылған. Сонымен, сарапшыларға ашық сұрақтар, сондай-ақ фактологиялық ақпаратты емес, пікірлер мен бағалауларды

анықтауға, сондай-ақ оларды дәлелдеуге бағытталған сұрақтар ұсынылды. Сонымен қатар, салыстыруға мүмкіндік болуы үшін екі сауал жүргізуді (әрқайсысының сапасын жоғалтпай) барынша синхрондауға әрекет жасалды.

Өңірлерде әр өңірге тән және өзекті болып табылатын проблемаларды тұжырымдау мақсатында қала/ауыл бөлінісінде 34 сарапшыдан сұхбат алынды. Әр өңірде кемінде 2 сарапшы бар (1 қала, 1 ауыл). Республикалық маңызы бар қалаларда қала деңгейінде 2 сарапшыдан.

1.3. Фокус-топтар әдісі

Фокус-топтарды жүргізу халықтың мұқтаждықтары мен қажеттіліктері туралы неғұрлым тереңірек ақпарат алуға бағытталған сапалы зерттеу әдісі, оны сандық өлшеулер жүргізу кезінде алу мүмкін емес. Фокус-топтарды өткізу барысында алынған ақпарат халық үшін өзекті қажеттіліктерді толық емес немесе сапасыз толтырудың себептерін сипаттау және ұсынымдар әзірлеу үшін сандық зерттеулер жүргізу нәтижесінде алынған деректерді неғұрлым дәл сипаттауға мүмкіндік береді.

Осы зерттеуде фокус-топтардың қатысушылары жалпы халықтың да, жекелеген топтардың да (халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қоса алғанда) пікірін білдіретін үкіметтік емес сектордың және азаматтық қоғамның өкілдері, ғылыми қоғамдастық өкілдері, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері және пікірі міндет қоюға және мұқтаждықтар мен қажеттіліктерді бағалау нәтижелерін түсіндіруге елеулі әсер етуі мүмкін азаматтардың басқа да санаттары болды.

Барлығы 40 фокус-топ өткізілді: қала/ауыл қағидаты бойынша 17 өңірде екіден және республикалық маңызы бар қалаларда екіден. Әр фокус-топтың қатысушылар саны – 8-12 адам.

1.4. БАҚ контент-анализ әдісі

Контент-анализ (ағылш. contents — мағына, мазмұн) – құжаттарда көрсетілген әртүрлі фактілер мен тенденцияларды анықтау немесе өлшеу мақсатында осы құжаттардың мазмұнын зерттеу әдісі. Контент-анализдің ерекшелігі - ол құжаттарды олардың әлеуметтік контекстінде зерделейді.

Бұл зерттеуде БАҚ-тағы жарияланымдарға, сондай-ақ e-otinish, kurultay платформаларына контент-анализ жасалды, осының шеңберінде азаматтар проблемалық сұрақтар мен өтініштерін қалдыра алады. Контент-анализ белгілі бір уақыт аралығында берілген басты сөздерге сәйкес халықтың белгілі бір проблемаларын, мұқтаждықтары мен қажеттіліктерін еске түсіру жиілігін анықтауға бағытталған.

Әдісі: БАҚ массивтері мен кері байланыс порталдарының сандық және сапалық көп факторлы талдауы. Осы платформаларды талдау кезінде халық жиі көтеретін проблемалық мәселелерді анықтау жоспарлануда. Контент-анализ жүргізу кезінде 24 дереккөз қаралды.

1.5. Іріктеу әдіснамасы

Зерттеуде жаппай сауал жүргізу үшін квоталық іріктеу қолданылады. Іріктеу жиынтығының көлемі 2500 адам.

Іріктеу репрезентативті болып табылады және келесі өлшемдерге негізделген (тұратын өңірі, елді мекен түрі, жынысы, жасы, этникалық тегі). Дәл осы өлшемдер бойынша іріктеу бас жиынтықтың немесе өңірдің 18 жастан асқан халқының тиісті пропорцияларына

жуықталған (Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес 2023 жылдың басы).

Социологиялық зерттеу жүргізу аумағы – ҚР 20 өңірі, 17 облыс және республикалық маңызы бар 3 қала.

	Барлығы	Қала	Ауыл
Қазақстан Республикасы	2500	1576	924
Абай облысы	81	49	32
Ақмола облысы	108	61	47
Ақтөбе облысы	116	87	29
Алматы облысы	184	30	154
Атырау облысы	81	45	36
Батыс Қазақстан облысы	91	51	40
Жамбыл облысы	145	64	81
Жетісу облысы	87	39	48
Қарағанды облысы	156	127	29
Қостанай облысы	120	75	45
Қызылорда облысы	97	45	52
Маңғыстау облысы	86	40	46
Павлодар облысы	105	75	30
Солтүстік Қазақстан облысы	78	38	40
Түркістан облысы	230	56	174
Ұлытау облысы	28	22	6
Батыс Қазақстан облысы	105	70	35
Астана	175	175	0
Алматы	291	291	0
Шымкент	136	136	0

Сараптамалық сауал жүргізу және фокус-топтар репрезентативті болып табылмайтын және арнайы ережелер негізінде есептелмейтін нысаналы іріктеу бойынша жүргізіледі. Айта кету керек, бұл жағдайда репрезентативтілік бұл әдістерге мүлдем сәйкес келмейтін, тіпті «артық» ұғым болып табылады (өйткені шын мәнінде осының негізінде репрезентативті іріктеу жасалатындай сарапшылар мен мүдделі тараптардың белгілі бір жалпы жиынтығы жоқ).

2. Деректерді талдау және түсіндіру

2.1. Жаппай сауал жүргізу талдауы

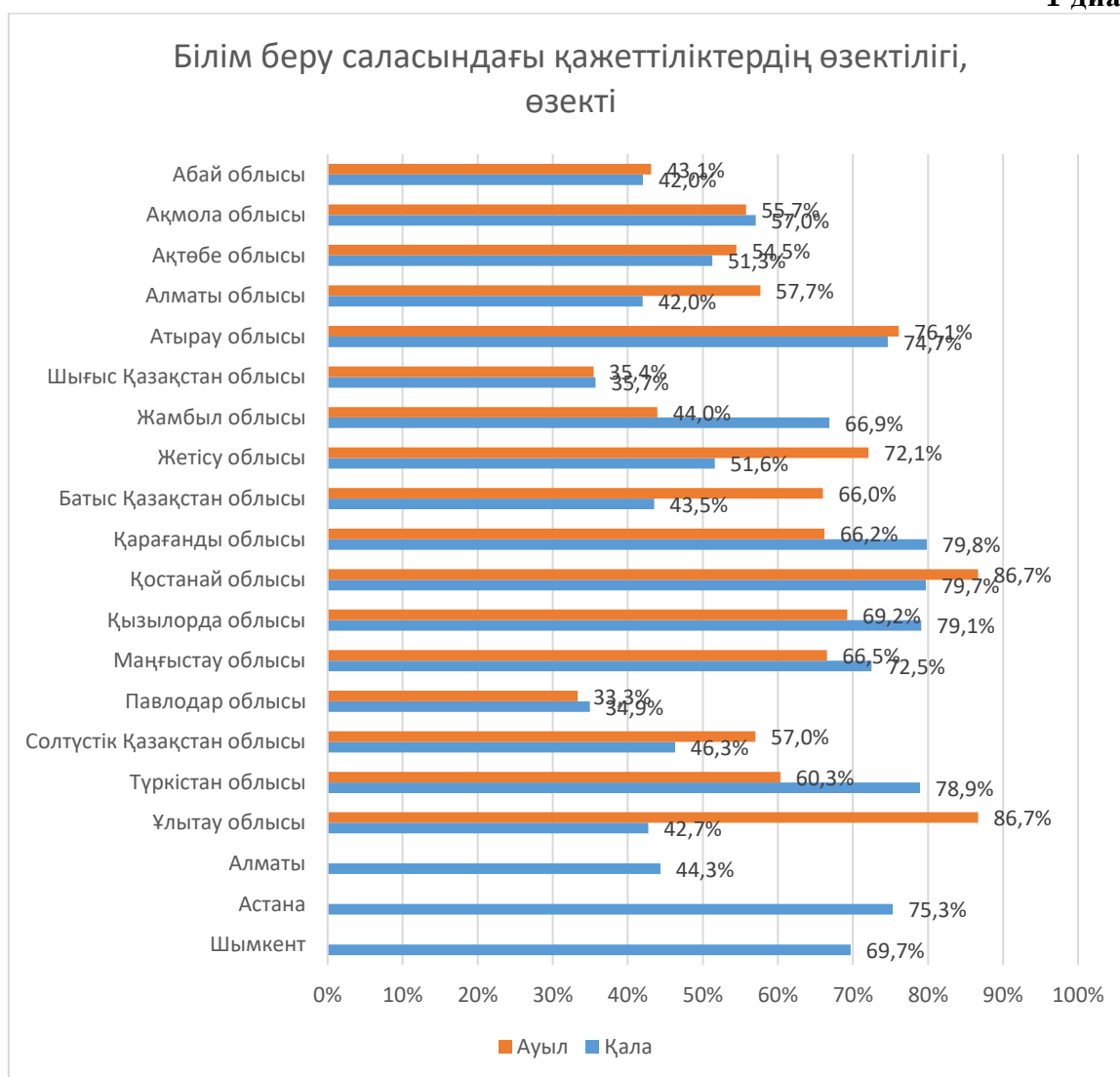
Жалпы алғанда, жаппай сауал жүргізу кезінде бірнеше негізгі бөлімдер (салалар) бойынша халықтың 57 ықтимал қажеттілігі бағаланды: Білім беру, Денсаулық сақтау, Жұмыспен қамту, Әлеуметтік қорғау, Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы, Қауіпсіздік, Қоршаған орта, Демалыс және бос уақыт өткізу және өзге де.

Салалардың әрқайсысы үш аспектіде қарастырылды: 1) Қажеттіліктің өзектілігі (сұхбаткер үшін қаншалықты маңызды); 2) Қажеттілікті қанағаттандыру толықтығы (сұхбаткер үшін өзекті қажеттілік қаншалықты қанағаттандырылады – толығымен немесе ішінара); 3) Қажеттілікті қанағаттандыру сапасы (қажеттілік қаншалықты сапалы, толық немесе ішінара толтырылады).

2.1.1. «Білім беру» бөлімі

Бағаланған бірінші аспект - білім беру саласындағы қажеттіліктердің өзектілігі. Ұсынылған диаграммадан көріп отырғанымыздай, Ұлытау облысының ауыл тұрғындары үшін бұл проблема аса өзекті болып табылады, сұхбаткерлердің 86,7%-ы оны таңдаған. Жауаптардың осындай жоғары пайызы Қостанай облысының ауыл тұрғындарында байқалады – 86,7% - ауыл тұрғындары және 79,7% – қала тұрғындары. Бұдан әрі осы қажеттіліктің жоғары өзектілігін растаған өңірлер – Атырау, және де осы өңірдің ауыл тұрғындары да – 75,1%, қала тұрғындары да – 74,7% жоғары сұранысты көрсетті. Қызылорда облысында қажеттілік қала тұрғындары үшін анағұрлым өзекті – 79,1%, ауыл тұрғындары үшін сәл төмен, алайда оларда да жоғары пайызы – 69,2%. Қарағанды облысында қала халқының өзектілігі жоғары – 79,8%, ауылда – 66,2%. Бұл салада ең жақсы көрінетін: Павлодар облысы (33,3% қала, 34,9% ауыл), ШҚО (35,4% ауыл, 35,7% қала), Алматы қаласы (44,3%).

1-диаграмма

Әрі қарай сауалнама барысында білім беру толықтығы қарастырылды. Төменде берілген диаграммадан азаматтардың пікірі бойынша (халықтың пікірі бойынша) білім беру толықтығының ең нашар жағдайы Маңғыстау облысында екенін көруге болады, онда сұралғандардың 29,6%-ы білім беру саласындағы қажеттіліктер мүлдем қанағаттандырылмайтынын көрсеткен, Жетісуда мұндай сұхбаткерлер 29%, Жамбыл облысында – 28,1%. Бәрінен де Қостанай облысында жағдай жақсы көрінеді, онда

сұхбаткерлердің 41%-ы білім беру қажеттіліктері толығымен қанағаттандырылатынын көрсеткен. Алматыда мұндай жауаптар 33,4%, Атырау облысында – 32,6, Шымкентте – 31,8%.

2-диаграмма

Ауыл тұрғындарына келетін болсақ, Жамбыл облысында төмен көрсеткіштер байқалады, онда 36,3% тұрғындардың пікірінше білім беру қажеттіліктері қанағаттандырылмайды. Павлодар облысында мұндай жауаптар 33,7%, Маңғыстауда – 33,5%. ШҚО-да ең жақсы көрініс ШҚО, онда ауыл тұрғындарының 60,3%-ы бұл қажеттілік толығымен қанағаттандырылатынын көрсеткен, Абай облысында мұндай жауаптардың жартысынан көбі (55,1%), Ақмола облысында жартысына жуығы (49%), Алматы облысында (48,4%).

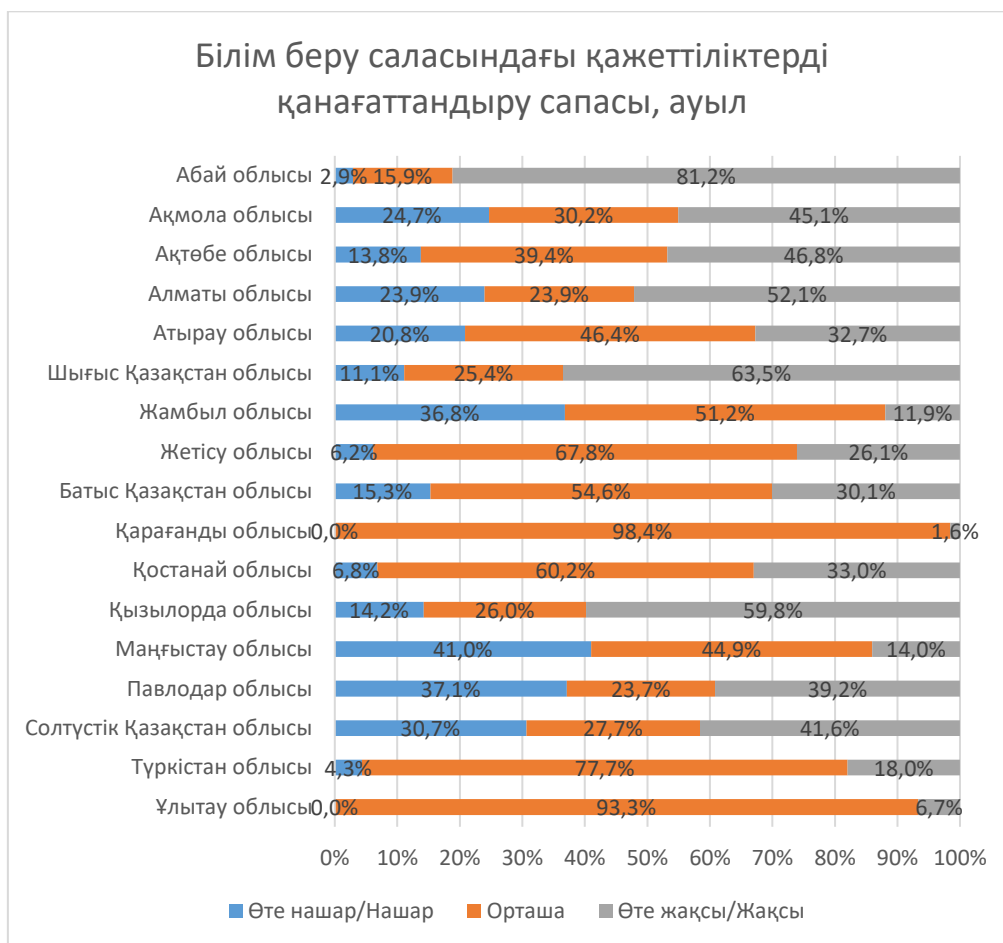
Білім беру саласындағы қажеттіліктерді бағалаудың келесі аспектісі – ол оның сапасы. Білім беру сапасына Жетісу облысындағы қала тұрғындарының мүлдем көңілдері толмайды, онда сұхбаткерлердің 44,2%-ы оны өте нашар/нашар деп бағалаған. Маңғыстау облысында сауалнамаға қатысқандардың 43,9%-ы білім беру сапасы туралы жағымсыз пікір білдірді. Қала тұрғындарының пікірінше Қостанай облысында білім беру сапасы бәрінен де жақсы, онда 71,3%-ы білім беру сапасын өте жақсы/жақсы деп бағалады. Қарағанды облысында білім беру сапасымен қала тұрғындарының жартысынан көбі – 52,5%, Түркістан облысында – сұхбаткерлердің жартысы – 50,2% қанағаттандырылған. Сондай-ақ, білім беру сапасы туралы ең аз теріс жауаптар Қарағанды және Түркістан облыстарында болғанын атап өтуге болады, онда өте нашар/нашар бағаны сұралғандардың 1%-дан азы - тиісінше 0,4% және 0,9%-ы берді. Қостанай облысында жағымсыз бағалаудың пайызы төмен - 2,1%.

Ауыл тұрғындары бойынша жағымсыз жауаптардың пайызы сәл төмен. Мәселен, білім беру сапасымен қанағаттанудың ең төмен көрсеткіші Маңғыстау облысында – 41%. Павлодар және Жамбыл облыстары бойынша шамамен бірдей нәтижелер байқалады – тиісінше 37,1% және 36,8%. Айта кетейік, Қарағанды және Ұлытау облыстарының ауыл тұрғындарында жағымсыз жауаптар мүлдем болған жоқ. Алайда, Ұлытау облысында білім беру сапасына сәл жоғары баға - небәрі 6,7% бергендігіне, ал өңірдегі ауыл тұрғындарының көпшілігі – 93,3%-ы «орташа» жауап нұсқасын таңдағанына назар аударған жөн.

Абай облысының ауыл тұрғындары білім беру сапасын жақсы деп санайды, мұнда қанағаттанғандардың пайызы - 81,2% құрайды, өңірдегі білім берудің жағымсыз бағалары небәрі 2,9% екенін ескерсек, бұл ерекше назар аударуға лайық.

Сондай-ақ, білім беру сапасын ШҚО ауыл тұрғындары – 63,5%, Қызылорда облысы – 59,8%, Алматы облысы – 52,1% жоғары бағалады.

2.1.2. «Денсаулық сақтау» бөлімі

Бағалаудың бірінші аспектісі - мәселенің өзектілігі. Төменде ұсынылған диаграммадан денсаулық сақтау мәселелері барлық тұрғындар – барлық өңірлер, қалалық және ауылдық үшін (әр түрлі дәрежеде) өзекті екендігін көреміз. Атап айтқанда, 43,8%-дан аз сұхбаткерлер ешбір өңірде байқалмайды. Көптеген өңірлер үшін денсаулық сақтаудың өзектілігі 75-тен 100 пайызға дейінгі көлемде анықталады. Мысалы, Ұлытау облысында денсаулық сақтау 100% қала тұрғындары мен 83,1% ауыл тұрғындары үшін өзекті. Қарағанды облысында өзектілікті барлық тұрғындар бірдей бағалады: 98,7% қала, 98% ауыл. Түркістан облысында денсаулық сақтаудың өзектілігін қала тұрғындарының 98,4%-ы және ауыл тұрғындарының 93,7%-ы, Шымкентте – 91,9%-ы белгілеген, Қостанай облысында қала тұрғындары үшін өзектілік 100% жуық - 98,8%.

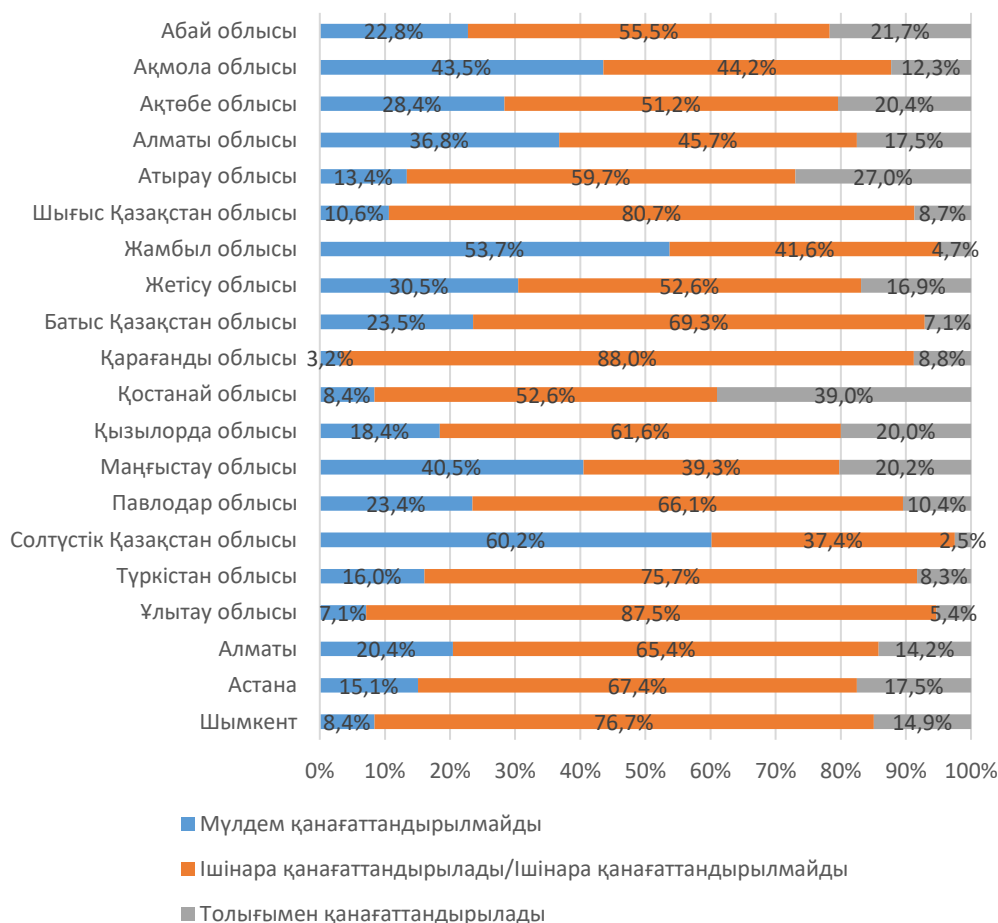
Денсаулық сақтау саласының басқа өңірлер үшін жоғары өзектілігі аясында Абай облысы айтарлықтай жақсы көрінеді – қала тұрғындары үшін 52,1%, ауыл тұрғындары үшін 43,8%. Алматы облысында денсаулық сақтаудың өзектілігін сауалнамаға қатыскандардың жартысынан азы – 46,1%-ы атап өтті, дегенмен өңір тұрғындары бұл мәселеге көбірек алаңдайды - 76,4%.

Әрі қарай денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандырудың толықтығы қарастырылды. Қала тұрғындарымен сауал жүргізу нәтижелері СҚО-да ең қиын жағдай байқалатынын көрсетті, онда сұхбаткерлердің 60,2%-ы денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктер мүлдем қанағаттандырылмайтынын көрсеткен. Осыған ұқсас жағдай Жамбыл облысында байқалады, онда қанағаттанбаған сұхбаткерлердің пайызы 53,7% құрайды. Қанағаттанбаушылықтың жоғары пайызы бар тағы бір өңір – Ақмола облысы, онда мұндай сұхбаткерлер 43,5%.

«Толығымен қанағаттандырылады» деген жауапқа келетін болсақ, жалпы өңірлер бойынша мұндай жауаптардың пайызы төмен, ең жақсы нәтиже Қостанай облысында – 39% белгіленген. Қанағаттандыру деңгейі бойынша келесі орында Атырау облысы 27%. Қалған өңірлерде қанағаттандыру деңгейі 21,7% көлемінде және одан төмен. Мұнда тағы да СҚО-ға назар аударған жөн, онда «толығымен қанағаттандырылады» деген жауапты тек 2,5% таңдаған. Сонымен қатар, төмен бағалар Жамбыл облысында – 4,7%, Ұлытау облысында – 5,4% байқалады.

Денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығы, қала

Ауылдық жерлерде Жамбыл облысы назар аударуға лайық, онда сұралғандардың 76,7%-ы денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктер мүлдем қанағаттандырылмайды деп санайды. Бұл басқа өңірлер бойынша мағынасын айтарлықтай арттыратын ең жоғары көрсеткіш. Мәселен, мағынасы бойынша Жамбыл облысынан кейінгі өңір - Маңғыстау облысы болып табылады, онда қанағаттанбаған тұрғындар 45,3%-ды құрайды. Бұдан кейін Ақмола облысы тұр – 42,2%. Бірақ Жамбыл облысында бірде-бір сұхбаткер «толығымен қанағаттандырылады» деген жауап нұсқасын таңдамауы ең маңызды болып табылады. Шамасы, өңірдегі денсаулық сақтау жағдайы шынымен де қиын.

Бұл бөлімде Қарағанды облысы неғұрлым жағымды болып көрінеді, онда сұралғандардың тек 1,3%-ы ғана денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктердің қанағаттандырылмайтынын көрсеткен.

Ұлытау облысы да назар аударуға лайық, онда бірде-бір сұхбаткер шекті мәндерді таңдаған жоқ (мүлдем қанағаттандырылмайды – толығымен қанағаттандырылады), ал барлығы 100% ішінара қанағаттандырылады деген жауап нұсқасын таңдады.

«Толығымен қанағаттандырылады» деген жауап нұсқасы бар жағдайды қарастыра отырып, ең жағымды жағдай Абай облысында байқалғанын атап өткен жөн, онда сұхбаткерлердің

42,2%-ы осы нұсқаны таңдаған. Сондай-ақ, айтарлықтай жаман емес көрсеткіштер Алматы облысында – 38,5%, Атырау облысында – 34,6%, БҚО-31,8% байқалды.

8-диаграмма

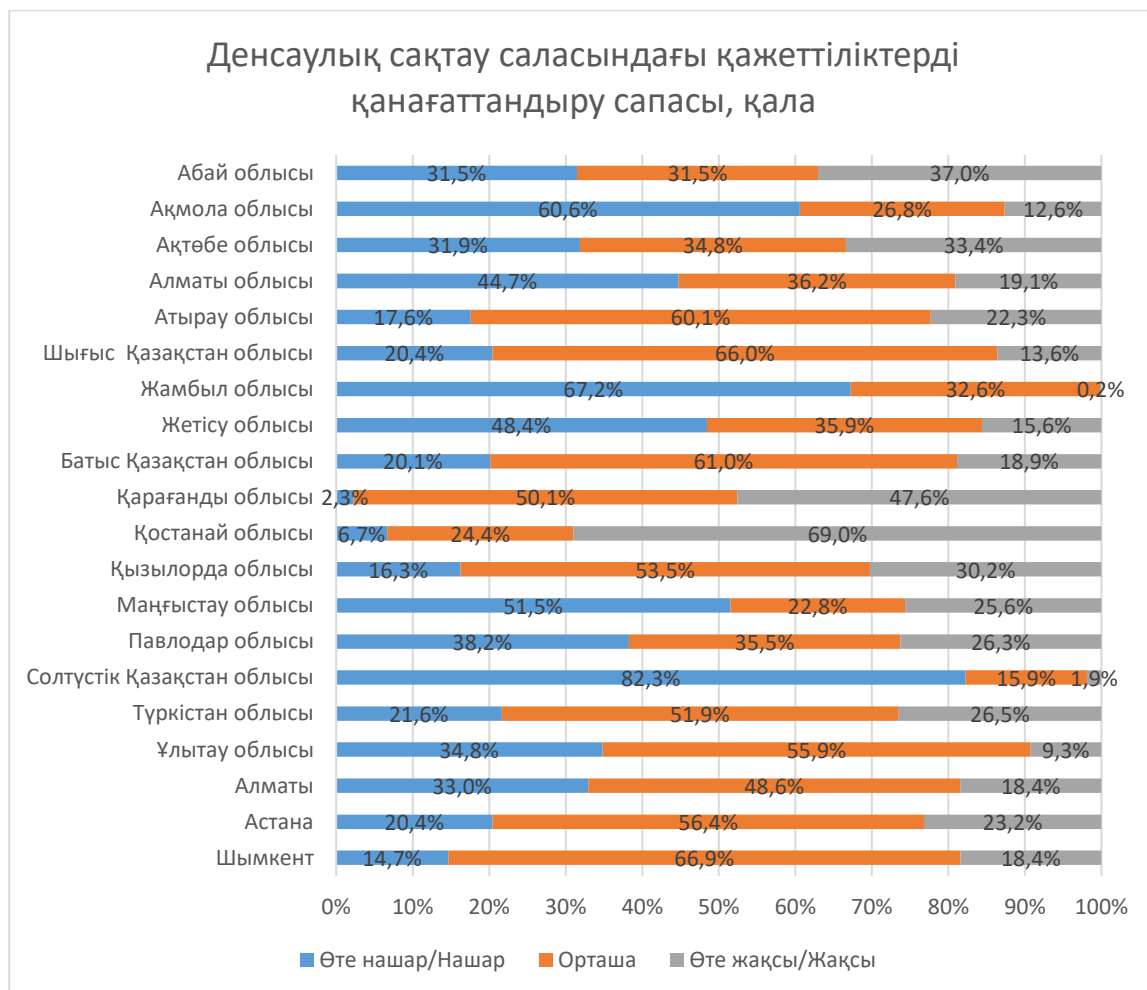
Бағалаудың келесі аспектісі - денсаулық сақтау сапасы. Бұл жерде тағы СҚО көзге түсті, онда сұхбаткерлердің – қала тұрғындарының 82,3%-ы денсаулық сақтау сапасы нашар/өте нашар екенін көрсетті. Өңірдегі қала тұрғындарының небәрі 1,9%-ы «Өте жақсы/жақсы» деген жауапты таңдағанын назарға ала отырып, өңірдегі денсаулық сақтау сапасының жағдайы нашар екен деп қорытынды жасауға болады.

Келесі назар аударарлық өңір - Жамбыл облысы, онда қала тұрғындарының 67,2%-ы денсаулық сақтау сапасына қанағаттанбайды, тек 0,2%-ы ғана қанағаттанған. Ақмола облысында сұхбаткерлердің жартысынан көбі денсаулық сақтау қызметтері сапасының төмендігін атап өтті – 60,6%, бұл ретте қанағаттанғандардың пайызы аса жоғары емес – тек 12,6%.

Қостанай облысындағы жағдайды жағымды деп айтуға болады, онда қанағаттанбағандардың пайызы айтарлықтай жоғары болмаса да – 6,7%, денсаулық сақтау

сапасына риза болған қала тұрғындарының өте жоғары пайызы байқалады – 69%. Қарағанды облысында да қанағаттанғандардың пайызы жоғары – 47,6%, ал қанағаттанбағандардікі тек 2,3%. Абай облысында жауаптарды бөлу іс жүзінде тең болды: 37%-ы сапаға риза, 31,5%-ы сапаны орташа деп санайды, 31,5%-ы сапаны нашар деп санайды.

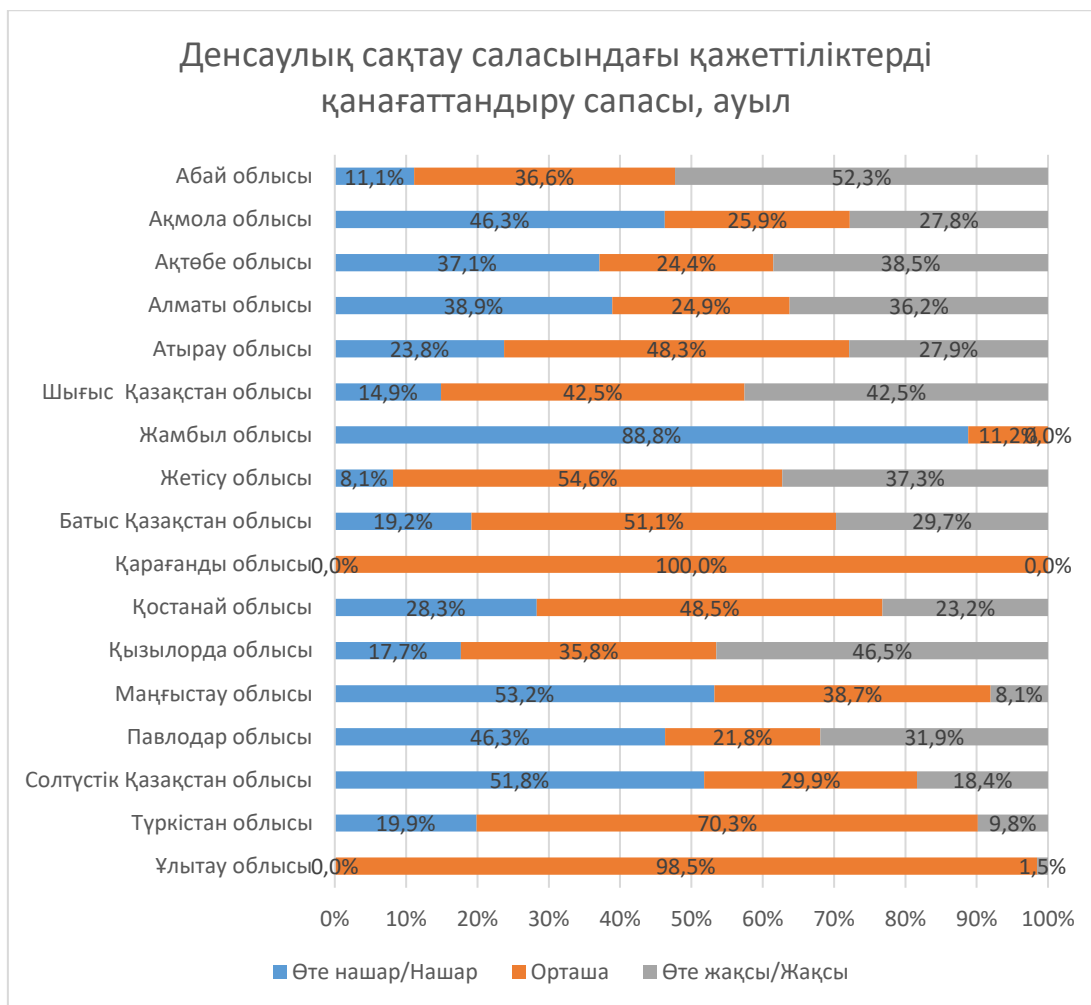
9-диаграмма

Ауыл тұрғындарының денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктерін қанағаттандыру сапасына қатысты Жамбыл облысы бойынша тағы да төмен көрсеткіштер байқалатынын атап өткен жөн – қанағаттандырылмағандар 88,8%, бұл ретте өңірдің бірде - бір сұхбаткері «өте жақсы» нұсқасын таңдаған жоқ - 0%. Басқа өңірлерде көрсеткіштер онша жаман емес. Мәселен, сапаға қанағаттанбаған тұрғындардың жоғары пайызы бар келесі өңірлер Маңғыстау облысы – 53,2%, одан әрі СҚО – 51,8, одан кейін Ақмола және Павлодар облыстары – 46,3%.

Салыстырмалы түрде жақсы көрсеткіштер Абай облысында – 52,3% қанағаттандырылды, Қызылорда облысында – 46,5%, ШҚО – 42,5%. Риза болмағандардың ең азы Жетісу облысында – 8,1%, Абай облысында – 11,1%.

10-диаграмма

2.1.3. «Жұмыспен қамту» бөлімі

Ұлытау облысы үшін жұмыспен қамту проблемасы ең өзекті болып табылады, әсіресе қала тұрғындары үшін – 98,1%, ауылдықтар үшін аз дәрежеде – 69,2%. Түркістан облысында қала тұрғындары да, ауыл тұрғындары да жұмыспен қамтуды өзекті мәселе ретінде белгілейді – тиісінше 94,1% және 95,8%. Қостанай облысында проблема қала тұрғындары үшін анағұрлым өзекті – 96,5%, ауыл тұрғындары үшін де өзекті, бірақ аз – 79,3%.

Ұсынылған диаграммдан көріп отырғанымыздай, жұмыспен қамту барлық өңірлер үшін маңызды, тек төрт өңірге ғана қатысты аз дәрежеде: Абай облысы, қала - 42,6%, ауыл – 27,1%; ШҚО, қала – 34,9%, ауыл – 36,2%, Павлодар, қала – 52,6%, ауыл – 40%.

Жұмыспен қамту саласындағы қызметтерге қанағаттану толықтығы туралы сұраққа осы бөлімде Қостанай облысы неғұрлым жайлы болатыны көрсетілген жауаптар алынды: онда 39,4%-ы «Толығымен қанағаттандырылады» деген жауапты таңдады, Атырау (27,5%), Алматы (27%), Ақтөбе (25,7%) облыстары бойынша шамамен тең көрсеткіштер. СҚО-ға назар аударған жөн, онда жағымды бағалардың пайызы небәрі 2,6%, ал жағымсыз бағалар – 47,8%, бұл өңірлер бойынша жауаптардың ең нашар арақатынасы. Сондай-ақ, кейбір басқа өңірлердегі жағдай бойынша сұрақтар туындайды: Жамбыл облысы – 46,3%, Маңғыстау облысы – 43,5%, Ақмола облысы - 43,2%. Жағымды бағалаудың ең аз пайызы (Қостанай облысынан кейін) Қарағанды облысында байқалады – 12,7%.

Ауыл тұрғындарының жұмыспен қамту саласындағы қажеттіліктерін қанағаттандыру толықтығына қатысты жағдай келесідей. Жамбыл облысындағы жағдай ерекше назар аударуды талап ететіні анық, онда сұхбаткерлердің барлығы дерлік «Мүлдем қанағаттандырылмайды» деген жауапты таңдаған - 96,9%. Бұл ең нашар көрсеткіш, басқа өңірлерде ең жоғары жағымсыз көрсеткіш Маңғыстау облысында көрсетілген - 42,3%. Сонымен қатар жоғары көрсеткіштер Павлодар облысында – 38,5%, Ақмола облысында - 35,4% көрсетілген.

Қарағанды облысындағы жағдай неғұрлым жайлы болып көрінеді, онда 3,3%-ы ғана жағымсыз жауаптар. «Толығымен қанағаттандырылады» деген жауап нұсқаларына қатысты, мұндай жауаптардың көбі Алматы облысының ауыл тұрғындарында – 36,4%, Атырау облысында – 33,9%, БҚО – 32,3% екенін атап өткен жөн.

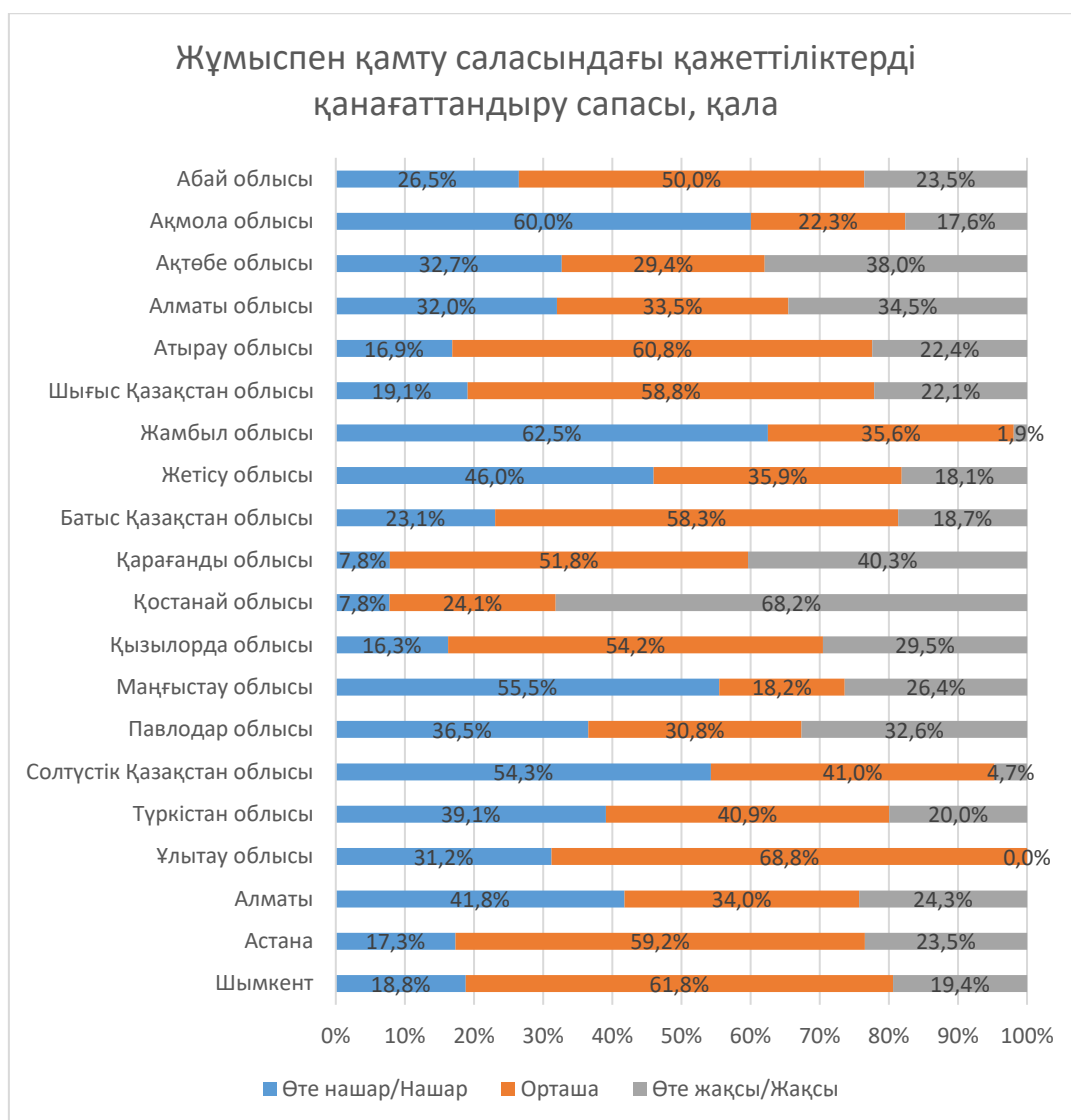
Сондай-ақ, Қарағанды және Ұлытау облыстарына назар аударған жөн, онда сұхбаткерлердің көпшілігі «Ішінара қанағаттандырылады» деген жауапты таңдаған, мүмкін сұхбаткерлер бұл проблеманы іс жүзінде кездестірмегеннен кейін және ол бойынша ақпаратқа ие болмағандықтан осы жауапты таңдаған шығар.

Жұмыспен қамту саласында көрсетілетін қызметтердің сапасына қатысты жағдай төмендегі диаграммаларда көрсетілген. Келесі өңірлердің қала тұрғындары жұмыспен қамту саласындағы қызметтердің сапасын жоғары бағалаған жоқ: Жамбыл облысы – 62,5%, Ақмола облысы – 60%, Маңғыстау облысы – 55,5%, СҚО – 54,3%.

Ең жағымды жағдай Қостанай облысында байқалады, онда жұмыспен қамту саласындағы қызметтердің сапасына қала тұрғындарының 68,2%-ы риза, бұл ретте тек 7,8%-ы жағымсыз жауаптар берді. Қалған өңірлерде жұмыспен қамту саласындағы қызметтердің сапамен қанағаттанғандар саны 41%-дан аспайды: Қарағанды – 40,3%, Ақтөбе – 38%, Алматы – 34,5%.

Қызметтер сапасымен толық қанағаттанғандардың ең аз саны Ұлытау облысында – 0%, Жамбыл облысында – 1,9%.

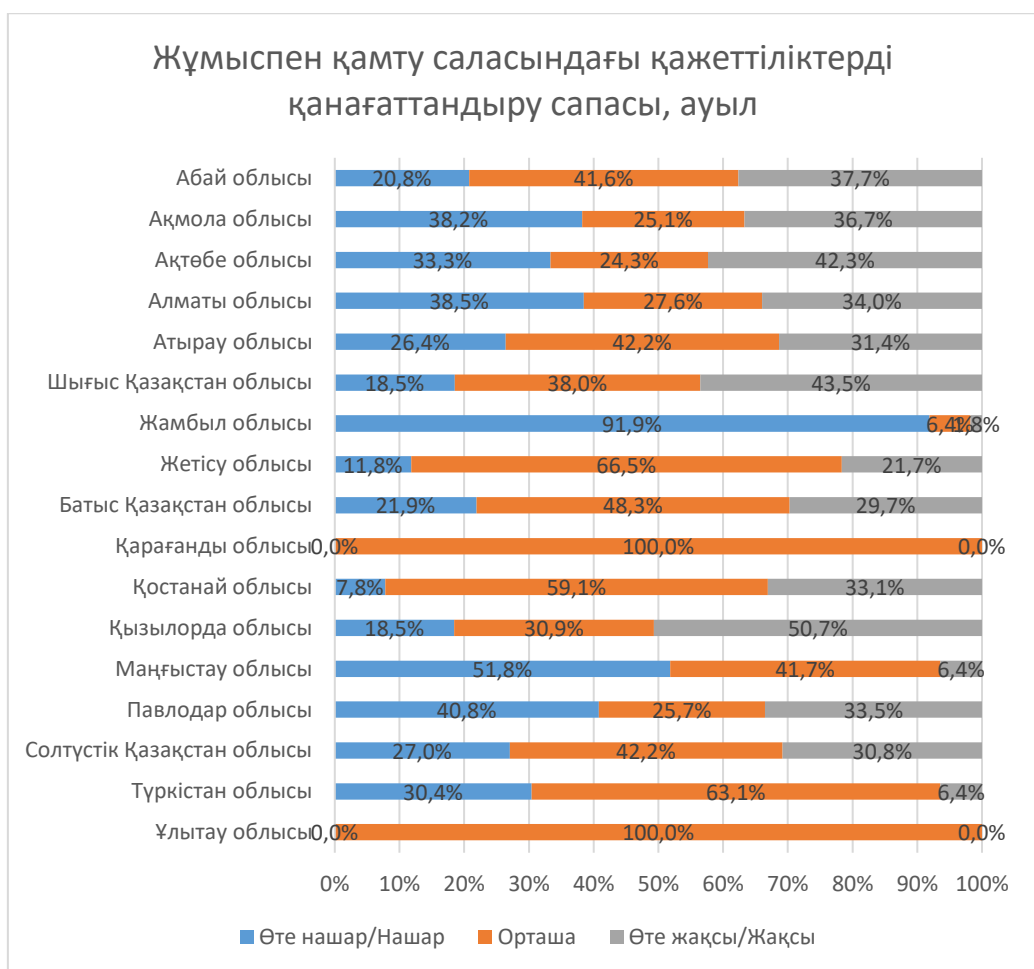

Елді мекендерде жұмыспен қамту қызметтерімен қанағаттану жағдайы қала жағдайынан біршама ерекшеленеді. Мәселен, Жамбыл облысында ең күрделі жағдай, онда жағымсыз жауаптар саны 100% жақындаған - 91,9%. Сонымен қатар, қанағаттанбағандар көп, олар Маңғыстау облысында – 51,8%, Павлодар облысында - 40,8%.

Қанағаттанбағандардың ең аз саны Қостанай облысында – 7,8%, Жетісу облысында – 11,8%.

Есте қаларлығы, Қарағанды және Ұлытау облыстарында жағымсыз бағалар мүлдем жоқ, дегенмен жағымдысы да жоқ, барлық сұхбаткерлер «Орташа» жауабын таңдады.

Қызмет сапасына ең жоғары бағаны Қызылорда облысының – 50,7%, ШҚО – 43,5%, Ақтөбе облысының – 42,3% ауыл тұрғындары берді.

2.1.4. «Әлеуметтік қорғау» бөлімі

Көптеген өңірлер үшін бұл сала өте өзекті болып табылады. Тек Абай облысында ғана қала тұрғындары секілді, ауыл тұрғындары бойынша да қызығушылықтың біршама төмен пайызы көрсетілген – тиісінше 26,6% және 48%.

Ең көп өзектілікті Қарағанды облысының тұрғындары белгілеген, қала – 96,9%, ауыл – 100%, Ұлытау облысында, қала – 80,7%, ауыл – 100%, Түркістан облысында, қала – 96,9%, ауыл – 91,4%, Қостанай, қала – 77,3%, ауыл – 96,1%, Жамбыл, қала – 88,3%, ауыл – 87,7%. Бұл жерде біршама бейтарап болып ШҚО (қала – 40,7%, ауыл - 40,7%), БҚО (қала – 44,1%, ауыл – 68,8%), Павлодар облысы (қала – 60%, ауыл – 40%) көрінеді.

Әлеуметтік қорғау саласында қызмет көрсетудің толықтығын тұрғындар былайша бағалады. СҚО қала тұрғындары әлеуметтік қорғау саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығын барлық басқа өңірлерден төмен бағалады - 71,6%, бұл қажеттіліктер мүлдем қанағаттандырылмайтынын атап өтті.

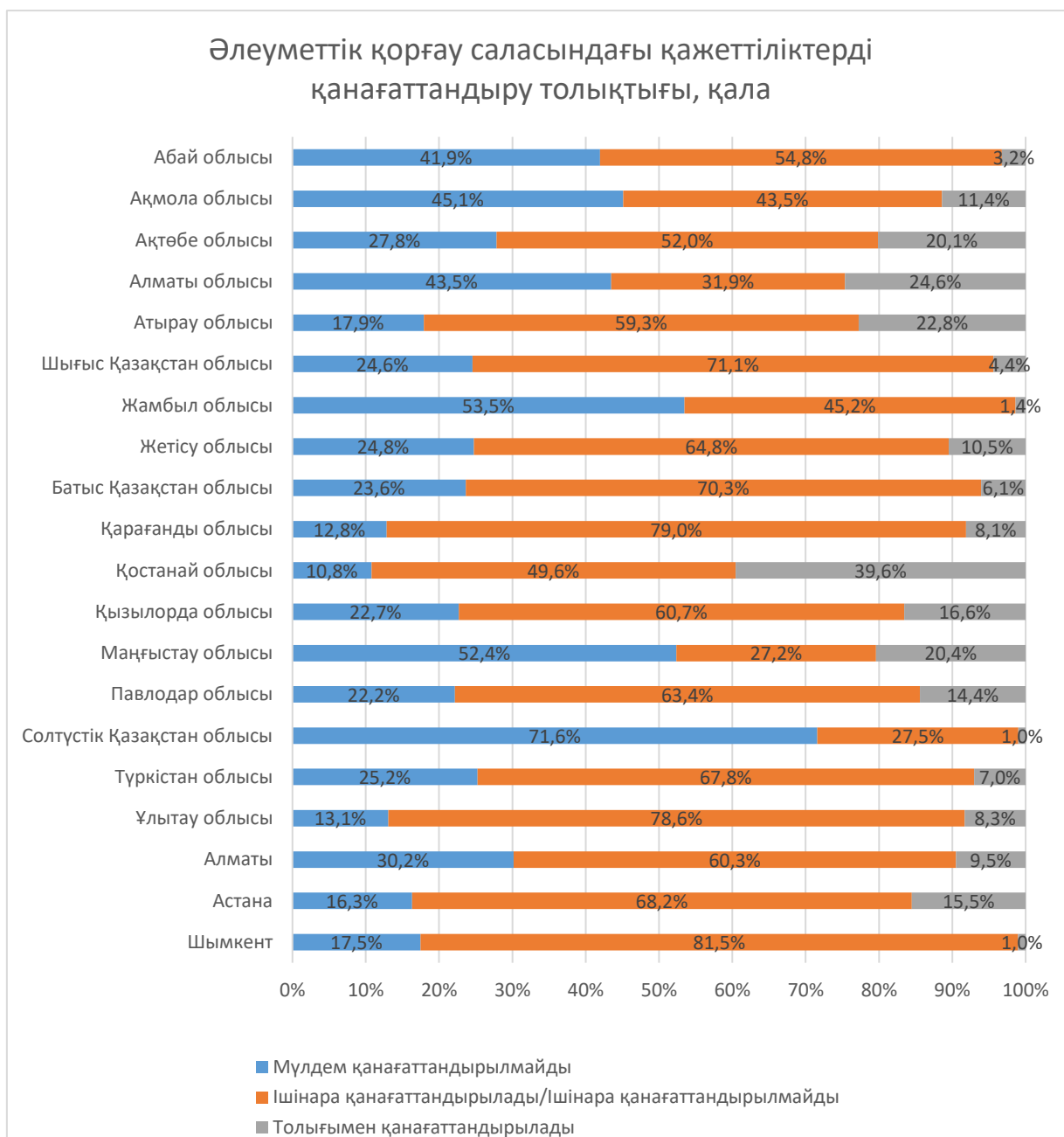
Басқа өңірлердің көпшілігінде де бағалар жоғары емес: Жамбыл – 53,5%, Маңғыстау – 52,4%, Ақмола – 45,1%, Алматы – 43,5%, Абай – 41,9%.

Ең жақсы жағдай Қостанай облысында, онда сұхбаткерлердің 39,6%-ы әлеуметтік қорғау саласындағы қажеттіліктер толығымен қанағаттандырылатынын атап өтті. Қалған өңірлерде мұндай жауаптардың пайызы 24%-дан аспайды: Алматы – 24,6%, Атырау – 22,8%, Маңғыстау – 20,4%, Ақтөбе - 20,1%.

«Толығымен қанағаттандырылады» нұсқасы бойынша ең төменгі көрсеткіштер: Шымкент – 1%, СҚО – 1%, Жамбыл – 1,4%, Абай – 3,2%.

Осы нәтижелерге байланысты СҚО қала тұрғындарына назар аудару ұсынылады, онда ең жоғары қанағаттанбағандар пайызы және ең төмен қанағаттанғандар пайызы.

17-диаграмма

Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің толықтығымен қанағаттандырылу жағдайы ауылдық аумақтар бойынша біршама ерекшеленеді. Мұнда ең аз жағымды жағдай Жамбыл облысында байқалады, онда қанағаттанбағандардың пайызы 100 – 95,6%-ға жақындайды. Бұл көрсеткіш басқа аймақтардан екі есе дерлік алда. Келесі орында Павлодар облысының ауыл тұрғындары – 44,6%, одан кейін Маңғыстау облысының тұрғындары – 43%. Ең аз жағымсыз баға Қарағанды облысында – 3,5%, Қостанай облысында – 8%.

Ұлытау облысында жауаптың соңғы нұсқалары жоқ, барлық сұхбаткерлер «Ішінара қанағаттандырылады» деген жауапты таңдады.

Бәнінен де көп оң жауап Алматы облысында байқалды - 51,5%. Көптеген өңірлер жауаптарды 20%-дан 34%-ға дейінгі мөлшерде көрсетті. Екі өңірде - Қарағанды және Жамбыл облыстарында жағымды бағалар мүлдем жоқ. Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің толықтығын оң бағалаудың төмен пайызы Түркістан облысында – 2,9%, ШҚО – 11,7% байқалды.

Аталған нәтижелерге байланысты Жамбыл облысындағы елді мекендерге назар аудару ұсынылады, онда бәрінен де қанағаттандырылмаған жауаптар көп және жағымды жауаптар мүлдем жоқ.

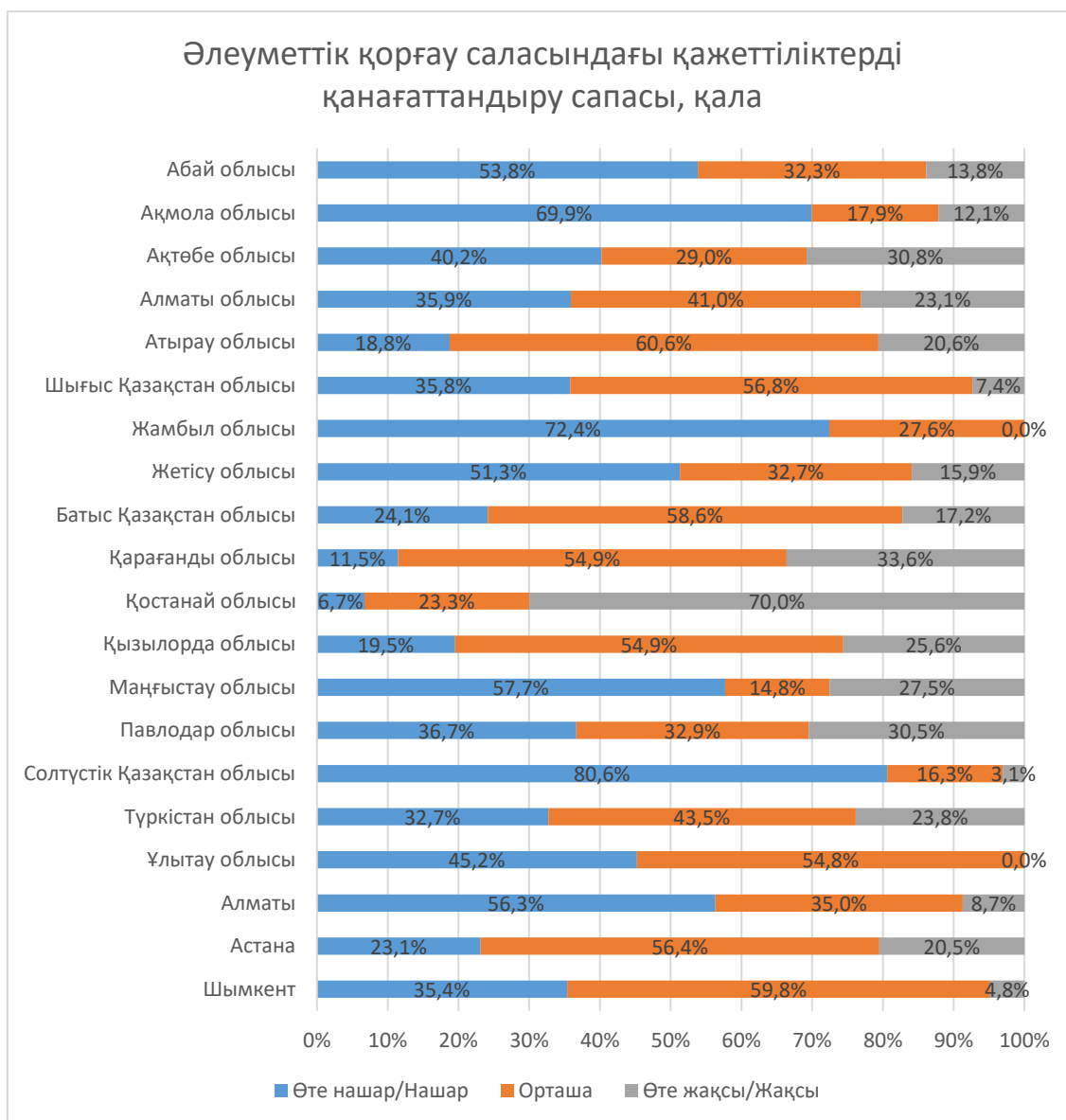
18-диаграмма

Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасы төмендегі диаграммаларда көрсетілген. Бірінші диаграмма қалалардағы жағдайды көрсетеді. Сегіз өңірде жағымсыз бағалар 40 пайыз немесе одан жоғары. Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасы төмен аймақ – СҚО – 80,6%. Сондай-ақ, төмен бағаның көбі Жамбыл облысында – 72,4%, Ақмола облысында - 69,9% байқалады.

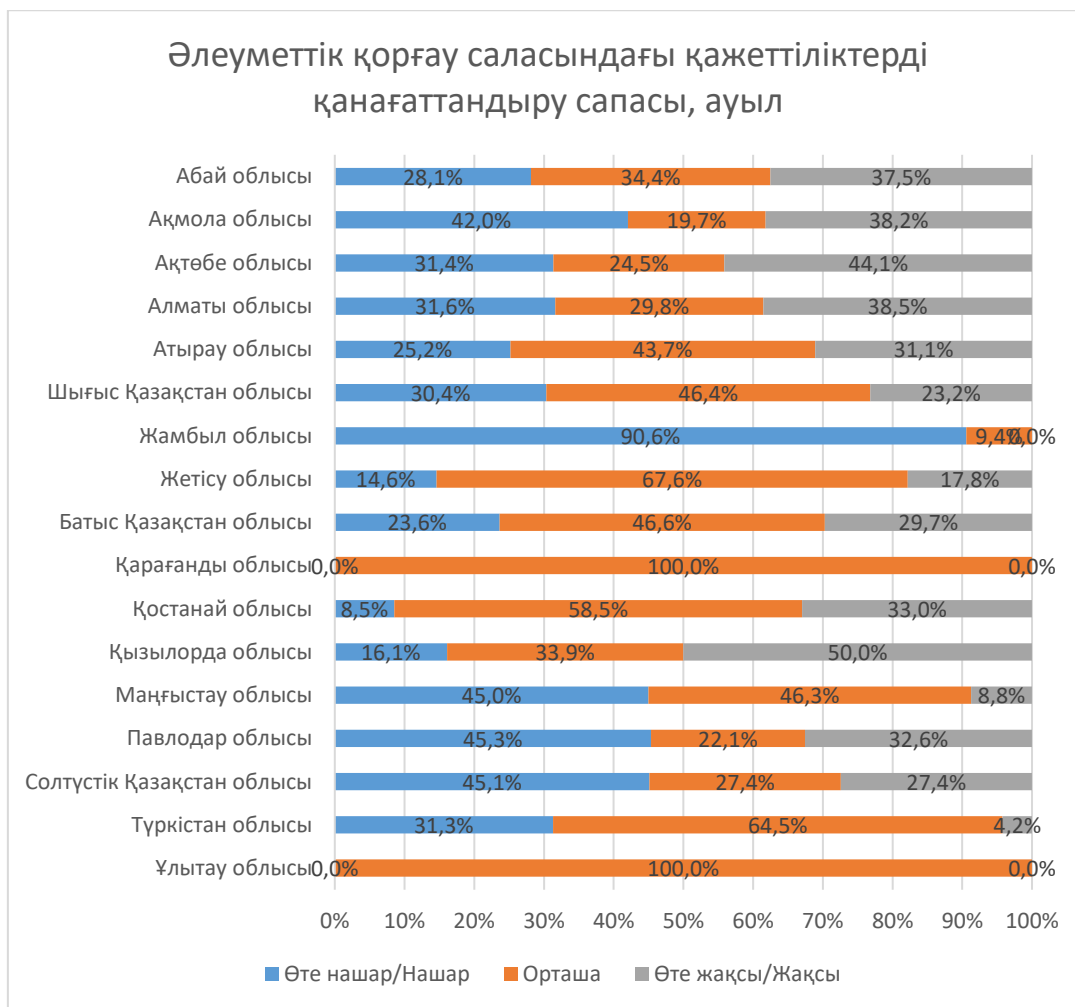
Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасын жоғары бағалауға келетін болсақ, абсолютті көшбасшы Қостанай облысы болып табылады, онда қала тұрғындарының 70%-ы сапа «жақсы/өте жақсы» деп жауап берді. Тоғыз өңірде жағымды жауаптар көлемі 20%-дан 33,6%-ға дейін. Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтер сапасының жағымды бағалары аз өңірлер (қала тұрғындары арасында): СҚО – 3,1%, Шымкент – 4,8%, ШҚО – 7,4%. Сонымен қатар Жамбыл және Ұлытау облыстарына назар аударған жөн, онда «жақсы/өте жақсы» деген баға мүлдем жоқ.

19-диаграмма

Ауыл тұрғындарының арасында жағдай келесідей. Жамбыл облысында (қаладағы жағдай секілді) әлеуметтік қорғау қызметтерімен қанағаттанбау жоғары, 90,6%-ды құрайды. Сондай-ақ, сапаға төмен бағаны Павлодар облысының тұрғындары – 45,3%, СҚО облысының тұрғындары – 45,3%, Маңғыстау облысының тұрғындары – 45 % берді.

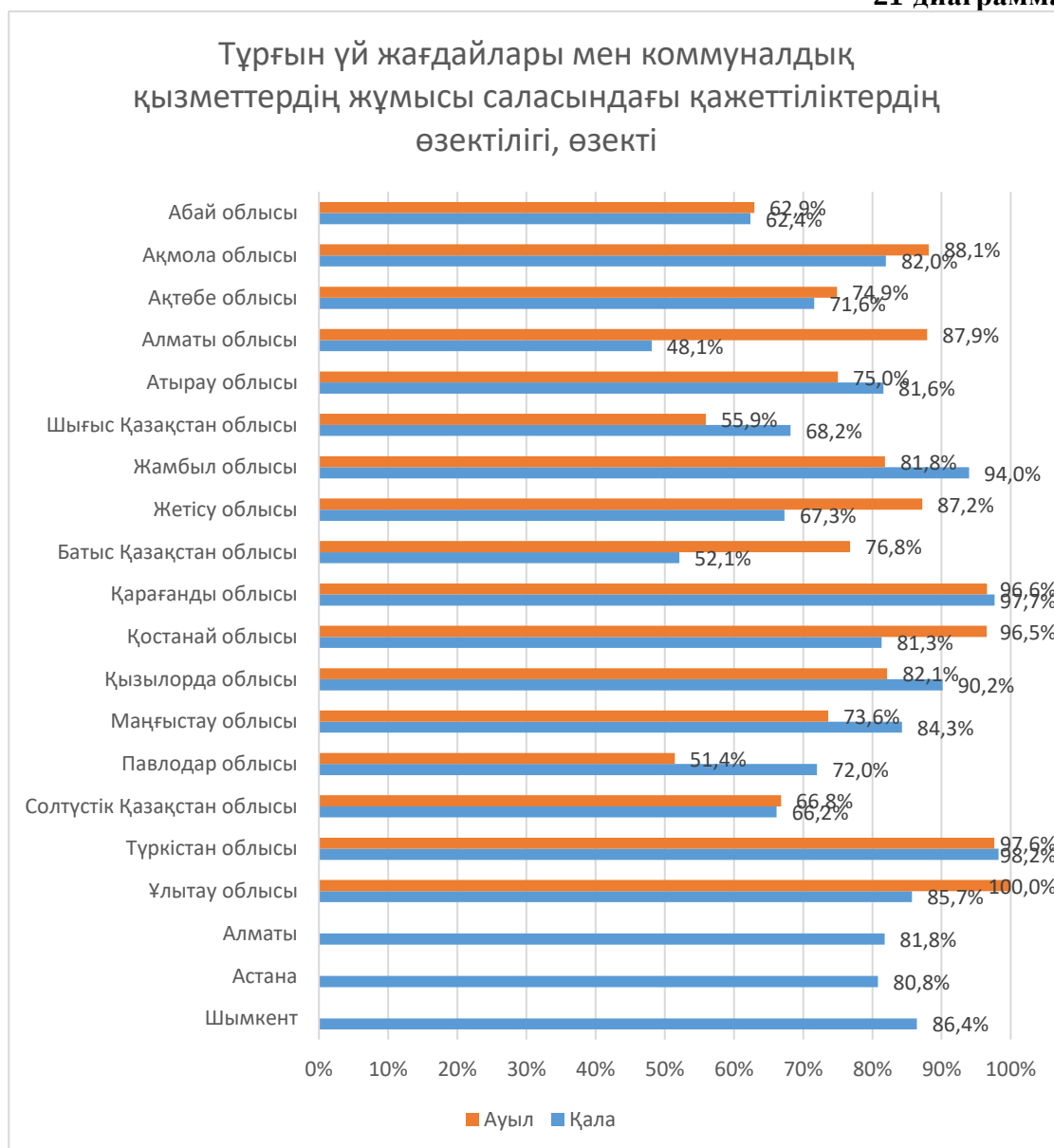
Жағымды бағаның ең көбі Қызылорда облысында – 50%. Айтарлықтай жақсы бағалар Ақтөбе облысында – 44,1%, Ақмола облысында – 38,2%, Абай облысында – 37,5% байқалады. Жоғары емес жағымды бағалар Түркістан облысында - 4,2%, Маңғыстау облысында - 8,8% байқалады. Жамбыл облысында және ауылдық елді мекендерде әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасына оң баға жоқ.

2.1.5. «Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы» бөлімі

Ұсынылған диаграммадан көріп отырғандай, «Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласы Алматы облысының тұрғындарынан (48,1%) басқа барлық өңірлер үшін өзекті болып табылады, барлық өңірлер проблеманың 50%-дан жоғары көрсеткіштермен бағаланғанын көрсетті. Бірқатар өңірлерде бұл саланың өзектілігі ерекше жоғары бағаланды: Қарағанды облысы (қала – 97,7%, ауыл – 96,6%), Түркістан облысы (қала – 98,2%, ауыл – 97,6%), Ұлытау (қала – 85,7%, ауыл – 100%), Жамбыл (қала – 94%, ауыл – 81,8%).

Осы орайда СҚО-дағы (қала – 66,2%, ауыл – 66,8%), ШҚО-дағы (қала – 68,2%, ауыл – 55,9%), Павлодар облысындағы (қала – 72%, ауыл – 51,4%) жағдай біршама жағымды болып көрінеді.

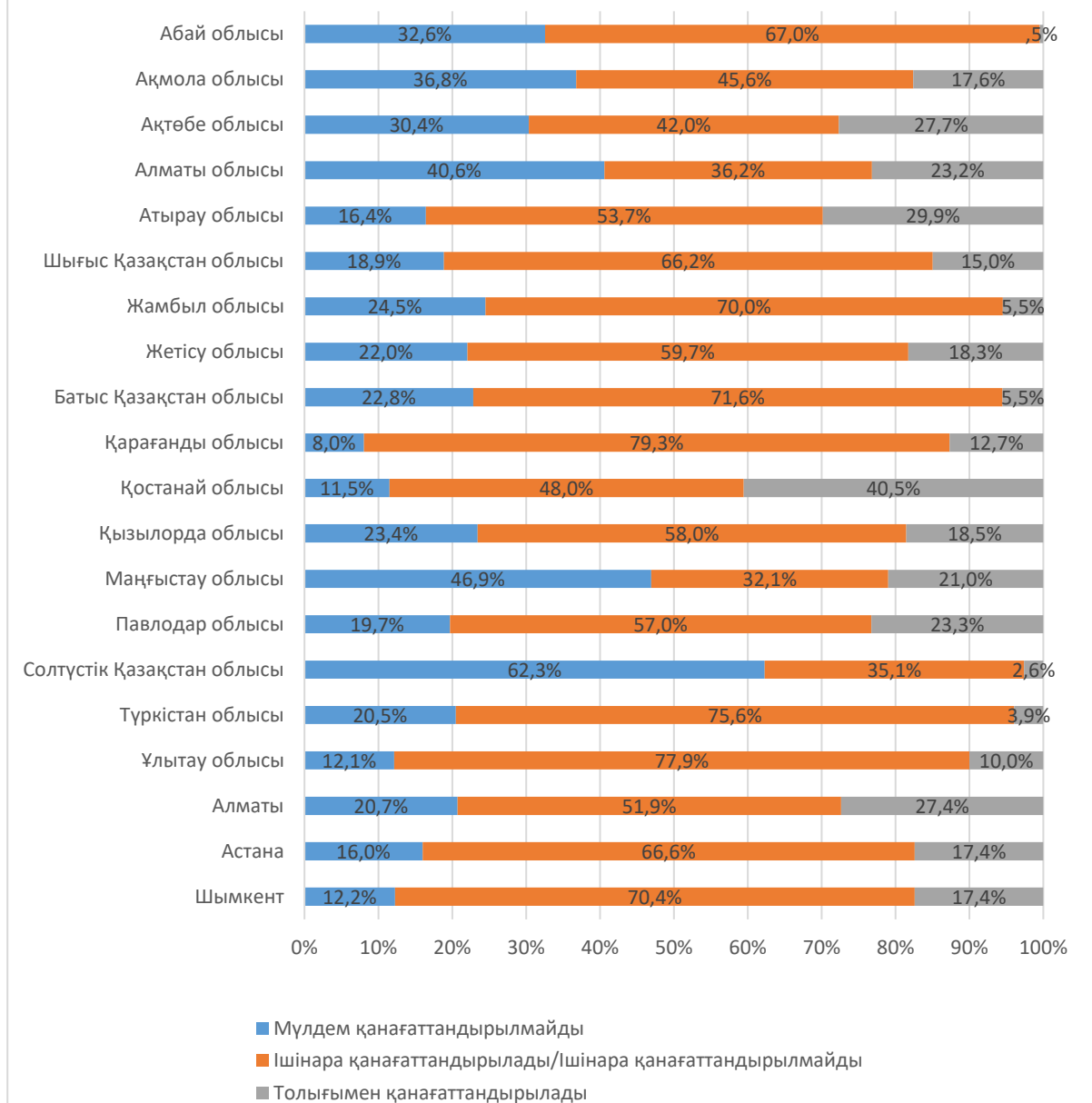
«Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласындағы қызмет көрсету сапасының толықтығына қатысты СҚО-да жағдай ең нашар бағаланатынын атап өткен жөн, мұнда «мүлдем қанағаттандырылмайды» деген жауапты қала тұрғындарының 62,3%-ы таңдады, алайда қанағаттанғандардың пайызы шамалы – 2,6% екенін ескере отырып, осы мәселені шешуге назар аудару керек.

Қалған өңірлерде қызмет сапамен қанағаттанбағандардың пайызы 50% шегіне жеткен жоқ, оған Маңғыстау облысы – 46,9% және Алматы облысы – 40,6% жақындады.

Осы қызметтерге барынша қанағаттанатындар Қостанай облысының тұрғындары – 40,5%, Атырау – 29,9%, Ақтөбе – 27,7%.

Ең аз жағымды жауаптар Абай облысы бойынша байқалады – 1%-дан аз, жоғарыда айтылғандай СҚО бойынша - 2,6%, Жамбыл және БҚО бойынша - 5,5%.

**Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің
жұмысы саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру
толықтығы, қала**

Ауыл тұрғындары бойынша жағдай басқаша. Мұнда ең нашар баға Жамбыл облысы бойынша байқалады - сауалнамаға қатысқандардың 77,2%-ы тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің сапасына наразы. Бұл көрсеткіш басқа өңірлердегі нәтижелерден едәуір озып тұр. Сонымен, жағымсыз пікірлер бойынша келесі орында Маңғыстау облысы – 45,5%, одан кейін СҚО – 39,9%, Павлодар облысы – 36% тұр.

Оң бағалар бойынша Алматы облысы көш бастап тұр – жағдайлар мен қызметтерге қанағаттанғандар - 45,3%. Бұдан әрі Абай облысы кетеді, онда қанағаттанғандардың пайызы 41,8% құрайды.

Жамбыл облысына назар аударған жөн, онда қанағаттанғандар саны - 0%, ал қанағаттанбағандар, жоғарыда айтылғандай – 77,2%.

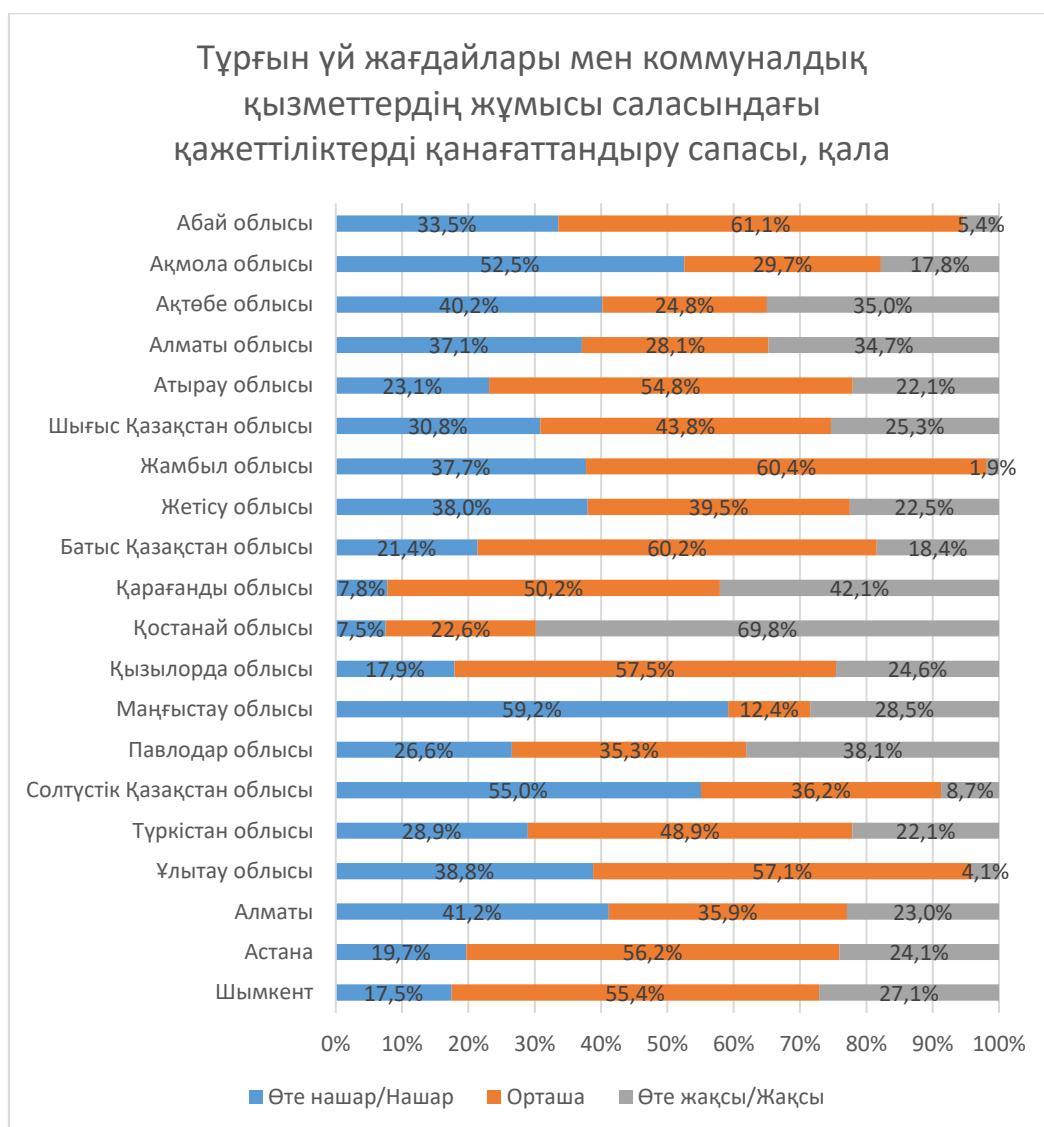
Түркістан облысы бойынша да төмен көрсеткіштер - 3,3%.

Қарағанды және Ұлытау облыстарында тең жауаптар ұсынылды - барлық жауаптар «Ішінара».

Тұрғын үй және коммуналдық қызметтер саласында көрсетілетін қызметтердің сапасына қатысты ең күрделі жағдай Маңғыстау облысы бойынша байқалғанын атап өткен жөн, онда қала тұрғындарының 59,2%-ы осындай қызметтердің сапасына наразы. Сондай-ақ, СҚО қала тұрғындарының жартысынан көбі (55%) және Ақмола облысы (52,5%) «Өте нашар/нашар» деген жауапты таңдады. Аталған саладағы қызмет сапасына қанағаттанбаған тұрғындардың жоғары пайызы Алматы қаласында (41,2%) және Ақтөбе облысында (40,2%) байқалады.

Жағымды бағаның ең көбі Қостанай облысы бойынша байқалады – шамамен 70% (69,8%), сонымен қатар осы өңір бойынша қала тұрғындары арасында аздаған жағымсыз бағалар байқалды - небәрі 7,5%. Екінші орында айтарлықтай өзгешелікпен Қарағанды облысы тұр, онда қызмет сапасымен қанағаттанбаған қалалықтардың пайызы 42,1% құрайды (жағымсыз бағалардың төмен пайызы кезінде – 7,8%). Бұдан кейін Павлодар облысы – 38,1% қанағаттанғандар, бірақ мұнда жоғары пайыз және наразы қала тұрғындары - 26,6%.

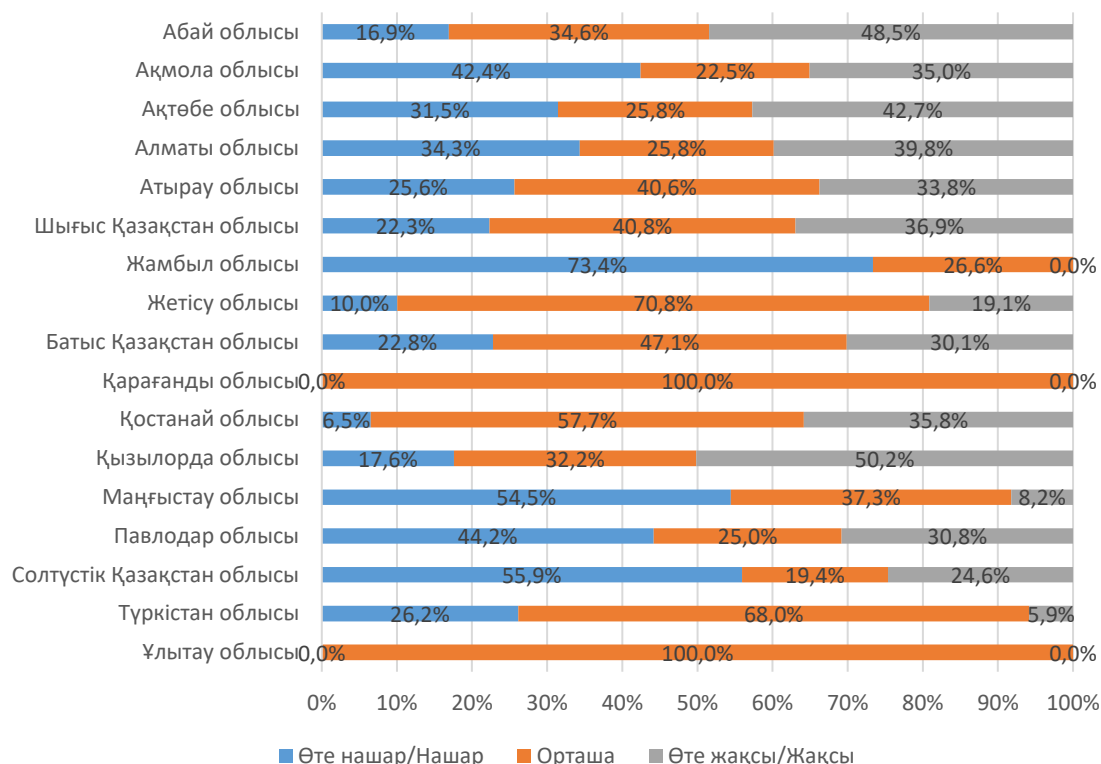

Ауыл тұрғындары бойынша сурет келесідей. Ең қиын жағдай Жамбыл облысында атап өтілді, онда қанағаттандырылмаған ауыл тұрғындарының пайызы 73,4%-ға тең, бұл ретте осы сала бойынша жағымды бағалар мүлдем жоқ. Көптеген өңірлерде теріс бағаларды 34-тен 55 пайызға дейінгі диапазонда бөліп көрсеткен: Алматы – 34,3%, Ақмола – 42,4%, Павлодар – 44,2%, Маңғыстау – 54,5%, СҚО – 55,9%.

Оң бағалардың ең көп саны Қызылорда (50,2%) және Абай (48,5%) облыстарында байқалады. Көптеген өңірлерде оң нәтижелер 30-дан 45 пайызға дейінгі аралықта бөлінді: Павлодар – 30,8%, Атырау – 33,8%, Ақмола – 35%, Қостанай – 35,8%, ШҚО – 36,9%, Ақтөбе – 42,7%, Абай – 48,5%.

Ұлытау және Қарағанды облыстарында, Жамбыл облысында жағымды бағалардың мүлдем жоғына назар аудару маңызды (алайда теріс жауаптар да жоқ, барлық жауаптар «Орташа»). Бұл ретте Жамбыл облысында жағымсыз бағалардың саны өте көп. Сондай-ақ, тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің сапасына қанағаттанған ауыл тұрғындарының төмен пайызы Түркістан (5,9%) және Маңғыстау (8,2%) облыстарында байқалды.

**Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық
қызметтердің жұмысы саласындағы қажеттіліктерді
қанағаттандыру сапасы, ауыл**

2.1.6. «Қауіпсіздік»

Қауіпсіздік мәселелері көптеген өңірлер үшін өзекті болып шықты, кейбір сұхбаткерлер оны жүз пайызға жақын деңгейде бағалады: Ұлытау облысы – қала 95,5%, ауыл-100%, Түркістан облысы – қала 99,7%, ауыл – 99,4%, Қарағанды облысы – қала 99,2%, ауыл – 98,9%, Шымкент – 94,6%. Осыған байланысты СҚО-ны біршама қауіпсіз өңір деп айтуға болады, онда қала тұрғындары үшін өзектілік 50,9%, ауыл тұрғындары үшін 56,3%, БҚО – қала 56,9%, ауыл – 59,2%, Абай – қала 67%, ауыл-47,4% құрады.

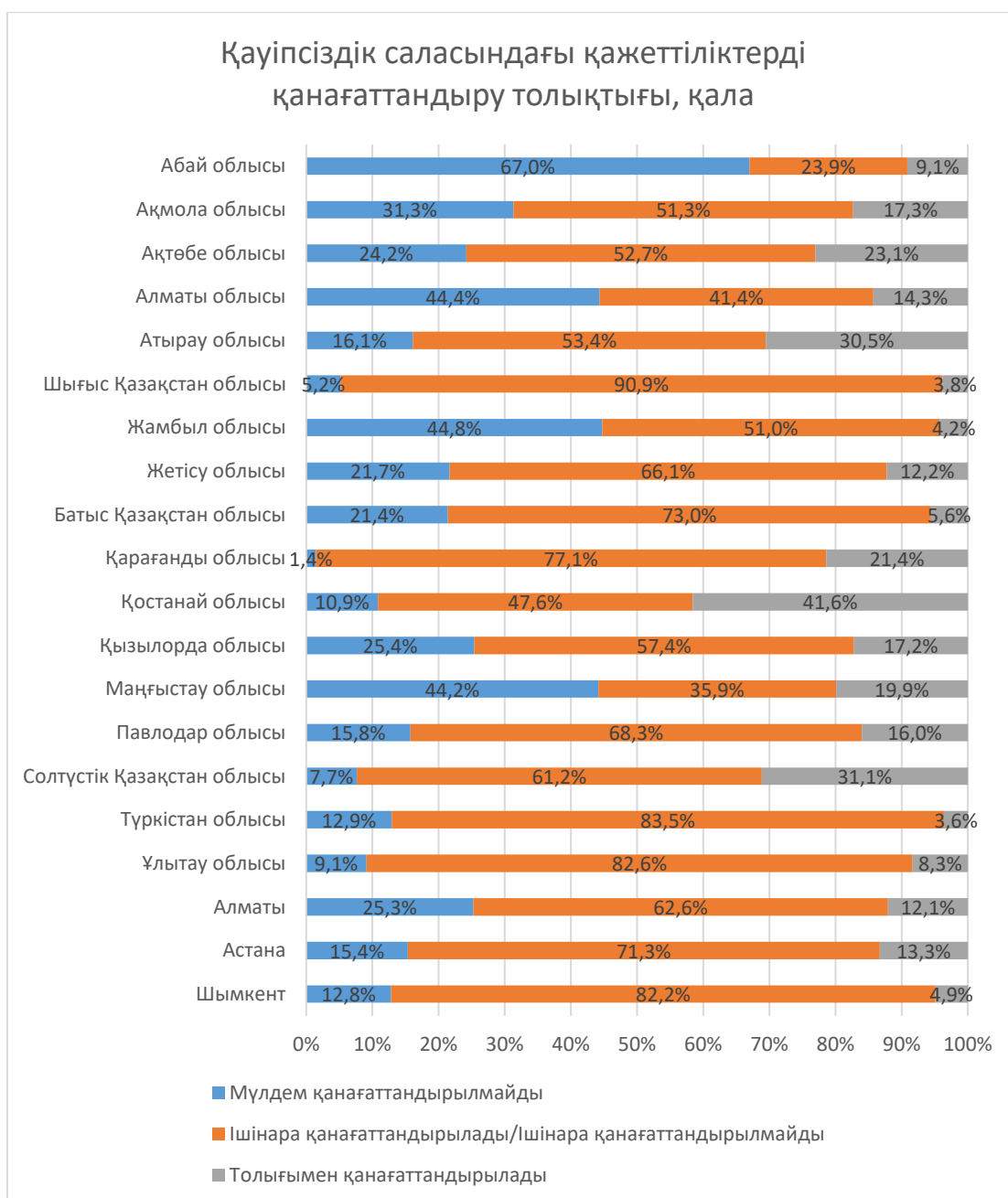
Жамбыл облысы қызығушылық тудырады, онда қала тұрғындары мен ауыл тұрғындарының жауаптары арасында күрт теңгерімсіздік байқалады: тиісінше 89,1% және 29%, ал 29% - бұл барлық өңірлер бойынша өзектіліктің ең төмен көрсеткіші. Шамасы, Жамбыл облысының ауылдық жерлері ең қауіпсіз болып келеді.

Қала тұрғындарының қауіпсіздік саласындағы қажеттіліктерін қанағаттандыру толықтығына қатысты жағымсыз бағалар бойынша Абай облысы көш бастап тұр, онда барлық өңірлер бойынша «Мүлдем қанағаттандырылмайды» деген жауаптардың ең жоғары көрсеткіші байқалады – 67%, бұл ретте қанағаттандырылу көрсеткіші біршама төмен деңгейде – 9,1%. Сонымен қатар, Жамбыл облысын – 44,8%, Алматы облысын – 44,4%, Маңғыстау облысын - 44,2% атап өткен жөн.

Қауіпсіздік саласында көрсетілетін қызметтердің толықтығына жағымды бағалар Қостанай облысында барынша байқалды - 41,6% (теріс бағалары 10,9% деңгейінде). Бұдан кейін СҚО – 31,1% (теріс – 7,9%), Атырау – 30,5% (теріс – 16,1%).

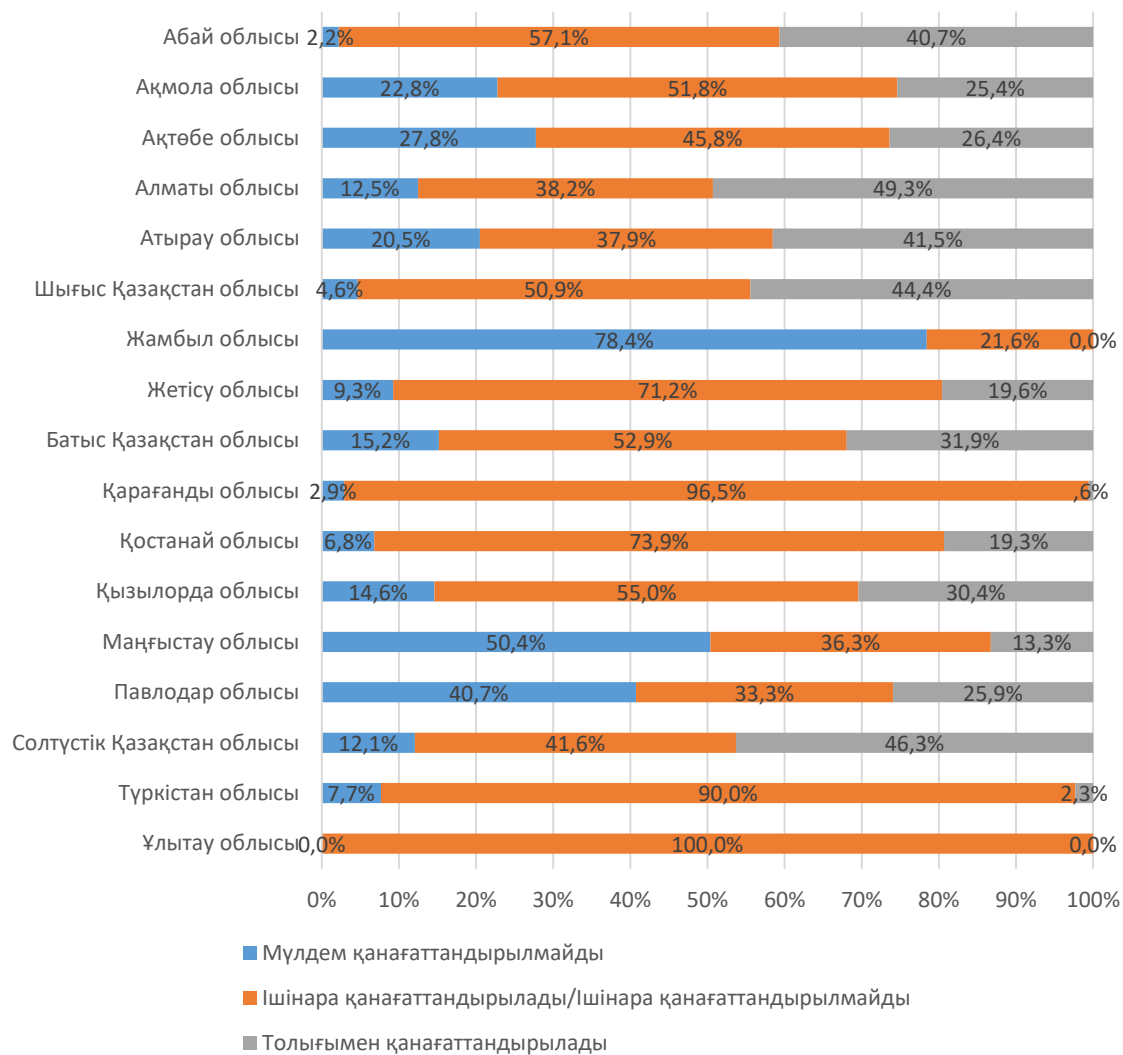
«Толығымен қанағаттандырылады» деген жауап нұсқаларының ең азы Түркістан облысында – 36,5%, ШҚО – 3,8%, Жамбыл облысында – 4,2%, Шымкентте – 4,9%.

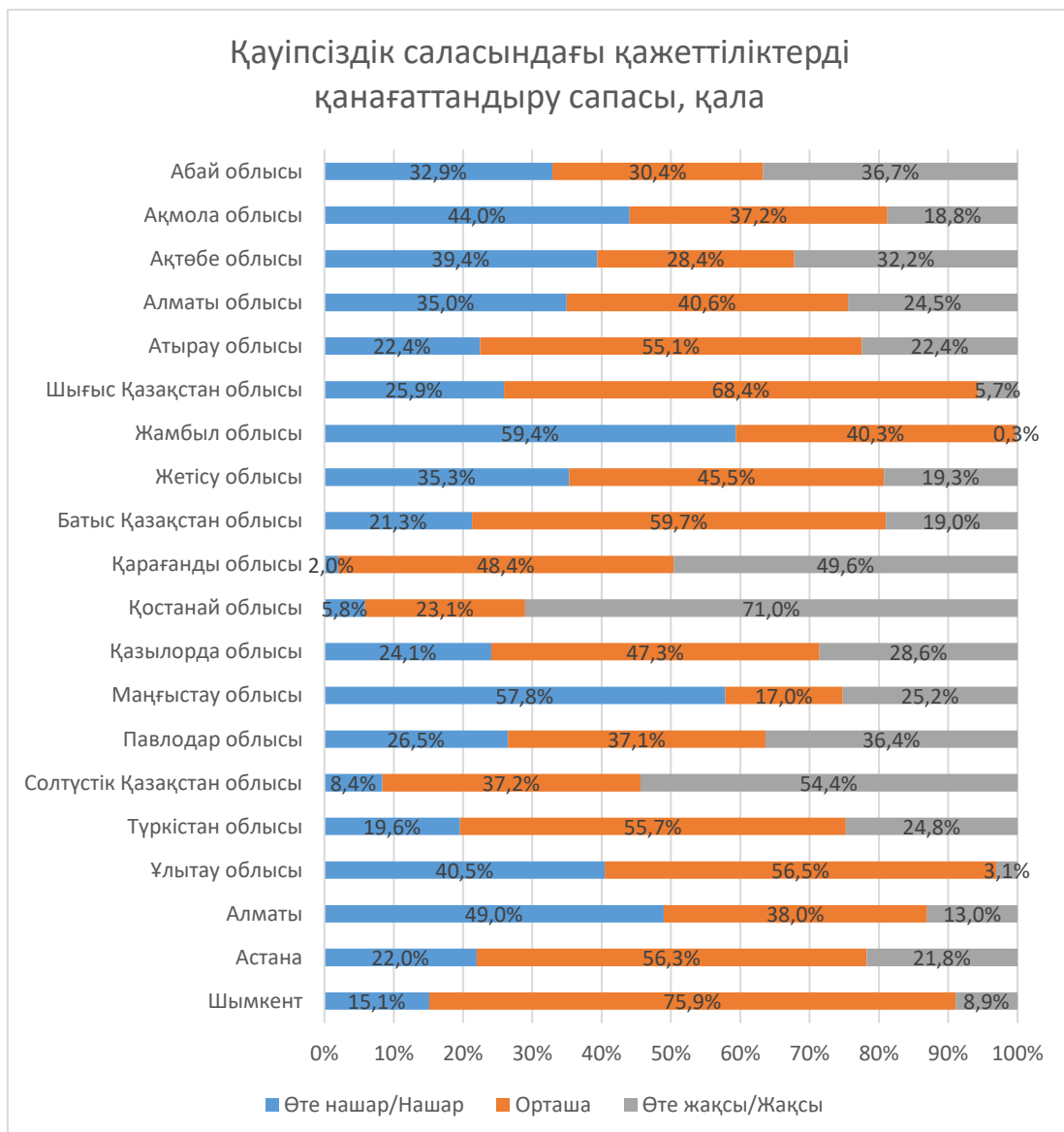
Ауылдық жерлер бойынша Жамбыл облысын атап өткен жөн, онда тұрғындар қауіпсіздік саласындағы қанағаттандыру толықтығын жоғары бағалаған жоқ – 78,4%, ол дара көшбасшы. Өңірдегі ауыл тұрғындарының қауіпсіздікті ең өзекті мәселе деп санамайтынын ескеретін болсақ, мұндай бағалау аздап оғаш көрінеді (өзектілігі 29% деңгейінде бағаланды). Келесі өңірлер – төмен бағалар бойынша көшбасшы Маңғыстау облысы - 50,4%, Павлодар облысы - 40,7% болып табылады.

Бұл жерде Алматы облысын ең жайлы аумақ деп атауға болады – қауіпсіздік саласында қанағаттанғандар 49,3%, СҚО – 46,3%, ШҚО – 44,4% (қанағаттанбағандардың біршама төмен пайызы кезінде – 4,6%). Абай облысындағы жағдай жайлы болып көрінеді – 40,7% жағымды бағалар, ең төмен жағымсыз бағалар деңгейі – небәрі 2,2%.

Қауіпсіздік саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығы, ауыл

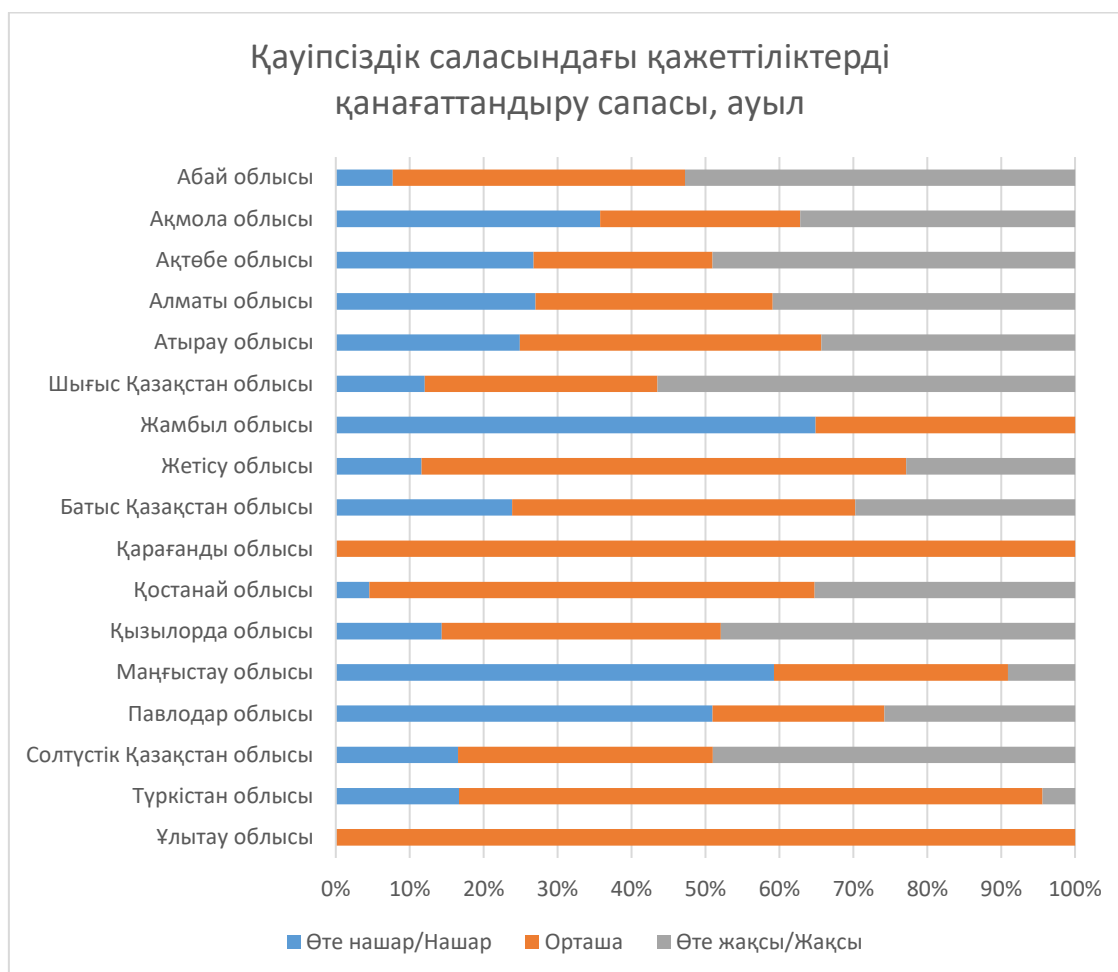
Қауіпсіздік саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасына ең нашар бағаны Жамбыл облысының қала тұрғындары – 59,4%, Маңғыстау – 57,8%, Алматы – 49% қойды. Сапаға барынша риза Қостанай облысының азаматтары – 71% (жағымсыз бағалар небәрі 5,8%), СҚО – 54,4% (жағымсыз бағалар бұл ретте небәрі 8,4%), Қарағанды облысы - 49,6% (жағымсыз пікірлер ең төменгі орында - небәрі 2%).

Ауылдық жерлерде қауіпсіздік саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасының жағдайы қалаға қарағанда біршама ерекшеленеді. Дегенмен бұл жерде де жағымсыз бағалар бойынша Жамбыл облысы көш бастап тұр – 64,9%. Бұдан кейін Маңғыстау – 59,3%, Павлодар – 51%.

ШҚО-да жағдай бәрінен де жақсы көрінеді, онда 56,5%-ы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасы туралы жақсы пікірлер айтты. Абай облысында да көрсеткіштер жақын - 52,7%. Сондай-ақ, сұралғандардың жартысына жуығы сапаға риза, Ақтөбе облысында – 49%, СҚО – 49%, Қызылорда облысында - 47,9%. Өте төмен қанағаттану көрсеткіштері Жамбыл облысында – 0%, Түркістан облысында – 4,4%.

Ұлытау және Қарағанды облыстарында ең төмен қанағаттану көрсеткіштерінің (0-ге жақын) болмауы сауалнамаға қатысқан сұхбаткерлердің бағаланатын саладағы мәселелерге жеке тап болмағаны туралы айтады.

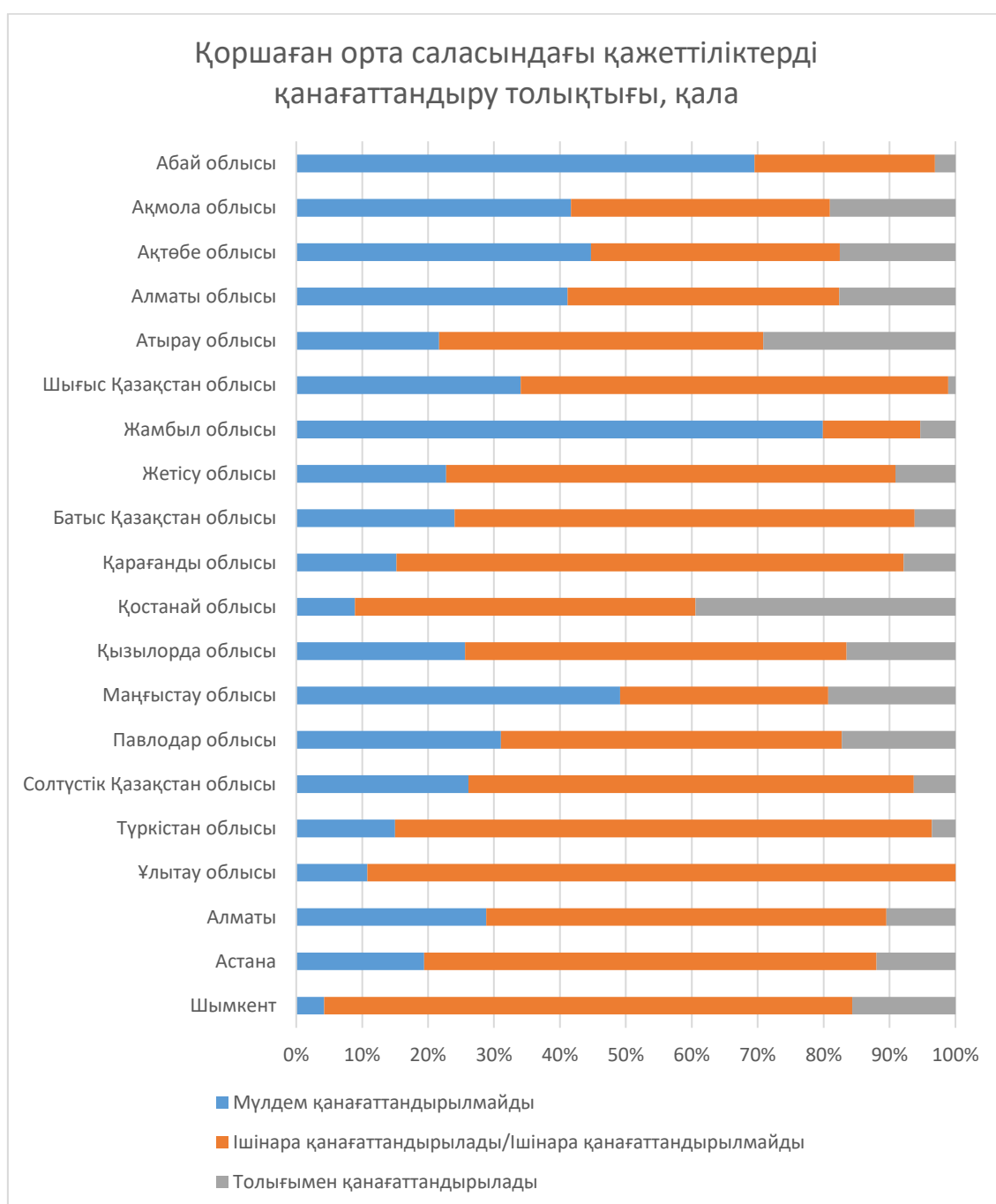
2.1.7. «Қоршаған орта» бөлімі

Қоршаған орта мәселелері Түркістан облысының тұрғындары үшін ең өзекті болып табылады: қала – 100%, ауыл – 99,4%, Қарағанды облысы: қала – 99,2%, ауыл – 100%, Ұлытау облысы: қала – 95,5%, ауыл – 100%. Сондай-ақ, жоғары көрсеткіштер (90% жоғары) Шымкент бойынша – 93,4%, Қостанай облысының ауылдық жерлері бойынша – 97,8%, Алматы облысында – 91,1%, Жетісу облысында – 91,1%, Қызылорда облысының тұрғындары үшін – 91,1%.

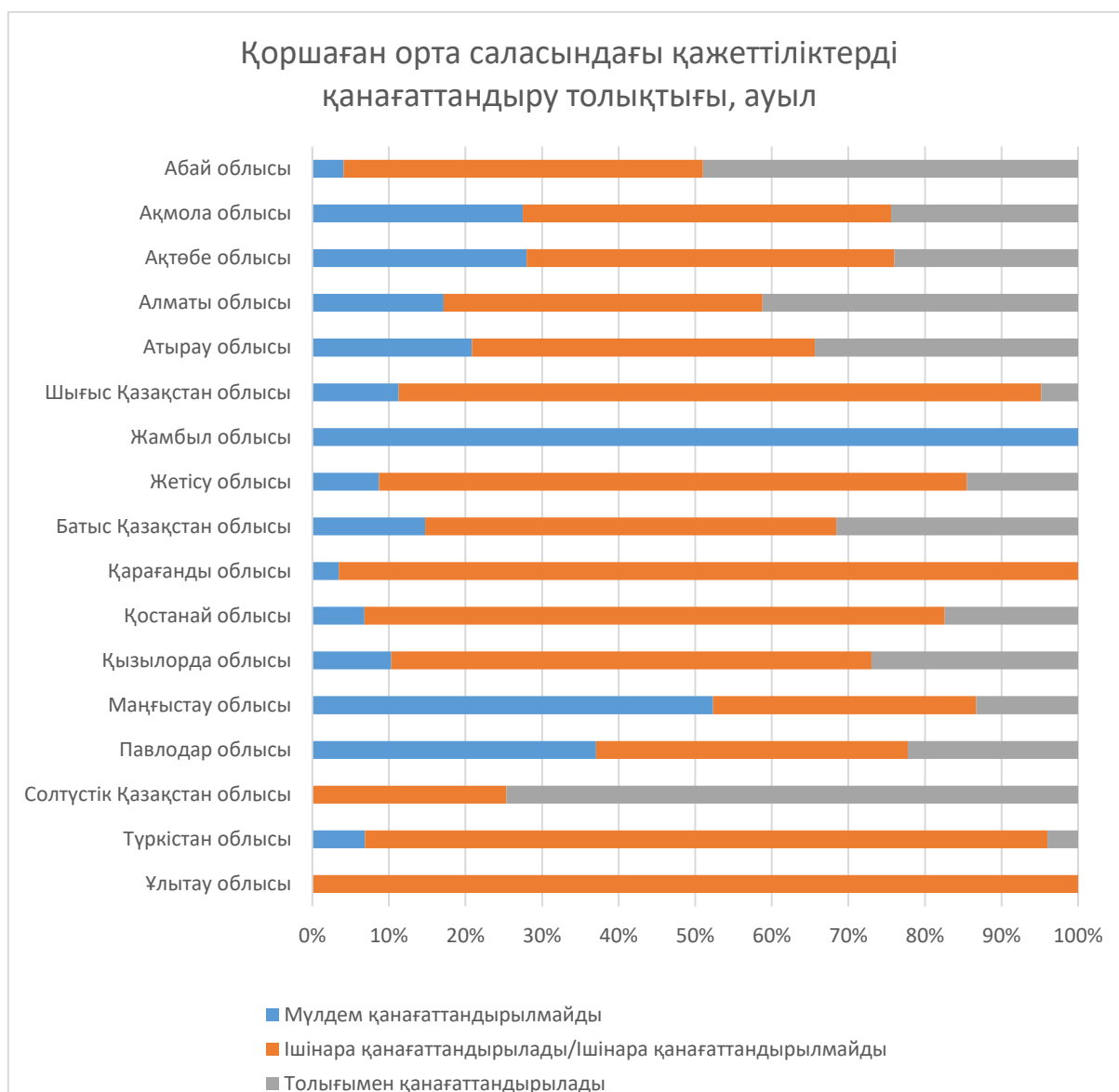
Қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығын Жамбыл облысының – 79,9% және Абай облысының – 69,5% қала тұрғындары ең төмен бағалады. Маңғыстау облысында да жағымсыз бағалар жартысына жуық – 49,1%.

Бұл ретте барлық өңірлер бойынша жағымды бағалар тұтастай алғанда біршама жоғары емес. Атап айтқанда, қанағаттанудың ең жоғары көрсеткіші Қостанай облысында байқалды - 39,4%. Қалған өңірлерде жағымды бағалар 30%-дан аспайды: Атырау – 29,2%, Маңғыстау – 19,3%, Ақмола – 19%. Қоршаған орта саласындағы толықтықпен қанағаттанудың ең төмен көрсеткіштері Ұлытау облысында – 0%, ШҚО – 1,1%, Абай облысында – 3,1%.

Ауылдық жерлерде Жамбыл облысының тұрғындары жағымсыз теріс пікірде - 100%-ы қоршаған орта саласындағы қажеттіліктердің мүлдем қанағаттандырылмайтынын атап өтті. Сондай-ақ, теріс пікірлердің жоғары пайызы Маңғыстау облысында – 52,3%, Павлодар облысында – 37% байқалады. Теріс жауаптардың ең азы СҚО – 0%, Қарағанды облысында – 3,4%, Абай облысында – 4,1%.

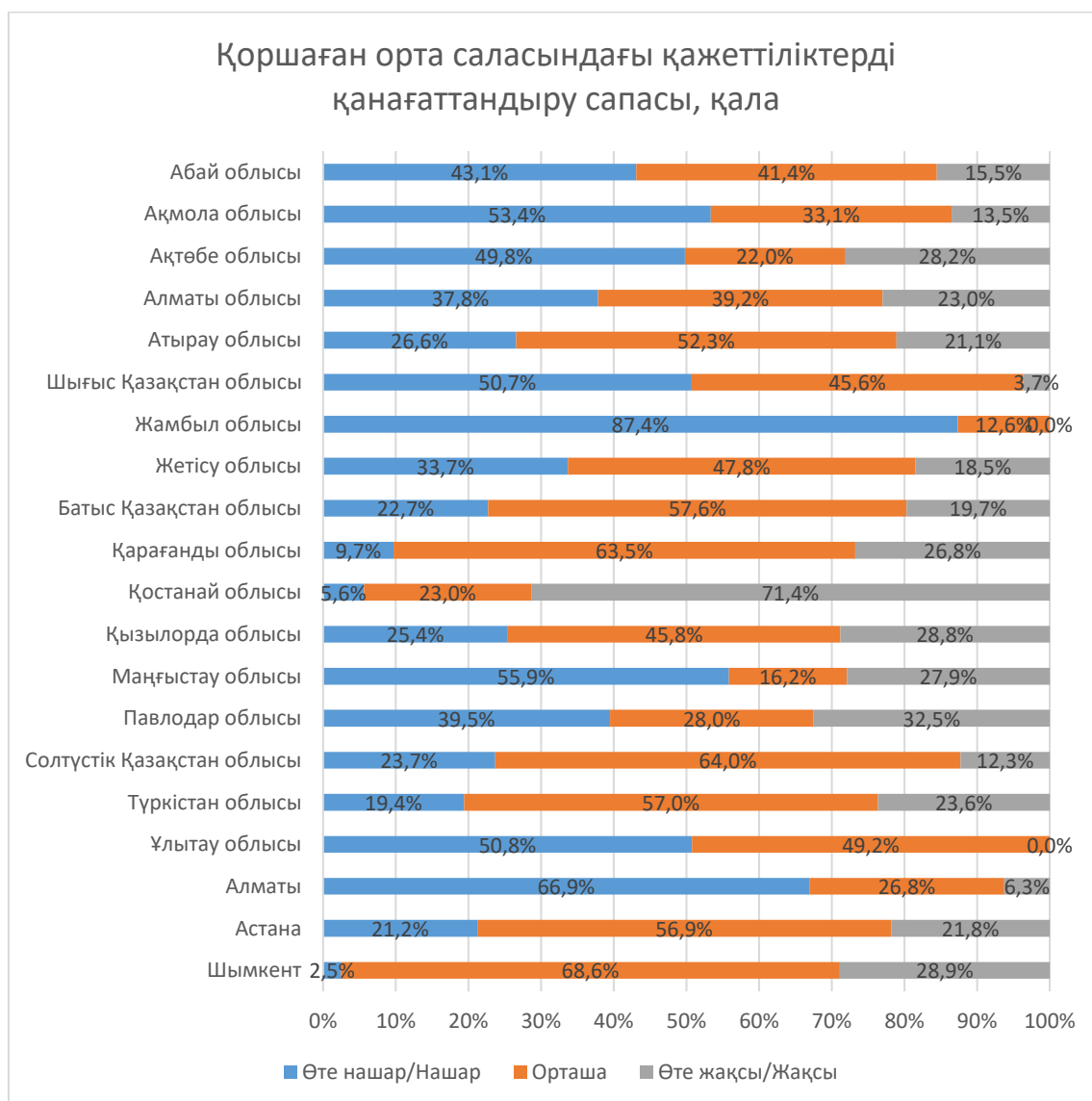
СҚО ауылдарының тұрғындары қоршаған орта саласындағы жағдайға барынша қанағаттанады -74,4% (және жоғарыда айтылғандай – теріс бағалар мүлдем жоқ). Сондай-ақ, Абай облысының сауалнамаға қатысқан ауыл тұрғындарының жартысына жуығы – 49%, Алматы облысында – 41,2%-ы жағдайға риза. Оң бағалардың ең азы Қарағанды облысында – 0%, Түркістан облысында – 4%, ШҚО – 4,8%.

Қалалардағы қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасын бағалай отырып, Жамбыл облысының тұрғындары сапамен бәрінен аз қанағаттанғанын атап өтуге болады – 87,4% (бұл ең жоғары көрсеткіш). Бұдан әрі Алматы қаласы – 66,9%.

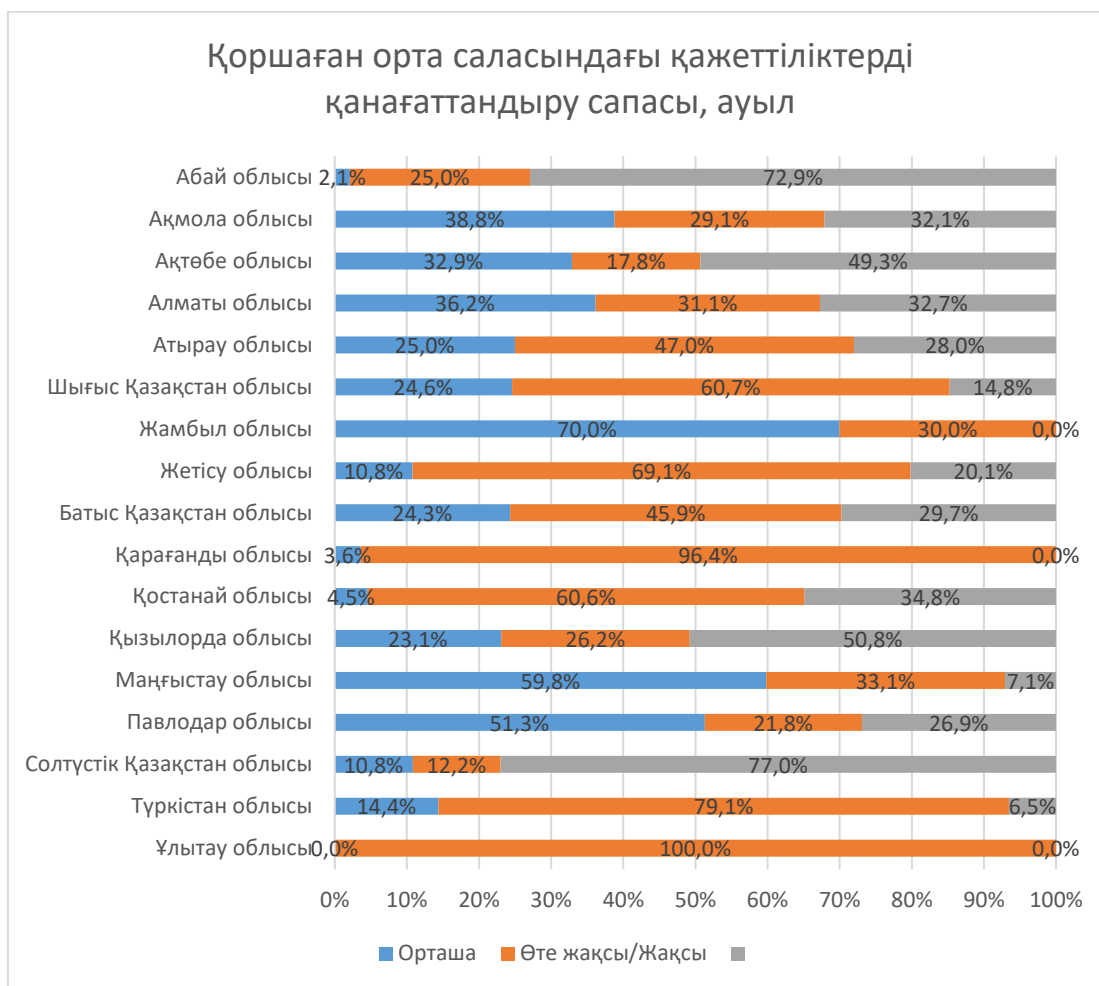
Оған қарағанда Қостанай облысының қала тұрғындары барынша қанағаттанған - 71,4%, бұл ретте төмен жауаптар бойынша көрсеткіш небәрі 5,6%. Қалған өңірлер бойынша көрсеткіштер айтарлықтай төмен: Павлодар облысы – 32,5%, Шымкент – 28,9%, Қызылорда облысы – 28,8%, Ақтөбе облысы – 28,2%. Қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасы бойынша ең төмен көрсеткіштер Ұлытау және Жамбыл облыстарының тұрғындарында – 0%. ШҚО-да жоғары емес көрсеткіш көрсетілген - 3,7%.

Бұл ретте ең аз теріс баға Шымкентте -2,5%.

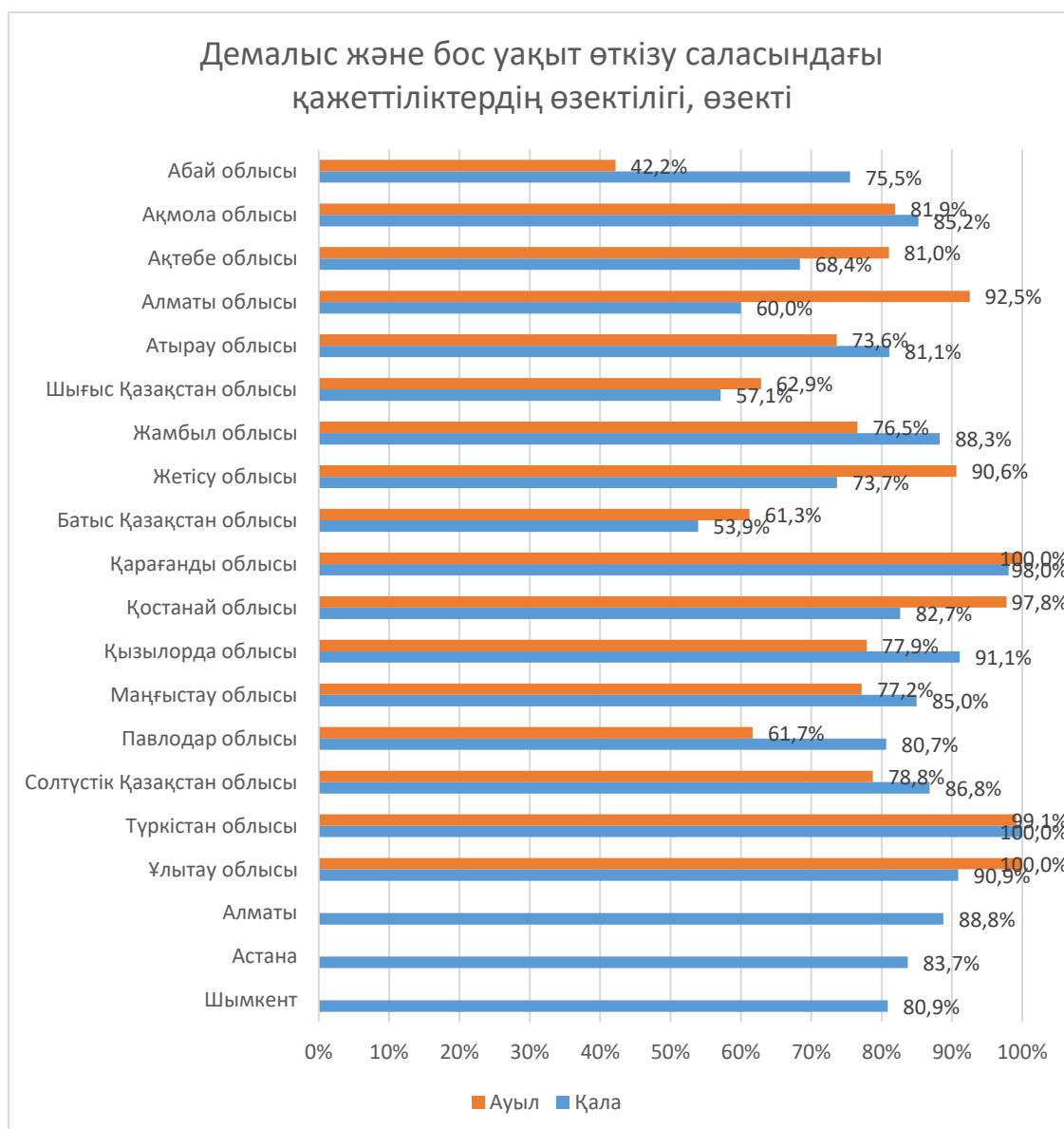
Ауылдық аумақтар бойынша қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасына қатысты жағдай келесідей. Жамбыл облысының тұрғындары сапаны төмен бағалады - 70% жағымсыз жауаптар. Бұдан кейін Маңғыстау облысы – 59,8%, Павлодар облысы – 51,3%, Ақмола облысы – 38,8%, Алматы облысы – 36,2%, Ақтөбе облысы – 32,9%. Қалған өңірлерде жағымсыз жауаптардың үлесі 25%-дан аспайды.

Қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасын СҚО ауыл тұрғындары ең жақсы бағалайды - 77%-ы жағымды бағалар. Сондай-ақ, Абай облысында қанағаттанғандардың жоғары көрсеткіші байқалады - 72,9%, бұл ретте өңірде небәрі 2,1 % жағымсыз жауаптар. Қызылорда облысының сауалнамаға қатысқан ауыл тұрғындарының жартысынан көбі және Ақтөбе облысының жартысына жуық сұхбаткерлері осы саладағы жағдайға риза – тиісінше 50,8% және 49,3%. Қанағаттанғандардың ең азы Қарағанды және Жамбыл облыстарында – 0%.

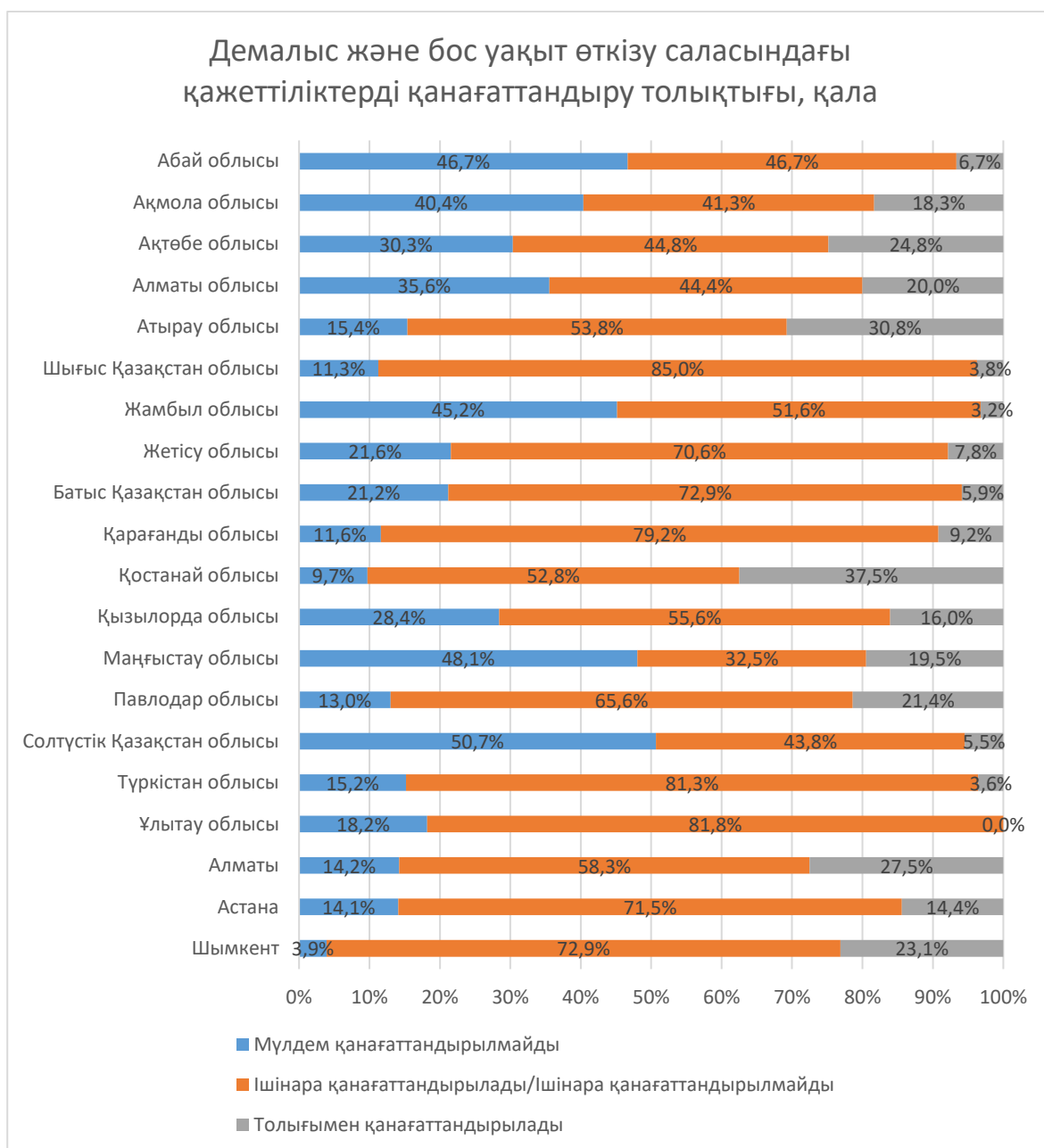
2.1.8. «Демалыс және бос уақыт өткізу» бөлімі

Өңірлердің демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктері де әжептәуір өзекті. Мәселен, Түркістан облысының: қала – 100%, ауыл – 99,1%, Қарағанды облысының: қала – 98%, ауыл – 100%, Ұлытау облысының: қала – 90,9%, ауыл – 100% тұрғындары оны ең өзекті деп санайды. Сонымен қатар, айтарлықтай жоғары көрсеткіштер Алматыда – 88,8%, Ақмола облысында - қалалар бойынша 85,2%, ауылдар бойынша 81,9% байқалды. Осы саланың өзектілігі барлық өңірлер бойынша едәуір жоғары бағаланғанын айта кеткен жөн. Тек кейбір өңірлерде ғана ең төмен өзектілік көрсеткіштері белгіленген: Ақмола облысының ауыл тұрғындары – 42,2%, ШҚО – қалалар бойынша 57,1%, ауылдар бойынша 62,9%, БҚО – қалалар бойынша 53,9%, ауылдар бойынша 61,3%.

Демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығын бағалай отырып, жалпы бұл саладағы жағдай ең нашар емес екенін атап өткен жөн, қалалар бойынша жағымсыз бағалар пайызы іс жүзінде 50%-дан аспайды. Жағымсыз бағалардың ең көбі СҚО бойынша байқалады – 50,7%, одан кейін Маңғыстау облысы – 48,1%, Абай облысы – 46,7%, Жамбыл облысы – 45,2%. Жағымсыз бағалардың ең азы Шымкентте – 3,9%, Қостанай облысында – 9,7% байқалады.

Сонымен қатар Қостанай облысы жағымды бағалар бойынша көш бастап тұр - 37,5%, өңір қалаларында бос уақыт пен демалыс мәселесі айтарлықтай тиімді шешіліп жатқан сияқты. Бірақ көптеген басқа өңірлерде «Толығымен қанағаттандырылады» деген жауап нұсқалары сондай көп емес. Мұндай жауаптардың ең азы Ұлытау облысында – 0%, Жамбыл облысында – 3,2%, Түркістан облысында – 3,6%, ШҚО – 3,8%.

Ауылдық жерлердегі жағдай келесідей. Жағымсыз бағалар бойынша ең нашар көрсеткіш Жамбыл облысында байқалады – 94%, бұл басқару органдары үшін ескерту болуы керек. Бұл ең жоғары көрсеткіш, басқа өңірлерде жағдай онша нашар емес. Мәселен, төмен бағалар саны көп келесі өңір Маңғыстау облысы – 47,7%, Павлодар облысы – 33,9%, Ақмола облысы – 35,2%. Жағымсыз бағалардың ең азы Қарағанды облысының ауылдарында – 3,4%, Қостанай облысының ауылдарында – 6,8%, Жетісу облысының ауылдарында – 7,5%.

Жағымды бағаларды бағалай отырып, Абай облысын атап өткен жөн, онда ауыл тұрғындарының 63%-ы бос уақыт пен демалыс саласындағы қызметтердің толықтығын жоғары бағалаған. СҚО ауыл тұрғындарының жартысына жуығы да осындай баға берген – 48,4%.

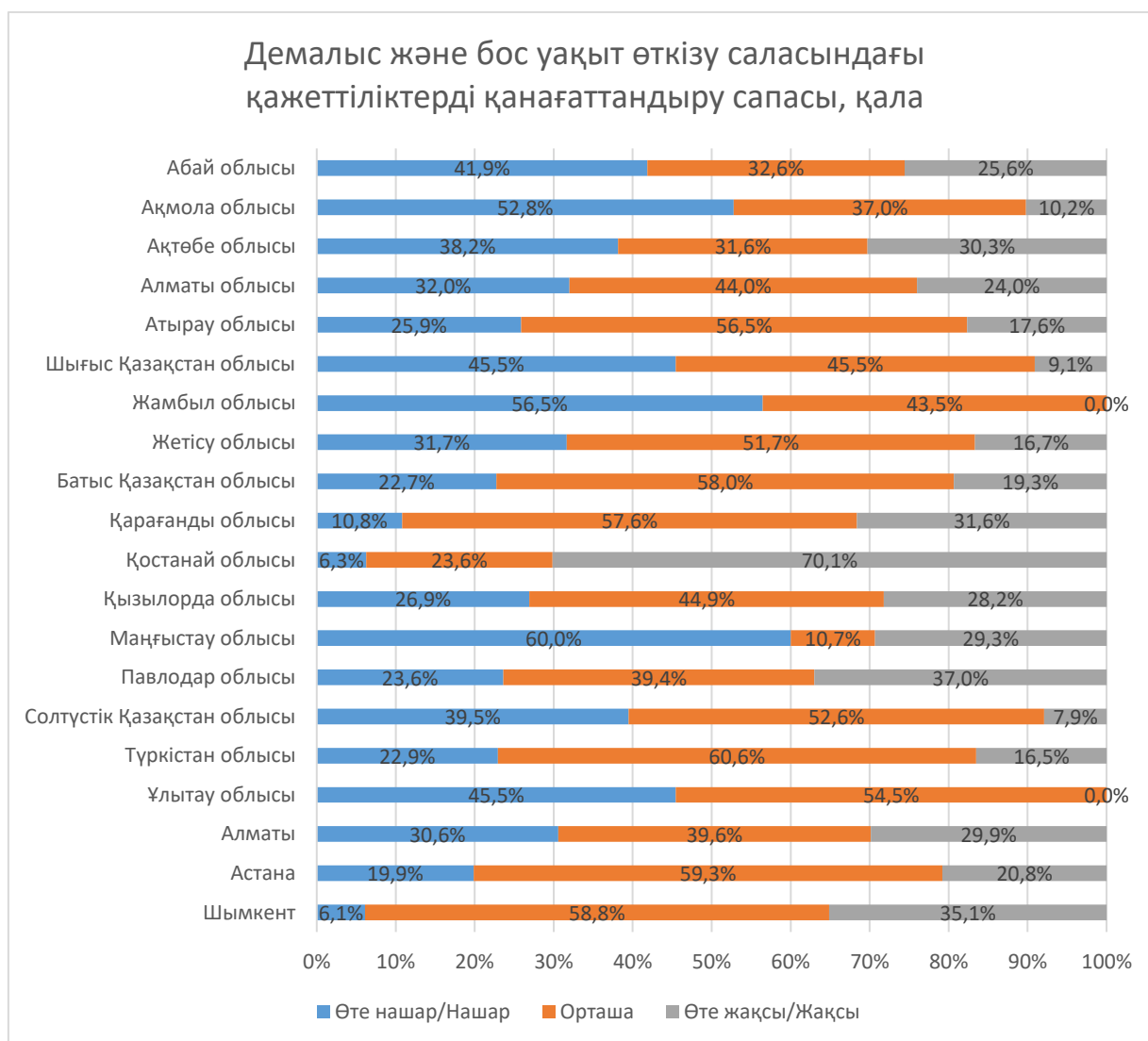
«Толығымен қанағаттандырылады» деп жауап берген Қарағанды облысына – 0%, Жамбыл облысына – 0% ерекше назар аудару керек, Түркістан облысында – небәрі 1,1% жағымды баға (7,4% жағымсыз).

38-диаграмма

Демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасын қарай отырып, біз бірден бірнеше өңірге назар аударамыз, онда қала тұрғындары бұл аспектіні төмен бағалаған. Атап айтқанда, Маңғыстау облысында сұхбаткерлердің 60%-ы, Жамбыл облысында – 56,5%-ы, Ақмола облысында – 52,8%-ы, Ұлытауда - 45,5%-ы, ШҚО – 45,5%-ы сапаға разы емес. Ең аз жағымсыз бағалар Шымкентте – 6,1%, Қостанай облысында – 6,3% байқалады.

Жағымды бағалардың ең көбі тағы да Қостанай облысында, онда қала тұрғындарының 70,1%-ы бағаланатын саладағы қызметтерді қанағаттандыру сапасымен қанағаттанады. Бұдан әрі айтарлықтай артта қалумен Павлодар облысын – 37%, Шымкентті – 35,1%, Қарағанды облысын – 31,6% көрсетуге болады. Ең төменгі көрсеткіш Жамбыл және Ұлытау облыстарында белгіленген - қанағаттанғандар 0%. Сондай-ақ, төмен көрсеткіштер СҚО-да – 7,9%, ШҚО - 9,1%, Ақмола облысында - 10,2%.

Демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасының төмен бағаларымен ауылдық аумақтар бойынша Жамбыл облысы тағы да көш бастап тұр - 87,7%. Сондай-ақ, төмен бағалар Маңғыстау облысында – 59,5%, Павлодар облысында – 52,8%, Ақмола облысында – 52,6% байқалады. Ең аз төмен көрсеткіш Қарағанды облысында - 1,8%, Қостанай облысында – 5,7%.

Қанағаттанудың жоғары деңгейі Абай облысында – 63%, Қызылорда облысында – 53%, Ақтөбе облысында – 41,5% байқалады. Жағымды бағалардың ең азы Қарағанды облысында – 0%, Жамбыл облысында – 0%, Түркістан облысында – 4%.

2.2. Сараптамалық сауал жүргізу (сұхбат) талдауы

Бұл бөлімде 20 өңірдің әрқайсысына сарапшылармен сұхбат жүргізу барысында алынған деректер енгізілді. Әрбір өңір бойынша барлық деректер 10 сала бойынша топтастырылды: Тәрбие және білім беру, Денсаулық сақтау, Жұмыспен қамту, Әлеуметтік қорғау, Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы, Қауіпсіздік, Қоршаған орта, Демалыс және бос уақыт өткізу, Ақпаратқа қол жеткізу, Шешім қабылдауға қатысу. Бұл бөлімде жиналған мәліметтер түсіндірілмейді, өйткені толық ақпарат «Қорытындылар» бөліміне енгізілді. Кейбір өңірлерде сарапшының пікірі кейбір мәселелерге әсер етпеуі мүмкін, сондықтан өңірлердің бір бөлігінде салалар бойынша деректер аз сипатталуы мүмкін (яғни 10-нан аз).

Сұхбат - бұл қызығушылық тудыратын тақырып бойынша неғұрлым толық және шексіз ақпарат жинауға мүмкіндік беретін деректерді жинаудың сапалы әдісі.

1. Абай облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: сауатсыз ата-аналар, аз қамтылған отбасылар санының артуы. Жәрдемақы алу үшін алаяқтық схемалар санының артуы, қорқыту, гаджетке тәуелділік, мамандардың жетіспеушілігі, ескірген оқулықтар.

- 2) Денсаулық сақтау: балалар мен қарттарға арналған арнайы мамандар үшін қаржыландырудың болмауы. ТМҚКК шеңберіндегі дәрі-дәрмекті беруде проблема бар, емханалардағы кезектер, дәрігерлерге жазылу проблемасы. Ақылы қызметтер, ескірген жабдықтар, дәрігерлер мен медбикелердің біліктілік деңгейінің төмен болуы.
- 3) Жұмыспен қамту: Көші-қонның жоғары деңгейі (шекаралас өңір), егде жастағы тұрғындардың бәсекеге қабілетсіздігі, кәсіптік бағдарлау проблемалары. Жағымды жақтарын да атап өтті - ауылдық округтерде кәсіпкерлікті дамыту, өзін-өзі жұмыспен қамтығандармен жұмыс істеу.
- 4) Әлеуметтік қорғау: АӘК алуудағы қиындықтар, балаларға, мүгедектігі бар адамдарға және қарттарға арналған оңалту орталықтарының жетіспеушілігі; арнайы әлеуметтік қызметтер көрсетумен айналысатын ҮЕҰ-ны жеткілікті қаржыландырмау. Бұл жерде жағымды кездер де бар - халықтың әлеуметтік әлсіз топтары үшін гранттар беру.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы: ипотекалық несиелеу бойынша жоғары пайыздық мөлшерлемелер, жоғары бастапқы жарна. Тозығы жеткен инженерлік желілер, ПИК пен МИБ-тің әлсіз жұмысы. Жолдарды жөндеу, абаттандыру мәселелері; «Бір қабатты Шығыс» бағдарламасы аясында құрылыс жүргізіліп жатқан жоқ. Мемлекеттік бағдарлама бойынша әлеуметтік әлсіз отбасылар мен жас мамандарға арналған тұрғын үйді тек облыс немесе аудан орталығынан алуға болады.
- 6) Қауіпсіздік: Жоғары өрт қаупі; су басу қаупі; тозығы жеткен үйлер мәселесі.
- 7) Қоршаған орта: Қарағайлы орманды қалпына келтіру қажеттілігі; өңірдің шөлейттенуі; Семей ядролық полигоны жұмысының салдары; табиғи ресурстар қорының сарқылуы. ҚТҚ үшін полигон салу қажет.
- 8) Ақпаратқа қол жеткізу: Халықтың жеткіліксіз ақпараттандырылуы; мемлекеттік бағдарламаларды түсіндіру бойынша мемлекеттік органдардың тиімсіз жұмысы.
- 9) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Тұрғындар тарапынан мемлекеттік органдардың әрекеттеріне сенімсіздік.

2. Ақмола облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Балалар тәкаппар, тәрбиесіз болып келеді; білім беру сапасы төмен, әсіресе онлайн оқытудан кейін; жоғары оқу орындары мен олардың филиалдары жоқ. Грантка түсу үшін репетиторларды жалдап оқыту керек, ал ол қымбатқа түседі және жақсы мұғалімдер аз. Мұғалімдердің біліктілігі төмен.
- 2) Денсаулық сақтау: Ауруханада кезектер үлкен; дәрі-дәрмектер қымбат; дәрігерлер мен медбикелер жоқ. МӘМС проблемалары: адамдар төлейді, бірақ барлық қызметтер ақылы.
- 3) Жұмыспен қамту: Жастар кетіп жатыр, толық отбасымен көшіп жатыр; әлеуметтік пакеті бар жұмыс орындары жеткіліксіз. Өндіріс жоқ, жұмыс табу қиын, негізінен зейнеткерлер келеді, жас отбасылар келмейді, керісінше - жұмыс болмағандықтан кетіп жатыр; ауылдықтардың 15-20%-ы ауылда тұрса да, Атбасарда жұмыс істейді. Жалақы төмен, маусымдық жұмыс. Жұмысқа орналастыруға байланысты жастарды қолдау бағдарламаларында мамандар жетіспейді.
- 4) Әлеуметтік қорғау: АӘК-ті рәсімдеу қиын, сондықтан барлығы бірдей ала алмайды, белсенді ұзақ өмір сүру бағдарламасының тиімсіз болуы.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтер жұмысы: Тұрғын үй шынымен қымбат тұрады, қол жетімсіз; үйге жөндеу жүргізу үшін жақсы жұмысшыларды табу қиын. Соңғы бірнеше жылда жолдар белсенді жөнделуде, абаттандыру жұмыстары жүргізілуде. Жылу трассаларының тозуы, қазандықтардағы апаттар. Жеке сектор

үшін көмір өте қымбат; жаңа тұрғын үй құрылысы жоқ; жалдау бағасы жоғары. Жағымды жағынан - абаттандыру, су құбырларын, жолдарды салу мәселелеріне назар аударылуда.

- 6) Қауіпсіздік: Қала бойынша бейнекамералар аз.
- 7) Қоршаған орта: Ауа сапасы өте нашар, ауа датчиктері жұмыс істеді, бірақ олар тез бітеліп қалды. Онкология ауруы көп, бірақ экологиялық мәдениеттің дамуы байқалады.
- 8) Ақпаратқа қол жеткізу: Мемлекеттік бағдарламалар туралы халықтың жақсы хабардар болуын атап өтті.
- 9) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Жергілікті проблемалар шешілетін әлеуметтік желілер белсенді дами бастады.

3. Ақтөбе облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Мектептердің, колледждердің, жоғары оқу орындарының жеткіліксіз жабдықталуы; ескі бағдарламалар қолданылады. Мектептерде орынның жетіспеуі. Сұхбаткерлер жергілікті мемлекеттік органдардың бірде-бір салаға көп көңіл бөлмейтінін, бағдарламалардың тиімсіз іске асырылып жатқанын атап өтті. Сыбайлас жемқорлық проблемасы бар. Білікті мамандардың, атап айтқанда бастауыш буын педагогтарының тапшылығы байқалады. «Дара бала» жобасы бойынша баланы жазу мүмкін емес екенін, ал «Бақытты бала» жобасында сараптаманың жоқтығын атап өтті.
- 2) Денсаулық сақтау: Қалалар мен облыс орталықтарында нашар жабдықталған, КТ, МРТ жылдар бойы жұмыс істемейді; мамандар жоқ. Барлық мемлекеттік бағдарламалардың сапасы мен тиімділігіне қатысты проблемалар бар. Сыбайлас жемқорлық проблемасы бар. Білікті мамандар тапшы, медициналық мекемелерге кезек көп, бюрократия, күту уақыты ұзақ.
- 3) Жұмыспен қамту: Мұнда бағдарламалардың тиімсіздігін, атап айтқанда «Ауыл аманаты», субсидиялау бағдарламасын, «Атамекен» ҰКП қызметін көрсеткен. Бизнестің барлық саласында мамандар тапшылығы бар. «Атамекенге» қарамастан шағын бизнестің мемлекетпен байланысы әлсіз. Әлеуметтік кәсіпкерлік үшін мемлекеттен қолдау жоқ. Жағымды жақтары да бар – «Ауыл аманаты» жобасының арқасында ауылдың көтерілуі байқалады, облыс әкімінің гранттары беріледі.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Зейнетақының төмен мөлшері мен бағаның жоғары болуын атап өтті. Бағдарламалардың іске асырылмайтындығын немесе тиімсіз екенін көрсетті. Сыбайлас жемқорлық проблемасы бар. Сонымен қатар, ауылдық жерлерде проблемалар аз, аз қамтылған, көп балалы отбасыларға көмек бар, көптеген проблемалар тиімді шешіліп жатқанын атап өтті. Тиімділігі аз бағдарламалардың ішінен «Анаға тағзым» жобасын - ынталандыру жоқ деп атап өтті.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы: Мұнда құрылыс жұмыстары ағымдағы жылы жүргізілмегенін, әлеуметтік әлсіз топтарға пәтерлер берілмейтінін көрсетті. Алданып қалған үлескерлер көп. Бағдарламалар іске асырылмайды немесе тиімсіз. Сыбайлас жемқорлық бар. Жас отбасылар тұрғын үй алуы үшін ұзақ уақыт бойы ақша жинайды немесе ипотека ресімдеуі керек. Жалға берілетін тұрғын үйдің бағасы айтарлықтай көтерілді. Құрылыс сапасы төмен, қабырғаларда жарықтар («Нұр сити» ауданы), жертөле үй-жайларын су басу (Батыста) орын алған. Ауылдарда жағымды пікірлер көбірек, атап айтқанда, абаттандыру, су құбырларын, жолдарды салу мәселелері бойынша.

- 6) Қауіпсіздік: Жолдар жаман, бағдарламалар орындалмайды немесе тиімсіз. Сыбайлас жемқорлық бар. Мектептердегі қауіпсіздік проблемасы, қорқыту туралы айтылды. Сондай-ақ, зорлық-зомбылық, адам өлтіру, жолдағы қауіп проблемалары да аталды.
- 7) Қоршаған орта: Ормандарды кесу, өзеннің тартылуы проблемасын көрсетті, бұл бағытта жұмыс мүлдем жүргізілмейді. Ағаш отырғызу орындарында заңсыз құрылыс салу проблемасы бар. Бұл саладағы бағдарламалар тиімсіз, сыбайлас жемқорлық бар. Ауа ластанған, өзендер таяз, ағаштар аз.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Кинотеатрлар, үйірмелер, секциялар жоқ, бағдарламалар тиімсіз, сыбайлас жемқорлық бар.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Мұнда сұхбаткерлер ақпаратқа қол жеткізуді «нөл» екенін, халықтың ақпараттандырылуы төмен екенін, сондай-ақ билікке деген сенімнің жоғын көрсетті.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуына «нөлдік» қол жетімділігін көрсетті, бұл саладағы бағдарламалар тиімсіз, сыбайлас жемқорлық бар, билікке сенім жоқ.

4. Алматы облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Балаларды дамытуға арналған орталықтардың болмауы (оқушылар сарайы, спорт сарайы, бассейндер, спорттық іс-шараларды ұйымдастыруға арналған жабық стадиондар жоқ). Тиісті мемлекеттік ұйымдар мектепаралық спорттық және шығармашылық жарыстар өткізбейді. Қол жетімді қазақ тілі курстарының болмауы. Мектептерде оқыту жүйесі күрделі. Жастар немен айналысарын білмейді. Отбасындағы, қоғамдағы қарым-қатынастар психологиясы мектеп жасынан бастап оқытылуы керек.
- 2) Денсаулық сақтау: Қалалық аурухана ішіндегі жұмыс әлсіз үйлестірілген. Арнайы мамандандырылған дәрігерлер жоқ. МӘМС, МӘМСЖ қаражатын тиімсіз пайдалану. Тексеру (талдаулар, УДЗ, МРТ) кезінде медициналық жабдықтың жетіспеушілігі. Жергілікті білікті мамандар жоқ. Ауруханада палаталар, кереуеттер, тумбочкалар жетіспейді. Тиісті тегін дәрі-дәрмектердің жетіспеушілігі. Сақтандыру бойынша толық медициналық тексеруден өту мүмкін емес, барлығын ақылы қалалық бөлімшелерде өтуге тура келеді. Денсаулық сақтау жүйесінің әлсіздігін, білікті мамандардың тапшылығын, сапалы медициналық жабдықтардың жетіспеушілігін атап өтті.
- 3) Жұмыспен қамту: Білікті мамандар тапшы, жұмыс күші жетіспейді, төмен жалақы (орташа жалақыдан төмен). АӨК субсидиялау бағдарламалары мен гранттық қаржыландыру бағдарламаларының тиімсіздігін атап өтті. Жастардың қалаларға көп кетуі. Өндірістердің болмауы салдарынан жұмыс орындарының болмауы. Ірі бизнеске, ауыл шаруашылығына: мал шаруашылығына, жылыжайға, құс шаруашылығына жеткіліксіз көңіл бөлінеді және қолдау көрсетіледі. Сонымен қатар сыбайлас жемқорлық пен бюрократияның бар екендігін атап өтті.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Көптеген зауыттар, фабрикалар жұмысшылармен еңбек шартын жасамайды. Тәрбиесі қиын балалар тиісті органдардың бақылауынсыз қалады. Жағымды жақтарынан халықтың әлеуметтік әлсіз топтарына арналған бағдарламаларды атап өтті.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Тұрғын үйдің әділетсіз жоғары құны, халықтың орташа топтары үшін тұрғын үй құнының қолжетімсіздігі, үй-жайды жалға алудың жоғары құны; газ қазандықтарын орнатудың және жеке үйге газ қою рұқсаттамасының жоғары құны; сумен жабдықтау, кәріз құбырларының және энергия желілерінің тозуы. Мемлекеттік бағдарламалардың тиімсіздігі (бюджеттік емес ұйымдардың қызметкерлері сыртта қалады). Кәріз жүйесінің тозығы жеткен, соның салдарынан қалада кәріз иісі болады.

Жеке секторды ауыз сумен және суармалы сумен қамтамасыз етуде, газдандыруда проблемалар бар. Сондай-ақ, сұхбаткерлер сыбайлас жемқорлықты, бюрократияны атап өтті. Бірақ бұл салада жағымды мысалдар да бар, олар қаланың (көшелердің, аулалардың) абаттандырылуын, автомобиль жолдарының салынуы мен жөнделуін атап өтті.

- 6) Қауіпсіздік: Көшелер мен аулаларда бейнекамералардың болмауы; автомобильдердің жылдамдық режимін бұзғанын тіркейтін бейнекамералардың болмауы. Жарықтандыру ауылдың барлық көшелерінде бола бермейді; қаңғыбас иттер мен мысықтардың саны көп, жануарларға арналған баспана жоқ.
- 7) Қоршаған орта: Қонаев қаласындағы карьерлерді қазуда нормалар сақтамалмаған. Жылыту көбінесе қатты отынмен жүзеге асырылады. Апатты қоқыс тастайтын жерлер бар; қоқыс өңдеу зауыты жоқ.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Туристік сектордың дамымау проблемасы бар. Сонымен қатар, мемлекеттік органдардың туристік сегментті дамытуға (атап айтқанда - қалалық жағажайларды абаттандыруға) назар аударғаны атап өтілді.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Халықтың ақпаратқа қол жеткізуі жабық, мемлекеттік шенеуніктердің қоғамдық есептерінде бөлінген қаражатты игеру бойынша ақпарат қамтылмайды; ақпараттар сайттарда орналастырылмайды. Жүргізілген жұмыстардың нәтижелері бойынша нақты жауаптар мен есептер жоқ. Мемлекеттік органдар халыққа түрлі іс-шараларды ұйымдастыруға жұмсалған сомалар туралы ақпарат бермейді.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Азаматтардың шешім қабылдауға қатысу мүмкіндігі нөл, ақпаратқа ашық қол жеткізе алмайды және ауылдағы жобаларды талқылауға қатыспайды.

5. Атырау облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: СОР/СОЧ жүйесімен баға қою проблемасы, 6 СОЧ - бұл өте қиын. Психологтар жетіспейді. Бізде психологтарға баруды әдеттенбеген, бұл жасөспірімдер арасындағы көптеген проблемалардың алдын алу еді. Білім беру сапасы өте нашар, мұғалімдер 10 балдық жүйе бойынша бағалайды, бірақ балалардың біліміне терең мән бермейді. Мұғалімдер балаларды ынталандырмайды. Тағы бір сұхбаткер мемлекеттік органдар білім беруге көңіл бөлетінін, тегін курстарға қолжетімділік бар екенін, балаларды әртүрлі үйірмеге (домбыра, сурет, гитара, робототехника, шахмат) оқытатын Абай орталығының салынғанын атап өтті.
- 2) Денсаулық сақтау: Барлық егде жастағы адамдар тегін медициналық дәрі-дәрмектермен қамтамасыз етілмейді. МӘМС-ті ешкім толық пайдалана алмады. Күндізгі стационарлар проблемалы болып келеді, қызметтер шектеулі болды. Дәрігерлерге бір ай бұрын жазылу керек, оны күту керек; онкологиялық науқастар үшін де ештеңе жасалмайды. Медициналық қызметтердің сапасы төмен деңгейде, ешқандай қызметтер жоқ.
- 3) Жұмыспен қамту: Жұмыссыздық бар. Жағымды бақылаулар - шағын бизнесті дамытуға көңіл бөлінеді, фаст-фуд және кофеханалар желісі көбейіп келеді.
- 4) Әлеуметтік қорғау: АӘК-ті барлық мұқтаж адамдар ала алмайды.
- 5) Тұрғын үй және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Ұзақ мерзімге жалдау ақысы жоғары. Электр тогы жиі үзілуде, электр тогының үзілуіне байланысты суық және ыстық су болмайды. Іркіліс кезінде электр аспаптары жанып кетеді, олардың құнын Атырау жарығы өтемейді.
- 6) Қауіпсіздік: Құқық қорғау органдарының әрекетсіздігі, нашакорлық, жезөкшелік, ұрлық, ЖКО тұрақты орын алуы, адамдардың өздерінде жауапкершіліктің болмауы.
- 7) Қоршаған орта: Өзеннің, ауаның ластануы, көгалдандыру проблемалары. Экология бойынша бағдарламалар тиімді жұмыс істемейді, мемлекет компанияларға айыппұл

салады, бірақ нәтиже көрмейді. Судың, ауаның, табиғи ресурстардың сапасы игерілуде, бірақ өңір тұрғындарына одан түсетін пайда жоқ.

- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Нақты проблемалар айтылған жоқ.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Нақты проблемалары атаған жоқ.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Әкімнің қабылдауына кіру проблемасы айтылды: «Әкімге жазылу – бұл квест секілді».

6. Шығыс Қазақстан облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Мұнда гаджетке тәуелділік, бос уақыт өткізудің ұйымдастырылмау проблемалары айтылды. Білікті кадрлардың жетіспеушілігі, сондай-ақ мектеп оқушыларына үлкен жүктеменің артылуы секілді проблемалар да бар. Сонымен қатар, әлеуметтік желілердегі жағымсыз ақпарат проблемасы, және де қудалау проблемасы атап өтілді.
- 2) Денсаулық сақтау: Ең өзекті проблемалар - арнайы мамандардың жетіспеушілігі, кезектер, талондар алуға және дәрігерге жазылудағы қиындықтар. Ақылы медициналық қызметтер де проблемалық мәселе болып табылады. Денсаулық сақтаудың тағы бір күрделі көрініс - дәрігерлерге деген сенім жоқ, сонымен қатар кадр тапшылығы және емдеу сапасының төмен болуы.
- 3) Жұмыспен қамту: Білікті мамандардың кетуі және ұсынылатын жалақыға жұмыс істеуді қаламау байқалады. «Дипломмен ауылға» бағдарламасымен қиындықтар туындайды: халықтың нашар ақпараттандырылуы және жас мамандардың нашар ынталандырылуы. Сонымен қатар, экономикалық белсенді халықтың қартаюы, еңбек көші-қоны; көлеңкелі жұмыспен қамту.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Өңірдің мүгедектігі бар адамдар үшін бейімсіз болуы.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтер жұмысы: бұл салада сапасыз құрылыс, тұрғын үйге үлкен кезек, халықтың көші-қоны көрсетілген. Ипотекалық несиелеу бойынша жоғары ставкаларға байланысты проблемаларды, сондай-ақ жоғары бастапқы жарнаны атап өтті. Сонымен қатар, жол құрылысы, тұрғын үй құрылысы, инфрақұрылымды қолдау және дамыту (инженерлік коммуникацияларды уақтылы жөндеу) сияқты жағымды тұстар да бар. Облыстық бюджеттен қаржыландырудың жеткіліксіздігі туралы болжам бар.
- 6) Қауіпсіздік: қылмыстың жоғары деңгейі, нашақорлық.
- 7) Қоршаған орта: Көліктің артық болуы, кәсіпорындардың зиянды шығарындылары, қоқыс өңдеу зауытының болмауы, өзендердің тартылуы.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Мұнда ерекше проблемалар айтылған жоқ, мәдени-бұқаралық іс-шаралардың өткізілуіне оң баға берілді.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: сұхбаткерлер тұрғындардың жеткіліксіз ақпараттандырылуын көрсетті, бірақ аз ақпарат берілетін қандай да бір нақты бағдарламаларды атаған жоқ.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: проблемалар бар екенін атап өтті, бірақ негізінен халықтың әрекетсіздігіне байланысты.

7. Жамбыл облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Білім беру сапасы төмен. 100 мектеп бағдарламасы тиімсіз: сыбайлас жемқорлық бар, басқара алмайды, халықпен диалог жүргізуге дайын емес.
- 2) Денсаулық сақтау: Сапалы жоғары білікті арнайы мамандардың болмауы. Онкологиялық науқастар үшін әлеуметтік оңалту орындарының болмауы. Қымбат шығын материалдары. Учаскелік терапевттерді оқыту жүргізілмейді. Гормондарды алмастыратын терапия жоқ. Скрининг жүргізіледі, бірақ скрининг нәтижелері

бойынша әйелдер денсаулығының профилактикасы бойынша жұмыс жүргізілмейді, ақпараттық-профилактикалық жұмыс жүргізілмейді. 100 аурухана бағдарламасы: сыбайлас жемқорлық бар, басқара алмайды, халықпен диалог жүргізуге дайын емес. Қазіргі уақытта ауданда 11 арнайы дәрігер жетіспейді және орталық аудандық аурухана күрделі жөндеуді қажет етеді.

- 3) Жұмыспен қамту: Жұмыс орындарының болмауы және жұмыссыздық. Аграршылар үшін тиімсіз субсидиялау бағдарламасы: сыбайлас жемқорлық, басқара алмау, халықпен диалог жүргізуге дайын болмау. Көптеген тұрғындар облыс орталығына жұмысқа барады және қалада жұмыс істейді. Шағын және орта бизнесті дамытуға көмек аз көрсетіледі. Екінші деңгейдегі банктер беретін несиелердің пайызы жоғары. «Дипломмен ауылға» бағдарламасы тиімсіз - жас мамандарға 345 мың теңге көлемінде көтерме және 5 млн 175 мың теңге мөлшерінде бюджеттік кредит беріледі. Бұл 1500 АЕК. Бірақ, сіз бұл сомаға баспана ала алмайсыз, өйткені үйлердің нарықтық құны әлдеқайда қымбат.
Оң жағынан: ауыл шаруашылығы мен ауылдың дамуына назар аударылуда. Жамбыл облысында «Ауыл аманаты» пилоттық жобасы жүзеге асырылуда.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Айтарлықтай әлеуметтік қорғау жоқ, жәрдемақы деңгейі төмен. Қала мүмкіндігі шектеулі азаматтарға бейімделмеген: пандустар, Брайль жоқ.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Сыбайлас жемқорлық, жинақталған зейнетақы ақшасын пайдалану мүмкіндігі жоқ, жоғары кредиттік мөлшерлемелер. Қол жетімді ипотекалық және жалға алу бағдарламаларының болмауы. «Нұрлы жер» бағдарламасының тиімсіз болуы: сыбайлас жемқорлық, басқара алмау, халықпен диалог жүргізуге дайын болмау. Қазір тұрғын үйге кезекте 1546 адам тұр. Әкімдік 4 бес қабатты 80 пәтерлік үйдің құрылысына ЖСҚ дайындады. Сонымен қатар, тағы 5 қабатты 80 пәтерлі 2 үйдің құрылысына ЖСҚ қосымша әзірленді. Бұл қазіргі уақытта тұрғын үйге кезекте тұрғандардың 26%-ы; Интернеттің төмен жылдамдығы.
- 6) Қауіпсіздік: Бейне бақылау камераларының болмауы. Жамбыл облысы ЖКО саны бойынша көш бастап тұр: автопарктерде жүргізуші куәлігін беруге, техникалық байқауға, жүргізушілердің жай-күйіне бақылау жүргізілмейді. Учаскелік инспекторлар жетіспейді.
- 7) Қоршаған орта: Неғұрлым экологиялық зиянды өндірістерде тазарту құрылыстарының болмауы; зиянды заттарды шығару бойынша көлікке қойылатын талаптардың болмауы. Жасыл экономика бағдарламалары жоқ: мектептер көмірмен жылытылады, бұл шығарындылар, суды үнемдеу жоқ, субұрқақтарда, суаруда тазартылған ауыз суы қолданылады. Ағаштарды төлқұжаттау жоқ, ағаштар бақылаусыз кесілуде, ағаштарды сақтау бойынша мемлекеттік бағдарламалар жоқ. Фосфогипстің көпжылдық қалдықтары. Суармалы судың тапшылығы, Тараз қаласының сарқынды сулары аудан аумағына ағызылады.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: нақты проблемалар айтылған жоқ.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Ақпараттың берілуі мемлекеттік билікке байланысты, ақпарат объективті түрде берілмейді, бұрмаланған ақпарат беріледі, тәуелсіз БАҚ жоқ. Енді шындықты және объективті түрде айта бастасаң болды, билік тарапынан қудалау басталады.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: нақты проблемалар аталған жоқ.

8. Жетісу облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Білім беру жүйесінің ережелеріндегі біліктілікті растау үшін, мұғалім өзінің қажетті мәртебесін алу үшін жүгіріп жүріп оқушыларды толыққанды оқытуға уақыты жоқ. Тәрбиелеу тұрғысынан қалада балаларды қандай да бір проблеманы шешуге тарта алатын, онда патриотизмді тәрбиелей отырып

- және жақсы құндылықтарды дағдыландыру арқылы олардың пікірлері ескерілетін балаларға арналған орталықтар жоқ. Балалар негізінен жанжалды, өзімшіл, үлкендерге құрмет жоқ, балаларда патриотизм жоқ.
- 2) Денсаулық сақтау: Дәрігерлердің кәсіби деңгейі төмен, осының болуы проблема; мамандардың көп кетуі. Аурулардың алдын алуға тиісті назар аударылмайды. Міндетті медициналық сақтандыру бағдарламасын қайта қарау қажет. Балаларды сауықтыру бағдарламалары да тиімсіз жұмыс істейді, әсіресе тамақтану бөлігінде, барлық стандарттар ескірген.
 - 3) Жұмыспен қамту және жұмыссыздық: Жұмыссыздыққа байланысты жұмыс іздеп жүрген мигранттардың саны артып келеді. Ауылдық жерлерден қалаға көшіп-қону проблемасын зерделейтін бағдарламалар жоқ. Сонымен қатар, сұхбаткерлер биліктің Талдықорған және Текелі қалаларында шағын бизнесті дамытуға көңіл бөлетінін, инвестициялық саясат жүргізілетінін, ауыл шаруашылығы инвесторларының тартылатынын, қант қызылшасын өсіру дамып келе жатқанын атап өтті.
Жұмыссыздарға арналған бағдарламалар тиімсіз жұмыс істейді, өйткені мамандықты бастапқы оқытуға көп көңіл бөлінеді, жұмысқа орналасуға мониторинг жүргізілмейді. Мамандығы бойынша оқытындар мен жұмыс істейтіндерге тереңірек білім алу үшін қолдау көрсетілмейді. Жастар кетіп жатыр, өйткені жұмыс жоқ, жалақысы төмен. Өндіріс жоқ, жаңа жұмыс орындары құрылмайды. Шағын гранттық бағдарламасы тиімсіз жұмыс істейді, бөлінген қаражат өз бизнесінді бастау үшін жеткіліксіз.
 - 4) Әлеуметтік қорғау: Мүгедектігі бар адамдар өздерін қоғамның толыққанды мүшелері ретінде сезіне алмайды, өйткені қоғам оларды әлі тиісті деңгейде қабылдамайды. ЖАО мүгедектігі бар адамдар үшін қол жетімділікті жасауға дайын емес. «Белсенді ұзақ өмір» бағдарламасы өзекті емес, оны қайта қарап, зейнеткерлерге колледж студенттері үшін тәжірибелерін, білімдерін, дағдыларын, әдістемелерін беруге мүмкіндік беру керек.
 - 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Тұрғын үйлер аз салынууда, көптеген пәтерлер сыбайлас жемқорлық схемалары бойынша кетіп жатыр. Тұрғын үй-коммуналдық жүйенің пәтер иелеріне қатысты сапасыз қарым-қатынасы. Сел қаупі бар учаскелердегі тәуекел дәрежесі ескерілмейді, үйлер салуға рұқсат беріледі. Тұрғын үйге тұруға кезек үлкен. Несиелеу бағдарламасы, «Ауыл аманаты» бағдарламасы тиімсіз, себебі негізгі шарт кепіл қою керек, ал ауылдық жерлерде негізінен саман үйлер, олар кепіл мүлкінің өлшемдеріне сәйкес келмейді.
 - 6) Қауіпсіздік: Мектептердің жанында балалардың қатысуымен болатын ЖКО қаупі бар, оның ішінде ата-аналардың немқұрайлылығына байланысты. Өрт қаупі бар.
 - 7) Қоршаған орта: Халықтың табиғи ресурстарды сауатсыз пайдалану қаупі. ТЖ хабарламаларын елемей. Ауаның қара түтінмен ластануы. Өрістерде гербицидтер көп мөлшерде қолданылады. Дүкендерге химия қосылған көкөністер әкелінеді. Мемлекеттік органдар жұмысының көп бөлігін алатын төтенше жағдайлардың көптеген тәуекелдері бар. Өзендердің ластануы, мемлекеттік органдар ормандар мен өзендерді тазарту бойынша шаралар қолданбайды.
 - 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Халықтың әртүрлі топтарын қызықтыратын көптеген туристік нысандар бар.
 - 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Ақпаратқа қол жеткізуде проблемалар жоқ, мемлекеттік органдар бұған жеткілікті көңіл бөлуде. Халық бәріне селқос қарайтын болды болды, өйткені халықтың мемлекеттік органдарға деген сенімі жоқ.
 - 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Тұрғындар қандай да бір проблеманы шешуге белсенді қатысады, бәрін әлеуметтік желілер арқылы жариялайды, бірақ проблемалар шешілмейді.

9. Батыс-Қазақстан облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: мектептер мен балабақшаларда орын жеткіліксіз. Балаларға арналып қосымша білім берілмейді. Ауылда мемлекеттік бағдарламалар тиімді жұмыс істемейді, дәлірек айтсақ, мүлдем жоқ.
- 2) Денсаулық сақтау: Білікті медициналық көмек алудың қолжетімсіздігі, шарттары көп, МӘМС мәселелері. Мамандардың жетіспеушілігі. Ауылда мемлекеттік бағдарламалар тиімді жұмыс істемейді, дәлірек айтсақ, мүлдем жоқ.
- 3) Жұмыспен қамту: Жас мамандар үшін жұмыс орындарының болмауы. Мемлекеттік органдардың назарын өңірдегі шағын және орта бизнесті дамыту мақсатында бизнес-инкубаторларға, кәсіпкерлік қызметке аудару қажет. Ауылда мемлекеттік бағдарламалар тиімді жұмыс істемейді, дәлірек айтсақ, мүлдем жоқ.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Мүгедектігі бар адамдарға әлеуметтік қорғау мен әлеуметтік қамсыздандыруды пайдалану қиынға соғады. Кентте қарт адамдарды, мүгедектігі бар тұрғындарды және ерекше білім беруді қажет ететін балаларды әлеуметтік қорғай және қамтамасыз ете алатын әлеуметтік қызметкерлер жоқ. Ауылда мемлекеттік бағдарламалар тиімді жұмыс істемейді, дәлірек айтсақ, мүлдем жоқ.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Тұрғын үй сатып алу қолжетімсіздігі. Тұрғын үй проблемалары бар, көптеген жас мамандар оны жалға алуға мәжбүр. Кентте электр энергиясын беруге арналған ескі трансформаторлар, жаңбыр жауған кезде тұйықталу болады, көше жарығы жоқ. Ауылда мемлекеттік бағдарламалар тиімді жұмыс істемейді, дәлірек айтсақ, мүлдем жоқ.
- 6) Қауіпсіздік: Жаяу жүргіншілер мен жүргізушілер жол қозғалысы ережелерін сақтамайды.
- 7) Қоршаған орта: Өзендердегі, көлдердегі, су қоймаларындағы су деңгейі, тазалық және экологиялылық.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Кент Орал өзенінің жағасында орналасқанына қарамастан, шомылуға арналған орын жоқ.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Ақпарат таратылатын және әрбір тұрғынның қатысуы және маңызды мәселелер бойынша шешім қабылдауы үшін қолжетімді болатын топтар мен қауымдастықтар жоқ.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Қала тұрғындары сайлауға бармайды, өйткені олар үшін басқалар таңдау жасады деп санайды.

10. Қараганды облысы

1. Тәрбие және білім беру: Педагогтардың тиісті біліктілігінің болмауы. Ата-аналар мектепке үміттенеді, мектеп бала үшін толық жауапкершілікті өз мойнына алмайды. Мектептердегі әлсіз педагогикалық құрам. Білім беру мәселелері облыстық деңгейде қаржыландырылады. Күні бойы болатын балабақшаларды салуда да проблема бар.
2. Денсаулық сақтау: Портал арқылы жұмыс істеуде, квота алуда проблемалар бар. Ұзақ кезекте тұру. Кезекке қою кезінде пациенттерге жеке көзқарастың болмауы. Операциядан кейінгі кезең тегін қызметтер тізіміне кірмейді. Медицинаның барлық деңгейлеріндегі сыбайлас жемқорлық. МРТ болмауы. Денсаулық сақтау облыстық деңгейде қаржыландырылады, бұл ауылдық медициналық мекемелерді біркелкі қаржыландырмауға себеп болады. Мамандардың жетіспеушілігі. Жаңа үлгідегі флюорографиялық аппараттар жоқ.
3. Жұмыспен қамту: Біліктілік мамандардың елден кетуі, олардың орны толмауы. Жастар шетелге оқуға түседі және сол жерде қалады. Жалақы жеткіліксіз. «Дипломмен ауылға» проблемалық бағдарламасы. Ауылдарда қалыпты өмір сүруге

жағдай жоқ. Жұмыс күшінің болмауы. Серпін-2050 бағдарламасы бойынша қоныс аудару жоқ. Ауыл шаруашылығы өндірушілеріне мемлекеттік кредит беру проблемасы, үлкен % мөлшерлемелер, қағазбастылық. Жағымды жақтары да бар, атап айтқанда жаңа кәсіпорындардың ашылуы, жұмыс орындарының құрылуы.

4. Әлеуметтік қорғау: Мүгедектерге берілетін жабдықтардың сапасы төмен деңгейде; Әлеуметтік қызметтер порталында жабдықтың бағасы жоғары.
5. Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Қымбат тұрғын үй. Банктердегі ипотекалық несиелеудің пайыздық мөлшерлемелері жоғары. Көпқабатты тұрғын үйлердің құрылысы әлі күнге дейін проблема болып табылады. Көпқабатты үйлерді жылыту, кәріз, сумен жабдықтау. Мемлекет ТҮКІШ саласындағы жұмысқа, ауылдардың санитарлық жағдайына көбірек көңіл бөлуі тиіс. Қазір ауылда ипотекалық несиелеу жоқ. Ауылдардағы қолда бар тұрғын үй кепілге қоюға жарамсыз.
6. Қауіпсіздік: Нашар жолдар ЖКО болуына ықпал етеді.
7. Қоршаған орта: Азаматтарда экологиялық мәдениеттің болмауы. Жеке сектордағы түтіннің жоғарылауы. Отырғызылған көшеттерге тиісті күтімнің болмауы. ҚТҚ полигондарының халық пен жергілікті билікке бағынбауы; Халықтың арналарды ластауы.
8. Демалыс және бос уақыт өткізу: Қалалық саябаққа күтім жасалмауы. Жағымды сәт - мәдениеттің дамуы.
9. Ақпаратқа қол жеткізу: БАҚ кеңістігінде, интернетте жалған ақпараттың көп болуы.
10. Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Шешім қабылдауға қатысқан кезде азаматтардың қызығушылығы. Халық үніне құлақ асатын мемлекет жоқ. Мемлекеттік органдарға жүгінген кезде олар азаматтардың не сұрайтынына құлақ аспайды. Маңызды процестер мен шешімдер қабылдау кезінде азаматтардың пікірі ескерілмейді. Халықпен кездесулер нашар өтеді.

11. Қостанай облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Жалпы елдегі бүкіл жүйе біздің қоғамға бейімделмеген. Жасөспірімдерге психологиялық көмектің көрсетілмеуі пен әлеуметтік бейімделудің болмауы. Қосымша аз білім беріледі. Мәдениет пен көзқарас төмен, қудалау. Педагог мамандардың жетіспеушілігі, мектептердің жеткіліксіз жабдыкталуы.
- 2) Денсаулық сақтау: Мамандардың жетіспеушілігі, сапасыз қызмет көрсету, қымбат дәрі-дәрмектер. Бюрократия.
- 3) Жұмыспен қамту: құрылыста және басқа салаларда ҚР азаматтары жұмыс істемейді, көрші елдерден келгендер істейді. Жастар тәжірибесі, бірінші жұмыс орны, ұрпақтар келісімшарты мүлдем дұрыс есептелмеген - жастар жұмысқа орналасқысы келеді, бірақ жалақы кішкентай, оған өмір сүру мүмкін емес, сондықтан жастар істемейді. «Дипломмен ауылға» бағдарламасы жастар арасында сұранысқа ие, бірақ ол уақытша. Жастар әлеуметтік пакетті толығымен алады, 3 жыл жұмыс істейді және баспананы сатып, кетіп қалады. Төмен жалақы, маусымдық жұмыс, күзгі-көктемгі кезеңде негізінен жұмыспен қамтылады. Кәсіпкерлердің біразы гранттар алады, соның ішінде жастар. Ауыл шаруашылығына қолдау көрсетіледі, «Ауыл ел бесігі» бағдарламасы бар.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Жәрдемақылардың мөлшері аз, қоғамда инклюзивті мәдениет жоқ, мүмкіндіктері шектеулі адамдар үшін жұмыс жоқ.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы: Жоғары банктік пайыздар. Жылжымайтын мүліктің жоғары бағасы. Ауылдарға келген мамандар үшін тұрғын үйдің жоқтығы, салынбайды. Көбінесе сатып алынатын тұрғын үй

инфрақұрылыммен қамтамасыз етілмеген және пайдалану мерзімі 30 жылдан асады. Жас мамандарды несиелендіру бойынша мемлекеттік бағдарлама тұрғын үй сатып алуға жеткіліксіз, мемлекеттік бағдарлама бойынша 4-5 млн артық бермейді, ал тұрғын үй құны 6-12 млн. Жалпы, үйлердің құрылысы мен инфрақұрылымды дамыту бойынша жұмыстар жүргізіліп жатқанын атап өтті.

- 6) Қауіпсіздік: Мұнда нақты проблемалар аталмаған.
- 7) Қоршаған орта: Қоқыс үйінділері қала маңында, қайта өңдеу кәсіпорындары жетіспейді, қалдықтар бөлек жиналмайды. Алдағы 10 жылда құрғақшылық пен су тапшылығының қаупі бар. Ауыл шаруашылығы жерді құртып жатыр. Бірақ 2021 жылдан бастап экологиялық мәселелер біртіндеп шешілуде.
- 8) Ақпаратқа қол жеткізу: Нақты проблемалар белгіленбеген.
- 9) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Нақты проблемалар аталмаған.

12. Қызылорда облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Букмекерлік кеңселер, казино, құмар ойындар, барлық жерде жарнама не казино, немесе энергетикалық сусындар. Тек жай ғана көңіл бөлінеді. Іс жүзінде барлық бағдарламалар тиімсіз, мүмкін сыбайлас жемқорлық сәттері бар. Балабақшаларда, атап айтқанда мемлекеттік балабақшаларда бос орындар жоқ. Балабақша мен мектеп мұғалімдерінің қабілетсіздігі, мұғалімдердегі бюрократия.
- 2) Денсаулық сақтау: Медициналық және әлеуметтік сақтандыру аударымдары кезінде өте үлкен бюджеттер жиналады, бірақ олар медициналық қызметтердің соңғы тұтынушыларына жетпейтін. Жабдықтар, дәрі-дәрмектер проблемалары бар, өйткені сыбайлас жемқорлық бар. Іс жүзінде барлық бағдарламалар тиімсіз. Кәсіби мамандардың болмауы; сыбайлас жемқорлық, трайбализм немесе тамыр-таныстық.
- 3) Жұмыспен қамту: Бір жерге орналасу үшін алдымен бірдеңе беруің керек, сондықтан ісіміз оңға баспайды. Іс жүзінде барлық бағдарламалар тиімсіз. Жұмыссыздық проблемасы бар. «Жасыл ел» бағдарламасында бюрократия бар.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Экологиялық апат аймағы жақын жерде орналасқан, заң бойынша жалақыға 30 пайыз қосалқы ақы төлену керек, бірақ бірнеше жыл бұрын оны қандай да бір себептермен алып тастады және қазіргі уақытта әлі талқылануда, бірақ оны қалпына келтіре алмай жатыр. Инвотакси жоқ. Сапасыз мүгедектерге арналған керек-жарақтар берілуде, бұл мүгедектер арбалары, балдақтар, дәретханалар және т.б.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Су құбырымен және кәрізбен проблемалар бар. Көптеген адамдарда баспана жоқ, сатып алуға мүмкіндік жоқ, кезекте 20 жылдан астам уақыт тұр. Коммуналдық қызметтердің бағасы тұрақты негізсіз өсуде.
- 6) Жағымды бақылаулар - абаттандыру мәселелеріне назар аударылады.
- 7) Қауіпсіздік: Апаттар өте көп. Тұрғын алаптарда бейнебақылау камералары жеткіліксіз.
- 8) Қоршаған орта: Жасыл желектердің болмауы, мұнай мен газ өндіру кезінде жер астында бос орындардың пайда болуы, газды жағу. Өзендердің тартылуы.
- 9) Демалыс және бос уақыт өткізу: Жеке бір жағажай бар, тегін шомылу орындарын ұйымдастыра алмайды.
- 10) Ақпаратқа қол жеткізу: Мүлдем қол жетімділік жоқ, өйткені ештеңе ешқашан жаңартылмайды.
- 11) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Біздің халық шешім қабылдауда аса белсенді емес, азаматтар мүлдем ештеңеге қатыспайды..

13. Маңғыстау облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Үйірмелер, балабақшалар, мектептер аз, үш ауысымды мектептер бар. Жаңа шағын аудандарда мектептер жоқ. Мектепке дейінгі білім берудің сапасы жоқ. Мектептерде инклюзия жоқ. Дегенмен, мектептер салынып, балабақшалар салынып және ашылып жатқаны атап өтілді. Дегенмен жеке балабақшалар көбірек ашылуда.
- 2) Денсаулық сақтау: Медициналық қызметтердің сапасы жоқ, оңалту қызметтері аз. Дәрігерлерге сенім жоқ, жақсы дәрігерлер мен мамандар жоқ. Үлкен кезектер және балалар мен ересектер емханаларын біріктірілуде.
- 3) Жұмыспен қамту: Проблемаға көп көңіл бөлінеді, бизнесті дамыту бағдарламалары бар. Дегенмен, жұмыссыздар саны өте көп. Жұмыспен қамту бағдарламалары тиімсіз - адамдарға жұмыс таба алмайды.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Жәрдемақылардың мөлшері төмен, мүгедектігі бар адамдар үшін оңалту және санаторий қызметтерінің жетіспеушілігі.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Электр энергиясымен, сумен жабдықтаумен, жылумен проблемалар бар. ПИК пен МИБ жұмыс істемейді, ескі үйлер құлап жатыр. Қала бойынша бүргелер мен қандалалардың қаптап кетуі. Бұл проблемалар бірнеше жыл бойы мүлдем шешілмей жатыр. Тұрғын үй бағдарламалары тиімсіз, адамдардың баспана алуға немесе сатып алуға мүмкіндігі жоқ. Үйлер мен коммуникациялар ескі. Интернет жоқ шалғай ауылдар көп.
Жағымды жағынан - құрылыс пен абаттандыруға назар аударылады.
- 6) Қауіпсіздік: нашақорлар өте көп болып кетті.
- 7) Қоршаған орта: Қоқыстар, шығарындылар, Каспий жлғалып барады. Көгалдандыру жеткіліксіз.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу, ақпаратқа қол жеткізу, азаматтардың шешімдер қабылдауға қатысуы салалары бойынша нақты проблемалар белгіленбеген.

14. Павлодар облысы

- 1) Тәрбиелеу және білім беру: білікті мамандардың болмауы, мектепке дейінгі мекемелерде орындардың жетіспеуі, жоғары оқу орындарындағы сыбайлас жемқорлық.
- 2) Денсаулық сақтау: Төмен кәсібилік, бюрократиялық кідірістер. Медициналық қызметтердің бір бөлігін жеңілдету керек.
Сонымен қатар, халық денсаулығы көрсеткіштерінің жақсарғаны атап өтілді.
- 3) Жұмыспен қамту: Кейбір ауылдарда жұмыс орындарының жетіспеушілігі байқалады. Жағымды жақтары - шағын және орта бизнесті дамыту және ауыл шаруашылығын дамыту.
- 4) Әлеуметтік қорғау: АӘК алу рәсімінің күрделілігі. Жыл сайын мүгедектікті растау қажет, ол үшін бірқатар анықтамалар жинау керек, түрлі мемлекеттік органдарға бару керек. Қате және толық емес статистикалық деректер проблемасы.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Көптеген адамдарда тұрғын үйдің болмауы. Тұрғын үйдің бағасы жоғары. ХҚБ бағдарламасы толық жұмыс істемейді: бақылау жоқ. Жағымды жақтары – абаттандыру мәселелеріне назар аударылады.
- 6) Қауіпсіздік: Аулаларда маргиналды топтар бар.

- 7) Қоршаған орта: Ауаның ластануы (Ластанған заттар шығарындыларының үлкен көлемі кәсіпорындардан, су айдындарының, атап айтқанда Усолка өзенінің ластануы).
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Нақты проблемалар аталған жоқ.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Мемлекеттік органдар тарапынан жеткілікті хабардар етіледі, халықтың хабардарлығы жоқ. Халықтың өз тарапынан қызығушылық жеткіліксіз.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Халықтың өз тарапынан жеткіліксіз қызығушылық.

15. Солтүстік-Қазақстан облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Жоғары білімнің құны жоғары. 3 ауысымдық мектеп пен ескі апатты ғимараттар, 75% шағын жинақталған мектептер. Мемлекеттік тілдегі мектептер мен балабақшалардың жеткіліксіздігі. Сонымен қатар, білім беруге жұмсалатын шығындар көп. Мектепке дейінгі мекемелерде орын тапшы. Жоғары оқу орындарындағы сыбайлас жемқорлық.
- 2) Денсаулық сақтау: Медициналық мамандардың тапшылығы. 180 бірліктен астам, облыстық аурухана ұзақ салынуда. Жұмыстың 35%-ы жабдықпен, ал 65%-ы қолмен, азы автоматтандырылып орындалады. Қымбат препараттарды мәжбүрлеп сату. Дәрі-дәрмектерді сатып алуға ұзақ тендерлер. Арнайы мамандардың жетіспеушілігі; Елді мекендерде дәріханалардың болмауы.
- 3) Жұмыспен қамту: Демографиялық проблемалар. Жұмыс орындары аз, жасырын жұмыссыздық. Серпін қоныс аудару бағдарламасы тиімсіз және бағдарлама мен қаржыландыруға бақылау жоқ, іске асырудың қысқа мерзімдері. Өңірде жалақы төмен, шағын және орта бизнеске өте әлсіз қолдау көрсетіледі. Елдің оңтүстігінен солтүстікке қоныс аудару бағдарламасы: қоныс аударушыларға арналған тұрғын үй сапасыз; қоныс аударушылар үшін аз төленетін жалақы.
Жағымды жақтары - АӨК-ге көптеген субсидиялар бөлінеді, ауыл шаруашылығына көңіл бөлінеді.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Кейбір топтарға (мектеп оқушылары, зейнеткерлер, ауғандықтар) жеңілдіктер жоқ. Мамандар жоқ. Жәрдемақы мөлшері аз, бала күтімі бойынша жәрдемақы аз, мүгедек балаларды тәрбиелеп отырған қамқоршылар үшін жәрдемақы өте аз. Тұрғын үй көмегі жұмыс істемейді. Тұрғын үй қорының ескіруі. Жағымды жағы - Бюджет әлеуметтік болып табылады.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Халықтың әлеуметтік қорғалатын топтары үшін үлкен кезек; 16 үй өте ұзақ салынуда (аяқталмаған құрылыс). Кезекте тұрғанда сыбайлас жемқорлық бар; Тұрғын үй сатып алуға арналған несиенің мөлшерлемесі жоғары. Тұрғын үйді жалға алу бағасы жоғары. Нұрлы жол, Нұрлы жер бағдарламалары тиімсіз. Бағдарламалар мен қаржыландыруға бақылаудың болмауы, іске асырудың қысқа мерзімдері. Қазақстан бойынша бір шаршы метрге баға жоғары. Бұл тұрғын үйдің сапасы төмен. Қаланың соңғы құрылысын салу проблемасы.
- 6) Қауіпсіздік: Самокаттар\материциклдер\скутер. Самокаттарға арналған арнайы аймақтар жоқ. Жүргізушілер мәдениетінің төмен деңгейі. Интернет алаяқтық.
- 7) Қоршаған орта: Қатты тұрмыстық қалдықтардың заңдастырылған полигондары жоқ; қатты тұрмыстық қалдықтар толып кеткен, қоқыстарды қайта өңдеу және сұрыптау жоқ. Көліктің газды шығаруы, түтінге толған жеке сектор.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Нақты проблемалар белгіленбеген.

- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Ақпараттың аз мөлшері. Мемлекеттік ұйымдардың сайттарында ақпарат уақытында жарияланбайды. Халықты ақпараттандыру кезінде халық түсінбейтін тіл қолданылады.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: нақты проблемалар көрсетілмеген.

16. Түркістан облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Кәсіби мамандардың болмауы.
- 2) Денсаулық сақтау: Медициналық жедел жәрдем қызметтерін алудағы қиындықтар (ұзақ жүреді). Медициналық мекеменің жоспарларын орындау мақсатында қажетсіз қызметтерді енгізу. Медициналық қызметтердің төмен сапасы. Мемлекеттік мекемелерде қызмет алу үшін кезектің болуы. Медициналық қызметкерлердің біліксіздігі.
- 3) Жұмыспен қамту: Жұмыссыздық. Жастар мен мүмкіндіктері шектеулі адамдарды жұмысқа орналасу проблемасы: сыбайлас жемқорлық, кәсіби мамандардың болмауы.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Мүгедек адамдарды жұмысқа орналастыру және білім беру бойынша ұтымды бағдарламаның болмауы: қаражаттың жетіспеушілігі, заңдар халықтың мүдделері мен қажеттіліктерін ескермейді.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: тұрғын үй проблемалары, ТҮКШ проблемалары. Қоқыс шығару проблемалары. Тұрғын үй құрылыс жинақ банкінің тиімсіз бағдарламасы. Мемлекеттік бағдарламалар бойынша тұрғын үй беру бағдарламасы (жалға берілетін тұрғын үй бағдарламасы): сыбайлас жемқорлық, кәсіби мамандардың болмауы. Белгілі бір ауылдық округтерде интернет байланысының тұрақсыздығы. Жағымды жақтары - инфрақұрылымды дамыту.
- 6) Қауіпсіздік: Әйелдердің қауіпсіздік проблемасы (тәніне және психологиялық зорлық-зомбылық) және кісі өлтіру. Балалардың қауіпсіздігі (педофилия).
- 7) Қоршаған орта: Суландыру жүйесінде судың болмауы. Жасыл желектің (ағаштардың) болмауы. Экологиялық білім беру мен халықты тәрбиелеудің болмауы.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Туризмнің дамуы аталған.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Халықтың өзінде білімнің болмауы.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Нақты проблемалар айтылмаған.

17. Улытау облысы

- 1) Тәрбие және білім беру: Жалпы елдегі бүкіл жүйе біздің қоғамға бейімделмеген. Жасөспірімдерге психологиялық көмек пен әлеуметтік бейімделудің болмауы. Мектептердегі әлсіз педагогикалық құрам. Білім беру мәселелері облыстық деңгейде қаржыландырылады. Толық күн болатын балабақшалар салу қажет.
- 2) Денсаулық сақтау: Сақтандыру жүйесі толық өңделмеген. Көп қаражат бөлінеді, тегін дәрі-дәрмектер беріледі, бірақ жергілікті дәрігерлерге сенім жоқ. Салауатты өмір салты насихатталмайды және дұрыс тамақтану жоқ. Білікті мамандардың, жабдықтардың жетіспеушілігі.
- 3) Жұмыспен қамту: Бұл салада жағымды жақтар атап өтілді - шағын бизнесті қолдау. Сонымен қатар, проблеманы да көрсетті - жастардың қаладан басқа қалаларға және басқа елдерге кетуі.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Проблемаларды шешуде жүйеліліктің болмауы. Өңірдің жеткіліксіз қаржыландырылуы әлеуметтік проблемаларды тиісті деңгейде шешуге мүмкіндік бермейді.

- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Басты проблема - халықтың тұрғын үй сатып алуы үшін жағдай болмауына байланысты жаңа тұрғын үй құрылысы салынбайды. Жалпы, сапалы тұрғын үй құрылысы жеткіліксіз.
- 6) Қауіпсіздік: Құқық қорғау органдарына сенім жоқ.
- 7) Қоршаған орта: Ауаның ластануы, сондай-ақ өңірге тән проблема - зымырандардың құлауы.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Нақты проблемалар көрсетілмеген.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Мұнда да нақты проблемалар аталмаған.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Қоғамдық қабылдау бөлмелері бар, бірақ азаматтар шешім қабылдай алмайды, өйткені халық үніне құлақ асатын мемлекет жоқ.

18. Алматы қаласы

- 1) Тәрбие және білім беру: Балалар мен жасөспірімдер үшін қосымша жұмыспен қамтудың болмауы. Балабақшаларда, мектептерде орындардың жетіспеу мәселесі әлі де өзекті. Мұғалімдерді қазақ тілінде даярлау деңгейі төмен. Білім беру – бұл ендеше нашар жоспарлау: демографиялық статистика туралы жеткілікті деректер жоқ.
Жағымды бақылаулар: білім беру қызметтерінің толық қамтылуын қамтамасыз ету мәселесі белсенді түрде шешілуде.
- 2) Денсаулық сақтау: Арнайы маманның қабылдауына кіру үшін терапевтің қабылдауынан өту керек, ал жіті жедел аурулар кезінде қабылдауды күтпеу үшін адамдар ақылы мамандарға баруға мәжбүр. Арнайы мамандар тапшы. Мүгедектерді оңалтуда проблемалар бар. Денсаулық сақтау саласындағы медициналық мамандар мен менеджменттің біліктілігі төмен. Непотаизм, «ұғымдар бойынша» тағайындау жүйесі. Ескірген аурухана қоры, арнайы желдету жүйесі қажет. Денсаулық сақтау бойынша ұлттық жоба: демографиялық статистика туралы жеткілікті деректер жоқ. Сонымен қатар, медициналық қызметтердің толық қамтылуын қамтамасыз ету мәселесі белсенді түрде шешілуде.
- 3) Жұмыспен қамту: Өңірдегі жұмыссыздық. Халыққа арналған шағын гранттар халықтың барлық топтарын қамтымайды; әлеуметтік ықпал ету қадағаланбайды. Төмен жалақымен жұмыспен қамту және бұл сала қызықсыз. Әйелдердің жұмыссыздығы жоғары. Әйелдер кәсіпкерлігін дамыту мәселелері (Бизнестің жол картасы).
- 4) Әлеуметтік қорғау: ИнваТакси пилоттық жобасы мүмкіндігі шектеулі адамдардың барлық санаттарын қамтымайды. Әлеуметтік қамсыздандыру: демографиялық статистика туралы жеткілікті деректер жоқ.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Студенттік жатақханалардың жеткіліксіз саны. Мемлекеттік қолдау шеңберінде тұрғын үйге кезектің көп болуы. Жаңа тұрғын үйдің сапасы нашар. Ипотекалық несиелеудің қисынсыз бағдарламалары. Көлік мәселесі шешілмеген; ЖМБ проблемасы. Жаңа салынған аудандардағы проблемалар: тұрғын үй қауіпсіздік стандарттарына сәйкес келмейді. Қала электр, су және т.б. бойынша осындай адамдар санына арналмаған. Желілер мен коммуникацияларды жағарту керек. Құрылыс - ең жемқор салалардың бірі. Көгалдандырумен проблемалар бар. Жалға берілетін тұрғын үй, арзан тұрғын үй қажет.
Жағымды - абаттандыру мәселесі шешілетін болады және шешіліп жатыр. Арық жүйесі, сумен жабдықтау, жолдар, құрылыс.

- 6) Қауіпсіздік: камералардың жетіспеушілігі. Төтенше жағдайларға дайындықтың болмауы. Қаланың нашар жарықтануы. Жоғары қылмыс (Денис Тен кей). Учаскелік полицияның кадрлармен жасақталмауы.
- 7) Қоршаған орта: Ауаның ластануы. Көлік, ЖЭО және жеке сектор. Қалдықтарды басқару мәселесі. Су тапшылығы. Қазір қалдықтарды басқару, көліктің газ бен электр энергиясына көшуі бойынша жаңа бағдарлама дайындалуда. Тау бөктеріндегі аудандардағы құрылыс. Ұлттық саябақтарға қол сұғу. Қоршаған табиғаттың ластануы - төмен экологиялық мәдениет. Қоқысты сұрыптау жоқ. Ағаштарды кесу.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Нақты проблемалар айтылмаған.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Бюрократияланған және хаттамалық тіл түсініксіз және қабылдауға кедергі келтіреді. Қоғамдық кеңестің, мәслихаттың сайтында азаматтарға арналған пайдалы ақпарат жоқ. Ақпаратты табудағы қиындықтар. Ескі ақпарат сақталмайды. Толық ақпарат жоқ. Ақпарат беру стандарты жоқ.
Жағымды бақылау: барлық қызметтер мен мемлекеттік функцияларды цифрландыру.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Адамдар қоғамдық мәселелер бойынша қайда жүгіну керектігін білмейді.

19. Астана қаласы

- 1) Тәрбие және білім беру: Сыбайлас жемқорлық, мектепке дейінгі, мектептегі және жоғары білім беру саласындағы кәсібиліктің төмен деңгейі. Жастар саясатына, оның ішінде жастарды дамытуға бағытталған бағдарламалар (ресурстық орталықтар) тиімсіз жұмыс істейді. Мемлекеттік балабақшалардың тапшылығы. Барлық балалар тегін мектепке дейінгі білім ала алмайды және әртүрлі үйірмелерге қатыса алмайды. Инклюзивті білім беру жоқ.
- 2) Денсаулық сақтау: Төмен кәсіпқойлық, қандай да бір құпия болмаушылық мүмкін емес. Қысқа мерзімді қаржылық жоспарлау. Денсаулық сақтауды дамыту адам ресурстарының жетіспеушілігімен байланысты. Емханаларда кезектер көп.
- 3) Жұмыспен қамту: Құлдық, құжаттардың болмауы. Медициналық қызметтерді алу мүмкін емес. Барлық тұрғындар олар үшін бар әлеуметтік мүмкіндіктер туралы біле бермейді. 50 жастан кейін қандай да бір себептермен зейнетке шықпаған адамдар жұмыссыз қалады. Адамдар оларға көмектесетін әртүрлі бағдарламалар туралы білуі керек (жаппай пиар болуы керек).
Жағымды жақтары: кәсіпкерлікті дамытуға көп көңіл бөлінеді.
- 4) Әлеуметтік қорғау: Егде жастағы адамдар мәселесі. Әлеуметтік қызметкерлерді даярлау. Мүгедектігі әртүрлі санаттағы адамдар саны артып келеді.
Жағымды: Әлеуметтік қамтамасыз ету мәселелеріне жақсы көңіл бөлінеді. Мүгедектігі бар адамдар үшін неғұрлым сапалы техникалық оңалту құралдары ұсынылды.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: Ескі тұрғын үйдің үлкен қоры. Жалға алудың жоғары деңгейі. Ұзақ құрылыс. Жалға берілетін тұрғын үй алу мүмкіндігінің көптеген алғышарттары бар, бірақ халық қорқады. Тұрғын үймен қамтамасыз ету нормасы жоқ. Тұрғын үйге қол жетімділіктің тиімсіз бағдарламасы, тұрғын үй алуға құқығы. Табысы аз, аз қамтамасыз етілген, мүгедектігі бар адамдар тұрғын үй кезегінде бірдей басымдыққа ие болуы тиіс. Шетте орналасқан көшелердің жарықтандырылмауы, ашық люктер.
- 6) Қауіпсіздік: Кішігірім полиция бекеттері көп болуы керек.
- 7) Қоршаған орта: Су ресурстарының сарқылуы. Кіші Талдықөл. Шығарындылар. ЖЭО қалаға тым жақын орналасқан. Қалада жасыл желектер аз.

- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Нақты проблемалар айтылған жоқ.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: қолдау және имидж жасау үшін көптеген ресурстар бөлінеді. Әлеуметтік желілерде көбірек жұмыс жүргізу қажет.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: нақты проблемалар белгіленбеген.

20. Шымкент қаласы

- 1) Тәрбие және білім беру: Балабақшаларға кезек. Жекеменшік балабақшалар мен мектептердегі білім беру бағасы мен сапасының сәйкес келмеуі. Мұғалім-оқушы-ата-ана өзара әрекеттесу жүйесінің болмауы. Білім беру ұйымдарының қызметкерлері үшін есептілік нысандары мен көлемін оңайлату. Оқушылардың педагогтарға құрметпен қарауын тәрбиелеу мәселесі.
- 2) Денсаулық сақтау: МӘМС төлемейтіндер үшін денсаулық сақтау қызметтерінің қолжетімсіздігі. Операциялар жүргізуге квота алуға қиындықтар. Жедел жәрдем бригадасын шақырған кезде ұзақ күту. Нақты бейімделген маманға жүгінген кезде қосымша қызметтерден өту рәсімін күшпен тықпалау.
- 3) Жұмыспен қамту: Құрылыс нысандарында көбінесе ресми рұқсатсыз және ресімдеусіз мигранттар жұмыс істейді. Халыққа арналған шағын гранттар бойынша сұрақтар (халықтың барлық топтары қамтылмайды; әлеуметтік ықпал ету қадағаланбайды). Бәсекелестіктің жоғары деңгейі, бұл қызметкердің жұмыс шарттарымен қанағаттанбаса да, жұмыс орнын жоғалтудан қорқуына әкеледі. Жұмысқа орналасу проблемалары, жұмыс орындарын квоталау тиімсіз: бағдарламалар бұрмаланады, іске асыру барысында негізгі идеясын жоғалтады.
- 4) Әлеуметтік қорғау: 18 жастан асқан мүгедектігі бар жастар үшін жағдайлар жасалмайды (әлеуметтену, оңалту, жұмысқа орналастыру). Қоғам арасында әлеуметтік тәуелділік позициясының болуы.
- 5) Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы: ипотекалық тұрғын үй алуға қиындықтар – жоғары пайыздық мөлшерлемелер. Халықтың әлеуметтік әлсіз топтары үшін бөлінетін тұрғын үйдің сапасы мен орналасқан жері. Ипотекалық тұрғын үй бағдарламалары: алушылар - ауқатты адамдар болып табылады. Тұрғын үй сатып алуға қол жетімсіз бағдарламалар, ипотекалық тұрғын үй үшін жоғары мөлшерлемелер, тұрғын үй сатып алуға жоғары бағалар. Әлеуметтік бағдарлама бойынша бөлінетін үйлердің/пәтерлердің төмен сапасы (көпбалалы отбасылар, балалар үйінің түлектері). Жағымды жақтары - жолдарды жөндеу, ірі қалалардың инфрақұрылымын дамыту.
- 6) Қауіпсіздік: жүргізушілердің жауапсыздығынан туындаған жол апаттары. Балалардың жыныстық қол сұғылмаушылық құқықтарын бұзу. Кіреберістерді, көшелерді жарықтандырудың болмауы. Әлеуметтік маңызы бар объектілер (мектептер, балабақшалар) орналасқан жерлердегі жолдарда жатқан полицейлердің болмауы. Жолдарда бұзушылықтарды тіркейтін, бірақ оларды жоюға ықпал етпейтін сергек-камералардың болуы. Жүргізуші куәлігін алуға оңай қол жетімділік. Деструктивті діни ағымдардың болуы.
- 7) Қоршаған орта: Қоқысты шығару және сұрыптау проблемасы. Экологиялық білім мен халықты тәрбиелеудің болмауы. Ағаштарды кесу. Жаңа көшеттерді отырғызуға бақылаудың болмауы (суару, қажетті топырақ және тыңайтқыш). Ауыз суға шектеулі қол жетімділік.
- 8) Демалыс және бос уақыт өткізу: Мәдени іс-шараларды ұйымдастыру жағымды белгіленген.
- 9) Ақпаратқа қол жеткізу: Халықтың өзінде білімнің болмауы.
- 10) Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы: Нақты проблемалар белгіленбеген.

2.3. БАҚ-ты талдау (контент-анализ)

1. «Тәрбие және білім беру»

Ақмола облысы - 18 жарияланым, 1 - жағымсыз, орта білім беру ұйымдарында (мектеп) балаларды оқытуға қатысты.

Ақтөбе - 10 жарияланым, 1 - жағымсыз (орта білім беру ұйымдарында (мектеп) балаларды оқытуға қатысты).

Атырау - 20 жарияланым атап өтілді, оның 2-і жағымсыз. Онда жаңа мектептердің ашылуына, мектептердегі оқыту бағдарламасына, мектептерде орындардың жетіспеушілігіне, ҰБТ қорытындыларына, мектептегі білім беру сапасына, **мектептердегі кудалау, педагогтардың жетіспеуіне** байланысты мәселелер көтеріледі.

ШҚО – 12 жарияланым табылды, оның 6-ы бейтарап реңкілікке ие, 1-і жағымсыз. Бұл жарияланым жаңа мектептердің ашылуы, мектептердегі оқыту бағдарламалары, **мектептерде орындардың жетіспеушілігі, ҰБТ нәтижелері, мектептегі білім сапасы, мектептердегі қорқыту, мұғалімдердің жетіспеушілігі** мәселелеріне қатысты.

Жамбыл облысы - **18** жарияланым, оның 4-і жағымсыз, олар балаларды орта білім беру ұйымдарында, арнайы орта білім беру ұйымдарында және жоғары білім беру ұйымдарында оқыту сияқты мәселелермен байланысты.

БҚО - 16, **жартысынан көбі жағымсыз - 9**, олардың көпшілігі (6) орта білім беру ұйымдарында (мектеп) балаларды оқытумен байланысты.

СҚО - 9 басылым, оның ішінде 2 жағымсыз, екеуі де орта білім беру ұйымдарында (мектеп) балаларды оқыту мәселелеріне қатысты.

Астана - 12 жарияланым, 9 – бейтарап, 3 жағымсыз: 1 - **Балаларды орта білім беру ұйымдарында оқыту (мектеп)**, 1 - Арнайы орта білім беру ұйымдарында оқыту (колледж), 1 - Жоғары білім беру ұйымдарында (университет, институт) оқыту.

Алматы - 21 жарияланым, оның 15-і бейтарап, **4-і жағымсыз**: 1 - Балаларды мектепке дейінгі (шағын орталық, балабақша) ұйымдарда оқыту (тәрбиелеу), 1 - Балаларды орта білім беру ұйымдарында (мектеп) оқыту, 1 - арнайы орта білім беру ұйымдарында оқыту (колледж), 1 - жоғары білім беру ұйымдарында (университет, институт) оқыту.

2. «Денсаулық сақтау»

Ақмола облысы бойынша 18 жарияланым орналастырылған, оның 14-і бейтарап, 4-і жағымсыз. Жағымсыз басылымдар сырқаттанушылықтың алдын алу (скрининг, медициналық тексеру, вакцинация және т.б.) – 3, **жоғары білікті медициналық мамандардың кеңесі - 1** мәселелеріне қатысты болды.

ШҚО - 16 жарияланым, оның 2-і жағымсыз, 1-і сырқаттанушылықтың алдын алуға (скрининг, медициналық тексеру, вакцинация және т.б.), тағы 1-паллиативтік көмекке қатысты.

Жамбыл облысы - **25**, оның ішінде 4-і жағымсыз: 2 - репродуктивті денсаулықты қорғау, 1- амбулаториялық емдеу (оның ішінде арнайы мамандандырылған дәрігерлерде), 1 - стационар жағдайында емдеу.

БҚО – 7 жарияланым орналастырылды, 2 жағымсыз - стационарда емдеу және репродуктивті денсаулықты қорғау туралы.

Қарағанды облысы – 14 материал, жағымсыз - 2 (амбулаториялық емдеу және **жоғары технологиялық тексеру** туралы).

Қостанай облысы – материалдар 18, көпшілігі (16) – бейтарап, 1 - жағымсыз (**жоғары білікті медициналық мамандарға кеңес беруге қатысты**).

Қызылорда облысы – **23 жарияланған және басым көпшілігі - жағымсыз (18)**: стационарда емдеу, дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету (4), мамандардың консультациясы (7), репродуктивті денсаулықты қорғау (5), профилактика (1), стационарда емдеу (1).

СҚО - 5 жарияланым, **оның 1-і жағымсыз, амбулаториялық емдеуге қатысты**.

Түркістан облысы – 14 басылым, олардың көпшілігі – 11 бейтарап. Жағымсыз реңі бар бір жарияланым амбулаториялық емдеуге қатысты болды.

Астана - 18 жарияланым, 15 бейтарап, 2-і жағымсыз: **1 - медициналық жедел көмек, 1 – дәрі-дәрмек құралдарымен қамтамасыз ету.**

Алматы - 35 материал, көпшілігі бейтарап - 30, **жағымсыз 3: 2 - медициналық жедел жәрдем, 1 – дәрі-дәрмек құралдарымен қамтамасыз ету.**

3. «Жұмыспен қамту»

Абай облысы бойынша 10 материалдың ішінен 2-і жағымсыз, **олар еңбек құқықтарын қорғауға қатысты (еңбек жанжалдарын шешу, кәсіподақтарды қолдау және т.б.) - 1,** жеке бизнесті ашу және жүргізу үшін жағдайлардың болуы (тіркеу, қайта тіркеу, есептілік және т. б. рәсімдердің ыңғайлылығы) – 1.

Ақмола облысында «Жұмыспен қамтуға» қатысты 8 материал жарияланды, біреуі жағымсыз реңмен, **тұрақты жұмыс орнына, жұмыссыздыққа қатысты.**

Атырау облысы – 11 материал жарияланды, оның ішінде 10-ы – бейтарап, 1 - жағымсыз (қызметкерлердің біліктілігіне, түлектердің жұмысқа орналасуына, мамандар тапшылығына қатысты).

ШҚО - 18 материал жарияланды және олардың едәуір бөлігінде жағымсыз рең бар – 5: 2 жарияланым еңбек құқықтарын қорғаумен, 2 – біліміне, мамандануына және жұмыс тәжірибесіне сәйкес жұмысқа орналасумен, тағы 1 – тұрақты жұмыс орнының болуымен байланысты.

Жамбыл облысы – **19 басылым табылды, олардың жартысына жуығы жағымсыз - 8,** көпшілігі (4) рұқсат құжаттарын (лицензиялар, патенттер және т.б.) алуға және тексерулерден (салық, өрт, санитарлық және т. б.) өтуге байланысты.

Жетісу облысы - 14 материал орналастырылған, 3-і жағымсыз сипатта, 2-і өз бизнесін ашуға және жүргізуге арналған шарттарға, 1 - бизнесті ашу үшін қаржылық көмекке (кредиттер, субсидиялар және т.б.) қатысты.

БҚО - 10 жарияланым белгіленді, оның 4-і жағымсыз, көпшілігі (2) еңбек құқықтарын қорғау туралы.

Қарағанды облысы - 18 жарияланым, жағымсыз - 3 (өз бизнесін жүргізуге арналған жағдайлар, рұқсат құжаттарын алу, еңбек шарттары туралы).

Қостанай облысы – 14 жарияланым атап өтілді, олардың көпшілігі бейтарап (14), жағымсыз - 2 (бизнесті жүргізу және рұқсат құжаттарын алу шарттары).

Қызылорда облысы - жарияланымдардың жалпы саны – 21, ал жағымсызы - **17: тұрақты жұмыс орнының болуы, біліміне сәйкес жұмысқа орналасу, өз бизнесін ашу және жүргізу үшін жағдайлардың болуы, бизнесті ашу үшін қаржылық көмек, рұқсат құжаттарын алу және тексерулерден өту.**

СҚО - 11, көпшілігі бейтарап (7), **3 жағымсыз: 1 - тұрақты жұмыстың болуы, 1 - біліміне сәйкес жұмысқа орналасу, 1 – еңбек жағдайлары.**

Түркістан - 18 жарияланым, барлығы дерлік бейтарап – 13, 1 жағымсыз, бизнес ашуға арналған қаржылық көмекке қатысты.

Астана - 19 жарияланым, көпшілігі бейтарап – 13, **3 жағымсыз: 1 - тұрақты жұмыс орнының болуы, 1 – біліміне, мамандығына және жұмыс тәжірибесіне сәйкес жұмысқа орналасу, 1-өз бизнесін ашу және жүргізу үшін жағдайлар** (тіркеу, қайта тіркеу, есептілік және т.б. рәсімдердің ыңғайлылығы).

Алматы – «Жұмыспен қамту» саласында көптеген жарияланымдар бар – **40,** басым бөлігі бейтарап (32), **бірақ жағымсыз жағы да бар – 5: 2 – тұрақты жұмыс, 1 – бизнесті ашу үшін жағдайлар, 1 – рұқсат құжаттарын алу, 1 - еңбек жағдайлары.**

4. «Әлеуметтік қорғау»

Алматы облысы - 4 жарияланым белгіленді, оның 1-і жағымсыз, жеңілдіктер беруге, гигиеналық құралдарды беруге, тегін дәрі-дәрмектерді беруге, азық-түлік жиынтықтарын беруге, азық-түлік бағасына және бірінші қажеттілікке қатысты.

ШҚО - 3 жарияланым, оның 2-і жағымсыз, **екеуі де халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарын қаржылық емес қолдау мәселелеріне қатысты.**

Жетісу облысы - 4 материал, 1 - жағымсыз, халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарын қаржылай емес қолдауға қатысты.

БҚО - 11 жарияланым орналастырылған, **оның ішінде 4-і жағымсыз (2 төлем мен жәрдемақы мөлшері туралы, 2 әлеуметтік әлсіз топтарды қолдау туралы).**

Қызылорда облысы – бары 5 жарияланым, көпшілігі жағымсыз - 4: жәрдемақылар мен төлемдердің мөлшері, азаматтардың әлсіз санаттары үшін қаржылық емес қолдау.

Павлодар облысы - 13 жарияланым, 1-і жағымсыз, бизнес ашу үшін қаржылық көмекке қатысты.

Астана - 10 жарияланым, оның ішінде 8 – бейтарап, **2 - жағымсыз, екеуі де әлсіз топтарды қолдауға қатысты.**

Алматы - 23 жарияланым, 16-ы бейтарап, **4-і жағымсыз: 2 - халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарын қаржылай емес қолдау, 2 - мүгедектігі бар адамдар, балалар арбалары бар адамдар, қарт адамдарға арналған кедергісіз инфрақұрылым және әлеуметтік маңызы бар объектілердің қолжетімділігі.**

Шымкент - 10 жарияланым, 7-і бейтарап, **2-і жағымсыз, екеуі де кедергісіз орта, мүгедектігі бар адамдар, балалар арбалары бар адамдар, қарт адамдар үшін әлеуметтік маңызы бар объектілердің қолжетімділігі туралы.**

5. «Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтердің жұмысы»

Мұнда материалдардың реңіне емес, олардың санына назар аудару керек, көптеген өңірлерде осы саладағы басылымдар сандық жағынан көш бастап тұр:

Абай облысы – **59** (оның ішінде жағымсызы - 3: 2-і коммуналдық қызметтердің сапалы жұмысына, 1-і ауыз суға қол жеткізуге қатысты).

Ақмола облысы бойынша «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласында басылымдар аз - 17, оның біреуі жағымсыз (**тұрғын үймен қамтамасыз етілуі, жеке тұрғын үйінің болуы**).

Алматы облысында - 10 жарияланым, оның ішінде ТҮКШ, ПИК, жолдар, қоқыс және т. б. проблемаларға қатысты 2 жағымсыз басылым бар.

Атырау облысы - жарияланымдардың ең көп саны «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласында белгіленген – 39, оның көпшілігі бейтарап – 31, жағымсызы - 6. Жағымсыз жарияланымдардың 2-і тұрғын үй кезегіне, ипотекаға, тұрғын үйді жөндеуге қатысты, тағы 2-і энергия желілерін жөндеу, үйлердегі жарық пен жылу туралы болды.

ШҚО – жарияланымдардың ең басым саны «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласында атап өтілді - **56**, бұл ретте **21 басылымның** жағымсыз сипатқа ие екендігіне назар аударған жөн. Мұндай жарияланымдардың көпшілігі 12-і энергия желілеріне қосылу, электр энергиясының болуы секілді сұрақтармен байланысты, тағы 4 жарияланым коммуналдық қызметтердің (жолдардың жай-күйі, қарды тазарту және т.б.) жұмыс сапасы туралы, 2-і интернетке қосылуға, жылдам интернеттің болуына қатысты.

Жамбыл облысы - көптеген басқа өңірлер үшін өзекті «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласы өңірде небәрі 7 жарияланым жинады, оның тек 1-і ғана жағымсыз.

Жетісу облысы - 14 жарияланым, оның 3-і теріс жағымсыз реңке ие (**2-і тұрғын үймен қамтамасыз ету туралы, 1-і коммуналдық қызметтердің жұмысы туралы**).

БҚО – 21 жарияланым көрсетілген, **оның жартысына жуығы – 9-ы жағымсыз.**

Қарағанды облысы - барлығы 22 басылым, көпшілігі бейтарап (14), жағымсызы – 3 (**тұрғын үймен қамтамасыз ету, ауыз суға қол жеткізу, коммуналдық қызметтер жұмысы**).

Қостанай облысы - 21 жарияланым, оның 5-і жағымсыз сипатта: 2 - коммуналдық қызметтердің жұмысы, 2 - электр энергиясы, 1 – ауыз су.

Қызылорда облысы - барлығы 25 жарияланым, **жағымсызы - 17, олардың көпшілігі (11) коммуналдық қызметтердің жұмысы туралы.**

Маңғыстау облысы - 30, оның 25 – і бейтарап, 2-і жағымсыз сипатта (**1 – тұрғын үй жағдайларын жақсарту, 1 – коммуналдық қызметтердің жұмысы**).

Павлодар облысы – **басылымдардың рекордтық саны – 73**, оның басым көпшілігі бейтарап – 65, **бірақ жағымсызы да бар - 7**, олардың көпшілігі электр желілеріне қосылумен байланысты – 5.

СҚО - 34, оның көпшілігі бейтарап, **бірақ 9 жағымсызы да бар: 4 - тұрғын үймен қамтамасыз ету, 2 – желілерге қосылу, 1 – коммуналдық қызметтердің жұмыс сапасы.**

Түркістан облысы – **35 материал**, көпшілігі бейтарап - 26. **Жағымсыз жарияланымдар 4: 1 – ауыз суға қол жеткізу, 2 – желілерге қосылу, 1 – коммуналдық қызметтердің жұмысы.**

Астана бойынша «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласы да көш бастап тұр – 45 жарияланым, көпшілігі бейтарап (35), **6-ы жағымсыз, олардың басым бөлігі коммуналдық қызметтердің жұмысына қатысты.**

Алматы – «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласы - жарияланымдар саны бойынша сөзсіз көшбасшы – **70**. Оның 57-сі бейтарап, **9-ы жағымсыз, олардың көп бөлігі 5-і коммуналдық қызметтердің сапасыз жұмысы туралы.**

Шымкент – 26 жарияланым, оның көпшілігі бейтарап - 24, **2-і жағымсыз - тұрғын үймен қамтамасыз ету және коммуналдық қызметтер жұмысының сапасы туралы.**

5. «Қауіпсіздік»

Абай облысы - 22 жарияланым, 2-і жағымсыз: 1-і елді мекенде құқықтық тәртіпті қамтамасыз етуге, қоғамдық орындарда азаматтардың қауіпсіздігіне, **тағы 1-і жол қозғалысы қауіпсіздігіне қатысты.**

Ақмола облысы - барлығы 8 материал, **1-і жағымсыз, ол білім беру мекемелеріндегі балалардың қауіпсіздігіне қатысты.**

Алматы облысы – «Қауіпсіздікке» қатысты 10 материал орналастырылды, оның 2-і жағымсыз реңкпен: 1 - түнгі және күндізгі уақытта көшедегі қауіпсіздік, жанжал, 1 - полиция қызметкерлерінің мінез-құлқы, тергеу, азаматтардың құқықтарын бұзу, мамандардың жоқтығы, лауазымдық өкілеттіктерін асыра пайдалану.

Атырау облысы - жарияланымдардың едәуір саны «Қауіпсіздік» саласында атап өтілді - 27, оның ішінде 25-і бейтарап, 2-і жағымсыз: **1 - өңір жолдарындағы негізгі қауіптер**, ЖКО; 1 - полиция қызметкерлерінің мінез-құлқы, тергеу, азаматтардың құқықтарын бұзу, мамандардың жоқтығы, лауазымдық өкілеттіктерін асыра пайдалану.

ШҚО - 20 жарияланым атап өтілді, бұған қоса оның 5-і жағымсыз, оның 2-і елді мекенде әкімшілік құқық бұзушылықтарды азайту туралы (рұқсат етілмеген жерлерде темекі шегу, қоқыс шығару және т.б.).

Жетісу облысы – «Қауіпсіздік» туралы барлығы 4 жарияланым, жағымсыз жарияланымдардың жартысы: **1 - жол қозғалысы қауіпсіздігі, 1 - елді мекендегі қылмыстық қылмыстың төмендеуі (пәтер ұрлығы және басқа да көше қылмыстары емес).**

БҚО – «Қауіпсіздік» туралы жарияланымдар көп – 17, жартысынан көбі (**10**) - **жағымсыз, негізінен білім беру мекемелеріндегі балалардың қауіпсіздігіне қатысты.**

Қалған салалар бойынша жарияланымдар аз:

Қарағанды облысы – 17 жарияланым, 1-і жағымсыз.

Қостанай облысы- 11 жарияланым, 1 жағымсыз - ЖҚК.

Қызылорда облысы - барлығы 17 басылым, ал жағымсызы -13 (көпшілігі ЖҚҚ және қылмыстық қылмыс туралы).

Павлодар облысы - көптеген жарияланымдар – 51, бейтарап – 41, жағымсыз - 4, көпшілігі ДББ туралы.

СҚО – 12 жарияланым, 2-і жағымсыз - құқықтық тәртіпті және ЖҚҚ қамтамасыз ету.

Түркістан облысы – 18 басылым, оның үштен бірі - жағымсыз (6): түнгі және күндізгі уақытта көшедегі қауіпсіздік, ЖҚҚ, ұрлық, қарақшылық, ұрып-соғу және т. б.

Астана – «Қауіпсіздік» саласында жарияланымның едәуір саны атап өтілді - 40, олардың басым бөлігі бейтарап реңкке ие – 32, 4 жағымсыз бар: 2 – ЖҚҚ, 1 - елді мекендегі қылмыстың азаюы, 1 - елді мекендегі әкімшілік құқық бұзушылықтардың азаюы.

Алматы – едәуір көп жарияланымдар - 37, оның ішінде 30-ы бейтарап. Қалған 7-і жағымсыз: 4 - жол қозғалысының қауіпсіздігі, 1 - елді мекендегі қылмыстың азаюы (пәтер ұрлығы және басқа да көшедегі емес қылмыстар), 1 - елді мекендегі әкімшілік құқық бұзушылықтардың төмендеуі (рұқсат етілмеген жерлерде темекі шегу, қоқыс тастау және т.б.), 1 - білім беру мекемелеріндегі балалардың қауіпсіздігі.

Шымкент - 28 басылым, 23 – бейтарап, 3 - жағымсыз: 2 – Жол қозғалысының қауіпсіздігі, 1 - елді мекендегі қылмыстың азаюы (пәтер ұрлығы және басқа да көшедегі емес қылмыстар).

6. «Қоршаған орта»

Ақмола облысында - 9 материал, 2-і жағымсыз, қоршаған ортаның жай-күйіне (атмосфера, топырақ, су, орман), сондай-ақ оны қорғау мен қалпына келтіруге қатысты.

«Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер» бойынша 19 материал орналастырылған, 1 – Атырау облысында «Қоршаған орта» тақырыбы бойынша көптеген жарияланымдар атап өтілді - 33, оның ішінде бейтарап – 27, теріс – 5: 4 ауаның ластануы, жердің тозуы және т.б. туралы, 1 – кәсіпорындардың зиянды шығарындылары туралы.

ШҚО – 20 басылым, оның жартысына жуығы жағымсыз - 9, олар қоршаған ортаның ластану проблемаларына және өнеркәсіптік кәсіпорындардың шығарындыларын азайтуға қатысты.

Қарағанды облысы - 10 басылым, оның 2-і жағымсыз реңкке ие.

Қызылорда облысы - 6, бірақ көпшілігі жағымсыз сипатта – 4.

Павлодар облысы – 27-і материалдың 24-і бейтарап, жағымсызы - 3, барлығы қоршаған ортаның жай-күйі туралы.

Алматы - 27 жарияланым атап өтілді, оның 21-і бейтарап, 5-і жағымсыз - қоршаған ортаның жай-күйі және қоршаған ортаны қорғау туралы.

Шымкент - 6 жарияланым, 3-і қоршаған ортаның жай-күйі мәселелеріне қатысты жағымсыз реңкке ие.

7. «Демалыс және бос уақыт өткізу»

Атырау облысы - 6 жарияланым атап өтілді, оның 1-і жағымсыз (өңірде туристік және рекреациялық инфрақұрылымның қолжетімділігі туралы (жайластырылған соқпақтар, табиғи, тарихи объектілер, жағажайлар, саябақтар және т.б.).

Қарағанды облысы – 4 жарияланым, 1-і жағымсыз - елді мекенде демалыс және бос уақыт өткізу үшін қолжетімді орындардың болуы.

Қызылорда - небәрі 2, бірақ тағы да жартысы жағымсыз сипатта.

8. «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер»

Алматы облысы – 20 жарияланым байқалады, олардың көпшілігі – 18-і бейтарап, 1-і жағымсыз жарияланым, ол ЖАО қызметі туралы есептерді жариялауға қатысты.

ШҚО – 20 көрсетілген, 1 жағымсыз жарияланым сыбайлас жемқорлық проблемасына байланысты.

Жамбыл - 20 жарияланым, оның 3-і жағымсыз, олардың барлығы сыбайлас жемқорлық проблемасы туралы.

Жетісу облысы - 13 жарияланым, оның 3-і жағымсыз, барлығы сыбайлас жемқорлық туралы.

Қарағанды облысы – 16 жарияланым, 2-і жағымсыз, екеуі де халықтың мемлекеттік органдармен байланысының қолжетімді арналары туралы.

Қостанай облысы – 8 жарияланым, жағымсызы – 1 (экстремизм туралы).

Қызылорда облысы - **барлық 3 жарияланым жағымсыз, барлығы сыбайлас жемқорлық туралы.**

Павлодар облысы – **айтарлықтай көп жарияланымдар - 40**, оның ішінде барлығы дерлік бейтарап сипатта – 38, мемлекеттік органдардың азаматтардың өзекті проблемаларын шешуі туралы бір ғана жағымсыз жарияланым.

Астана - 17 материал атап өтілді, оның 15-і бейтарап, 2-і жағымсыз, екеуі де сыбайлас жемқорлық туралы.

Алматы – 34 материал, 30 – бейтарап, 3 - жағымсыз: 2 - сыбайлас жемқорлық, 1 - елді мекен мәселелерін жоспарлау және шешу кезінде халықтың пікірін ескеру (абаттандыру, құрылыс және т.б.).

Зерттеу барысында жергілікті БАҚ-тан басқа «Құрылтай» электронды алаңына келіп түскен өтініштер де қаралды. Мұндай өтініштер келіп түскен салаларды талдау мынаны көрсетеді.

1. «Білім беру және тәрбие» саласында ең өзекті мәселе **балаларды орта білім беру ұйымдарында (мектепте) оқыту болып табылады, оны 578 адам қолдады.**

2. «Денсаулық сақтау» саласында **ең көп сұрақтар амбулаториялық емдеу бойынша (оның ішінде арнайы мамандандырылған дәрігерлерде) – 738 дауыс.**

3. «Жұмыспен қамту» саласы бойынша **бірінші орында тұрақты жұмыстың болуы мәселесі тұр – 236 дауыс, екінші орында – еңбек құқықтарын қорғау - 66 дауыс.**

4. «Әлеуметтік қорғау» саласында **халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарын қаржылай емес қолдау (жеңілдіктер, гигиеналық, дәрілік заттарды, азық-түлік жиынтықтарын беру және/немесе қызметтерді ұсыну және т.б.) едәуір көш бастап тұр – 2345 дауыс, екінші орында - жәрдемақылар мен басқа да төлемдердің мөлшерін ұлғайту, 359 дауыс.**

5. «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» саласы үшін **таң қаларлығы интернетке қосылу мәселелері, жылдам интернеттің болуы мәселесі ең өзекті болып шықты – 1814, ал тұрғын үймен қамтамасыз етуге байланысты аса маңызды болып көрінетін мәселелер екінші орында болды – 917.**

6. «Қауіпсіздік» саласында **дауыстардың ең көбі жол қозғалысы қауіпсіздігі проблемасына берілген – 2049, бұл көбінесе жергілікті БАҚ-тағы жарияланымдармен сәйкес келеді. Екінші орында - құқық қорғау органдары қызметкерлерінің құзыреттілігі мен өз ісіне адалдығы, 183 дауыс.**

7. «Қоршаған орта», «Демалыс және бос уақыт өткізу» салалары бойынша ұсыныстар мүлдем болған жоқ.

8. «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер» саласы бойынша **сыбайлас жемқорлықты төмендету мәселелері көш бастап тұр – 204 дауыс, екінші орында - елді мекен мәселелерін жоспарлау және шешу кезінде халықтың пікірін есепке алу (абаттандыру, құрылыс және т.б.), 135 дауыс.**

Бұл талдаудың тағы бір аспектісі – республикалық БАҚ-тағы жарияланымдарды қарау.

Мұнда «Білім беру және тәрбие» саласында **балалардың бос уақытын ұйымдастыру проблемасы (аула клубы, спорт секциясы, балалар шығармашылығы сарайы, жас техник станциясы және т.б.) көш бастап тұр, оларды жергілікті БАҚ-та сөз қылмаған. Орта білім беру ұйымдарында (мектеп) балаларды оқыту туралы жағымсыз жарияланымдар өте көп.**

«Денсаулық сақтау» бойынша **репродуктивті денсаулықты қорғау және стационар жағдайында емдеу туралы жарияланымдар** көш бастап тұр, бұл ретте барлығы жағымсыз бағытта.

«Жұмыспен қамту» саласы бойынша жарияланымдардың ең көбі **жеке бизнесті ашу және жүргізу (тіркеу, қайта тіркеу, есеп беру және т.б. рәсімдердің ыңғайлылығы) жағдайлары туралы, олардың көпшілігі тағы жағымсыз.**

«Әлеуметтік қорғау» саласында **халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарын қаржылай емес қолдау (жеңілдіктер, гигиеналық, дәрілік заттарды, азық-түлік жиынтықтарын және/немесе қызметтерді ұсыну және т.б.) және әлеуметтік төлемдердің мөлшері туралы жарияланымдар басым, олардың көпшілігі жағымсыз реңкке ие.**

«Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы» бағытында **жарияланымдардың ең көп саны көрсетілген, бұл ретте олардың негізгі тақырыбы – желілерге қосылу мәселелері. Бұл жарияланымдардың басым көпшілігі жағымсыз мағынада.**

«Қауіпсіздік» мәселелерінде республикалық БАҚ көбінесе қылмыстық құқық бұзушылық тақырыптарын сөз қылған, жарияланымдардың көбінде жағымсыз реңк бар.

«Қоршаған орта» саласында қоршаған ортаны қорғау және қалпына келтіру мәселелері көш бастап тұр, жарияланымдардың көпшілігі жағымсыз.

«Демалыс және бос уақыт өткізу» саласы бойынша жарияланымдар көп емес, жағымсызы жарияланымдар жоқ.

«Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер» саласына қатысты жарияланымдардың ең көп саны сыбайлас жемқорлық және халықтың мемлекеттік органдармен байланысының қолжетімді арналары туралы болғанын, олардың көпшілігі жағымсыз екенін атап өткен жөн.

2.4. Фокус-топтың талдауы

Бұл бөлімде 20 өңірдің әрқайсысы бойынша фокус-топтарға қатысушылардың 10 саланың бірінде (денсаулық сақтау, жұмыспен қамту және т.б.) олардың қажеттіліктерінің қанағаттандырылуы туралы айтылған пікірлеріне қатысты жалпыланған ақпарат беріледі. Алынған мәліметтерді түсіндіру «Қорытындылар» бөліміне енгізілген.

1. Абай облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: Шағын аудандар бойынша мамандар қажеттілігіне бағалау жүргізу (қандай дәрігерлер жетіспейді). Тағылымдамаларды ұйымдастыру (шет мемлекеттердің тәжірибесі). Жергілікті мамандарды қайта даярлау/оқыту курстарын ұйымдастыру және өткізу. Облыс өңірлеріндегі арнайы мамандардың жағдайына қоғамдық мониторинг жүргізу.
- 2) «Жұмыспен қамту»: Мектептерде сапалы кәсіптік бағдар жүргізу, кәсіптік бағдар беру бойынша факультативті енгізу. Гранттар бөлу тиімділігіне мониторинг жүргізу, сұранысқа ие емес мамандықтарды қаржыландырудан бас тарту. Салықтар, бухгалтерия және т.б. бойынша консалтингтік қызметтер көрсету. Сұранысқа ие кәсіптер, бизнес ашу бағдарламалары мәселелері бойынша халықпен кездесулер өткізу. Гранттарды бөлу тиімділігінің мониторингі, талап етілмеген мамандықтарды қаржыландырудан бас тарту. Жас кәсіпкерлерді оқыту, салықтармен, бизнес-стратегиялармен жұмыс істеу және т. б. бойынша жұмыс істеу қажет.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: Семей полигонынан зардап шеккендерге төлемдер ұлғайту және назар аудару қажет. Жәрдемақылар мен зейнетақылардың мөлшерін арттыру қажет. Жыл сайынғы мүгедектікті растау алгоритмінен бас тарту керек. Баланың тууына байланысты жәрдемақы мерзімін ұлғайту, өйткені ол 1,5 жыл ішінде

беріледі, ал декреттің өзі 3 жылға созылады. Жас аналар мен аға буынға қолдау көрсету.

- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Жастарды қолдау, тұрғын үй беру бойынша қосымша бағдарламалар ашу. Сапа зардап шекпеуі үшін тұрғын үй салуға көбірек ақша бөлу. Бағдарламаларға қатысу мәселелері бойынша халықпен ақпараттық жұмыс жүргізу. Тұрғын үйге электронды кезекті бақылау керек, әйтпесе олар ауысып кетуі мүмкін. Коммуналдық мәселелерді шешуге халықты тарту.
Ауданды қар тазалау техникасымен қамтамасыз ету. Жеткізушілерді іріктеуді, қоғамдық бақылауды мұқият жүргізу. Жеткізушілердің жұмыстарды орындау сапасына мониторинг жүргізу, қоғамдық бақылау. Коммуналдық мәселелерді шешуге халықты тарту.
- 5) «Қауіпсіздік»: Түсіндіру жұмыстарын жүргізу, қоқысты жинау жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыру қажет. Елді мекендерде бейнебақылау камераларын орнату.
- 6) Ең танымал демалыс орындарында қоқыс контейнерлерін орнату. Бөтелкелерді қабылдау бойынша фандоматтарды орнату, шет елдердің тәжірибесін қабылдау қажет.
- 7) «Қоршаған орта»: Экологиялық кодекс, экологиялық ақпаратқа қол жеткізу бойынша оқыту семинарларын өткізу. Әлеуметтік желілерде, қалалық басылымдарда экология туралы ақпараттық науқандар.
- 8) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер»: Қала аудандарында жиналыстар, сауалнамалар өткізу, тұрғындарды шешім қабылдау процесіне тарту.

2. Ақмола облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: Медициналық қызметтер көрсету сапасына қоғамдық бақылау ұйымдастыру. Медициналық менеджерлердің (басқарушылардың) біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру. Халықтың нақты қажеттіліктеріне стационарлардағы төсек-орындардың сәйкестігін талдау. Ауылдарға дәрі-дәрмектердің жеткізілуін ұйымдастыру.
- 2) «Жұмыспен қамту»: Бизнеске арналған Атамекен консультациялары туралы хабардар ету.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: Мүгедек адамдар мен олардың отбасылары үшін санаториялық-курорттық емдеуді ұйымдастыру.
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Халықты бұқаралық іс-шараларға, сенбіліктерге, конкурстарға, челленджерге, плоггингке, көгалдандыруға, инфрақұрылымды жайластыруға тарту. Тұрғын үй бағдарламалары туралы халықты ақпараттандыру.
- 5) «Қоршаған орта»: Өзен мен жағалауды тазарту жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыру.
- 6) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: Балаларға арналған іс-шараларды ұйымдастыру және мекемелер. Балаларға арналған бос уақытты ұйымдастыру, аула бастамалары. Балаларға, зейнеткерлерге, жастарға арналған бос уақытты, ойын-сауық-танымдық іс-шараларды ұйымдастыру.
- 7) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық қажеттіліктер»: Қаңғыбас иттердің санын азайтуға және осы бағыттағы қауіпсіздікті арттыруға арналған жобалар.

3. Ақтөбе облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: Халықтың дәрі-дәрмектер туралы хабардарлығын арттыру. Медициналық қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу.

- 2) «Жұмыспен қамту»: Кәсіпкерлердің өз бизнес-жобалары үшін қаржылай қолдау алуына неғұрлым тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету. Халықтың мемлекеттік органдармен байланыс арналарын жандандыру. Халықпен тұрақты кездесулер өткізу.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: тұрғын үйдің сапалы салыну, жеңілдетілген тұрғын үй алу, тұрғын үйді сәтті алу үшін тұрғын үй бағдарламаларының қолжетімділік проблемаларын назарға алу. Мүгедектігі бар адамдарға жеңілдетілген тұрғын үй сатып алудың жас шегін ұлғайту.
- 4) «Қауіпсіздік»: ұсыныстар жоқ.
- 5) «Қоршаған орта»: табиғи ресурстарды өндіру мен пайдалануды бақылау. Зиянды заттар мен өндірістік қалдықтардың шығарылуын реттеу. Қатаң заңнамалық база, компанияларға қойылатын стандарттар мен талаптарды әзірлеу, сондай-ақ экологиялық заңнаманы бұзғаны үшін салық салу және айыппұлдар арқылы қол жеткізілді. Қоршаған орта проблемалары, оны қорғау және қалпына келтіру туралы білімді тарату.
- 6) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер»: мемлекеттік органдар халық алдында неғұрлым ашық және жауапты болуы тиіс. Өңірдегі туристік индустрияны дамытуға қажетті қолдау көрсету.

4. Алматы облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: Медициналық мекемелерге балаларға арналған арнайы мамандарын тарту. Кәмелет жасқа толмағандардың құқықтарын қорғау және олармен жұмыс жүргізу, психологиялық әңгімелесу үшін орталық ашу, көмек пен қорғауды ұйымдастыру. Отбасылық құндылықтарды тарату бойынша іс-шараларды ұйымдастыру, некеге тұрған жас жұптармен кеңесу және сұхбаттасу. Жоғары білікті мамандарды тарту және кабинеттерді жабдықтау үшін ақшалай қаражат бөлу.
- 2) «Жұмыспен қамту»: Жастарымыздың тұрғын үй бағдарламаларына қатысуы үшін өлшемдерді өзгерту қажет. Ата-аналарға арналған әлеуметтік кәсіпкерлік: олар (ата-аналар) дефектолог, психолог және т.б. мамандықта оқуы керек. Оқыған 10 ата-ана демеушілер тауып, көптеген проблемаларды жеңілдете алады. Өзін-өзі жұмыспен қамтығандар үшін өз ісін, бизнесін ашуға гранттар бөлу. Жергілікті бастамашыл адамдардың арасынан бақылау топтарын (жігіт басы) құру. Жастарға арналған консультативтік орталықты ұйымдастыру (психологиялық, заңгерлік). Коворкинг орталықтарының ашылуы.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: фармацевт сатып алушыға шығуы үшін қоңырау орнату немесе көтергіштер, пандус қажет. Ата-аналарға арналған әлеуметтік кәсіпкерлік: олар (ата-аналар) дефектолог, психолог және т.б. мамандықта оқуы керек. Оқыған 10 ата-ана демеушілер тауып, көптеген проблемаларды жеңілдете алады.
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Тұрғын үйге мұқтаж адамдарға үй салу үшін инвесторларды тарту.
- 5) «Қауіпсіздік»: Азаматтардың мәдени деңгейін арттыру қажет. Қоқыстарды жинауды, өңдеуді және шығаруды ұйымдастыру. Блогерлерді, танымал адамдарды шақыру және (бейнероликтер) түсіру, әлеуметтік жоба жасау.
- 6) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: шығармашылықпен айналысатын балалар үшін спорт, мәдениет саласында конкурстар ұйымдастыру. Кабинеттер ұйымдастыру, жас жұбайлармен жұмыс жасайтын адамдар үшін белгілі бір клуб қажет. Зейнеткерлер үшін бос уақыт өткізуді, сондай-ақ оқытуды ұйымдастыру, технологиялар саласында компьютерлік сауаттылықты, әлеуметтік желілерді жүргізуді оқыту. Көп балалы отбасылардан шыққан балаларға арнап қолжетімді үйірмелер, курстар ашу. Үй аулаларында ойын алаңдарын ұйымдастыру.

- 7) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер»: өңірдің ардагерлер қозғалыстарының қатысуымен тұрақты негізде патриоттық клуб құру. Қоқысты сұрыптау бойынша халықтың әлеуметтік жауапкершілігін арттыру.

5. Атырау облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: паллиативтік көмек көрсету үшін медициналық мекемелерде еріктілер қозғалысын ұйымдастыру; дәрігерлер мен медбикелерге көмектесу. Халық арасында денсаулықты сақтау мақсатында үгіт-насихат жұмыстарын жүргізу.
- 2) «Жұмыспен қамту»: бағдарламалар мен курстар ұйымдастыру, оның ішінде тіркеу және қайта тіркеу, көшбасшылық, бизнесті дамыту мәселелері бойынша. Еңбек құқықтарын қорғау, тегін курстар, консультациялар ұйымдастыру, оның ішінде халықтың сау бөлігіне де назар аудару. Тәуелсіз кәсіподақтарды дамыту. Консультациялық пункттерді, әлеуметтік төлемдер бойынша және басқа да әлеуметтік қамтамасыз ету мәселелерін заңды сүйемелдеуді ұйымдастыру. Білім беру бағдарламаларын ұйымдастыру. Бизнес-тренинг бағдарламаларын ұйымдастыру. Әлеуметтік қамтамасыз ету мақсатында консультациялық орталықтарды ұйымдастыру.
- 3) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: Қонақ үйлерді ұйымдастыруды жандандыру қажет. Туризмді дамыту үшін қонақ үй қажет. Туризм бағытында жастармен жұмыс істеу керек, оның көптеген үздік идеялары туризммен байланысты. Жастар Tik Tok әлеуметтік желісімен таныс. Экология, туризм, әлеуметтік қорғау тақырыптары бойынша халық арасында түсіндіру жұмыстарын жүргізу.
- 4) «Қауіпсіздік»: экологиялық жағдайды түзету керек, ең алдымен, өзіңізден басталуы керек. Экологиялық тәрбие, экологиялық мәдениетті қалыптастыру. Халық арасында экологиялық мәдениетті қалыптастыру мәселелері бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу.
- 5) «Қоршаған орта»: экологиялық тәрбие, экологиялық мәдениетті қалыптастыру. Экологиялық мәдениетті қалыптастыру мақсатында іс-шараларды ұйымдастыру, халық арасында экологиялық мәдениетті қалыптастыру мәселелері бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу. Еріктілер қозғалысын ұйымдастыру. Оқыту бағдарламаларын жүргізу, консультациялық жұмыс, халық арасында үгіт-насихат жүргізу. Халық арасында денсаулықты сақтау мақсатында үгіт-насихат жұмыстарын жүргізу. Туризмді ілгерілету үшін жастардың идеяларын қолдану. Білім беру бағдарламаларын ұйымдастыру. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы жоғары деңгейдегі кездесулерді ұйымдастыру. Әлеуметтік қамтамасыз ету мақсатында консультациялық орталықтарды ұйымдастыру. Экологиялық мәдениетті қалыптастыру мақсатында іс-шаралар ұйымдастыру.
- 6) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер»: сыбайлас жемқорлық қоғамның қозғалысын әлсіретеді. Сарапшыларды шақыра отырып, сыбайлас жемқорлықты азайту бойынша іс-шаралар өткізу. Әр мекеменің басшысы маман болуы керек. Сонда сыбайлас жемқорлық болмайды, ол өз жұмысын дұрыс орындайды.

6. Шығыс-Қазақстан облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: Дамумед порталымен деректер базасын құру, онда есепте тұрған барлық науқастар және оларға тиесілі дәрі-дәрмектер туралы ақпарат болуы тиіс. Мектепте репродуктивті денсаулық тақырыбында көбірек әңгімелесу өткізу керек. Сапасы мен құрамы бойынша тегін дәрі-дәрмектерге мониторинг жүргізу, пациенттердің шағымдарын жинау. Дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің қоғамдық

мониторингін ұйымдастыру. Шемонаихта репродуктивті денсаулық және отбасын жоспарлау орталығын ашу (қазір бүкіл ауданға бір гинеколог).

- 2) «Жұмыспен қамту»: «ЕРТІС АӨК» АҚ бизнес бастауы үшін қаржылық көмек беруді тоқтату, өйткені оларда жобаны беру, құру және сүйемелдеу алгоритмі жоқ. Бизнесі бастау үшін несиелер мен субсидияларды беруді қатаңдату қажет. Қаржылық сауаттылықты арттыру курстарын ұйымдастыру қажет. Қаражат алу алгоритмін құру. ДАМУ орталығының оқыту сапасына мониторинг жүргізу. Мемлекеттік сатып алу туралы заңды қайта қарау қажет. Мемлекеттік сатып алу арқылы мүгедектерге қажетті жабдықтарды, атап айтқанда арбаларды сатып алуға болмайды, сапасы зардап шегеді.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: еріктілер қозғалысын дамыту (кітаптарды мүгедектерге үйге әкелу үшін, әзірше кедергісіз орта мүмкіндігі болмағандықтан).
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: жалдама тұрғын үй беру бөлігінде жастармен жұмыс істеу алгоритмін әзірлеу. Жалдама және әлеуметтік тұрғын үй беру саласындағы проблемаларды зерттеу. Ұсыныстар әзірлеу. «Шығыс жастары» жобасы бойынша жұмысты қайта бастау. Жас мамандарға тұрғын үй сатып алуға көмектесу мәселесін қарастыру. Тұрғын үй құнының 20%-на дейін мемлекет 20-7-25 бағдарламасы бойынша бөлуі тиіс. Бұдан басқа, мемлекеттік органдардың әлеуметтік тұрғын үйді қабылдауы туралы мәселелерді көтеру қажет. Мұнда осы саладағы мамандардың ішінен комиссия құру қажет.
- 5) «Қауіпсіздік»: бақылауды күшейту, рұқсат етілмеген жерлерде темекі шеккені үшін жауапкершілікті күшейту. Темекі шегетін орындар жасау. Бұл орындар нақты қай жерде болуы керек екендігі туралы сауалнама жүргізу. Қоғамдық патрульді іске қосу, айыппұлдарды көбейту. Мектепте этика, эстетика, психология бойынша оқытуды енгізу қажет. Әлеуметтік жарнама. Мұны мектептен бастап тәрбиелеу керек. Мүмкін балаларға арналған нұсқаулық бейнелер сериясын жазып, оларды мектептерде көрсету керек шығар.
- 6) «Қоршаған орта»: қала мен жақын маңдағы аудандар атмосферасының ластану деңгейін анықтау жөніндегі комиссиялар құру. Халықтың сана-сезімін арттыру. ҰЕҰ халықты тәрбиелеу бойынша жобалар, роликтер, инфографика жасай алады. ҰЕҰ тарапынан қоғамдық мониторинг.
- 7) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер»: азаматтық қоғамды дамыту тұжырымдамаларында мемлекеттік органдар ҰЕҰ әлеуетін пайдалана алады деп айтылған. Мемлекеттік органдар халықты ақпараттандыру үшін ҰЕҰ-мен өзара іс-қимыл жасауы керек (өйткені ҰЕҰ-ның нысаналы аудиториясы өте үлкен). Өзекті проблемаларды шешу мәселелерінде ҰЕҰ, халық пен мемлекеттің өзара бір-бірімен байланысын күшейту бағытында жұмыс істеу қажет.

7. Жамбыл облысы

- 1) «Білім беру»: мектептер, жоғары оқу орындары, колледждер спорт залдарының/үй-жайларының, спорт орталықтарының, федерациялардың, кітапханалардың негізінде artsport мемлекеттік бағдарламасы бойынша бәлкім спорт және дамыту үйірмелерін ұйымдастыру үшін олардың толық қамтылуына мониторинг жүргізу; балабақшалар мен мектептердегі ата-аналар комитеттері арқылы ата-аналар қауымын спорттық және дамытушы үйірмелер мен секцияларға қол жеткізу құқықтары мен мүмкіндіктері туралы білуі үшін хабардар ету; бағдарлама әкімшілері ретінде спорт және дене шынықтыру басқармасының, мәдениет басқармасының artsport мемлекеттік бағдарламасын тиімді іске асыруына мониторинг жүргізу. Қалалық және облыстық ЖАО сайттарында есептерді ашықтан-ашық жарты жыл сайын жариялау үрдісіне мониторинг жүргізу. Спорт орталықтарын салу кезінде «үйдегі дүкендер» секілді

тәсілін қолдану, яғни: бәлең миллиардтаған спорт сарайларын салмай, әр ауданда мектептің жанында шағын сансыз көп спорт мекемелерін салу және шағын спорт орталықтарының санын көбейту арқылы халықтың спорттық қызметтерге деген қажеттіліктерін қанағаттандыру.

- 2) «Денсаулық сақтау»: уәкілетті органдарға мемлекеттік қызметтер көрсетуді цифрландыру, нақты уақыт режимінде ашық және қолжетімді ету: тендерлік комиссияларға ҰЕҰ өкілдерін енгізу; көрсетілетін қызметтер, мамандар, оларды көрсету орны мен шарттары бөлінісінде ТМҚКК шеңберінде медициналық қызметтер көрсету; пациенттер бойынша жеңілдетілген рецепттер бойынша дәрі-дәрмектерді жоспарлау, сатып алу және беру бойынша дербес қызметтер көрсету.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: уәкілетті органдарға мемлекеттік қызметтер көрсетуді цифрландыру, нақты уақыт режимінде ашық және қолжетімді ету: ЖОО-ларда, колледждерде, балабақшаларда оқыту үшін жәрдемақылар, жеңілдіктер, азық-түлік жиынтықтарын және/немесе қызметтер ұсыну; халықаралық стандарттарға сәйкес келетін балабақшаларға, мектептерге, ЖОО-ларға, мемлекеттік және жеке мекемелерге кедергісіз қол жеткізуді қамтамасыз ету; балабақшаларда, колледждерде, жоғары оқу орындарында мүгедектігі бар балаларға білім беру, спорт және дамыту қызметтерін ұсыну және мамандармен, техникалық жағдайлармен қамтамасыз ету; қалалық және облыстық ЖАО сайттарында есептерді ашықтан-ашық жарты жыл сайын жариялау үрдісіне мониторинг жүргізу. Қоғамдық Кеңестердің отырыстарында есептерді одан әрі жақсарту шараларымен қарау.
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: тұрғын үй мәселелері бойынша мемлекеттік бағдарламалар мен жеке бастамаларға ревизия жүргізу; Тараз Әулие жастары жастар ипотекасының мемлекеттік бағдарламасына қаржыландыру сомасын ұлғайту; Бағдарлама бенефициарлары үшін біліктілік талаптарының тізбесін кеңейту; Құжатты ұсынуды цифрландыру, мемлекеттік және баламалы тұрғын үйді бөлу; қалалық және облыстық ЖАО сайттарында есептерді ашықтан-ашық жарты жыл сайын жариялау үрдісіне мониторинг жүргізу. Қоғамдық Кеңестердің отырыстарында есептерді одан әрі жақсарту шараларымен қарау.
- 5) «Қауіпсіздік»: Халық жасақтарын жандандыру.
- 6) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: Азаматтар мен туристік ұйымдарды тарта отырып, жергілікті туристік бағдарлама әзірлеу, қалалық және облыстық ЖАО сайттарында есептерді ашықтан-ашық жарты жыл сайын жариялау үрдісіне мониторинг жүргізу. Қоғамдық Кеңестердің отырыстарында есептерді одан әрі жақсарту шараларымен қарау.
- 7) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық қажеттіліктер»: Сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған тұлғалар үшін жазаны қатаңдату, діни экстремизмді барынша азайту үшін профилактикалық баламалар ұсыну, қалалық және облыстық ЖАО сайттарында есептерді ашықтан-ашық жарты жыл сайын жариялау үрдісіне мониторинг жүргізу. Қоғамдық Кеңестердің отырыстарында есептерді одан әрі жақсарту шараларымен қарау.

8. Жетісу облысы

- 1) «Жұмыспен қамту»: Ішінара іс-әрекетке қабілеттілік ұғымын енгізу бойынша талдау жүргізу және ұсыныстар дайындау, мысалы, ол дауыс бере алады немесе дауыс бере алмайды, бизнеспен айналыса алады, мүліктік құқықтары, еңбек құқықтары болуы мүмкін. Барлық тіршілік салалары бойынша мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты ұлғайту.
- 2) «Әлеуметтік қорғау»: Мүгедектігі бар адамдар үшін әлеуметтік маңызы бар объектілердің қолжетімділігін мониторингтеу. Барлық тіршілік салалары бойынша мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты ұлғайту.

- 3) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: мүгедек адамдарға арналған тұрғын үйге қатысты Әлеуметтік кодекске өзгерістер енгізу үшін ұсынымдар әзірлеу (мүгедектігі бар адамдарға тұрғын үй алу шарттарын қайта қарау). Барлық тіршілік салалары бойынша мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты ұлғайту.
- 4) «Қауіпсіздік»: Қолданымдағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою туралы ұсынымдар әзірлеу. Барлық тіршілік салалары бойынша мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты ұлғайту.
- 5) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: Барлық тіршілік салалары бойынша мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты ұлғайту.
- 6) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық қажеттіліктер»: Мемлекет іске асыратын бағдарламалар туралы халықтың хабардарлығын арттыру. Барлық тіршілік салалары бойынша мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты ұлғайту.

9. Батыс-Қазақстан облысы

- 1) «Тәрбие және білім беру»: Қоғамдық сенбіліктер мен сыныптардағы тазалықты қайтару. Ауданның мамандарға деген қажеттіліктерін зерделеу және колледж мамандықтарының тізіміне өзгерістер енгізу үшін ұсыныстар дайындау.
- 2) «Денсаулық сақтау»: Портал жүйесін, дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету бойынша цифрландыруды енгізу.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: Халықты әлеуметтік жарнама арқылы ағымдағы бағдарламалар, жеңілдіктер және өзге де қызметтер туралы хабардар ету. Ақпараттық-түсіндіру жұмыстары.
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Тұрғын үй бағдарламаларын жетілдіру үшін ұсынымдар әзірлеу (мүгедектерге ерекше назар аудару). Осы саладағы бақылауды күшейту. «Дипломмен ауылға» бағдарламасының іске асырылуына мониторинг жүргізу, проблемалық мәселелерді анықтау, жергілікті жерлердегі орындаушыларға арналған түзету бойынша ұсынымдар немесе әдістемелік ұсынымдар.
- 5) «Қауіпсіздік»: Тегін заң қызметтерін ашу/тұрмыстық зорлық-зомбылық құрбандары үшін психологтар желісін кеңейту.
- 6) «Қоршаған орта»: Күміс жастағы адамдар мен жастар үшін тұрақты іс-шаралар, түрлі кездесулер, дискотекалар, тақырыптық кештер және т.б. өткізу. Ата-аналарды дұрыс қарым-қатынас құруға және өз балаларының психологиялық жас ерекшеліктерін білуге үйрету үшін курстар немесе орталық ашу.

10. Қарағанды облысы

- 1) «Білім беру»: Мемлекеттік тілді үйренуге бағытталған тақырыптар.
- 2) «Әлеуметтік қорғау»: Жеке меншік клиникаларында жеңілдетілген ем қабылдау және қызметтер алу жобаларын мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінде қаржыландыруды енгізу. Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінде дәрі-дәрмек ұсынуды қаржыландыру. ЖОО-лар мен АОО-ларда оқуға арналған гранттар не қаржыландыру. Мемлекеттік әлеуметтік қызметтер порталының жұмысын жақсарту үшін тақырыптар енгізу, атап айтқанда, мүгедектігі бар адамдарға ұсынылатын тауарларға баға белгілеуді қарастыру, олардың бағалары жоғары, сапасы төмен. Мүгедектердің ҰЕҰ қаржыландыру бойынша жұмысты ұлғайту. Егер адам қызмет немесе тауар алмаса, әлеуметтік қызметтерді монетизациялау сияқты жобаларға мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінде қаржы бөлу. Мүгедектігі бар

адамдарды шипажайлық-курорттық орындарда емдеген жағдайда аурухана парақтарына ақы төлеу және тұрақты жұмысқа орналастыру жобаларын енгізу. Қолжетімді орта бойынша қаржыландыру үшін тақырыптарды енгізу, әлеуметтік маңызы бар орындарға ғана емес, сонымен қатар бизнес объектілеріне кедергісіз кіру үшін қолданыстағы пандустар мен басқа да көмекші құралдарды жақсарту.

- 3) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Бағдарламаларды әзірлеу, іске асырылуын қадағалау. Ауылдық жерлерде ТҮКШ-ны жақсартуға қосымша қаржыландыру бойынша тақырыптар әзірлеу.
- 4) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: Мәдениет пен спортты насихаттау. Жарыстар өткізу. Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінде ауылдық жерлерді абаттандыру, көше жаттықтырғыштарын, скверлерді, саябақтарды, демалыс орындарын жасау, түрлі іс-шараларды ұйымдастыру сияқты жобаларға қаржыландыру бөлу.
- 5) «Қоршаған орта»: Экологиялық жобаларға қаржыландыруды ұлғайту, көгалдандыру, эко-сенбіліктер өткізу.
- 6) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық қажеттіліктер»: Бұралқы жануарларға көмек көрсету үшін тақырыптар әзірлеу. Орталықтарды күтіп ұстау орталықтарын ашу мүмкіндігі. Мемлекеттік органдардың қызметі туралы халықты БАҚ арқылы хабардар ету (таратылымдар, бейне-роликтер және т.б.).

11. Қостанай облысы

- 1) 1) «Білім беру»: Балалардың білім беру жүйесін жаңарту. Білім беру жүйесінің табысты тәжірибесі бар елдерге ҰЕҰ кезең-турларын ұйымдастыру. Мемлекеттік стандарттарды өзгерту, мектептерде психологтар мен әлеуметтік педагогтарды даярлау, ата-аналармен жұмыс істеу. Білім беру саласындағы қызметтер сапасының мониторингі. Мемлекеттік тілді үйренуге бағытталған тақырыптар.
- 2) «Денсаулық сақтау»: Репродуктивті денсаулық мектебін құру. Ерлі-зайыптылардың генетикалық кодының скринингін ұйымдастыру. Бала көтергісі келетіндерге арналған СӨС клубы. Психологиялық денсаулықтың алдын алу және қорғау. Сарапшыларға ақы төленетін медициналық қызметтердің сапасын бақылау. Мектептерде жыныстық тәрбие кабинеттерін құру, ата-аналармен жұмыс жасау.
- 3) «Жұмыспен қамту»: Халықты көбірек ақпараттандыру, бизнес жүргізу дағдыларын үйрету, бизнес-жоспар жазу және т. б.
- 4) «Әлеуметтік қорғау»: Стандарттарды талдау және ұсынымдар әзірлеу (эдвокаси). «Әлеуметтік күтуші» тьютерлер мектебін құру. «Яндекс-такси» үлгісі бойынша әлеуметтік күтушілер рейтингі бар мобильді қосымшаны әзірлеу. Интерактивті картаны құра отырып, әлеуметтік маңызы бар жобалардың қолжетімділігіне мониторинг жүргізу. Мобильді қосымшаны немесе интерактивті картаны әзірлей отырып, әлеуметтік маңызы бар объектілердің қолжетімділігіне мониторинг және талдау жүргізу жобасы. Интерактивті картаны жасай отырып, әлеуметтік маңызы бар жобалардың қолжетімділігіне мониторинг жүргізу.
- 5) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Проблема бар, бірақ бірде-бір мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс оны шеше алмайды.

12. Қызылорда облысы

- 1) «Тәрбие және білім беру»: Жас мамандарға арналған бағдарламалар, гранттар.
- 2) «Денсаулық сақтау»: Халықты жоғары технологиялық құралдармен тегін тексеру. Жас мамандарға арналған бағдарламалар, гранттар. Тексеру үшін жоғары

технологиялық зертханалар немесе клиникалар ашу. Субсидиялар мен жеңілдіктер бөлу. Мамандарды оқыту. МӨТ арқылы қоғамдық мекемелерде, емханаларда адамдарға психологиялық көмек көрсету кабинеттерін ашу. Жан-жақты психологиялық көмек көрсету бойынша байланыс орталығын ашу.

- 3) «Жұмыспен қамту»: Отбасыларға қаржылық қолдау көрсету, ең төменгі жалақы мөлшерін көтеру, азық-түлік тауарларының бағасын төмендету. Гранттарды/субсидияларды қаржыландыру сомасын ұлғайту, ауыл шаруашылығын дамыту үшін кредиттер бойынша коэффициентті/ мөлшерлемелерді төмендету. Жалпы білім беретін мектептерде 5-сыныптан бастап қаржылық сауаттылық сабағын енгізу. Халықтың қаржылық сауаттылығы бойынша оқыту / курстар өткізу. Халыққа арналған «Бизнес жүргізу» курстары. Жеңілдетілген несиелер беру. Халыққа білікті көмек көрсету. Халықпен түсіндірме әңгімелесу жүргізу. Каспий банкінің қағидаты бойынша анықтама алу рәсімдерін қысқарту (барлығы электрондық нысанда бар).
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Халық арасында ағарту жұмыстарын жүргізу, егер халық білімді және білетін болса, біздің мемлекетіміз дамыған болады. Гранттар бөлу. Ескі тұрғын үйлерді жөндеуге конкурстар өткізу. Апатты үйлер туралы заңды қайта қарау қажет. Халық қатысатын бюджет бағдарламасын енгізу, азаматтардың мүдделерін қолдау және көше кеңістігін жақсарту.
- 5) «Қауіпсіздік»: Балалардың, жасөспірімдердің құқық бұзушылықтарының алдын алу, спорт секцияларын ашу, көше Workout алаңдарын ашу. Жағажай салу кезінде балалардың мүдделерін ескеру.
- 6) «Қоршаған орта»: Байланысты жақсарту. Туристерді тарту үшін жарнаманы көбейту. Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс арқылы инфрақұрылым мен туризмді дамыту. Экологтар мен биліктің назарын экологиялық апатқа аудару. Жағажай салу кезінде балалардың мүдделерін ескеру, жаздың күні күн сәулесінен жасратын «көлеңкелі құрылғылар» орнату. Қалада ағаш отырғызу акциясы.

13. Маңғыстау облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: Облыстық денсаулық сақтау басқармасы, Денсаулық сақтау министрлігі: Халықты медициналық қызметтер туралы хабардар ету, медициналық қызметтерге мониторинг жүргізу. Медициналық қызметтердің сапасын жақсарту бойынша ұсыныстар беру. Медициналық қызметтер бойынша халықтың қажеттілігін бағалау. Мектептердегі жасөспірімдер психологының кеңесі. Өңірдің экологиялық жағдайы туралы зерттеу жүргізу және өңірді экологиялық ластанған өңір деп қабылдау. Психологиялық денсаулықтың алдын алу және қорғау, сарапшыларға ақы төлей отырып, медициналық қызметтердің сапасына мониторинг жүргізу. Міндетті медициналық сақтандыру қорының жұмысына мониторинг жүргізу - Облыстық денсаулық сақтау басқармасы, Денсаулық сақтау министрлігі, Жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы: психологиялық көмек орталығының ашылуы - облыстық денсаулық сақтау басқармасы, Жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы, Паллиативтік көмекке мониторинг жүргізу - жергілікті әкімдіктер, әлеуметтік бағдарламалар бөлімдері, ішкі саясат бөлімдері.
- 2) «Жұмыспен қамту»: Жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар министрлігі мен басқармасы: Халықты жұмыспен қамту жөніндегі және жұмыссыздарға арналған Мемлекеттік бағдарламалар туралы хабардар ету. Жұмыссыздарды басқа мамандықтарға оқыту. Мемлекеттік бағдарламалар бойынша шектеулерді өзгерту және алып тастау үшін ұсыныстарды зерделеу және әзірлеу. Облыстық денсаулық сақтау басқармасы, Денсаулық сақтау министрлігі, Жұмыспен

қамту және әлеуметтік бағдарламаларды үйлестіру министрлігі мен басқармасы: Жастарды мектептен бастап мамандықтар таңдауға және кәсіптік бағдарлау бойынша жобалар таңдауға үйрету.

Тағылымдамалар өткізу бойынша бағдарламалар жүргізу. Әлеуетті бизнес үшін білім мен жауапкершілік, мәдениет деңгейін арттыру. Менторинг және бизнесті сүйемелдеу. Жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар министрлігі мен басқармасы:

Қолжетімді және қолжетімді емес объектілер бойынша мониторинг жүргізу. Кадрларды даярлау, қайта даярлау – білім беру басқармасы, білім беру бөлімдері. Талапкерлерге арналған гранттар туралы халықты ақпараттандыру – ішкі саясат бөлімдері, әкімдіктер, бөлімдер және білім беру басқармасы. Мемлекеттік бағдарламалар бойынша бизнеске бөлінген гранттарға мониторинг жүргізу - сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет, прокуратура, кәсіпкерлік басқармасы. ХҚКО жұмысына мониторинг жүргізу – «Азаматтарға арналған үкімет» корпорациясы. Бизнеске, есеп жүргізуге оқыту, қолдау мен тәлімгерлікке байланысты жобалар - ішкі саясат басқармасы мен бөлімдері, кәсіпкерлік басқармасы.

3) «Әлеуметтік қорғау»: Қоғамдық мониторинг. Білім басқармасы:

Ата-аналарды түзету және қолдау орталықтарын ашу. Қол жетімді объектілерге мониторинг жүргізу – жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы, ішкі саясат бөлімдері, сәулет және ТҮКШ басқармасы. Мүгедектікті ресімдеу және куәландыру қызметтерінің сапасын бағалау бойынша мониторинг жүргізу - жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы, әкімдіктер. Техникалық құралдармен қамтамасыз етуге және оңалтуға мониторинг жүргізу – әкімдіктер, жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы. Мүгедектерді интернетті білуге, портал бойынша қызметтер алуға оқыту, онлайн қызметтерін пайдалануға оқыту - жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы, ХҚКО, «Атамекен» Кәсіпкерлер палатасы.

14. Павлодар облысы

- 1) «Тәрбие және білім беру»: Ақпараттандыру (бейне роликтер, әлеуметтік желілер). Балаларды дамытуға арналған қосымша үйірмелер мен секциялар. Тағылымдама, оқу тәжірибесімен алмасу. Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс арқылы шығармашылық жобаларды дамыту қажет. НЗМ тәжірибесін жалпы білім беретін мектептерге көшіру. Жергілікті клубқа хореограф қосымша бірлігін енгізу. Түзету мектептерінде қазақ тілінде оқыту сыныптарын ашу. Бос уақытты ұйымдастыру және жергілікті бастамаларды қолдау. Кез келген білім беру мекемесі қазақ және орыс тілдерінде қызмет көрсетуі тиіс, қолжетімділік тең дәрежеде болуы тиіс. Білім беру мектептерінде педагог ассистент лауазымына қойылатын талаптарды төмендету. Балалардың жол ақысына қосымша қаржы бөлу (дарынды балалар, спортпен, бимен айналысатын балалар). Мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған квотаны ұлғайту. Мектепке дейінгі және мектептегі білім берудің әдістемелік базасын жетілдіру үшін мониторинг жүргізу.
- 2) «Денсаулық сақтау»: Денсаулық сақтау саласындағы ақпараттандыруды жақсарту. Жас мамандарға арналған бағдарламалар, гранттар. Дамумед жүйесін/базасын пысықтау (әс-әрекетке қабілетінен айырылған адамдар Дамумедте көрсетілмейді). Халық арасында денсаулықты сақтау мақсатында үгіт-насихат жұмыстарын жүргізу. Диагностды, дәрігерлерге жазбаларды, дәрігерлерге баруды көрсету үшін Дамумед жүйесін/базасын соңына дейін істеу. Медициналық қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу. Халықты тегін дәрі-дәрмектер, қызметтер туралы ақпараттандыру жөніндегі мекемелердің мониторингі. Медициналық қызмет

көрсету сапасы туралы адамдарға құқықтық мәселелер бойынша кеңес беру. «Психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация» КММ-де есепте тұрған мүгедектігі бар 18 жастан асқан адамдардың бос уақытын өткізуге көмектесу. Ақыл-ой кемістігі бар 18 жастан асқан мүгедектігі бар адамдар үшін жазғы демалысты ұйымдастыру.

- 3) «Жұмыспен қамту»: Гранттар, бағдарламалар, жеңілдіктер бөлу саласында ақпараттандыру, бизнеске қатысты барлық нәрселер үшін, бизнес үшін көбірек гранттар бөлу. Төмен пайыздық несиелер мен әртүрлі субсидияларды көбірек бөлу. МӨТ арқылы бизнесті жүргізуге оқыту. Қолданыстағы ауыл/қала оқыту бағдарламаларының мониторингі, жастардың неге ауылға оралғысы келмейтінін және Дипломмен ауылға бағдарламаның неге жұмыс істемейтінін түсіну.
- 4) «Әлеуметтік қорғау»: Халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарының ішінен кім қаржылай емес қолдау алатынын, нақты не қажет, қандай қызметтер жетіспейтінін адамдардан сұрау. ПО-дағы аудандар бөлінісінде халықтың қажеттілігіне бағалау жүргізу. Бүкіл халықтың хабардарлығы. Әлеуметтік қызметкерлерді оқыту (әлеуметтік қызметкерлердің саны жеткіліксіз). Әлеуметтік қызметкерлерді, нысаналы аудиторияны цифрлық технологияларға, әлеуметтік қызметтер порталдарын қалай пайдалануға болатынын үйрету. Қоғамдық мониторинг (мүгедектігі бар адамдар, балалар арбалары бар адамдар, қарттар үшін кедергісіз инфрақұрылым және әлеуметтік маңызы бар объектілердің қолжетімділігі).

15. Солтүстік-Қазақстан облысы

- 1) «Денсаулық сақтау»: Денсаулық сақтаудағы цифрландыру мәселелерін күшейту, әлеуметтік қорғалу мәселелері бойынша кері байланыс арқылы халықтың ақпараттануын арттыру және халықтың құқықтарын кеңейту. Азаматтардың құқықтық сауаттылығын арттыру арқылы азаматтардың қауіпсіздігін арттыру. Бюджеттік сала мамандарына, дәрігерлерге, мұғалімдерге және т.б. құрмет көрсету мәдениетін арттыру бойынша іс-шаралар өткізу. Арнайы мамандықтар бойынша отандық дәрігерлердің біліктілігін арттыру үшін шетелдік сарапшыларды тарта отырып, іс-шаралар өткізу. Халықтың қажеттіліктерін арттыру үшін МӘМС жұмысын жетілдіру.
- 2) «Жұмыспен қамту»: Жастарға, әсіресе колледждер мен жоғары оқу орындарында оқитындарға soft skills ұйымдастыру немесе hard skills термині қолданылады. Бұл жұмыс істеу үшін қажет кәсіби дағдылар мен білім. Әсіресе СММ, мобилограф, таргетолог және еңбек нарығында сұранысқа ие басқа да салаларда. Сыни ойлауды дамыту үшін жастар арасындағы пікірталастарды дамыту. Жастарды кәсіптік бағдарлау үшін жеке фирмалар мен мемлекеттік қызметтегі жұмыс орындары бойынша жастарды хабардар ету.
- 3) «Әлеуметтік қорғау»: Бюджет саласының ашықтығын арттыру бойынша әдістер мен технологияларды, бюджеттік және әлеуметтік мәселелер бойынша шешім қабылдау тетіктері мен қағидаттарын енгізу. Бюджеттік ұйымдар жанындағы қамқоршылық және байқау кеңестерінің сапалы жұмысының практикалық мысалдарын жүргізу. Мемлекеттік органдар мен бюджеттік ұйымдар жұмысының ашықтығын арттыру бойынша іс-шаралар жүргізу.
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Халықтың ағымдағы проблемаларын талқылау үшін мемлекеттік органдардың қатысуымен диалог алаңдарын ұйымдастыру және өткізу. Халықты тұрғын үймен қамтамасыз ету жөніндегі бағдарламалардың мониторингі мен талдауы және бірінші кезекте қамтамасыз етілуі керек тұрғындар топтарын айқындау үшін басымдықтарды

белгілеу. Жалақыға және жеңілдіктерге қосымша төлемдер қосу үшін экономикалық негіздемеге солтүстік өңірлерде (СҚО) тұру болашағының мәселесін зерделеу.

- 5) «Өге де әлеуметтік-экономикалық проблемалар»: Әртүрлі деңгейдегі мемлекеттік қызметкерлер үшін көшбасшылық және көпшілік алдында сөйлеу сабақтарын өткізу. Мемлекеттік қызметкерлерге деген сенімді арттыру мақсатында өңірлік деңгейдегі тапсырмалардың, қабылданған шешімдердің (уәделердің) орындалуына мониторинг жүргізу. Қоғамдық дәретхананы орнату қажеттілігі туралы талдау жасау және сөз қозғау. Экологиялық жағдайды жақсарту үшін ауданда бөлек қоқыстарды ұйымдастыру бойынша жұмысты қалай тиімді бастауға болады деген мәселені зерделеу.

16. Түркістан облысы

- 1) «Жұмыспен қамту»: Қалаларда бизнесті дамытуға баса назар аудара отырып, халықтың бизнес-идеяларын дамытуға бөлінетін гранттар санын ұлғайту. Жастарға бизнес ашу үшін стартап-жобалар қажет.
- 2) «Әлеуметтік қорғау»: фокус-топ қатысушыларының пікірінше, бұл мәселені әлеуметтік жобалармен шешу мүмкін емес. Өз ісін жүргізу үшін, атап айтқанда зейнеткерлер мен халықтың әлеуметтік әлсіз топтары үшін тегін жалға беру орындарын ұсыну бойынша әлеуметтік жобалар қажет.
- 3) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: интернет-мұнаралар орнату, нашар байланыстың себебін жоюға зерттеу жүргізу, тұрғындардан петицияларға қол қою қажет. "Жоғары сапалы байланыс мұнараларын орнату және олардың жарамдылығын бақылау үшін ЖТҚ қажет.
- 4) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Интернет-мұнаралар орнату, нашар байланыстың себебін жоюға зерттеу жүргізу, тұрғындардың петицияларға қол қою қажет. Жоғары сапалы байланыс мұнараларын орнату және олардың жарамдылығын бақылау үшін МӨТ қажет.
- 5) «Қауіпсіздік»: халық пен уәкілетті министрліктер арасында ашық талқылаулар өткізу қажет. Құмар ойындар мен телефондарға тәуелділіктің алдын алу бойынша жобалар жүргізу қажет. Сондай-ақ, электронды темекі мен синтетикалық есірткіні қолдануға қарсы жобалар. Камералардың көбін жолдарда емес, саябақтар мен тұрғын үйлерде, жарығы аз көшелерге орнату. Қала сыртындағы жолдарда жануарлардың қауіпсіздігі жөніндегі жобаларды іске асыру. Мектептер мен балабақшаларды еркін мониторинг жүргізу үшін полиция ведомстволарына тапсыру. Полиция, мектеп және отбасы арасында өзара іс-қимыл жасау жобалары қажет. Балалардың ұялы телефондарды пайдалануын азайту бойынша ақпараттық жобалар. Жолдарда машиналар үшін қосымша белгілерді орнату бойынша МӨТ.
- 6) «Қоршаған орта»: бөлек жинау урналарын орнату. Қалдықтарды қайта өңдеу зауыттары. Халықты экологиялық ағартуға бағытталған әлеуметтік жобалар.
- 7) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: Кенттер мен ауылдарда қарт адамдар мен жастарға арналған беседкалар, бос уақыт өткізу орталықтарын орнату бойынша МӨТ ұйымдастыру. Зейнеткерлер үшін, әсіресе ауылдық жерлерде қоғамдық кеңістіктер құру бойынша әлеуметтік жобалар.
- 8) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық проблемалар»: Экстремизмді кибербақылау және жазаны күшейту бойынша ЖАО-мен жұмыс жүргізу жобаларын іске асыру. Мемлекеттік органдармен қолжетімді байланыс арналары туралы халық пен жастардың хабардарлығын арттыру жөніндегі жобаларды іске асыру. Халықтың цифрлық сауаттылығын арттыру жөніндегі жобалар. Халық арасында сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша жобаларды іске асыру. Ашық деректерді

пайдалану дағдыларын оқыту бойынша жобаларды іске асыру. Егде жастағы адамдардың цифрлық сауаттылығын арттыру бойынша жобалар.

17. Ұлытау облысы

- 1) «Білім беру»: Әлеуметтік бағдарламаларды дамыту үшін өңірдің ҰЕҰ тарту. Мәдениет пен спортты жақсартуға бағытталған жобалар. Мәдениет пен спортты насихаттау. Жарыстар өткізу. Қиын өмірлік жағдайға тап болған моноқалалардағы түрлі әлеуметтік жобалар. Мемлекеттік тілді үйренуге бағытталған тақырыптар.
- 2) «Денсаулық сақтау»: Жас мамандарға арналған бағдарламаларға қаржы бөлу. Сапалы медициналық көмекке бағытталған жобаларды арттыру. (көшпелі пойыздар, автобустар, көшпелі мамандар).
- 3) «Жұмыспен қамту»: Ауылда бизнес-жобаларды қаржыландыру.
- 4) «Демалыс және бос уақыт өткізу»: Жергілікті жерді абаттандыру, көше жаттықтырғышын, скверлерді, саябақтарды, бос уақытты өткізу орындарын құру, түрлі іс-шараларды ұйымдастыру сияқты жобаларға МӘТ шеңберінде қаржыландыру бөлу. Мәдениет пен спортты жақсартуға бағытталған жобалар. Мәдениет пен спортты насихаттау.

18. Алматы қаласы

- 1) «Тәрбие және білім беру»: студенттердің білім сапасына дербес бағалау жүргізу, колледждердің рейтингін жасау. Колледжге сапалы білім беру тиімді болуы үшін рейтинг бойынша ақша бөлу. Халықты цифрлық сауаттылық бойынша оқыту.
- 2) «Денсаулық сақтау»: Халықтың профилактикалық тексеруден өтуіне үгіттеу.
- 3) «Жұмыспен қамту»: Өзін-өзі жұмыспен қамтығандар үшін өз ісін, бизнесін ашу үшін гранттар бөлу. Коворкинг орталықтарының ашылуы. Несиелеу үшін жобаларды бағалаудың нақты критерийлері болуы керек. Несие беретін мемлекеттік жұмыспен қамту бағдарламаларының тиімділігін бағалау. Халықты цифрлық сауаттылық бойынша оқыту.
- 4) «Әлеуметтік қорғау»: Мүгедектер бойынша бірыңғай базаны енгізу, жалпы E-Gov жүйесіне біріктіру. Кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау және жұмыс жасау үшін орталық ашу. Мүгедектігі барларға кедергісіз инфрақұрылым әзірлеу.
- 5) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Жастарға арналған қолжетімді тұрғын үй бойынша бағдарламаларды, өлшемдерді қайта қарау қажет. Мұқтаж жандарға тұрғын үй салу үшін инвесторларды тарту. Көпбалалы отбасылардың уақытылы баспана алуы үшін іс-шаралар ұйымдастыру.
- 6) «Қауіпсіздік»: Қазіргі заманғы дербес ұтқырлық құралдарының жол қозғалысы ережелерін талдау және қайта қарау. Көліктің барлық түрлерін (велосипед, скутер, мопед және т.б.) есепке алу жүйесін әзірлеу және міндетті түрде жүргізуші құқығын алу.

Шағын көлік түріне арналған оқу бағдарламалары. Бақылауды күшейту. Самокатшылар, мопедистер. Мемлекеттік органдардың қолжетімділігін және мемлекеттік органдардың сапалы кері байланысын талдау және бағалау. Қоғамдық бақылауды күшейту. Процедураларды автоматтандыру және оның ашықтығы. Денсаулық сақтау саласына цифрлық технологияларды енгізу/сыбайлас жемқорлықты азайту. МО тұрақтылық индексінің мониторингі, мемлекеттік бағдарламалар мен бюджеттердің мониторингі және бағалауы. Жастар арасындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу, бұзушылықтар үшін айыппұлды қатаңдату. Қараңғы жерлерді жарықтандыруды және бейнекамералардың жұмысын қамтамасыз ету.

- 7) «Қоршаған орта»: Экологияны тазартуға бөлінген қаражатқа мониторинг жүргізу. Әкімнің басшылығымен экология (ауа) бойынша төтенше комиссия құру. Эко-қызметтер мен эко-посттарды көбейту. Электр көлігін, мобильді көлікті дамыту. Өңірдің ардагерлер қозғалыстарының қатысуымен тұрақты негізде патриоттық клуб құру. Шығармашылықпен айналысатын балаларға арналған спорт, мәдениет саласында конкурстар ұйымдастыру. ТДМ-ға (тұрақты даму мақсаттары) азаматтық қатысуды күшейту.

19. Астана қаласы

- 1) «Тәрбие және білім беру»: Астана қаласы бойынша бәсекелестік бағаны тежеу шартымен балаларға арналған балалар орталықтарын, шағын орталықтарды ашқан кезде мемлекеттік қолдау көрсету. Коммерциялық емес ұйымдардың (ҰЕҰ) құнның бәсекеге қабілеттілігін бағалау мақсатында мектепке дейінгі балалардың білім беру мекемелерінің қызметтеріне баға мониторингін жүргізу. Көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыру мақсатында мектепке дейінгі балалардың білім беру мекемелерін лицензиялау. ЖӨБ заңына өзгеріс енгізу, әкімнің функционалында ол балабақшалар емес, мектептер салу керек деп жазылған. Мемлекеттік балабақшалар қажет, өйткені олар қымбат. Арнайы квота болуы керек, өйткені ақыл-ойы бұзылған балалар функционалдығына қарамастан, кез-келген жағдайда орта және жоғары білім алуы керек. Мектепке дейінгі білім беру мекемелері үшін СНМЕ менмен СЭНМЕ қайта қарау. Мүгедек балалар үшін жеке оқу орындарының бағасы минималды немесе мүлдем тегін болды. Қоғамдық мониторинг. Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс аясында мониторинг жасау.

Мемлекет бірінші кезекте мектеп, мектепке дейінгі білім беруді тегін қамтамасыз етуге көп көңіл бөлуі тиіс. Осы саламен қандай да бір байланысы бар жұртшылықты тарту керек. Және олар демеуқаржы алатын балабақшалардың біреуі болсын критерийлерге сәйкес келетіндігін тексереді. Оқытушылардың еңбекақы төлеу жүйесіне біркелкі сыйақыны қамтамасыз ете отырып, түзетулер енгізу қажет, өйткені жекеменшік мектептерде жалақы мемлекеттік мектептерге қарағанда жоғары. ЖТҮК құрылысына рұқсат құжаттарын беруге бақылауды күшейту. ЖТҮК салған кезде қоғамдық тыңдаулар өткізу. Барлық өңірлерде білім беру сапасын жақсарту керек.

Құрылыс компанияларына ЖТҮК салған кезде орнына салықтық жеңілдіктерді ұсынып, инфрақұрылымды дамытуды міндеттеу. Университеттерді жекешелендіру тәжірибесін тоқтату. ЖӨБ заңына өзгеріс енгізу керек, әкімнің функционалында ол балабақшалар емес, мектептер салу керек деп жазылған. Мемлекеттік балабақшалар қажет, өйткені олар қымбат. Мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған квотаны ұлғайту. Зерттеу немесе өлшеу жүргізу. Инклюзивті мектепке дейінгі мекемелерді қадамдық қолжетімділікте ашу. Ағымдағы инфляция деңгейін ескере отырып, мектепке дейінгі және мектептегі білім беру мекемелерін қаржыландыруға әр тоқсан сайын бағаларды қайта қарау. Қала аудандарын салу кезінде қоғамдық тыңдаулар өткізу. Коммерциялық емес ұйымдарға (КЕҰ) өзгерістердің сипатын және олардың негіздемесін, әсіресе білім беру мекемелеріне қатысты анықтау мақсатында қаланың 2010 жылғы бас жоспары мен қаланың ағымдағы бас жоспарына салыстырмалы талдау жүргізу құқығын беру.

- 2) «Жұмыспен қамту»: бизнесті ашу, жүргізу және жабу рәсімдері бойынша халыққа кеңес беру.
- 3) «Қоршаған орта»: Қоршаған ортаның мониторингі және есебі қажет. Ауаға мониторинг жүргізу. Жеке үйді газбен жылытуға қосу кезінде халықтың әлеуметтік әлсіз топтарына қаржылық көмек көрсету.

- 4) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер»: Бірыңғай ақпараттық науқан жүргізу қажет. Лифттерде, ХҚКО-ларда, емханаларда, адамдар көп жиналатын орындарда жарнамалық парақтарды басып шығару және желімдеу арқылы хабарлау. ІІБ Астанадағы аудандар бөлінісінде халықтың қажеттілігіне бағалау жүргізуі қажет. Мемлекеттік әлеуметтік ақпараттық тапсырыс құралдары арқылы халықтың мәдениетін дамыту. Мемлекеттік бағдарламалар үшін бірыңғай ақпараттық платформа құру.

20. Шымкент қаласы

- 1) «Жұмыспен қамту»: Жастардың гранттар туралы хабардар болуын арттыру және жастардың оларды іске асыруға деген сенім деңгейін арттыру жөнінде ақпараттық-түсіндіру кампанияларын жүргізу. Жас ұрпаққа арналған гранттар санын көбейту. Ұлттық өнімді дамытуға бағытталған жобаларды қолдау және дамыту. Халықтың қажеттіліктерін бағалау бойынша жобаларды іске асыру.
- 2) «Әлеуметтік қорғау»: Фокус-топ қатысушыларының пікірінше Тен Qogam орталықтарында мүгедектердің қажеттіліктерін бағалау бойынша зерттеу жүргізу қажет. Мұқтаж жандарға азық-түлік тауарларын беру жөніндегі әлеуметтік жобалар. Мүгедектігі бар адамдар мен студенттердің жұмысқа орналасуына көмектесуге бағытталған жобалар.
- 3) «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы»: Фокус-топ қатысушыларының пікірінше тұрғын үй бағдарламаларына және шарттарына қатысты проблемалар жоқ.
- 4) «Қауіпсіздік»: Жолдарда ғана емес, көшелерде де, ауылдарда да камералар орнатуға арналған МӨТ. Балалардың қауіпсіздігі үшін мектептерде көбірек камералар орнатуға арналған МӨТ. Заңнама саласындағы білімді арттыру, сондай-ақ айыппұлдар мен әкімшілік жауапкершілікті қоса алғанда, құқық бұзушылықтар үшін жазалар туралы ақпараттық кампаниялар. Мектептерде қудалаудың алдын алу және бала құқықтары бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу. Аталған тармақтар бойынша мектеп оқушыларының ата-аналарымен психолог жұмысына мониторинг жүргізу бойынша жобалар. Мектептерде еріктілікті ұйымдастыру. Мектептерде көбірек камералар орнатуға арналған МӨТ.
- 5) «Өзге де әлеуметтік-экономикалық проблемалар»: Мектептерде, жоғары оқу орындарында/арнайы оқу орындарында сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша ақпараттық кампаниялар жүргізу; пара алғаны үшін (сессияларды тапсыру және дипломдарды қорғау кезінде) жаза түрлері туралы жариялау. Жұмысқа орналастыру кезінде сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша жобалар. Тік Ток-та бейнероликтер орналастыра отырып, сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша ақпараттық кампаниялар өткізу. Жергілікті билік органдарының іс-әрекеттері туралы ақпарат іздеуге қатысты халыққа цифрлық сауаттылықты оқыту жөніндегі жобалар

2.5. Үкіметтік емес ұйымдардың жобаларын қазақстандық және шетелдік қаржыландыруды талдау.

Республикамыздың үкіметтік емес ұйымдары қаржыландыруды негізінен мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс, мемлекеттік гранттар, шетелдік және халықаралық ұйымдардың гранттары есебінен жобалау қызметі шеңберінде ғана алатыны белгілі. Сондықтан ҰЕҰ-ның жобалау қызметі шешуге бағытталған проблемаларды қаржыландыру ұйымдары мен мемлекеттік саясат толығымен анықтайды. Қазақстанда іске асырылатын коммерциялық емес жобалардың негізгі бағыттарын айқындау мақсатында үкіметтік емес ұйымдарды қазақстандық және шетелдік қаржыландыруға талдау жүргізілді.

Талдау барысында деректер пайдаланылды:

1) 2019 жылдан 2022 жылға дейін мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінде іске асырылған әлеуметтік жобалардың (бағдарламалардың) көлемі мен бағыттары – құжат ашық деректер порталынан алынды

https://data.egov.kz/datasets/view?index=memlekettik_aleumettik_tapsyry4

2) 2022 жылғы мемлекеттік гранттар бойынша ақпаратты сұрау салуы бойынша Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің Азаматтық қоғам істері комитеті берді.

3) Шетелдік және халықаралық ұйымдар қолдаған жобалар туралы ақпарат ҰЕҰ-ның 2020 жылғы дерекқорынан алынды.

Мемлекеттік және халықаралық қаржыландыру туралы барлық деректер есептің 7-қосымшасында жинақталған және мынадай қорытындыларды көрсетеді:

- Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінде қаржыландыру көлемі бойынша: «Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау», «Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау», «Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту», «Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу», «Дене шынықтыру және спорт» секілді бағыттар көш бастап тұр, бұл негізінен халықтың анықталған қажеттіліктеріне сәйкес келеді, алайда бұл қажеттіліктерді толық көлемде қамтымайды.

- Мемлекеттік гранттық қаржыландыру шеңберінде республика өңірлеріндегі бағыттардың едәуір шағын тізбесіне қолдау көрсетіледі. Жиі – «Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау», «Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту», «Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар», «Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу». Сирек – «Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау», «Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу». Сонымен қатар, 2022 жылы мемлекеттік гранттарды жиырма өңірдің ішінен тек төрт өңірдің ұйымдары ғана ала алды.

- Шетелдік және халықаралық грант берушілер мемлекеттік қолдау кезінде ең аз танымал бағыттар бойынша жобаларды жиі қаржыландырады, бірақ «Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау» бағыты есепке алынбайды, бұл бағытта қаржыландырушы тараптардың мүдделері толығымен сәйкес келеді. Осылайша, мемлекеттік қаржыландыру шешімі кейінге қалдырылмайтын проблемаларға бағытталған, ал халықаралық грант берушілер болса қазақстандық ұйымдарға мемлекетіміз күресіп жатқан проблемалардың алғашқы себебін жоя алатын бағыттарында қолдау көрсетеді. Мысалы: «Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу», «Білім және ғылым», «Ақпарат», «Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау», «Қоршаған ортаны қорғау».

3. Қорытындылар.

3.1. Тандалған өңірлер халқының деңгейінде қызметтердегі қанағаттандырылған және қанағаттандырылмаған қажеттіліктерді анықтау

Халықтың жеке қажеттіліктер бойынша көрсетілген қызмет деңгейіне қанағаттануын бағалай отырып, мынадай қорытындыға келеміз.

1. Білім беру

1.1. Білім беру саласы Ұлытау облысының ауыл тұрғындары үшін, сондай-ақ Қостанай облысының тұрғындары үшін (ауыл тұрғындары үшін де, қала тұрғындары үшін де,

бірақ ауыл үшін өте өзекті) аса өзекті болып табылады Сонымен қатар, Атырау, Қызылорда, Қарағанды облыстарына да назар аударған жөн.

- 1.2. Маңғыстау, Жетісу, Жамбыл облыстарының қалалар тұрғындарының, сондай-ақ Жамбыл, Павлодар, Маңғыстау облыстарының ауылдар тұрғындарының білім берудегі қажеттіліктері ең аз қанағаттандырылды.
- 1.3. Қостанай, Атырау, Абай, ШҚО, Қарағанды, Қызылорда, Алматы, Түркістан облыстарының, сондай-ақ Алматы және Шымкент қалаларының қала тұрғындарының білім берудегі қажеттіліктері қанағаттандырылды.

Осылайша, сұхбаткерлердің білім беру саласындағы қажеттіліктерін қанағаттандырудың өзектілігі, толықтығы мен сапасы бойынша жауаптар жиынтығын бағалай отырып, Маңғыстау және Жамбыл облыстарында осы саладағы қажеттіліктердің қанағаттануымен неғұрлым күрделі жағдай екені туралы, сондай-ақ Павлодар облысының ауылдары бойынша төмен көрсеткіштер атап өтілгені туралы қорытынды жасауға болады.

2. Денсаулық сақтау

2.1. Бірінші қорытынды - Денсаулық сақтау мәселелері барлық өңірлердің, қалалық және ауылдық жерлердің барлық тұрғындары үшін (әр түрлі дәрежеде) өзекті. Атап айтқанда, 43,8%-дан аз сұхбаткерлер ешбір өңірде байқалмайды. Көптеген өңірлер үшін денсаулық сақтаудың өзектілігі 75-тен 100 пайызға дейін анықталған. Бұл сала Ұлытау, Қарағанды, Түркістан, Қостанай облыстарының және Шымкент қаласының тұрғындары үшін аса өзекті. Бұл ретте Абай және Алматы облыстары біршама жағымды көрінеді.

2.2. Қала тұрғындарының денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктерін қанағаттандыру толықтығы туралы сауалнамасының нәтижелері СҚО-да («Толығымен қанағаттанады» деген жауапты 2,5%-ы ғана таңдады), Жамбыл, Ақмола облыстарында аса қиын жағдай байқалатынын көрсетті. «Толығымен қанағаттанады» жауабын таңдағандар өңірлер бойынша көп емес екенін айта кету керек. Денсаулық сақтау қызметтерінің толықтығы бойынша үздік нәтижелер Қостанай, Атырау облыстарында атап өтілді.

2.3. Ауылдық жерлерде Жамбыл облысы назар аударуға лайық, онда сұралғандардың 76,7%-ы денсаулық сақтау саласындағы қажеттіліктер мүлдем қанағаттандырылмайды деп санайды, сонымен қатар Жамбыл облысындағы бірде-бір сұхбаткер «Толығымен қанағаттанады» деген жауап нұсқасын таңдаған жоқ. Шамасы, өңірдегі денсаулық сақтау жағдайы шынымен де күрделі. Бұл басқа өңірлер бойынша маңыздылықты айтарлықтай арттыратын ең жоғары көрсеткіш. Бұдан әрі қанағаттандырылмауы бойынша Маңғыстау, Ақмола облыстары кетеді.

Бұл бөлімде Қарағанды, Абай, Алматы және Атырау облыстары барынша жағымды болып көрінеді.

2.4. Денсаулық сақтау сапасын бағалауды қарастыра отырып, СҚО-ға тағы да назар аударған жөн, онда сұхбаткерлердің 82,3%-ы-қалалар тұрғындары денсаулық сақтау сапасы нашар/өте нашар екенін көрсеткен. Өңірдегі қалалар тұрғындарының небәрі 1,9%-ы «өте жақсы/жақсы» жауабын таңдағанын ескере отырып, өңірдегі денсаулық сақтау сапасының қиын жағдайы туралы қорытынды жасауға болады.

Келесі назар аударарлық өңір - Жамбыл облысы, онда қала халқының 67,2%-ы денсаулық сақтау сапасына қанағаттанбаған, ал 0,2%-ы ғана қанағаттанған. Ақмола облысында сұхбаткерлердің жартысынан көбі денсаулық сақтау қызметінің төмен сапасын атап өтті – 60,6%, бұл ретте қанағаттанғандардың да пайызы өте жоғары емес – тек 12,6%.

Қостанай және Қарағанды облыстарының қалаларындағы, сондай-ақ Абай, Жетісу, Қызылорда және Шығыс Қазақстан облыстарының ауылдарындағы жағдайды жағымды деп атауға болады.

Алынған мәліметтерден денсаулық сақтау мәселелері барлық өңірлердің, қалалық және ауылдық жерлердің тұрғындары үшін ең өзекті болып қала береді деген қорытынды жасауға болады. Алайда, СҚО мен Жамбыл облыстары бойынша ең қиын жағдай атап өтілді, сондай-ақ Ақмола облысына да назар аударған жөн.

3. Занятость

3.1. Жұмыспен қамтудың ең өзекті проблемасы Ұлытау облысы үшін, әсіресе қала тұрғындары үшін – 98,1%. Түркістан облысында қала тұрғындары да, ауыл тұрғындары да жұмыспен қамтуды өзекті проблема ретінде анықтайды – тиісінше 94,1% және 95,8%. Қостанай облысында проблема қала тұрғындары үшін анағұрлым өзекті – 96,5%, ауыл тұрғындары үшін де өзекті, бірақ аз дәрежеде – 79,3%.

Осылайша, жұмыспен қамту барлық өңірлер үшін маңызды, аз дәрежеде бұл тек төрт өңірге ғана қатысты: Абай облысы, ШҚО, Павлодар облысы.

3.2. Қала тұрғындарының жұмыспен қамту саласындағы қызметтерімен қанағаттану толықтығы бойынша осы бөлімде неғұрлым жағымды болып табылатындығын көрсететін жауаптар алынды: Қостанай, Атырау, Алматы, Ақтөбе облыстары.

СҚО-ға назар аударған жөн, онда жағымды бағалардың пайызы небәрі 2,6%, ал жағымсыз бағалар – 47,8%, бұл өңірлер бойынша жауаптардың ең нашар арақатынасы. Сондай-ақ, кейбір басқа өңірлер: Жамбыл, Маңғыстау, Ақмола облыстары бойынша жағдай сұрақтар туғызады.

3.3. Ауыл тұрғындарының жұмыспен қамту саласындағы қажеттіліктерін қанағаттандырудың толықтығына қатысты Жамбыл облысы тағы да көзге түсті, онда сұхбаткерлердің түгелге жуығы «Мүлдем қанағаттанбайды» деген жауапты таңдаған – 96,9%. Бұл өңірлер бойынша ең нашар көрсеткіш. Сондай-ақ, Маңғыстау, Павлодар, Ақмола облыстарында төмен көрсеткіштер байқалады.

Алматы, Атырау, Батыс Қазақстан облыстарындағы жағдай неғұрлым жайлы болып көрінеді.

3.4. Жамбыл, Ақмола, Маңғыстау облыстары мен СҚО қалаларының тұрғындары жұмыспен қамту саласындағы қызметтердің сапасын төмен бағалады. Қызмет сапасымен толығымен қанағаттандырылғандардың ең аз саны Ұлытау облысында – 0%, Жамбыл облысында – 1,9%.

Ең жайлы жағдай Қостанай облысында байқалады, онда жұмыспен қамту саласындағы қызмет сапасына қала тұрғындарының 68,2%-ы риза, бұл ретте тек 7,8%-ы жағымсыз жауаптар берді. Қалған өңірлерде жұмыспен қамту саласындағы қызмет сапасымен қанағаттандырылғандар саны 41%-дан аспайды: Қарағанды – 40,3%, Ақтөбе – 38%, Алматы – 34,5%.

3.5. Ауылдық жерлерде жұмыспен қамту қызметіне қанағаттану жағдайы қалалық жағдайдан қатты ерекшеленбейді. Мәселен, Жамбыл облысында тағы ең қиын жағдай, онда жағымсыз жауаптар саны 100%-ға жақындады – 91,9%. Сондай-ақ, Маңғыстау облысында – 51,8%, Павлодар облысында – 40,8% қанағаттанбағандар көп.

Қызмет көрсету сапасына Қызылорда, ШҚО және Ақтөбе облыстарының ауыл тұрғындары жоғары баға берді.

Ұсынылған деректерден көрініп тұрғандай, жұмыспен қамту саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандырудың неғұрлым жайсыз жағдайы сол баяғы бір өңірлердің - Жамбыл, Солтүстік Қазақстан, Ақмола, Маңғыстау облыстарының қалалары мен ауылдарында байқалады. Қостанай, Атырау, Алматы, Ақтөбе, Қызылорда облыстарында, БҚО және ШҚО-да жұмыспен қамту саласына қанағаттанушылық жағдайы біршама жайлы болып көрінеді.

4. Әлеуметтік қорғау

4.1. Көптеген өңірлер үшін бұл сала өте өзекті болып табылады. Қарағанды, Ұлытау, Түркістан, Қостанай, Жамбыл облыстарының тұрғындары ең өзекті деп көрсеткен.

Тек Абай облысында қала тұрғындарының қызығушылық пайызы айтарлықтай төмен белгіленген. ШҚО, БҚО, Павлодар облысы осыған қатысты бейтарап көрінеді.

4.2. СҚО-ның қала тұрғындары әлеуметтік қорғау саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығын барлық басқа өңірлерден төмен бағалады, онда 71,6%-ы бұл қажеттіліктер мүлдем қанағаттандырылмайтынын көрсетті. Басқа өңірлердің көпшілігінде – Жамбыл, Маңғыстау, Ақмола, Алматы, Абай облыстарында да баға төмен. «Толығымен қанағаттандырылды» нұсқасы бойынша ең төменгі көрсеткіштер: Шымкент – 1%, СҚО – 1%, Жамбыл – 1,4%, Абай – 3,2%.

Қостанай облысындағы ең жақсы жағдай, онда сұхбаткерлердің 39,6%-ы әлеуметтік қорғау саласындағы қажеттіліктер толық қанағаттандырылатынын атап өтті. Қалған өңірлерде мұндай жауаптардың пайызы 24%-дан аспайды: Алматы – 24,6%, Атырау – 22,8%, Маңғыстау – 20,4%, Ақтөбе – 20,1%.

4.3. Ауылдық аумақтар бойынша ең нашар жайлы жағдай Жамбыл облысында байқалады, онда қанағаттанбағандардың пайызы 100-ге жуық - 95,6%. Бұл көрсеткіш басқа өңірлерден екі есе дерлік алда. Келесі орында Павлодар облысының ауыл тұрғындары – 44,6%, одан кейін Маңғыстау облысының тұрғындары – 43%. %. Екі өңірде - Қарағанды және Жамбыл облыстарында жағымды бағалар мүлдем жоқ. Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтің толықтығын жақсы бағалаудың төмен пайызы Түркістан облысында – 2,9%, ШҚО – 11,7% байқалды.

Ең көп жағымды жауаптар Алматы облысында атап өтілді.

4.4. Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасын қарастыра отырып, сегіз өңірде жағымсыз бағалар 40 пайыздан бастап және одан жоғары пайызды құрайтынын атап өткен жөн. Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің төмен сапасы бойынша көшбасшы өңір СҚО – 80,6% болып табылады. Сондай-ақ, көптеген төмен бағалар Жамбыл облысында – 72,4%, Ақмола облысында - 69,9% байқалды. Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасын бағалауда жағымды бағалары аз өңірлер (қала тұрғындары арасында): СҚО – 3,1%, Шымкент – 4,8%, ШҚО – 7,4%. Сондай-ақ, «Жақсы/өте жақсы» деген баға мүлдем жоқ Жамбыл және Ұлытау облыстарына назар аударған жөн.

Әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасын жоғары бағалауға келетін болсақ, абсолютті көшбасшы Қостанай облысы болып табылады, онда қала тұрғындарының 70%-ы сапа «Жақсы/өте жақсы»деп жауап берді. Тоғыз өңірде жағымды жауаптар диапазоны 20%-дан 33,6%-ға дейін.

4.5. Ауыл жерлердегі тұрғындар арасында жағдай келесідей. Жамбыл облысында (қала тұрғындары сияқты) әлеуметтік қорғау қызметтеріне ең жоғарғы қанағаттанбаушылық. Сондай-ақ, сапаға Қостанай, Жетісу, Қызылорда облыстарының тұрғындары төмен баға берді. Түркістан, Маңғыстау облыстарында төмен жағымды бағалар байқалды. Жамбыл облысында және ауылдық жерлерде әлеуметтік қорғау саласындағы қызметтердің сапасына жағымды баға жоқ.

Ең көп жағымды баға Қызылорда облысында, едәуір жақсы бағалар Ақтөбе, Ақмола облыстарында берілген.

Жоғарыда келтірілген нәтижелерге байланысты екі өңірде әлеуметтік қорғау саласының жай-күйіне назар аудару ұсынылады: Жамбыл (ең көп қанағаттанарлықсыз жауаптар бар және жағымды жауаптар мүлдем жоқ), СҚО қалаларында (қанағаттанбағандардың ең жоғары пайызы және қанағаттанғандардың ең төмен пайызы). Тағы бірнеше өңірлер: Маңғыстау, Ақмола, Павлодар облыстары тұрғындарының қанағаттандырылмауы назар аудартады.

5. Тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтер жұмысы

5.1. «Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтер» саласы барлық өңірлер үшін өзекті болып табылады, сондықтан Алматы облысының тұрғындарынан басқа, барлық өңірлер проблеманың 50%-дан жоғары мәндерімен бағаланғанын көрсетті. Бірқатар өңірлерде бұл саланың өзектілігі ерекше жоғары бағаланды: Қарағанды облысы (қала – 97,7%, ауыл – 96,6%), Түркістан облысы (қала – 98,2%, ауыл – 97,6%), Ұлытау (қала – 85,7%, Ауыл – 100%), Жамбыл облысы (қала – 94%, ауыл – 81,8%).

Осы орайда СҚО-дағы (қала – 66,2%, ауыл – 66,8%), ШҚО-дағы (қала – 68,2%, ауыл – 55,9%), Павлодар облысындағы (қала-72%, ауыл-51,4%) жағдай біршама жайлы болып көрінеді.

5.2. «ұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтер» саласында қызмет көрсету сапасының толықтығына қатысты СҚО-да жағдай ең нашар бағаланғанын атап өткен жөн, мұнда қала тұрғындарының 62,3%-ы «Мүлдем қанағаттандырылмайды» деген жауапты таңдады, бұл ретте қанағаттанғандардың пайызы шамалы – 2,6% екенін ескерсек, осы мәселені шешуге назар аудару керек.

Қалған өңірлерде қызмет сапасына қанағаттанбағандар пайызы 50% шегіне жеткен жоқ, оған Маңғыстау облысы – 46,9% және Алматы облысы – 40,6% жақындады. Ең аз жағымды жауаптар Абай облысы бойынша – 1%-дан аз, жоғарыда айтылғандай – СҚО - 2,6%, Жамбыл және БҚО бойынша -5,5%.

Бұл қызметтерге барынша қанағаттанғандар Қостанай облысының тұрғындары – 40,5%, Атырау – 29,9%, Ақтөбе – 27,7%.

5.3. Ауыл тұрғындары бойынша жағдай онша ерекшеленбейді, жағымсыз бағаларды да сол өңірлер көрсетеді. Мұнда ең нашар бағалар Жамбыл облысы бойынша байқалады - сауалнамаға қатысқандардың 77,2%-ы тұрғын үй жағдайларына және коммуналдық қызметтердің сапасына наразы, бұл ретте қанағаттанғандар саны 0%-құрайды. Бұл көрсеткіш басқа өңірлердің нәтижелерінен едәуір озып тұр. Мәселен, жағымсыз пікірлер бойынша келесі орында Маңғыстау облысы, одан кейін СҚО және Павлодар облысы тұр. Жағымды бағалар бойынша Алматы облысы көш бастап тұр – жағдайлар мен қызметтерге қанағаттанғандар 45,3%. Бұдан әрі Абай облысы, онда қанағаттанғандардың пайызы 41,8% құрайды.

5.4. Тұрғын үй және коммуналдық қызметтер саласында көрсетілетін қызметтердің сапасына қатысты ең қиын жағдай Маңғыстау облысының қалалары бойынша байқалғанын атап өткен жөн, онда қала тұрғындарының 59,2%-ы осындай қызметтердің сапасына наразы. Сондай-ақ, СҚО мен Ақмола облысының қала тұрғындарының жартысынан көбі «Өте нашар/нашар» сапа жауабын таңдады. Аталған саладағы қызмет сапасына қанағаттанбаған тұрғындардың жоғары пайызы Алматы қаласы мен Ақтөбе облысында да байқалады (40,2%).

Ең көп жағымды бағалар Қостанай облысы бойынша байқалады - 70%-ға жуық, сондай-ақ осы өңір бойынша қала тұрғындары арасында жағымсыз бағалардың аз саны байқалды-небәрі 7,5%. Екінші орында айтарлықтай айырмашылықпен Қарағанды облысы, одан кейін Павлодар облысы тұр.

5.5. Ауыл тұрғындары бойынша көрініс келесідей. Ең күрделі жағдай Жамбыл облысында атап өтілді, онда қанағаттандырылмаған ауыл тұрғындарының пайызы 73,4%-ға тең, дегенмен бұл салада жағымды бағалар мүлдем жоқ. Көптеген өңірлерде СҚО, Маңғыстау, Павлодар облыстарында жағымсыз бағалардың 34-тен 55 пайызға дейінгі диапазонда бөлінуі байқалады.

Жағымды бағалардың ең көп саны Қызылорда және Абад облыстарында байқалады. Көптеген өңірлерде оң нәтижелер 30-дан 45 пайызға дейінгі аралықта бөлінді: Павлодар, Атырау, Ақмола, Қостанай, ШҚО, Ақтөбе, Абай.

Осылайша, тұрғын үй жағдайлары мен коммуналдық қызметтер жұмысының сапасы қай өңірлерде өте күрделі болып табылатыны туралы қорытынды жасауға болады, олар: Жамбыл облысы, СҚО, Маңғыстау және Ақмола облыстары.

6. Қауіпсіздік

6.1. Қауіпсіздік мәселелері көптеген өңірлер үшін өзекті болып шықты, кейбір өңірлерде сұхбаткерлер оны жүз пайызға жақын деңгейде бағалады: Ұлытау, Түркістан, Қарағанды облыстары, Шымкент қаласы. Жамбыл облысы қызығушылық тудырады, онда қала тұрғындары мен ауыл тұрғындарының жауаптары арасында күрт теңгерімсіздік байқалады: тиісінше 89,1% және 29%, бұған қоса 29% - бұл барлық өңірлер бойынша өзектіліктің ең төмен көрсеткіші. Шамасы, Жамбыл облысының ауылдық жерлері ең қауіпсіз болып табылады.

Осыған байланысты СҚО, БҚО, Абай облыстарын біршама қауіпсіз өңірлер деп атауға болады.

6.2. Қала тұрғындарының қауіпсіздік саласындағы қажеттіліктерін қанағаттандыру толықтығына қатысты жағымсыз бағалаулар бойынша Абай облысы көш бастап тұр, онда барлық өңірлер бойынша «Мүлдем қанағаттандырылмайды» деген жауаптардың ең жоғары көрсеткіші - 67%, дегенмен қанағаттану көрсеткіші айтарлықтай төмен деңгейде тұр – 9,1%. Сондай-ақ, Жамбыл облысы, Алматы, Маңғыстау облыстарын атап өткен жөн. «Толығымен қанағаттандырылады» деп жауаптың ең аз нұсқасы Түркістан облысында, ШҚО, Жамбыл облысында және Шымкентте атап өтілді.

Қауіпсіздік саласында көрсетілетін қызметтердің толықтығына жағымды бағалар Қостанай облысында белгіленген, одан әрі СҚО мен Атырау облысы кетеді.

6.3. Ауылдық жерлер бойынша Жамбыл облысын атап өткен жөн, онда тұрғындар қауіпсіздік саласындағы қанағаттандыру толықтығын жоғары бағалаған жоқ -78,4% бұл абсолютті көшбасшы. Төмен бағалар бойынша көш бастап тұрған келесі өңірлер Маңғыстау және Павлодар облыстары болып табылады.

Осыған байланысты Алматы облысы, СҚО, ШҚО ең жайлы аумақтар деп атауға болады. Абай облысындағы жағдай жайлы болып көрінеді – жағымсыз бағалардың өте төмен деңгейінде - небәрі 2,2% бола тұра, жағымды бағалары 40,7%.

6.4. Қауіпсіздік саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасына Жамбыл облысы, Маңғыстау, Алматы қалаларының тұрғындары ең нашар баға берді.

Қостанай облысының, СҚО, Қарағанды облысының азаматтары сапаға барынша риза.

6.5. Ауылдық жерлерде қауіпсіздік саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасының жағдайы қаладан біршама ерекшеленеді. Бұл жерде де жағымсыз бағалар бойынша Жамбыл облысы көш бастап тұр. Бұдан әрі Маңғыстау және Павлодар тұр. Өте төмен қанағаттану көрсеткіштері Жамбыл облысында – 0%, Түркістан облысында – 4,4%.

ШҚО-да жағдай өте жақсы көрінеді, онда қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасы туралы 56,5%-ы жақсы пікірлер айтты. Абай, Ақтөбе облыстарында, СҚО-да көрсеткіштер жақын. **Жоғарыда келтірілген деректерді бағалай отырып, қауіпсіздік Жамбыл облысының тұрғындарын алаңдатады деген қорытынды жасауға болады. Қауіпсіздіктің күрделі жағдайы бойынша екінші орында Маңғыстау облысы тұр. Сондай-ақ, қауіпсіздік мәселелеріне алаңдайтын өңірлердің қатарына Абай, Алматы, Павлодар облыстарын, Шымкент және Алматы қалаларын кіргізуге болады.**

СҚО, ШҚО, Қостанай, Қарағанды облыстарының тұрғындары өздерін біршама қауіпсіз деп санайды.

7. Қоршаған орта

7.1. Қоршаған орта мәселелері Түркістан, Қарағанды, Ұлытау облыстарының тұрғындары үшін ең өзекті болып табылады, онда көрсеткіштер 100%-ға жақын. Сондай-ақ, Шымкент,

Қостанай, Алматы, Жетісу облыстарының ауылдық жерлері, Қызылорда облысының азаматтары үшін жоғары көрсеткіштер (90% - дан жоғары).

7.2. Қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығын Жамбыл, Абай және Маңғыстау облыстарының қала тұрғындары ең төмен бағалады. Қалған өңірлерде жағымды бағалар 30%-дан аспайды: Атырау – 29,2%, Маңғыстау – 19,3%, Ақмола - 19%. Қоршаған орта саласындағы толықтыққа қанағаттанудың ең төмен көрсеткіштері Ұлытау облысында – 0%, ШҚО – 1,1%, Абай – 3,1%.

Бұл ретте барлық өңірлер бойынша жағымды бағалар тұтастай алғанда айтарлықтай төмен. Атап айтқанда, қанағаттанудың ең жоғары көрсеткіші Қостанай облысында байқалды - 39,4%.

7.3. Ауылдық жерлерде Жамбыл облысының тұрғындары күрт теріс пікірде - 100%-ы қоршаған орта саласындағы қажеттіліктер мүлдем қанағаттандырылмайтынын атап өтті. Сондай-ақ, теріс пікірлердің жоғары пайызы Маңғыстау, Павлодар облыстарында байқалады. Ең аз жағымды баға Қарағанды облысында - 0%, Түркістан облысында - 4%, ШҚО – 4,8%.

Ең аз жағымсыз жауаптар СҚО-да - 0%, Қарағанды облысында – 3,4%, Абай облысында – 4,1%.

Қоршаған орта саласындағы жағдайға барынша қанағаттанғандар СҚО ауыл тұрғындары - 74,4% (және жоғарыда айтылғандай жағымсыз бағалар мүлдем жоқ). Сондай-ақ, Абай облысының сауалнамаға қатысқан ауыл тұрғындарының жартысына жуығы жағдайға риза – 49%, Алматы облысында - 41,2%.

7.4. Қалалардағы қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасын бағалай отырып, Жамбыл облысының тұрғындары тағы да сапаға қанағаттанбағанын атап өтуге болады, бұдан әрі Алматы қаласы – 66,9%. Қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасы бойынша ең төмен көрсеткіштер Ұлытау облысының, ШҚО тұрғындарында.

Бұл жерде Қостанай облысының қала тұрғындары барынша қанағаттандырылған - 71,4%, дегенмен төмен жауаптар бойынша көрсеткіш небәрі 5,6%. Қалған өңірлер бойынша көрсеткіштер айтарлықтай төмен: Павлодар облысы – 32,5%, Шымкент – 28,9%, Қызылорда облысы – 28,8%, Ақтөбе облысы – 28,2%.

Бұл ретте ең аз жағымсыз баға Шымкентте - 2,5%.

7.5. Ауылдық аумақтар бойынша қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасына қатысты жағдай келесідей. Жамбыл облысының тұрғындары сапаны өте төмен бағалаған, одан кейін Маңғыстау, Павлодар, Ақмола, Алматы, Ақтөбе облыстары. Қалған өңірлерде теріс жауаптардың үлесі 25%-дан аспайды. Ең аз қанағаттанғандар Қарағанды және Жамбыл облыстарында атап өтілді - 0%.

СҚО ауыл тұрғындары қоршаған орта саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасын бәрінен жақсы бағалайды, сондай-ақ Абай облысында қанағаттанғандардың жоғары көрсеткіші байқалады. Қызылорда облысының сауалнамаға қатысқан ауыл тұрғындарының жартысынан көбі және Ақтөбе облысы сұхбаткерлерінің жартысына жуығы да осы саладағы жағдайға риза.

Айта кету керек, жалпы барлық өңірлер бойынша «Қоршаған орта» саласында қанағаттанудың жоғары емес көрсеткіштері байқалады. Жамбыл облысы тұрғындарының қоршаған орта саласындағы қажеттіліктері ең аз қанағаттандырылған. Сондай-ақ Маңғыстау, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Абай облыстарының тұрғындары да қанағаттандырылмаған.

8. Демалыс және бос уақыт өткізу

8.1. Өңірлердің демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктері де едәуір өзекті. Оларды ең өзекті деп Түркістан облысының тұрғындары: қала – 100%, ауыл – 99,1%, Қарағанды облысының тұрғындары: қала – 98%, ауыл – 100%, Ұлытау облысының тұрғындары: қала – 90,9%, ауыл – 100% санайды. Сонымен қатар, айтарлықтай жоғары көрсеткіштер Алматыда – 88,8%, Ақмола облысының қалалар бойынша – 85,2%, ауылдар бойынша – 81,9% байқалды. Барлық өңірлер бойынша бұл саланың өзектілігі өте жоғары бағаланғанын айта кету керек. Тек кейбір өңірлерде ғана өзектілік көрсеткіштері төмен: Ақмола облысының ауылдар тұрғындары – 42,2%, ШҚО – 57,1% қалалар бойынша, 62,9% ауылдар бойынша, БҚО – 53,9% қалалар бойынша, 61,3% ауылдар бойынша.

8.2. Демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру толықтығын бағалай отырып, жалпы алғанда, бұл саладағы жағдай сондай сыни емес екенін, қалалар бойынша жағымсыз бағалау пайызы іс жүзінде 50%-дан аспайтынын атап өткен жөн. Жағымсыз бағалардың ең көбі СҚО бойынша – 50,7%, одан кейін Маңғыстау облысы – 48,1%, Абай облысы – 46,7%, Жамбыл облысы – 45,2%. Ең аз жағымсыз бағалар Шымкент бойынша – 3,9%, Қостанай облысы бойынша – 9,7% байқалады.

Сонымен қатар Қостанай облысы жағымды бағалар бойынша көш бастап тұр – 37,5%, шамасы өңір қалаларында бос уақыт пен демалыс мәселесі тиімді шешіліп жатқан сияқты. Бірақ көптеген басқа аймақтарда "толық қанағаттандырылған" жауап нұсқалары көп емес. Мұндай жауаптардың ең азы Ұлытау облысында – 0%, Жамбыл облысында – 3,2%, Түркістан облысында – 3,6%, ШҚО – 3,8%.

8.3. Ауылдық жерлердегі жағдай келесідей. Жамбыл облысында жағымсыз бағалаулар бойынша аса жаман көрсеткіш көрсетілген – 94%, бұл басқару органдары үшін дабыл болуы тиіс. Бұл ең жоғары көрсеткіш, басқа өңірлерде жағдай онша қорқынышты емес. Мәселен, төмен бағалары көп келесі өңір Маңғыстау облысы – 47,7%, Павлодар облысы – 33,9%, Ақмола облысы – 35,2%. Ең аз жағымсыз баға Қарағанды облысының ауылдарында – 3,4%, Қостанай облысында – 6,8%, Жетісуда – 7,5%.

Оң бағаларды бағалай отырып, Абай облысын атап өткен жөн, онда ауыл тұрғындарының 63%-ы бос уақыт өткізу және демалыс саласындағы қызметтердің толықтығын жоғары бағалады. СҚО ауыл тұрғындарының жартысына жуығы да осындай баға берді – 48,4%.

Қарағанды облысына ерекше назар аудару керек «Толығымен қанағаттандырылады» жауабы - 0%, Жамбыл облысы – 0%, Түркістан облысы – бар болғаны 1,1% оң баға (7,4% жағымсыз).

8.4. Демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасын қарай отырып, біз бірден бірнеше өңірге назар аударамыз, онда қала тұрғындары бұл аспектіні төмен бағалаған. Атап айтқанда, Маңғыстау облысында сұхбаткерлердің 60%-ы, Жамбыл облысында – 56,5%, Ақмола облысында – 52,8%, Ұлытауда - 45,5%, ШҚО - 45,5% сапасыға разы емес. Ең аз жағымсыз бағалар Шымкентте – 6,1%, Қостанай облысында – 6,3% байқалады.

Қостанай облысында да жағымды бағалар көп, онда қала тұрғындарының 70,1%-ы бағаланатын саладағы қызметтерді қанағаттандыру сапасына қанағаттанған. Бұдан әрі айтарлықтай артта қалумен Павлодар облысын – 37%, Шымкент – 35,1%, Қарағанды облысын – 31,6% айтуға болады. Ең төменгі көрсеткіш Жамбыл және Ұлытау облыстарында белгіленген - қанағаттанғандар 0%. Сондай-ақ, төмен көрсеткіштер СҚО-да – 7,9%, ШҚО - 9,1%, Ақмола облысында - 10,2%.

8.5. Демалыс және бос уақыт өткізу саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыру сапасы төмен бағаланған ауылдық аумақтар бойынша Жамбыл облысы тағы да көш бастап тұр - 87,7%. Сондай-ақ, төмен бағалар Маңғыстау облысында – 59,5%, Павлодар облысында – 52,8%, Ақмола облысында - 52,6% байқалады. Төмен көрсеткіштердің ең азы Қарағанды облысында - 1,8%, Қостанай облысында – 5,7%.

Қанағаттанудың жоғары деңгейі Абай облысында – 63%, Қызылорда облысында – 53%, Ақтөбе облысында – 41,5% байқалады. Ең аз жағымды баға Қарағанды облысында – 0%, Жамбыл облысында - 0%, Түркістан облысында – 4%.

Осылайша, «Демалыс және бос уақыт өткізу» саласында СҚО, Жамбыл, Маңғыстау, Абай, Ақмола облыстары тұрғындарының қажеттіліктері ең аз қанағаттандырылған.

Жаппай сауал жүргізу нәтижелері бойынша бірқатар облыстар қанағаттандырылмаған қажеттіліктер бойынша көш бастап тұрғаны жөнінде қорытынды жасауға болады, бұған қоса барлық салаларда **Жамбыл, Маңғыстау, Ақмола, Солтүстік Қазақстан облыстары** екені анық.

Қажеттіліктері барынша қанағаттандырылған өңірлерге келетін болсақ, іс жүзінде барлық салаларда қанағаттану бойынша **көш бастап тұрған Қостанай облысын, сондай-ақ Алматы, Қызылорда, Шығыс Қазақстан, Абай облыстарын** атап өтуге болады.

3.2. Қолданыстағы қызметтерді жақсарту және оларды дамыту бойынша қорытындылар мен ұсынымдар.

3.2.1. Халық қажеттіліктері қанағаттандырылған ағымдағы жағдай туралы

Қорытындылар білім беру, денсаулық сақтау, жұмыспен қамту, әлеуметтік қорғау, тұрғын үй жағдайлары, қауіпсіздік, қоршаған орта, демалыс және бос уақыт өткізу, ақпаратқа қол жеткізу, шешім қабылдауға қатысу салалары бойынша топтастырылған.

1. Білім беру

Осы сала бойынша қорытындыларды шартты түрде екі топқа бөлуге болады, біріншісі - білім беру жүйесіне, екіншісі - отбасы мен қоғамға қатысты.

- **Мектептегі білім беру сапасы жеткілікті жоғары емес** (Ақмола облысының өкілі жоғары оқу орындарына түсу кезінде репетиторларсыз іс жүзінде мүмкін еместігін атап өтті, себебі мектептегі даярлау жеткіліксіз), мамандар біліктілігінің жеткіліксіздігі және мектептегі білім деңгейі туралы пікір көптеген өңірлерде (Қарағанды, Ұлытау облыстары, Алматы, Астана) айтылды.
- **Кейбір өңірлерде мектептердегі орын тапшылығының проблемасы бар** (Ақтөбе облысының өкілі мектептердегі орын тапшылығын айтты, СҚО-да және Маңғыстау облысында үш ауысымды мектептер туралы хабарлады).
- **Балаларды «DaraBala» бағдарламасы арқылы жазуда қиындықтар бар** - Ақтөбе облысы.
- **Мектептерді білікті мамандармен жасақтауда проблемалар бар** (осыны, сонымен қатар мектеп психологтарының жоғын көптеген өңірлер көрсеткен: ШҚО, Абай, Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Қостанай, Павлодар, Түркістан облыстарының сұхбаткерлері). Сондай-ақ, мұғалімдердің қазақ тілінде даярлығының төмен деңгейі проблемасы атап өтілді (Алматы).
- **Қудалау проблемасы баяғыдай өзекті болып тұр**, бұл туралы ШҚО, Абай, Қостанай облыстарында айтылған.
- Сондай-ақ **білім беру деңгейін бағалаудағы проблеманы** атап өтті, **10 балдық жүйені, БЖБ/ТБЖ әдістерін** сынға алды.
- **Мектеп ғимараттарының (СҚО, Қостанай облысы) жабдықталуы мен жай-күйіне қатысты проблемалар бар.**
- Мектептегі білім беруден басқа, **қол жетімді қазақ тілі курстарының жеткіліксіз екенін** де атап өтті.

- **Толық күн болатын балабақшалардың аз саны, балабақшалардағы орын тапшылығы** (Қарағанды, Қызылорда, Маңғыстау, Павлодар, СҚО, Ұлытау облыстары, Алматы, Астана, Шымкент) көрсетілді.
- Жағымды жақтары да бар – балаларға арналған тегін үйірмелер, секциялар, курстар.
- Көптеген сұхбаткерлердің пікірінше **балалар гаджеттерге тәуелділіктен зардап шегеді, жалпы жанжал шығаратын, көбінесе жақсы тәрбиеленбеген, үлкендерге құрмет көрсетпейтін секілді сипатталған.**
- **Балаларға букмекерлік кеңселердің, казинолардың, құмар ойындардың, энергетикалық сусындардың және т.б. жарнамалары теріс әсер етуі мүмкін** (Қызылорда облысы).
- Сонымен қатар **жоғары оқу орындарындағы (Павлодар, СҚО) сыбайлас жемқорлық проблемасы** атап өтілді.
- **Жоғары білім берудің жоғары құнына қатысты проблема** айтылды (СҚО).

2. Денсаулық сақтау

Бұл сала әрқашан ең күрделі салалардың бірі болды, жүргізілген зерттеу нәтижелері қазірдің өзінде де ең проблемалы салалардың бірі екенін көрсетті.

- **Негізгі проблемалардың бірі – арнайы мамандардың жеткіліксіз саны** (бұл туралы барлық өңірлер айтты: ШҚО, Абай, Алматы, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, Маңғыстау, Түркістан, Ұлытау облыстары, Алматы, Астана). СҚО-да 180 бірлік көлемінде медициналық мамандардың тапшылығы көрсетілген.
- **Медициналық мекемелердегі кезек проблемасы, талондар алуға, электрондық кезекті сақтамауға қатысты проблемалар** маңызды болып табылады (ШҚО, Абай, Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Қарағанды, Маңғыстау, Түркістан облыстары, Астана). Арнайы маманның қабылдауына кіру үшін терапевттің қабылдауынан өту керек, ал аурудың өткір жағдайларында қабылдауды күтпеу үшін адамдар ақылы мамандарға баруға мәжбүр (Алматы).
- **Жазылу бойынша дәрігердің қабылдауын күту ұзақтығын** ерекше атап өтуге болады, кейбір сұхбаткерлер күту мерзімі бір айдан асатынын айтқан (Атырау облысы).
- **Медициналық қызметтердің ақылы болуы елеулі және маңызды проблема.** Осыған байланысты сұхбаткерлердің барлығы дерлік **МӘМС жүйесінің тиімсіздігін** әртүрлі контексте көрсеткен. Жүйе азаматтар үшін түсініксіз болып қалады және кейбір сұхбаткерлер атап өткендей, «әлі ешкім МӘМС есебінен тегін қызметтерді пайдалана алған жоқ, әрқашан төлеуге тура келді», сондай-ақ МӘМС төлемейтіндер үшін медициналық қызметтердің қолжетімсіздігін атап өтті (Ақмола, Алматы, Атырау, Жетісу, Қызылорда облыстары, Шымкент өкілдерінің пікірлері).
- **Денсаулық сақтау мекемелерін жабдықтау** бойынша сұрақтар бар, атап айтқанда, МРТ, КТ үшін жабдықталуы туралы айтылды (ол жылдар бойы жұмыс істемейді немесе қажетті мамандар жоқ), қазіргі заманғы флюорографиялық аппараттар жоқ деп Ақтөбе, Алматы, Қарағанды, Қызылорда, СҚО, Ұлытау облыстарында айтылды. Сондай-ақ, бірқатар ауруханалар жиһазды жөндеуді және жаңартуды талап етеді (Алматы, Жамбыл облыстары). СҚО облыстық аурухананың ұзақ салынуына қатысты проблеманы атап өтті.
- **Онкологиялық науқастардың проблемалық жағдайы, олар үшін оңалтудың көзделмегені** жеке көрсетілді (Атырау, Жамбыл облыстары).
- Кейбір өңірлерде **ТМҚКК шеңберінде тегін дәрі-дәрмектердің жетіспеуі** (Абай, Алматы, Атырау облыстары) және дәрі-дәрмектердің қымбат болуы (Қостанай, Қызылорда) туралы хабарланды, дәрі-дәрмектерді сатып алу бойынша ұзақ тендерлік рәсімдерге қатысты проблемалар (СҚО) атап өтілді.

- **Дәрігерлердің төмен біліктілігі** және тиісінше медициналық персоналға сенімнің болмауы елеулі проблема болып қала береді (ШҚО, Абай, Жетісу облыстары, Павлодар, Түркістан, Алматы, Астана).
- **Емделуге квота алу бөлігінде порталмен жұмыс істеу проблемасын** атап өтті (Қарағанды облысы, Шымкент).
- Медицина және денсаулық сақтау саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қатысты проблема (Қарағанды).
- Ауылдық деңгейде денсаулық сақтауды жеткіліксіз қаржыландыру (Қарағанды облысы).
- **Ауылдық жерлерде дәріханалардың жетіспеуіне қатысты проблема** бар (СҚО).
- Жедел жәрдем қызметтеріне, ұзақ уақыт келуіне шағымдар (Түркістан облысы, Шымкент).

3. Жұмыспен қамту

- Бұл салада дәстүрлі түрде **жұмыссыздық проблемасы көрсетіледі** (Жетісу, Жамбыл, Маңғыстау облыстары, СҚО), Алматыда әйелдер жұмыссыздығына қатысты проблема көрсетілген.
- Сондай-ақ, мамандардың елді мекендерден, елден кету проблемасы өзекті. Ішкі көші-қон проблемасы да бар, онда облыстың ауылдары мен қалаларының тұрғындары облыс орталықтарына (Абай, Ақмола, Жамбыл Қарағанды облыстары) жұмыс істеуге барады. Сонымен қатар халықтың, негізінен жастардың кетуі жалпы проблемаға тән (Ақмола, Алматы, Ұлытау облыстары).
- **«Дипломмен – ауылға» бағдарламасына қатысты сыни ескертпелер**, бұл туралы ақпараттың азы, жас мамандардың уәждемесі жоғы, бірақ ең бастысы - бөлінетін сома тұрғын үй сатып алу үшін жеткіліксіз екені айтылды (Жамбыл, Қарағанды).
- **Құжаттарды тиісінше ресімдемей, әлеуметтік пакетсіз жұмысқа орналасу проблемасы** өзектілігін жоғалтпайды.
- Жалпы жалақының төмен болуына және ауылдық жерлерде маусымдық жұмыстарға қатысты проблемалар айтылды (ШҚО, Алматы, Қарағанды, Қостанай облыстары, СҚО, Алматы).
- **Серпін-2050 қоныс аудару бағдарламасын іске асырудағы проблемаларды**, қоныс аударушылар үшін тұрғын үй сапасының төмендігін атап өтті (Қарағанды, СҚО).
- «Ауыл аманаты» бағдарламасының тиімсіздігі атап өтілді (Ақтөбе облысы).
- Кейбір өңірлерде жұмыс күшінің тапшылығы бар (Алматы облысы).
- Ауылдағы АӨК үшін субсидиялау мен гранттық қолдаудың тиімсіз бағдарламаларын, сондай-ақ қымбат несиелеуді атап өтті (Жамбыл облысы, Қарағанды облысы).
- Құрылыста ҚР азаматтары емес, шетелдіктер, көбінесе рұқсатсыз, құжаттарды ресімдеусіз жұмыс істейтінін атап өтті (Қостанай облысы, Шымкент).
- Жастар практикасы бойынша бағдарламаның кемшіліктері, атап айтқанда – төмен жалақы атап өтілді (Қостанай облысы).

Жағымды бақылаулар да бар:

- ШОБ дамып келе жатыр және қолдау көрсетіледі (Талдықорған, Текелі, Абай, Алматы, Атырау, Маңғыстау, Павлодар, Ұлытау облыстары, Астана).
- Қостанай облысында (көптеген басқа өңірлерден айырмашылығы) «Дипломмен – ауылға» бағдарламасы туралы жақсы пікір білдірді, бірақ бұл бағдарламаның уақытша екенін атап өтті (тиісті үш жыл жұмыс істегеннен кейін маман кетеді).

- Ауыл шаруашылығына жасалатын қолдауды, «Ауыл ел бесігі» бағдарламасын атап өтті (Қостанай, Павлодар, СҚО).

4. Әлеуметтік қорғау

- «Әлеуметтік қорғау» саласы бойынша негізгі тұжырымдардың бірі — **мүгедектігі бар адамдар және мүмкіндігі шектеулі азаматтар үшін елді мекендердің ыңғайсыздығы** (ШҚО, Жамбыл, Қостанай).
- Көптеген өңірлерде (ауылдық жерлерде) **АӘК алуда проблемалар бар** (Абай, Ақмола, Атырау, Павлодар).
- **Мүгедектігі бар адамдарға арналған оңалту орталықтары жетіспейді** (ШҚО).
- Мүгедектігі бар адамдарға қызмет көрсету үшін **МӘТ көлемі мен бағыттары жеткіліксіз**.
- Бірқатар сұхбаткерлер **«Белсенді ұзақ өмір сүру» бағдарламасының тиімсіздігін** атап өтті (Ақмола, Жетісу).
- Дәстүрлі түрде **зейнетақылар мен жәрдемақылардың төмен мөлшерін** көрсетті (Ақтөбе, Жамбыл, Қостанай, Маңғыстау облыстары, СҚО).
- **«Анаға тағзым» бағдарламасының тиімсіздігін** атап өтті, оған қатысуға уәждеме жоқ (Ақтөбе облысы).
- Жағымды бақылаулар да бар – ауылда аз қамтылған және басқа да әлеуметтік әлсіз санаттағы азаматтарды қолдау бағдарламалары жақсы жұмыс істейді.
- **Мүгедектігі бар адамдарға берілетін заттар - арбалар, балдақтар және т. б.** сапасының төмен болуына қатысты проблема атап өтілді (Қарағанды, Қызылорда).
- Қызылорда облысы үшін ерекше проблема – экологиялық апат өңірінің тұрғындарына үстемеақылардың болмауы атап өтілді.
- Мүгедектігі бар адамдар үшін оңалту және шипажайлы қызметтерінің жетіспеу проблемасы бар (Маңғыстау облысы).
- **Мүгедектікті жыл сайын растау проблемасы бұрыннан бері бар** (Павлодар облысы).
- **Барлық өңірлерде инвентаризациялық жұмыс істемейді** (Шымкент).

Жағымды бақылаулар:

- Әлеуметтік қамтамасыз ету мәселелеріне жақсы көңіл бөлінеді. Мүгедектігі бар адамдар үшін неғұрлым сапалы техникалық оңалту құралдары ұсынылды (Астана).

5. Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы

- Осы салада айтылған негізгі проблема – **тұрғын үйдің қолжетімсіздігі**, сондай-ақ сұхбаткерлер **мемлекеттік бағдарлама бойынша ұзын-сонар кезектерді** (ШҚО, Ақтөбе, Жетісу, Қызылорда, Маңғыстау, Павлодар, СҚО, Түркістан, Ұлытау облыстары, Алматы, Астана), **ипотека бойынша бастапқы жарнаның жоғары мөлшерлемелері мен сомаларын** (ШҚО, Абай, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай облысы, Шымкент) атап өтті. Бұл ретте ипотекалық тұрғын үй алушылар көбінесе ауқатты адамдар болып табылады.
- **Студенттік жатақханалардың жетіспеуіне** қатысты проблема бар (Алматы).
- **Ауылда келген мамандар үшін тұрғын үйдің болмауына, оның салынбауына** қатысты проблеманы жеке атап өтті (Қостанай облысы).
- **Ауылда мемлекеттік бағдарлама бойынша баспана жоқ.** Оны тек облыс немесе аудан орталықтарында алуға болады (Абай облысы).
- Ең жемқор салалардың бірі құрылыс саласы екені айтылды (Алматы), ұзақ салынып жатқан құрылыстар көп (Астана).

- **Тұрғын үйді сатып алу және жалға алу бағасы негізсіз жоғары** (Ақмола, Жетісу, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, СҚО, Алматы, Астана).
- **ТҮКШ саласының проблемалары – тозығы жеткен желілер, көпқабатты үйлерді жылыту, кәріз, сумен жабдықтау, ескірген тұрғын үйлер проблемалары** аталып кетті (Ақмола, Алматы, Қарағанды, Маңғыстау облыстары, Астана).
- **ПИК/ПИБ-тің тиімсіз жұмысы** (ШҚО, Маңғыстау облысы, Алматы).
- **Қазандықтарда жиі апаттар болады**
- **Жеке секторды жылытуға арналған көмір қымбат**
- **Тұрғын үй аз салынуда, кейбір өңірлерде құрылыс жай салынбай тұр** (Ақмола, Ақтөбе, Алматы, Атырау, Жетісу, Жамбыл, Қарағанды, Ұлытау облыстары).
- **Ауылда ипотекалық несиелендірудің болмауы, ауылдарда бар тұрғын үй кепілге жарамсыз болуы** бұрынғыдай маңызды проблема (Қарағанды).
- Коммуналдық қызметтерге бағаның жиі және негізсіз көтерілу **проблемасы** аталған (Қызылорда облысы).
- **«Халық қатысатын бюджет» бағдарламасын іске асырудағы проблемалар** (Павлодар).
- **БАҚ контент-талдауының нәтижелері бойынша тұрғын үй жағдайларының, ТҮКШ, коммуналдық қызметтер жұмысының тақырыбы – тұрғындар үшін аса маңызды салалардың бірі болып табылады деп қорытынды жасауға болады, онда азаматтар мемлекеттік органдар мен БАҚ-қа ең көп өтініштер, шағымдар және т. б. жібереді.**

Жағымды жақтары да бар:

- Жолдар, инфрақұрылым объектілері жөнделуде, абаттандыру жұмыстары жүргізілуде (ШҚО, Ақмола, Ақтөбе, Алматы, Қостанай, Қызылорда, Маңғыстау, Павлодар, Түркістан облыстары, Алматы, Шымкент).

6. Қауіпсіздік

- Мұнда қылмыстың жоғары деңгейі байқалады (ШҚО).
- **Нашақорлық проблемасы** (ШҚО, Маңғыстау облысы).
- Кейбір өңірлер үшін **өрт проблемасы өзекті** (ШҚО).
- Кейбір сұхбаткерлер қауіпсіздік саласына **тозығы жеткен үйлердің жағдайын** жатқызған.
- Көптеген өңірлер үшін қауіпсіздік мәселелері олардың елді мекендерінде **бақылау камераларының болуымен** байланысты, тиісінше олар мұндай **камералардың жеткіліксіз** екенін атап өтті (Ақмола, Алматы, Жамбыл облыстары, Алматы, Шымкент).
- Дәстүр бойынша қауіпсіздік мәселелеріне **жаман жолдар мен жиі ЖКО**, ал соңғы уақытта самокаттардың, скутерлердің және т.б. қатысуымен болған ЖКО жатқызылды (Ақтөбе, Атырау, Жамбыл, Қарағанды, СҚО, Шымкент).
- Көптеген өңірлер мектептердегі **қауіпсіздік мәселелеріне**, атап айтқанда, қудалауға алаңдайды (Ақтөбе облысы).
- **Көшелерде қаңғыбас жануарлардың** болуы және олар үшін баспаналардың болмауы да қауіпті болып саналады (ШҚО).
- **Құқық қорғау органдарына сенім жоқ** (Ұлытау облысы).
- Аулаларда дүбәра топтардың болуы (Павлодар облысы).
- Интернеттегі алаяқтық.
- Түркістан облысы мен Шымкентте күрделі проблемалар айтылды – **педофилияны қоса алғанда, әйелдер мен балалардың қауіпсіздігі.**

- **Деструктивті діни ағымдардың болуы** (Шымкент).
- Көптеген өңірлер **ТЖ ахуалына дайын болмауына** алаңдайды.
- Полиция мамандармен жасақталмаған.

7. Қоршаған орта

- Қоршаған ортаның жай-күйіне әсер ететін негізгі факторлардың бірі **автокөліктердің едәуір саны** болды (ШҚО, Жамбыл, СҚО, Алматы).
- Дәстүрлі түрде **кәсіпорындардың шығарындылары**, әсіресе өнеркәсіптік өңірлер үшін (ШҚО, Маңғыстау, Павлодар облыстары) **алаңдаушылық** туғызады.
- Көптеген өңірлерді **қоқыс проблемасы**, қоқыс өңдеу зауыттарының жоқтығы, ҚТҚ үшін заманауи полигондардың жетіспеуі, қалдықтарды бөлек кәдеге жаратудың болмауы алаңдатады (ШҚО, Ақмола, Абай, Қостанай, Маңғыстау, СҚО, Алматы, Шымкент).
- **Абай облысы үшін алаңдаушылықтың басты себептерінің бірі - таспалы шоққарағайды сақтау. Ормандарды кесу** Жамбыл облысы, Алматы тұрғындарын да алаңдатады. Ал **жасыл қордың жеткіліксіз көгалдандырылу** мен күтілу проблемасы Ақтөбе, Қарағанды, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан облыстарында, Астанада, Шымкентте айтылды).
- Сондай-ақ, **Абай облысының тұрғындары Семей ядролық полигоны қызметінің салдарын әлі де маңызды проблема** деп санайды.
- **Ауаның жай-күйі** көптеген өңірлерде **алаңдаушылық** туғызады, олардың бірқатары оны көмір қазандықтарының әсерімен, көмірді негізгі отын ретінде пайдаланумен және жасыл экономикаға көшудің болмауымен байланыстырады (Атырау, Жамбыл, Жетісу, Қарағанды, СҚО).
- **Өзендердің ластануы мен таяздануы, ауыз судың қолжетімділігі** (ШҚО, Ақтөбе, Атырау, Қарағанды, Қызылорда, Павлодар облыстары, Астана, Алматы).
- Ұлытау облысы үшін зымырандардың құлауы ерекше проблема болып табылады.
- Ауыл шаруашылығының қоршаған ортаға - топыраққа, өзендерге теріс әсері байқалды (Жамбыл, Қостанай облыстары).
- **Мұнай және газ өндіру кезінде жер астындағы бос орындардың пайда болу проблемасы** (Қызылорда облысы).
- Маңғыстау облысы үшін ерекше проблема - **Каспий теңізі деңгейінің төмендеуі**.

8. Демалыс және бос уақыт өткізу

- Бірқатар өңірлер үшін **кинотеатрлардың, балаларға арналған секциялардың жеткілікті санының болмауы** проблема болып табылады. (Ақтөбе облысы)
- **Туристік сегменттің жеткілікті дамымауы** әлі де айтылады (ШҚО).
- **Саябақтарға тиісті күтімнің болмауы** (Қарағанды облысы).
- **Жақсы, тегін жағажайлардың болмауы** (Қызылорда облысы).

Бұл салада жағымды тұжырымдар айтарлықтай көп, мысалы:

- Мәдени-бұқаралық іс-шараларды өткізу сапасы атап өтілді (ШҚО, Шымкент).
- Қалалық жағажайларды абаттандыру (Алматы облысы)
- Тартымды туристік объектілердің едәуір саны және туризмді дамыту (Жетісу, Түркістан облыстары)
- Мәдениетті дамыту (Қарағанды облысы).

9. Ақпаратқа қол жеткізу

- Көптеген өңірлер мемлекеттік органдар ақпараттың қолжетімділігін жеткілікті мөлшерде қамтамасыз етпейтінін атап өтті, кейбіреулер оны «нөл» деп атайды, сондай-ақ мемлекеттік органдардың есептерінде қаржы, бюджет және т.б. туралы объективті ақпарат жоқ екені (ШҚО, Ақтөбе, Алматы, Қызылорда, Павлодар, СҚО), сайттарда пайдалы ақпарат аз екені айтылды (Алматы).
- Халықтың мемлекеттік органдарға сенім білдірмеу проблемасы айтылды (Абай, Ақтөбе облыстары).
- Бұл ретте көптеген өңірлер әлсіз ақпараттандырылуды азаматтардың өздерінің әрекетсіздігімен, оларда білімнің жоқтығымен байланыстырады (Жетісу, Павлодар, Түркістан облыстары, Шымкент).
- БАҚ-та, интернетте жалған ақпараттың көп болу проблемасы атап өтілді (Қарағанды облысы).
- Ақпараттандыру кезінде мемлекеттік органдар халық үшін түсініксіз ерекше тілді қолданады (СҚО, Алматы).

Жағымды бақылаулар:

- Мемлекеттік қызметтер мен функцияларды цифрландыру.

10. Шешім қабылдауға қатысу

- Көптеген өңірлер азаматтардың өздерінің әрекетсіздігіне, шешім қабылдауға қызықпаушылығына байланысты қатыспайтынын атап өтті (ШҚО, Қарағанды, Қызылорда, Павлодар облыстары).
- Кейбір өңірлер шешім қабылдауға қолжетімділіктің жоқтығын көрсетті (Алматы облысы).
- Бұл салада мемлекеттік органдарға деген сенімнің болмауы көрсетілген (Ақтөбе облысы).
- Ауылдық жерлер үшін қоғаммен ашық талқылаудың және диалогтың болмау проблемасы атап өтілді (Алматы облысы).
- Бірқатар өңірлерде әкімнің қабылдауына жазылар кезде туындайтын қиындықтарды көрсетті (Атырау облысы).

Құлақ асатын мемлекеттің тұжырымдамасы жұмыс істемейтіні, мемлекеттік органдар азаматтардың не сұрайтынын естімейтіні, маңызды процестер мен шешімдер қабылдау кезінде азаматтардың пікірі ескерілмейтіні, халықпен кездесулер нашар өтетіні атап өтілді (Қарағанды, Ұлытау облыстары).

3.2.2. Ұсынымдар

Ұсынымдар да барлық негізгі он сала бойынша топтастырылған.

1. Тәрбие және білім беру

1.1. Балалардың гаджетке тәуелділік проблемасын, соның ішінде МӘТ жобалары, мектеп психологтарын тарту және арнайы психологиялық қолдау орталықтарын құру арқылы шешу қажет.

1.2. Оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруға назар аудару (көбірек тегін секциялар, үйірмелер, спорт нысандары, сондай-ақ тегін жол жүру).

1.3. Мектептерде білікті мамандардың жетіспеу проблемасын шешу.

1.4. Мектептердегі әлі де өзекті қудалау проблемасын бақылау, оған ерекше назар аудару керек.

1.5. Ата-аналарды білім беру процесіне тарту, олармен жұмыс жүргізу.

- 1.6. Оқыту бағдарламаларын мерзімді қайта қарау, оқулықтарды жаңартып отыру.
- 1.7. Өңірлердегі мектептердің толып кету жағдайын талдау, жаңа мектептер салу.
- 1.8. «Дара бала» порталы мен «Бақытты бала» жобасының жұмысын тексеру.
- 1.9. Балаларды дамытуға арналған орталықтар (оқушылар сарайлары, спорт сарайлары, бассейндер, спорттық іс-шараларды ұйымдастыруға арналған жабық стадиондар және т.б.) ашу.
- 1.10. Қазақ тілін оқытудың қолжетімді курстарын ұйымдастыру.
- 1.11. Оқушыларды бағалау жүйесін қайта қарау (10 балдық жүйе, БЖБ, ТБЖ).
- 1.12. Мектептерді психологтармен толықтыру проблемасын жүйелі түрде шешу.
- 1.13. Балабақшалардағы орындармен қамтамасыз ету проблемасын жоспарлы түрде шешу, жеке меншік балабақшалар мен шағын орталықтар ашу үшін мемлекеттік қолдау көрсету.
- 1.14. Мемлекеттік тілде мамандар даярлау сапасын арттыру.
- 1.15. Мектептер мен балабақшалар ғимараттарының техникалық жағдайына мониторинг жүргізу, ағымдағы және күрделі жөндеулерді уақтылы жүргізу, материалдық-техникалық базаны жаңарту.

2. Денсаулық сақтау

- 2.1. Шұғыл шешуді қажет ететін ең өзекті проблема — арнайы мамандардың тапшылығы. Оларды дайындау керек, ынталандыру, алып қалу жүйесін әзірлеу керек.
- 2.2. Медициналық мекемелердегі кезекте тұру проблемасын шешу, талондар алудағы, дәрігерге жазылудағы, қабылдауды ұзақ күтудегі (бір ай немесе одан да көп) қиындықтарды жою қажет. Электрондық жазылу мен кезектің сақталуын бақылау керек.
- 2.3. Көптеген адамдар күмәнданатын медицина қызметкерлерінің біліктілігін үнемі және жүйелі түрде арттыру, осыған байланысты дәрігерлерге деген сенімнің төмендеу, мамандар тапшылығы және емдеу сапасының төмен болуы проблемасы туындайды.
- 2.3. МӘМС проблемасына назар аудару керек, мұнда халықты оның қалай жұмыс істейтіні туралы хабардар ету және механизмнің өзін тексеру маңызды, өйткені көптеген адамдар бұл жүйенің пайдасы мен тиімділігін көрмейді, оны толық пайдалана алмайды.
- 2.4. Медициналық мекемелердің жиһазбен, жабдықтармен жабдықталуын қадағалау, уақтылы жөндеу жұмыстарын жүргізу. КТ, МРТ сияқты жабдықтың жай-күйін бақылау, қажетті мамандарды тарту.
- 2.5. Тегін дәрі-дәрмектермен қамтамасыз етілу жағдайын бақылау, әсіресе егде жастағы адамдар үшін.
- 2.6. Онкологиялық науқастар үшін әлеуметтік оңалтуды ұйымдастыру.
- 2.7. Ауылдық жерлерде дәріханалардың болуына қатысты проблеманы шешу.
- 2.8. Медициналық жедел жәрдем қызметін ұсыну бойынша талаптардың сақталуын қамтамасыз ету (уақтылы келмеу).

3. Жұмыспен қамту

- 3.1. Білікті мамандардың елді мекендерден, әсіресе ауылдардан кету проблемасына назар аудару. Жергілікті аумақтарды дамытудың сапалы бағдарламаларын әзірлеу, жергілікті тұрғындарды қолдау, ынталандыру, сыртқы мамандарды тарту шараларының жүйесін әзірлеу.
- 3.2. «Дипломмен ауылға» бағдарламасын талдау, ол туралы халықтың хабардар болуы, жас мамандардың нашар ынталандырылуы, сондай-ақ бөлінетін қаражаттың жеткіліксіз болуы мәселесі атап өтілді (жас мамандарға 345 мың теңге көлемінде көтерме және 5 млн 175 мың теңге мөлшерінде бюджеттік кредит беріледі. Бұл 1500 АЕК. Бірақ, сіз бұл сомаға баспана ала алмайсың, өйткені үйлердің нарықтық құны әлдеқайда жоғары).
- 3.3. Егде жастағы халықтың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, оларды қайта даярлауға және кәсіптік бағдарлауға назар аудару.
- 3.4. Еңбек заңнамасының сақталуын бақылау: шарттар жасасу, қажетті құжаттарды ресімдеу, әлеуметтік пакет кепілдігі және т. б.

- 3.5. Өңірлер бойынша жалақы мөлшеріне мониторинг жүргізу.
- 3.6. «Ауыл аманаты» бағдарламасының тиімділігіне, субсидиялау бағдарламасына, «Атамекен» ҰКП қызметіне талдау жүргізу.
- 3.7. Ауыл шаруашылығы өндірушілеріне мемлекеттік несие беру, үлкен пайыздық мөлшерлемелер, қағазбастылық проблемаларын шешу.
- 3.8. Ресімделген құжаттары жоқ мигранттар жиі жұмыс істейтін құрылыста еңбек қатынастары саласында қатаң бақылау жүргізу қажет.
- 3.9. Жеткілікті тиімді емес, бағдарлама мен қаржыландыруға бақылау жүргізілмейтін, іске асырылу мерзімі қысқа «Серпін» қоныс аудару бағдарламасының іске асырылуына талдау жүргізу
- 3.10. Әйелдердің жұмыссыздығына назар аудару.

4. Әлеуметтік қорғау

- 4.1. Кедергісіз инклюзивті орта құруға назар аудару, мүгедектігі бар адамдар үшін еркін қол жеткізу және жүріп-тұру мүмкіндігін қамтамасыз ету.
- 4.2. АӘК беру механизміне талдау жүргізу, көптеген адамдар үшін бұл бағдарлама қол жетімді емес.
- 4.3. Балаларға, мүгедектігі бар адамдарға және қарттарға арналған оңалту орталықтарының санын арттыру.
- 4.4. Арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетумен айналысатын ҰЕҰ үшін МӘТ арқылы қаржыландыру көлемін ұлғайту.
- 4.5. Белсенді ұзақ өмір сүру бағдарламасына назар аудару, қазір ол жеткілікті тиімді жүзеге асырылмайды.
- 4.6. Зейнетақы мен жәрдемақы мөлшерін уақтылы арттыру.
- 4.7. «Анаға тағзым» бағдарламасының тиімділігіне талдау жүргізу.
- 4.8. Жұмыссыздар үшін бағдарламалардың тиімділігін арттыру, мамандықты бастапқы оқытуға көп көңіл бөлінгендіктен, жұмысқа орналастыруға мониторинг жасалмайды.
- 4.9. Мүгедектерге берілетін жабдықтың тиісті сапасын қамтамасыз ету (арбалар, балдақтар және т.б.).
- 4.10. Барлық өңірлерде инвентаризация қызметтерін сатып алуды қамтамасыз ету.
- 4.11. Қызылорда облысында экологиялық апат аймағының жақын орналасуына байланысты жалақыға 30% мөлшерінде үстемеақыны қалпына келтіру туралы мәселені қарастыру.
- 4.12. Жыл сайынғы мүгедектікті растау бойынша МӘС шарттарын қайта қарау.

5. Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтің жұмыстары

- 5.1. Көппәтерлі тұрғын үйлердің сапасыз салынуына назар аудару, мұндай объектілерді тиісті түрде қабылдауды қамтамасыз ету.
- 5.2. Тұрғын үйге үлкен кезектің болу мәселесін шешу, кезектің жылжуы туралы ақпараттың ашықтығын қамтамасыз ету, кезектегі өзгерістердің себептерін түсіндіру.
- 5.3. Банктік несиелеу бағдарламаларын өзгерту, ипотекалық несиелеу бойынша қол жетімді мөлшерлемелер мәселесін шешу, сондай-ақ бастапқы жарнаны төмендету. Ауылдық жерлер үшін қол жетімді ипотекалық бағдарламаларды қарастыру.
- 5.4. Тозығы жеткен инженерлік желілерді жаңартуға және жөндеуге бірінші мезетте көңіл бөлу.
- 5.5. Тұрғын үй қатынастары жүйесін реформалауды жалғастыру, кондоминиумдарды басқару нысандарының тиімділігін арттыру – ПИК, ПИБ және т. б.
- 5.6. Мемлекеттік бағдарлама бойынша әлеуметтік әлсіз отбасылар мен жас мамандарға арналған тұрғын үйді тек облыс немесе аудан орталығынан алуға болатынына назар аудару қажет, бағдарламаны ауылдық жерлердің тұрғындары үшін қолжетімді ету.

- 5.7. Өңірлерде тұрғын үйдің жеткілікті мөлшерін жоспарлау және салу, жаңа тұрғын үйдің қажетті көлеміне талдау жасау.
- 5.8. Кедергісіз ортаны қалыптастыру мәселесімен жүйелі түрде айналысу, мүгедектігі бар адамдардың қоғамға кірігуі мен бірігуіне ықпал ету.
- 5.9. Интернеттің, әсіресе ауылдық жерлерде жоқтығы немесе сапасының төмендігі бірнеше рет көтерілді. Бұл мәселені байыпты талдау және шешу ұсынылады.
- 5.10. Өңірлерде ХҚБ бағдарламасының іске асырылуына мониторинг жасау, бекітілген жобалардың іске асырылуына бақылауды күшейту.

6. Қауіпсіздік

- 6.1. Қылмыс деңгейін төмендетуді жалғастыру, нашақорлық проблемасына назар аудару.
- 6.2. Төтенше жағдайларға дайындықты арттыру, жоғары өрт қаупі, су тасқыны мәселелерін, ескі үйлердің проблемаларын бақылауда ұстау.
- 6.3. Мектептердегі қауіпсіздік, қудалау проблемасына назар аудару.
- 6.4. Елді мекендерде, әсіресе ауылдық жерлерде жарықтандыру проблемасын шешу.
- 6.5. Қаңғыбас жануарлар проблемасын жүйелі түрде шешу, баспаналар, орталықтар ашу және т. б.
- 6.6. Жол қозғалысы ережелерін сақтау проблемасын байыпты және жүйелі түрде шешу, самокаттар мен басқа да мобильді көлік құралдарына қатысты ережелерді қатаңдату.
- 6.7. Әйелдер (физикалық және психологиялық зорлық-зомбылық) мен балалар (педофилия) қауіпсіздігінің проблемасына, әсіресе кейбір өңірлерде (Түркістан облысы, Шымкент) қатты көңіл бөлу.

7. Қоршаған орта

- 7.1. Қалаларда автокөліктердің шоғырлануын азайту және тиісінше пайдаланылған газдардың әсерін азайту мақсатында автокөлік ағындарын бақылау.
- 7.2. Кәсіпорындардың зиянды шығарындыларына мониторинг жүргізу, қоғамдық мониторинг пен бақылау жүргізу үшін қолжетімділікті қамтамасыз ету.
- 7.3. Қоқыс өңдеу зауыттарының құрылысын салуға, қоқыстарды сұрыптауға, жаңа экологиялық технологияларды енгізуге ықпал ету. Қалдықтарды басқару тиімділігін арттыру: ҚТҚ үшін заманауи полигондар салу.
- 7.4. Су ресурстары - өзендердің тартылуы проблемасына назар аудару. Өзендердің кебу себептерін талдау және жою.
- 7.4. Абай облысында қарағай таспа орманын қалпына келтіру жөніндегі қызметті жүзеге асыру.
- 7.5. Ұлттық парктер мен басқа да ЕҚТА-ның сақталуын қамтамасыз ету (құрылыс салу, екпелерді кесу және т.б.).
- 7.6. Ауа сапасын бақылау, тиісті жабдықты орнату, оны жұмыс күйінде ұстау, осындай деректердің қолжетімділігі мен ашықтығын қамтамасыз ету.
- 7.7. Ормандарды заңсыз кесуді бақылау және тоқтату.
- 7.8. Көгалдандыру проблемасына назар аудару, бұл мәселеге жүйелі, ғылыми тұрғыдан жақындау.
- 7.9. Көмірмен жылытуды ақырындап алып тасту, ауылдық және қалалық қазандықтарды экологиялық таза отынға ауыстыру.

8. Демалыс және бос уақыт өткізу

- 8.1. Сапалы бос уақыт өткізуді, әсіресе ауылдарда: кинотеатрлар, үйірмелер, секциялар ұйымдастыруға ықпал ету.

- 8.2. Туристік секторды дамыту мәселесін шешуге жүйелі түрде келу.
- 8.3. Су қоймалары бар елді мекендерде сапалы, жабдықталған және қол жетімді шомылу орындарының болуын қамтамасыз ету.
- 8.4. Жасыл желектерді, қалалық саябақтарды және т. б. күтіп ұстаудың жүйелі мәселесін шешу қажет.

9. Ақпаратқа қол жеткізу

- 9.1. Халықты ақпараттандыруға тиісті көңіл бөлу, ақпаратты жеткізудің тиісті әдістері мен арналарын таңдау.
- 9.2. Мемлекеттік органдардың мемлекеттік бағдарламалар туралы халықты ақпараттандыруы бойынша түсіндіру жұмыстарының тиімділігін арттыру.
- 9.3. Мемлекеттік органдар есептерінің сапасына, әсіресе бөлінген қаражатты игеру жөніндегі ақпаратты енгізуге назар аудару. Сондай-ақ, сайттарда орналастырылған ақпараттың өзектілігін бақылау.
- 9.4. Мемлекеттік органдар ақпараттық материалдарды әзірлеу кезінде оның тілі мен стиліне назар аударсын – материалдарды түсінікті, қолжетімді етсін.

10. Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы

- 10.1. Бюджетті қоса алғанда, азаматтардың ақпаратқа толыққанды қол жеткізуін қамтамасыз ету.
- 10.2. Ауылдық жерлерде ақпаратқа қол жеткізу, шешімдер жобаларын көпшілік алдында талқылау туралы заңнаманың сақталуын қамтамасыз ету.
- 10.3. БАҚ-та, әлеуметтік желілерде жалған ақпарат таратудың алдын алу бойынша жүйелі жұмыс жүргізу.

**ТҰРҒЫНДАРҒА
АРНАЛҒАН
САУАЛНАМА**

«Десента» қоғамдық қоры Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі тапсырысы шеңберінде ауылдық аумақтарды қоса алғанда, Қазақстан Республикасы өңірде тұрғындардың қажеттіліктеріне бағалау жүргізеді. Бағалау мақсаты - әзірленіп жатқан басқарушылық шешімдер мен нормативтік актілердің халықтың қажеттіліктеріне сәйкес келуі есебінен ҚР халқының өмір сүру сапасын арттыру үшін әзірленген әдістемені пилоттау.

Сізден біздің сұрақтарымызға жауап беруіңізді сұраймыз. Сауалнама жасырын түрде жүргізіледі, зерттеу тобы сізден нұсқаларды таңдау кезінде тек дұрыс қана емес, ең адал жауаптарды күтеді. Деректерді талдау үшін арнайы бағдарламада өңделгеннен кейін барлық деректер тек жалпыланған түрде қолданылатынына кепілдік береміз.

1) ТҰРАҚТЫ ТҰРАТЫН АЙМАҒЫҢЫЗДЫ ТАҢДАҢЫЗ

1) Абай облысы	12) Маңғыстау облысы
2) Ақтөбе облысы	13) Солтүстік Қазақстан облысы
3) Ақмола облысы	14) Павлодар облысы
4) Алматы облысы	15) Түркістан облысы
5) Атырау облысы	16) Жетісу облысы
6) Батыс Қазақстан облысы	17) Ұлытау облысы
7) Шығыс Қазақстан облысы	18) Астана қаласы
8) Жамбыл облысы	19) Алматы қаласы
9) Қарағанды облысы	20) Шымкент қаласы
10) Қостанай облысы	
11) Қызылорда облысы	

2) СІЗ ТҰРАТЫН ЕЛДІ МЕКЕННІҢ ТҮРІН КӨРСЕТІҢІЗ

1) Қала	2) Ауыл
---------	---------

3) СІЗДІҢ ЖЫНЫСЫҢЫЗ

1) Ер	2) Әйел
-------	---------

4) СІЗДІҢ ЖАСЫҢЫЗ

1) 18-24 жас 2) 25-29 жас 3) 30-39 жас	4) 40-49 жас 5) 50-64 жас 6) 65 жас және жоғары
--	---

5) Сіздің ұлтыңыз

1. Қазақ 2. Орыс 3. Басқа

6) СІЗДІҢ ОТБАСЫЛЫҚ ЖАҒДАЙЫҢЫЗ

1) Үйленген/тұрмыста/бірге тұрамыз	2) Бойдақ/тұрмыста емес/ажырасқан/жесір
------------------------------------	---

7) НЕМЕН АЙНАЛЫСАТЫНЫҢЫЗДЫ КӨРСЕТІҢІЗ:

1) Кәсіпорын, ұйым басшысы 2) жалдамалы жұмыскер 3) Мемлекеттік қызметші 4) Бюджеттік ұйымның қызметкері 5) Кәсіпкер	6) Өзін-өзі жұмыспен қамтыған 7) Студент, оқушы 8) Жұмыссыз, уақытша жұмыс істемейтін, үй шаруасындағы әйел 9) Зейнеткер 10) Басқа (көрсетіңіз)_____
--	--

8) СІЗ ОСЫ ӘЛЕУМЕТТІК ТОПТАРДЫҢ БІРІНЕ ЖАТАСЫЗ БА (КЕРЕГІН БЕЛГІЛЕҢІЗ)?

1) ҰОС мүгедектері мен қатысушылары (ҰОС мүгедектері мен қатысушыларына теңестірілген адамдар) 2) 1 және 2 топтағы мүгедектер 3) Мүгедек балалары бар немесе оларды тәрбиелеуші отбасылар 4) Жасына байланысты зейнеткерлер 5) Өмірлік қиын жағдайда жүрген отбасылар	6) Кәмелетке толғанға дейін ата-анасынан айырылған жиырма тоғыз жасқа толмаған жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар 7) Оралмандар 8) Көп балалы отбасылар 9) Толық емес отбасылар 10) Басқа_____
---	--

9) СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗДА БАЛАЛАР БАР МА? (БІРНЕШЕ НҰСҚАНЫ АТАП ӨТУГЕ БОЛАДЫ)

- 1) Балалар жоқ
- 2) Мектеп жасына дейінгі балалар бар
- 3) Мектеп жасындағы балалар бар
- 4) Колледжде/университетте оқитын балалар бар

10) БҰЛ ТҰЖЫРЫМДАРДЫҢ ҚАЙСЫСЫ СІЗДІҢ ӨМІР СҰРУ ДЕҢГЕЙІҢІЗДІ ДӘЛ СИПАТТАЙДЫ?

1) Бізде қаржылық қиындықтар жоқ. Қажет болса, пәтер немесе үй сатып аламыз 2) Пәтер немесе қала сыртындағы үй сияқты қымбат сатып алулардан басқа, біздің қаражатымыз барлығына (қымбат заттар, автомобиль және т. б.) жетеді 3) Біз негізгі тұрмыстық техниканы сатып аламыз, бірақ автомобильге жетпейді	4) Бізге тамақ пен киімге жетеді, бірақ теледидар, тоңазытқыш немесе кір жуғыш машина сатып алу қиынға соғады 5) Бізде тамақ үшін жеткілікті ақша бар, бірақ біз үшін киім сатып алу өте маңызды мәселе 6) Бізге тамақ сатып алу үшін де әрдайым ақша жетпейді 7) Жауап беруден бас тарту
---	--

	Қажеттілік	11) СІЗ ЖӘНЕ СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗ ҮШІН БҰЛ ҚАЖЕТТІЛІКТІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ?	12) СІЗ ЖӘНЕ СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗ ҮШІН ОСЫ ҚАЖЕТТІЛІКТІ ҚАНАҒАТТАНДЫРУДЫҢ ТОЛЫҚТЫҒЫН БАҒАЛАҢЫЗ	13) СІЗ ЖӘНЕ СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗ ҮШІН ОСЫ ҚАЖЕТТІЛІКПЕН ҚАНАҒАТТАНУ САПАСЫН БАҒАЛАҢЫЗ
		0 – мен үшін өзекті емес 1 – мүлдем қанағаттандырмайды 2 – жартылай қанағаттандырады/жарылай қанағаттандырмайды 3 – толығымен қанағаттандырады	0 – мен үшін өзекті емес/немесе қажеттілік қанағаттанбайды 1 – өте нашар 2 – нашар 3 – орта 4 – жақсы 5 – өте жақсы	
Тәрбие және білім беру				
1	Мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды оқыту (тәрбиелеу) (шағын орталық, балабақша)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
2	Балаларды орта білім беру ұйымдарында оқыту (мектеп)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
3	Орта арнайы білім беру ұйымдарында оқыту (колледж)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
4	Жоғары білім беру ұйымдарында оқыту (университет, институт)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
5	Балалардың бос уақытын ұйымдастыру (аула клубы, спорт секциясы, балалар шығармашылығы сарайы, Жас техника станциясы және т. б.)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
6	Басқа (жазыңыз)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
Денсаулық сақтау				
7	Амбулаторлық емдеу (соның ішінде арнайы мамандандырылған мамандарда)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
8	Стационарда емдеу	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
9	Жедел медициналық көмек	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
10	Дәрі-дәрмек құралдарымен қамтамасыз ету	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
11	Арудың алдын алу (скрининг, мед.қарау, вакцинация, және т.б.)	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
12	Репродуктивті денсаулықты қорғау	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
13	Жоғары білікті мед.мамандардан кеңес алу	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
14	Нақты диагноз қою	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5
15	Жоғары технологиялық зерттеу	1 2	0 1 2 3	0 1 2 3 4 5

16	Психикалық денсаулықты қорғау	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
17	Паллиативті көмек	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
Жұмыс қамту													
18	Тұрақты жұмыс орнының болуы	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
19	Біліміне, мамандандығына және жұмыс тәжірибесіне сәйкес жұмысқа орналасу	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
20	Жеке бизнесті ашу және жүргізу үшін жағдайлардың болуы (тіркеу, қайта тіркеу, есептілік рәсімдерінің ыңғайлылығы және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
21	Бизнес ашу үшін қаржылық көмек (кредиттер, жәрдемақылар және т.б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
22	Рұқсат құжаттарын (лицензиялар, патенттер және т. б.) алу және тексерулерден өту (салық, өрт, санитарлық және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
23	Жақсы еңбек жағдайлары бар (жоғары жалақы, перспективалық лауазым және т. б.) басқа елді мекенде (қалада, ауылда, өңірде, елде және т. б.) жұмысқа орналастыру	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
24	Қолайлы еңбек жағдайлары (жұмыс режимі, қауіпсіздік техникасы және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
25	Біліктілікті арттыру/қайта даярлау мүмкіндігінің болуы	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
26	Еңбек құқықтарын қорғау (еңбек жанжалдарын шешу, кәсіподақтарды қолдау және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
Әлеуметтік қорғау													
27	Жәрдемақылар мен басқа да төлемдердің мөлшерін ұлғайту	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
28	Жәрдемақылар мен басқа да төлемдерді алу рәсімін оңайлату	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
29	Халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарына қаржылық емес қолдау көрсету (жеңілдіктер, гигиеналық, дәрілік заттарды, азық-түлік жиынтықтарын және/немесе қызметтерді ұсыну және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
30	Мүгедек адамдар, балалар арбалары бар адамдар және қарт адамдар үшін	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5

	кедергісіз инфрақұрылым және әлеуметтік маңызы бар объектілердің қолжетімділігі												
Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы													
31	Тұрғын үймен қамтамасыз етілуі (жеке тұрғын үйінің болуы)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
32	Тұрғын үй жағдайын жақсарту (тұрғын үйді жөндеу, жақсы тұрғын үй сатып алу)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
33	Мемлекеттік тұрғын үй бағдарламалары бойынша тұрғын үй алу мүмкіндігі (жалға берілетін тұрғын үй, жеңілдетілген және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
34	Ауыз суға қол жеткізу	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
35	Энергия желілеріне қосылу, электр энергиясының болуы	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
36	Интернетке қосылу, жоғары жылдамдықты интернеттің болуы	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
37	Коммуналдық қызметтердің сапалы жұмысы (жолдардың жағдайы, қар тазалау және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
Қауіпсіздік													
38	Елді мекенде құқықтық тәртіпті, қоғамдық орындарда азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
39	Жол қозғалысының қауіпсіздігі	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
40	Елді мекенде қылмыстың төмендеуі (пәтер ұрлығы және басқа көшеден тыс қылмыстар)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
41	Елді мекендегі әкімшілік құқық бұзушылықтардың төмендеуі (рұқсат етілмеген жерлерде темекі шегу, қоқыстар лақтыру және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
42	Білім беру мекемелеріндегі балалардың қауіпсіздігі	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
43	Құқық қорғау органдары қызметкерлерінің құзыреттілігі және өз ісіне бейілділігі	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
Қоршаған орта													
44	Қолайлы қоршаған орта (атмосфера, топырақ, су)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
45	Қоршаған ортаны қорғау және қалпына келтіру	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5

46	Өнеркәсіптік кәсіпорындардың шығарындыларын азайту	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
Демалыс және бос уақыт													
47	Елді мекенде демалыс және бос уақыт өткізу үшін қолжетімді орындардың болуы	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
48	Өңірде туристік және рекреациялық инфрақұрылымның қол жетімді болуы (жайластырылған соқпақтар, табиғи, тарихи объектілер, жағажайлар, саябақтар және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
Өзге де әлеуметтік-экономикалық мәселелер													
49	Сыбайлас жемқорлықты азайту	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
50	Діни мекемелерге бару (мешіт, шіркеу, синагога және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
51	Экстремизмге қарсы күрес	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
52	Тұрғындардың мемлекеттік органдармен қолжетімді байланыс арналары	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
53	Мемлекеттік органдармен азаматтардың өзекті мәселелерінің шешілуі	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
54	Елді мекен мәселелерін жоспарлау және шешу кезінде халықтың пікірін ескеру (абаттандыру, құрылыс және т. б.)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
55	Әлеуметтік маңызы бар ақпаратқа қол жеткізу (мемлекеттік бағдарламалар, құқықтар, мүмкіндіктер және т. б. туралы)	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
56	Жергілікті биліктің жоспарланған іс-әрекеттері туралы ақпаратқа қол жеткізу	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5
57	Жергілікті биліктің қабылдаған әрекеттері туралы ақпаратқа қол жеткізу	1	2	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5

14) СІЗ ЖАҚЫН АРАДА ҚАЖЕТТІЛІКТЕРДІ (СІЗДІҢ ЖӘНЕ/НЕМЕСЕ СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗДЫ) ҚАНАҒАТТАНДЫРУ ҮШІН БІРДЕҢЕ ЖАСАҒЫҢЫЗ КЕЛЕ МЕ?

1. Ештеңе жасамаймын (өзгертпеймін)
2. Өзіңнің жеке әлеуетіңді арттыру (қосымша білім алу, біліктілікті арттыру және т. б.)
3. Өз статусын өзгерту (жұмысын ауыстыру, бизнес ашу және т. б.)
4. Белсенді азаматтық ұстаным (өз қажеттіліктеріне назар аудару, қоғамдық тыңдауларға, жергілікті өзін-өзі басқару жиналыстарына қатысу, қоғамдық мәселелерді шешуге белсенді қатысу және т. б.)
5. Басқа елді мекенге (ауыл, аудан, қала, ел) көшу
6. Басқа

ЖОСПАР**F2F САРАПШЫЛАРМЕН СҰХБАТ**

Сарапшылар:

1. Мемлекеттік қызметшілер
2. Халықпен тікелей өзара іс-қимыл жасайтын мемлекеттік органдардың қызметкерлері
3. Кәсіподақтар қызметкерлері
4. Өртүрлі әлеуметтік топтардың өкілдері (аз қамтылғандар, көп балалылар, мүгедектігі бар адамдар және т. б.)
5. Ғылыми қоғамдастық өкілдері
6. Жалпы халықтың да, жекелеген топтардың да (халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қоса алғанда) пікірін білдіретін үкіметтік емес сектордың, азаматтық қоғамның өкілдері
7. Бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері
8. Бизнес өкілдері

Құрметті сарапшы, өңірлердегі халықтың мұқтаждықтары мен қажеттіліктерін зерделеуге бағытталған зерттеуге қатысуыңызды сұраймыз. Бұл зерттеу халықтың өмір сүру сапасын арттыруға, әлеуметтік-экономикалық мәселелерге мониторинг жүргізуге, өңірлердегі өмірді жақсартуда мемлекеттік, қоғамдық, бизнес ұйымдар мен халықтың ынтымақтастығын дамытуға бағытталған.

Алынған деректер жалпыланған түрде пайдаланылады. Анонимділікке кепілдік беріледі. Қажет болса, сіздің рұқсатыңызбен ақпарат беруші ретінде сіз туралы есепте толық ақпарат беріледі.

1. Сарапшы туралы ақпарат

№	Бізге өзіңіз туралы ақпарат беруді сұраймыз, ол тек зерттеушілерге қол жетімді болады	Мәлімет
1.1	ТАӘ	
1.2	Өңір/қала/ауыл	
1.3	Қызмет саласы	Мемлекеттік қызметші; Халықпен тікелей өзара іс-қимыл жасайтын мемлекеттік органдардың қызметкері; Кәсіподақ қызметкері; Әлеуметтік топтың өкілі (аз қамтылғандар, көпбалалылар, мүгедектігі бар адамдар және т. б.) Ғылыми қоғамдастықтың өкілі; Үкіметтік емес сектордың, азаматтық қоғамның өкілі; БАҚ өкілі Бизнес өкілі
1.4	Ұйым	
1.5	Лауазымы	
1.6	Жұмыс тәжірибесі	
1.7	Басқа қызметі	
1.8	Жасыңыз	
1.9	Байланыс ақпарат (телефон, e-mail)	

2. Аймағыңыздың/қаланың/ауылдың мықты жақтарын көрсететін бірнеше негізгі сипаттамаларды беріңіз:

1	
2	

3	
4	
5	
6	

3. Аймағыңыздың/қаланың/ауылдың әлсіз жақтарын көрсететін бірнеше негізгі сипаттамаларды беріңіз:

1	
2	
3	
4	
5	
6	

4. Сіздің ойыңызша, жергілікті мемлекеттік органдар өңірлік дамудың қандай мәселелеріне көп көңіл бөледі?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

5. Сіздің аймағыңызда қандай мемлекеттік бағдарламалар тиімді жұмыс істемейді деп ойлайсыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

6. Бұл бағдарламалардың тиімдірек орындалуына не кедергі?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

7. Сіздің аймағыңыздың тұрғындары үшін аса маңызды 5 мәселені атаңыз:

1	
2	
3	
4	
5	
6	

8. Сіздің аймағыңыздың тұрғындары Сіз атаған мәселелерді қалай шешеді? (олар не істейді, қандай ресурстарды пайдаланады)

1	
---	--

2	
3	
4	
5	
6	

9. Сіздің ойыңызша, халықтың проблемаларын шешу және адамдардың өмір сүру сапасын жақсарту бойынша халық пен мемлекеттік құрылымдардың өзара іс-қимылының қандай нысандары сіздің аймағыңызда тиімді әрекет етеді? (қажет нәрсені белгілеңіз)

9.1 Тиісті мемлекеттік ұйымдарға хаттар, өтініштер жазу

9.2 Мемлекеттік ұйымдарда азаматтарды қабылдау

9.3 Әкімдердің есептік кездесулері

9.4 Электрондық үкімет арқылы азаматтардың өтініші

9.5 Азаматтардың үкіметтік емес ұйымдарға делдал ретінде жүгінуі

9.6 Азаматтардың әлеуметтік желілердегі жазбалары

9.7 Халықаралық қоғамдық ұйымдарға делдал ретінде жүгіну

9.8 Азаматтардың митингке шығуы

9.9 Пікірталас аландарына қатысу

9.10 Басқа _____

Енді өңірді дамытудың және халықтың әл-ауқатын жақсартудың өзекті мәселелерін көрсетуіңізді сұраймыз:

10. Сіздің өңіріңіздергі білім беру мен тәрбиеге қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

11. Сіздің өңіріңіздергі денсаулық сақтауға қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

12. Сіздің өңіріңіздергі тұрғын үй жағдайына қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

13. Сіздің өңіріңіздергі жұмыспен қамту және көші-қонға қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	

3	
4	
5	
6	

14. Сіздің өңіріңіздергі экономикалық дамуға қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

15. Сіздің өңіріңіздергі әлеуметтік қорғау мен әлеуметтік қамсыздандыруға қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

16. Сіздің өңіріңіздергі халықтың қауіпсіздігіне қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

17. Сіздің өңіріңіздергі ақпаратқа қол жеткізу және азаматтардың шешім қабылдауға қатысу мәселелеріне қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

18. Сіздің өңіріңіздергі экология және табиғи ресурстар мәселелеріне қатысты ең маңызды қандай проблемаларды атай аласыз?

1	
2	
3	
4	
5	
6	

19. Сіздің өңіріңізде қандай бағыттар бойынша мемлекеттік, қоғамдық және бизнес ұйымдардың өзара іс-қимылы тиімді деп ойлайсыз?

№		Иә	Дұрыс ы иә	Дұрыс ы жоқ	Жо қ
19.1	Тәрбие және білім беру				
19.2	Денсаулық сақтау				
19.3	Жұмыспен қамту және көші-қон				
19.4	Әлеуметтік қорғау				
19.5	Тұрғын үй жағдайлары және коммуналдық қызметтердің жұмысы				
19.6	Қауіпсіздік				
19.7	Мәдениет, дін, ақпарат				
19.8	Экология және табиғи ресурстар				
19.9	Қоршаған орта				
19.10	Демалыс және бос уақыт өткізу				
19.11	Ақпаратқа қол жеткізу				
19.12	Мәдениет және дін				
19.13	Азаматтардың шешім қабылдауға қатысуы				

20. Зерттеу тақырыбы бойынша тағы не қосу керек деп ойлайсыз?

Зерттеуге қатысқаныңыз үшін рахмет!

ФОКУС-ТОПТЫҢ СЦЕНАРИЙІ**Кіріспе**

Модератор: Қайырлы күн, құрметті фокус-топ мүшелері! Менің атым _____.

Бүгін мен «Десента» қоғамдық қорын таныстырамын. Қор ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінің Мемлекеттік әлеуметтік тапсырысы шеңберінде «Халықтың мүдделері мен қажеттіліктерін бағалау» жобасын іске асыруда.

Жобаның мақсаты - үкіметтік емес ұйымдарға арналған әлеуметтік жобалардың тақырыптарын қалыптастыру үшін анықталған қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталған мемлекет саясатын қалыптастыру үшін өңірлер (қала/ауыл) бөлінісінде халықтың қажеттіліктерін анықтау және бағалау.

Жоба аясында ауқымды зерттеу жүргізілді, оған ҚР-дан 40 сарапшы мен 2800 азамат қатысты. Нәтижесінде өңірлер халқы қажеттіліктерінің өзектілігі, оларды қанағаттандыру деңгейі, сондай-ақ еліміздің қалалары мен ауылдары тұрғындарының өзекті мәселелері туралы ақпаратты қамтитын деректер алынды және талданды.

Бүгін біздің алдымызда бірнеше міндеттер бар:

1. Өңір халқының ең өзекті мәселелерінің тізбесін қарастыру.
2. Сұхбаткерлердің ең төмен баға қоюының ықтимал себептері бойынша тізбені талқылау.
3. Азаматтардың неғұрлым өткір проблемаларын шешуге және олардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға оң ықпал ету мақсатында мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс және гранттық қаржыландыру шеңберінде тақырыптарды қалыптастыру және қызметті жоспарлау үшін ұсынымдар әзірлеу.

Топпен танысу

Модератор: енді Мен сізден аты-жөніңізді, ұйымдарыңызды және лауазымдарыңызды атай отырып, өзіңізді таныстыруыңызды сұраймын.

Қатысушылар: кезек-кезек аты-жөнін, ұйымдары мен лауазымдарын атайды.

Модератор: Рахмет! Жұмысымызды бастамас бұрын сізден фокус-топты ұйымдастыру және ұстау бойынша туындаған сұрақтарды қоюыңызды сұраймын.

Қатысушылар: туындаған сұрақтарды қояды

Модератор: қатысушылардың сұрақтарына жауап береді.

Модератор: егер сұрақтар болмаса, онда біз жұмысымыздың негізгі бөлігіне көшеміз.

Жаппай сауалнама жүргізу барысында алынған деректерді ұсыну.

Модератор: проектор арқылы немесе баспа түрінде ең қанағаттандырылмаған қажеттіліктердің тізімін көрсетеді және оларды айтады (қосымша басып шығарылған түрде таратуға болады), төмендегі кестені қараңыз.

Модератор: тізімді көрсеткеннен кейін қатысушыларға сұрақтар қою ұсынылады.

Қатысушылар: туындаған сұрақтарды қояды

Модератор: қатысушылардың сұрақтарына жауап береді.

Модератор: егер сұрақтар болмаса, онда біз жұмысымыздың келесі бөлігіне көшеміз.

Зерттеу барысында алынған нәтижелерді талқылау

Модератор: біз қолда бар нәтижелерді қарастыруды аяқтадық. Енді сіздерден кезек бойынша қарастырылған деректер туралы өз пікірлеріңізді білдірулеріңізді сұраймын: өңірлеріңіздегі сұхбаткерлер бұл қажеттіліктерді қанағаттандыруды неге төмен бағалады деп ойлайсыз? Егер сізде халықтың мүдделері мен қажеттіліктері саласындағы сипатталған проблемалар туралы өз көзқарасыңыз болса, оны білдіруіңізді сұраймын.

Қатысушылар: зерттеу деректеріне түсініктеме береді.

Модератор: белсенділіктеріңіз үшін алғыс білдіремін! Енді біз жұмысымыздың соңғы бөлігіне көшеміз.

Азаматтардың неғұрлым өткір проблемаларын шешуге және олардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға оң ықпал ету мақсатында мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс және гранттық қаржыландыру шеңберінде тақырыптарды қалыптастыру және қызметті жоспарлау үшін ұсынымдарды талқылау.

Модератор: енді біз миға шабуыл форматында жұмыс жасаймыз. Мен тізім бойынша қарауды ұсынамын: қай орган қаржыландыруға бастамашы болуы керек (МӨТ, грант), халықтың тиісті қажеттілігін толтыру үшін қандай қызметті жүзеге асыруға болады. Мұнда біз жаһандық нәрселер туралы емес: триллиондаған теңге, заңнаманы өзгерту, орасан зор республикалық бағдарламалар туралы емес, ҰЕҰ жағдайын жақсарту үшін не істей алатынымыз туралы айтатын боламыз.

Қатысушылар: ескертулер мен ұсыныстар және оларға толықтырулар айтады

Модератор: қатысушылардың мәлімдемелерін флипчартқа жазады

Қорытынды

Модератор: бүгін біз жемісті жұмыс жасадық. Қордың осы жоба аясындағы одан әрі қызметін сіз сайттың және әлеуметтік желілердің беттерінен бақылай аласыз.

Фокус-топқа қатысқаны үшін алғыс білдіремін!

4-косымша

	Абайская область			Акмолинская область			Актюбинская область			Алматинская область			Атырауская область			ВКО			Жамбылская область			Жетысуская область			ЗКО		
	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество	Аktуальн	Полнота	Качество
Потребность																											
Образование																											
Обучение (воспитание) детей в дошкольных организациях (мини-центр, детский сад)	38,3%	48,4%	63,3%	46,3%	34,6%	36,7%	48,3%	39,7%	46,2%	50,0%	54,1%	59,3%	71,6%	45,2%	31,0%	38,1%	25,0%	30,0%	51,7%	8,2%	8,2%	57,0%	25,4%	23,5%	46,2%	17,6%	24,3%
Обучение детей в организациях среднего образования (школа)	44,4%	55,6%	75,0%	53,7%	40,7%	41,4%	58,6%	35,2%	44,3%	58,7%	55,0%	61,8%	74,1%	39,7%	32,4%	47,6%	28,0%	36,0%	62,1%	0,0%	6,4%	64,0%	22,4%	24,3%	57,1%	21,6%	25,3%
Обучение в организациях среднеспециального образования (колледж)	27,2%	40,9%	72,7%	53,7%	42,6%	37,1%	41,4%	31,1%	41,6%	46,7%	42,6%	50,9%	75,3%	40,3%	32,9%	26,7%	27,6%	27,6%	31,7%	0,0%	18,8%	57,0%	23,0%	22,7%	51,6%	16,9%	23,4%
Обучение в организациях высшего образования (университет, институт)	45,7%	35,1%	58,3%	59,3%	34,4%	34,3%	62,9%	41,1%	43,6%	50,5%	44,2%	50,0%	77,8%	37,3%	29,6%	22,9%	37,5%	37,5%	48,3%	7,3%	11,5%	64,0%	20,6%	22,4%	54,9%	18,1%	22,8%
Организация детского досуга (дворовый клуб, спортивная секция, дворец детского творчества, станция юного техника и др.)	56,8%	23,9%	41,9%	69,4%	26,9%	29,4%	49,1%	27,4%	44,7%	69,6%	33,1%	34,3%	77,8%	32,4%	27,4%	42,9%	17,8%	34,9%	76,6%	0,0%	0,0%	73,3%	20,0%	17,4%	57,1%	19,2%	26,6%
Здравоохранение																											
Амбулаторное лечение (в том числе у врачей узкой специализации)	56,8%	15,2%	30,4%	86,1%	17,0%	81,6%	61,2%	22,0%	30,4%	67,9%	38,2%	38,4%	77,8%	32,4%	26,0%	84,8%	13,5%	19,3%	93,8%	2,1%	0,0%	79,1%	18,2%	28,6%	67,0%	18,4%	24,7%
Лечение в условиях стационара	48,1%	17,9%	33,3%	88,0%	17,0%	18,4%	63,8%	20,2%	37,1%	70,7%	49,3%	42,3%	77,8%	30,9%	24,0%	60,0%	14,3%	21,0%	93,8%	2,8%	0,0%	79,1%	22,5%	29,5%	60,4%	18,4%	23,5%
Скорая медицинская помощь	63,0%	43,1%	55,1%	85,2%	18,4%	20,2%	68,1%	29,5%	36,6%	81,0%	42,8%	40,5%	79,0%	33,8%	27,8%	78,1%	28,0%	35,4%	93,8%	2,1%	0,7%	80,2%	31,6%	42,5%	63,7%	21,1%	24,7%
Обеспечение лекарственными средствами	46,9%	21,1%	28,6%	87,0%	18,0%	24,0%	69,8%	23,5%	33,0%	75,0%	37,4%	32,5%	81,5%	32,8%	22,7%	60,0%	4,8%	11,3%	93,8%	2,1%	0,0%	82,6%	29,1%	30,8%	64,8%	17,1%	23,5%
Профилактика заболеваний (скрининг, мед. осмотры, вакцинация, и др.)	76,5%	30,6%	38,2%	88,0%	19,0%	19,6%	73,3%	25,3%	41,2%	77,2%	52,6%	41,8%	77,8%	32,9%	31,1%	70,5%	18,9%	23,9%	84,1%	2,1%	0,0%	80,2%	27,8%	25,3%	69,2%	18,4%	24,7%
Охрана репродуктивного здоровья	39,5%	46,9%	56,7%	76,9%	16,5%	22,0%	56,0%	20,2%	34,4%	56,5%	33,6%	33,6%	74,1%	30,0%	26,4%	36,2%	7,9%	15,8%	48,3%	2,5%	0,0%	70,9%	27,9%	28,6%	49,5%	16,2%	24,7%
Консультации высококвалифицированных мед. специалистов	56,8%	28,3%	41,0%	88,0%	15,8%	20,4%	69,0%	22,0%	33,7%	79,9%	26,6%	25,9%	76,5%	30,0%	24,7%	69,5%	10,8%	23,2%	92,4%	2,1%	0,0%	80,2%	20,8%	27,8%	69,2%	18,4%	24,7%
Постановка точного диагноза	55,6%	24,4%	45,7%	90,7%	15,7%	16,5%	69,0%	20,8%	32,0%	81,5%	22,7%	26,4%	74,1%	27,4%	21,6%	77,1%	19,8%	22,7%	87,6%	2,1%	0,0%	81,4%	15,3%	23,3%	70,3%	17,3%	22,2%
Высокотехнологичное обследование	45,7%	32,4%	56,7%	87,0%	17,0%	18,4%	62,1%	22,7%	34,0%	79,9%	27,2%	27,2%	77,8%	26,8%	21,3%	61,0%	21,9%	36,2%	91,7%	2,1%	0,0%	79,1%	19,7%	24,7%	69,2%	18,4%	24,7%
Охрана психического здоровья	33,3%	29,6%	57,1%	81,5%	14,7%	17,0%	55,2%	20,4%	32,6%	65,2%	29,0%	29,1%	77,8%	30,0%	23,3%	40,0%	11,9%	17,5%	24,8%	2,4%	0,0%	74,4%	21,1%	26,8%	57,1%	16,0%	23,5%
Паллиативная помощь	14,8%	33,3%	44,4%	65,7%	11,0%	20,7%	49,1%	19,8%	37,4%	51,1%	29,7%	31,7%	71,6%	29,9%	24,3%	39,0%	7,1%	21,4%	12,4%	0,0%	0,0%	64,0%	21,0%	26,6%	38,5%	17,4%	21,5%
Занятость																											
Наличие постоянного места работы	50,6%	17,1%	21,6%	76,9%	24,7%	27,5%	62,1%	26,7%	40,9%	75,5%	32,0%	34,0%	80,2%	28,8%	26,0%	54,3%	24,6%	49,1%	86,9%	2,3%	5,3%	75,6%	23,4%	25,4%	58,2%	20,3%	22,5%
Трудоустройство в соответствии с образованием, специализацией и опытом работы	45,7%	8,1%	24,0%	76,9%	24,4%	28,1%	56,9%	26,4%	43,6%	70,7%	26,8%	28,9%	77,8%	29,2%	27,0%	39,0%	17,1%	29,7%	84,8%	2,3%	5,3%	70,9%	21,2%	24,0%	52,7%	19,5%	23,8%
Наличие условий для открытия и ведения собственного бизнеса (удобство процедур регистрации, перерегистрации, отчетности и т.п.)	22,2%	11,1%	17,6%	69,4%	17,6%	19,8%	54,3%	26,1%	39,8%	78,3%	38,4%	37,2%	69,1%	28,4%	25,7%	21,9%	17,4%	19,0%	79,3%	3,9%	0,8%	72,1%	27,7%	18,3%	48,4%	21,6%	25,0%
Финансовая помощь для открытия бизнеса (кредиты, субсидии и др.)	27,2%	13,6%	23,5%	69,4%	15,7%	22,4%	61,2%	27,7%	37,5%	78,3%	37,4%	34,4%	75,3%	31,9%	26,0%	22,9%	4,2%	8,7%	81,4%	3,2%	0,8%	73,3%	21,9%	16,4%	47,3%	20,3%	25,0%
Получение разрешительных документов (лицензий, патентов и т.п.) и прохождение проверок (налоговые, пожарные, санитарные и т.п.)	19,8%	25,0%	18,8%	68,5%	19,4%	21,5%	56,0%	23,0%	37,1%	76,6%	41,1%	36,7%	76,5%	32,3%	26,8%	21,0%	13,6%	20,0%	81,4%	3,2%	0,8%	67,4%	19,0%	20,3%	47,3%	18,9%	23,8%
Трудоустройство в другом населенном пункте с лучшими условиями труда (более высокая з/п, перспективная должность и др.)	28,4%	4,2%	10,0%	73,1%	20,0%	25,0%	51,7%	26,5%	38,6%	58,7%	30,8%	31,7%	72,8%	31,4%	25,3%	28,6%	13,3%	8,3%	55,2%	3,9%	1,1%	72,1%	21,0%	20,0%	44,0%	16,7%	24,1%
Благоприятные условия труда (режим работы, техника безопасности и др.)	45,7%	13,2%	32,1%	85,2%	21,7%	30,0%	65,9%	28,4%	37,9%	76,1%	33,1%	32,5%	75,3%	32,4%	28,0%	58,1%	29,5%	35,0%	84,1%	3,1%	0,8%	76,7%	20,0%	18,9%	58,2%	20,9%	23,8%
Наличие возможности повышения квалификации/переквалификации	43,2%	33,3%	48,1%	78,7%	26,7%	32,9%	61,2%	34,1%	39,8%	70,7%	38,2%	34,5%	70,4%	31,0%	28,0%	34,3%	16,7%	34,4%	71,0%	2,4%	0,8%	77,9%	23,9%	24,0%	56,0%	19,5%	23,8%
Защита трудовых прав (решение трудовых конфликтов, поддержка профсоюзом и др.)	45,7%	21,6%	50,0%	76,9%	26,5%	28,2%	59,5%	25,0%	36,8%	62,5%	37,8%	36,8%	70,4%	29,6%	25,3%	38,1%	15,0%	27,0%	71,0%	3,3%	0,0%	74,4%	17,8%	16,2%	53,8%	18,9%	22,5%
Социальная защита																											
Увеличение размеров пособий и других выплат	64,2%	7,8%	24,3%	76,9%	19,0%	24,7%	68,1%	28,4%	35,1%	73,4%	51,4%	36,7%	75,3%	27,8%	26,3%	52,4%	3,6%	13,5%	82,8%	0,0%	0,0%	82,6%	19,2%	17,6%	65,9%	18,4%	23,8%
Упрощение процедуры получения пособий и других выплат	45,7%	16,2%	28,6%	73,1%	17,4%	23,2%	63,8%	21,2%	33,7%	71,7%	53,2%	39,6%	71,6%	27,9%	25,7%	45,7%	14,3%	18,8%	83,4%	0,0%	0,0%	79,1%	15,3%	18,4%	52,7%	17,3%	23,8%
Нефинансовая поддержка социально-незащищенных слоев населения (льготы, предоставление лекарств, продуктов наборов и/или услуг и т.п.)	24,7%	0,0%	0,0%	77,8%	17,9%	26,2%	56,0%	26,4%	34,1%	70,7%	52,9%	42,0%	70,4%	27,5%	25,0%	29,5%	3,1%	3,8%	90,3%	0,0%	0,0%	77,9%	18,1%	17,8%	46,2%	16,4%	22,2%
Безбарьерная инфраструктура и доступность социально-значимых объектов для людей с инвалидностью, людей с детскими колясками, пожилых	23,5%	5,3%	30,8%	74,1%	15,6%	24,1%	56,0%	20,2%	34,8%	74,5%	35,0%	28,0%	77,8%	30,9%	24,7%	35,2%	5,3%	12,0%	95,2%	2,1%	0,0%	83,7%	18,1%	14,7%	54,9%	16,4%	22,2%

Потребность	Абайская область			Акмолинская область			Актюбинская область			Алматинская область			Атырауская область			ВКО			Жамбылская область			Жетысуская область			ЖКО		
	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество
Жилищные условия и работа коммунальных служб																											
Обеспеченность жильем (наличие собственного жилья)	48,1%	0,0%	11,1%	75,0%	18,7%	22,5%	71,6%	31,3%	36,0%	78,8%	42,5%	35,9%	80,2%	33,8%	26,0%	41,0%	9,1%	29,0%	95,9%	2,1%	0,0%	79,1%	16,9%	13,3%	61,5%	16,9%	24,7%
Улучшение жилищных условий (ремонт жилья, приобретение более хорошего жилья)	64,2%	0,0%	0,0%	87,0%	18,1%	23,4%	74,1%	21,4%	32,7%	81,5%	31,0%	30,5%	76,5%	31,9%	26,7%	68,6%	0,0%	8,5%	95,9%	2,1%	0,0%	77,9%	14,9%	16,0%	61,5%	17,1%	23,5%
Возможность получения жилья по государственными жилищным программам (арендное жилье, льготное и т.п.)	37,0%	3,3%	0,0%	79,6%	16,9%	18,7%	69,0%	22,6%	37,1%	79,9%	29,7%	28,4%	74,1%	32,4%	27,8%	35,2%	5,3%	11,5%	95,2%	2,1%	0,0%	79,1%	17,8%	16,0%	51,6%	16,4%	22,8%
Доступ к питьевой воде	61,7%	34,0%	38,0%	86,1%	23,2%	30,9%	73,3%	33,0%	40,0%	79,3%	60,4%	55,3%	81,5%	33,8%	28,8%	73,3%	41,6%	56,6%	89,0%	3,5%	2,1%	76,7%	28,8%	30,6%	70,3%	19,7%	23,8%
Подключение к энергосетям, наличие электроэнергии	61,7%	42,0%	48,0%	84,3%	25,0%	32,0%	72,4%	35,0%	40,4%	81,0%	61,2%	55,0%	81,5%	36,6%	27,4%	69,5%	47,9%	64,4%	88,3%	2,1%	1,4%	76,7%	27,8%	26,0%	68,1%	17,1%	23,8%
Подключение к интернету, наличие скоростного интернета	70,4%	31,0%	35,7%	88,9%	19,6%	28,6%	72,4%	26,3%	33,3%	82,1%	41,8%	39,9%	81,5%	35,1%	26,0%	80,0%	13,1%	13,0%	95,2%	2,8%	1,4%	79,1%	17,3%	23,0%	69,2%	17,3%	24,7%
Качественная работа коммунальных служб (состояние дорог, очистка снега и т.д.)	95,1%	3,9%	10,2%	91,7%	20,2%	24,2%	74,1%	25,0%	39,4%	87,5%	31,2%	28,1%	75,3%	34,7%	28,6%	81,0%	3,5%	6,3%	51,0%	3,5%	1,1%	80,2%	16,9%	18,7%	58,2%	16,2%	23,5%
Безопасность																											
Обеспечение правопорядка в населенном пункте, безопасности граждан в общественных местах	61,7%	24,0%	54,8%	88,0%	22,5%	27,3%	72,4%	27,4%	34,7%	87,0%	48,2%	37,4%	74,1%	32,9%	26,7%	73,3%	20,8%	24,7%	46,9%	3,6%	0,0%	83,7%	18,9%	26,0%	58,2%	16,4%	23,8%
Безопасность дорожного движения	69,1%	10,7%	34,4%	90,7%	21,4%	25,0%	74,1%	25,5%	38,8%	87,5%	47,6%	41,7%	76,5%	37,1%	26,0%	73,3%	10,4%	15,6%	46,2%	3,9%	1,3%	84,9%	19,2%	24,4%	57,1%	16,2%	23,5%
Снижение уголовной преступности в населенном пункте (квартирные кражи и др. не уличных преступлений)	49,4%	15,0%	50,0%	88,0%	20,0%	27,3%	69,0%	23,7%	37,0%	86,4%	44,9%	38,5%	69,1%	37,1%	29,3%	47,6%	18,0%	20,4%	48,3%	4,0%	0,0%	82,6%	17,7%	18,2%	56,0%	18,1%	23,5%
Снижение административных правонарушений в населенном пункте (курение в неположенных местах, выброс мусора и т.д.)	74,1%	8,3%	25,7%	88,0%	16,7%	24,2%	66,4%	20,0%	34,7%	85,9%	31,5%	32,3%	71,6%	35,6%	28,0%	61,9%	7,7%	14,8%	46,2%	4,0%	0,0%	86,0%	15,4%	21,8%	57,1%	16,4%	23,5%
Безопасность детей в учреждениях образования	43,2%	37,1%	48,1%	88,0%	25,3%	33,0%	75,0%	26,0%	39,2%	81,0%	55,3%	46,6%	81,5%	35,6%	26,9%	59,0%	19,4%	25,8%	80,0%	0,0%	0,0%	83,7%	14,5%	20,0%	60,4%	18,4%	24,7%
Компетентность и приверженность своему делу сотрудников правоохранительных органов	58,0%	27,7%	66,7%	83,3%	19,8%	28,4%	67,2%	20,8%	35,3%	87,5%	40,6%	35,1%	77,8%	34,7%	29,3%	61,0%	14,1%	17,2%	65,5%	2,5%	0,0%	84,9%	14,5%	17,9%	58,2%	16,0%	24,7%
Окружающая среда																											
Благоприятная окружающая среда (атмосфера, почва, вода)	80,2%	27,7%	58,5%	90,7%	21,8%	23,5%	74,1%	20,2%	34,0%	89,1%	52,4%	42,4%	76,5%	30,6%	23,7%	81,9%	3,5%	10,8%	34,5%	3,5%	0,0%	88,4%	14,9%	22,1%	61,5%	17,1%	24,7%
Защита и восстановление окружающей среды	74,1%	8,3%	36,8%	90,7%	21,8%	21,0%	74,1%	20,2%	33,7%	88,0%	32,9%	27,6%	74,1%	33,3%	23,7%	74,3%	1,3%	6,2%	35,2%	3,8%	0,0%	88,4%	11,7%	17,1%	57,1%	17,6%	24,7%
Сокращение выбросов в промышленных предприятиях	64,2%	9,6%	22,2%	84,3%	20,6%	21,1%	69,0%	17,0%	32,3%	82,1%	28,5%	23,7%	77,8%	30,6%	25,0%	76,2%	1,3%	3,4%	35,9%	3,8%	0,0%	83,7%	10,7%	19,2%	56,0%	16,2%	23,5%
Отдых и досуг																											
Наличие в населенном пункте доступных мест для отдыха и досуга	66,7%	25,9%	42,5%	87,0%	23,8%	20,6%	72,4%	25,0%	34,6%	87,5%	33,5%	25,1%	79,0%	31,5%	22,7%	60,0%	12,7%	16,7%	84,8%	1,5%	0,0%	86,0%	19,4%	17,9%	56,0%	15,8%	23,5%
Доступность в регионе туристической и рекреационной инфраструктуры (тропы, природные, исторические объекты, пляжи, парки и т.п.)	58,0%	16,7%	36,7%	80,6%	19,8%	18,4%	70,7%	22,3%	31,7%	87,0%	24,9%	24,1%	76,5%	31,5%	23,3%	58,1%	3,2%	11,7%	78,6%	1,5%	0,0%	80,2%	18,1%	18,4%	58,2%	17,8%	24,7%
Прочие социально-экономические вопросы																											
Снижение коррупции	66,7%	25,9%	50,0%	87,0%	22,2%	25,8%	70,7%	22,3%	33,3%	88,0%	26,9%	27,1%	79,0%	31,5%	21,1%	64,8%	7,4%	9,4%	80,0%	2,2%	0,0%	82,6%	11,5%	20,3%	50,5%	16,4%	22,2%
Посещение религиозных учреждений (мечеть, церковь, синагога и др.)	42,0%	82,4%	82,4%	72,2%	34,6%	30,0%	63,8%	22,3%	38,9%	75,5%	61,8%	50,0%	72,8%	36,5%	25,4%	39,0%	39,0%	43,9%	15,2%	0,0%	19,4%	77,9%	22,5%	23,6%	44,0%	16,9%	22,8%
Борьба с экстремизмом	21,0%	47,1%	68,8%	75,9%	22,4%	24,1%	61,2%	20,7%	37,9%	77,2%	45,2%	39,7%	70,4%	35,8%	25,4%	32,4%	26,5%	23,5%	6,9%	0,0%	0,0%	80,2%	15,7%	21,1%	48,4%	16,4%	22,5%
Доступные каналы связи населения с государственными органами	49,4%	17,5%	45,5%	84,3%	22,2%	26,0%	62,9%	21,9%	32,3%	81,0%	32,5%	27,8%	79,0%	34,8%	26,0%	49,5%	19,2%	24,5%	29,0%	4,1%	1,3%	77,9%	22,2%	21,8%	50,5%	16,4%	22,8%
Решение государственными органами актуальных проблем граждан	64,2%	15,7%	37,9%	88,0%	24,2%	24,0%	66,4%	20,0%	36,0%	83,2%	31,7%	28,6%	79,0%	31,9%	25,0%	57,1%	10,0%	13,8%	28,3%	4,1%	1,3%	80,2%	21,9%	19,2%	52,7%	16,7%	22,8%
Учет мнения населения при планировании и решении вопросов населенного пункта (благоустройство, строительство и т.д.)	64,2%	13,5%	24,1%	90,7%	25,7%	26,3%	64,7%	18,8%	31,7%	80,4%	26,5%	23,4%	79,0%	32,8%	24,7%	61,9%	6,2%	8,6%	28,3%	4,1%	1,3%	84,9%	16,2%	18,2%	52,7%	16,4%	22,5%
Доступ к социально значимой информации (о государственных программах, правах, возможностях и др.)	50,6%	23,8%	72,2%	87,0%	25,7%	27,6%	74,1%	19,6%	35,7%	73,4%	20,7%	18,1%	74,1%	33,3%	24,3%	49,5%	23,1%	21,6%	28,3%	4,1%	1,3%	80,2%	17,6%	20,5%	52,7%	16,2%	22,8%
Доступ к информации о планируемых действиях местных властей	58,0%	12,8%	52,2%	88,0%	23,2%	23,5%	69,8%	20,4%	31,7%	76,1%	17,9%	18,6%	79,0%	33,3%	23,0%	54,3%	10,5%	11,3%	29,0%	4,1%	1,3%	80,2%	18,3%	19,7%	51,6%	16,2%	24,1%
Доступ к информации о предпринимательских действиях местных властей	53,1%	16,3%	57,9%	84,3%	24,7%	23,5%	71,6%	23,5%	35,4%	75,5%	19,1%	19,8%	76,5%	32,4%	23,3%	50,5%	9,3%	11,3%	28,3%	4,1%	1,2%	80,2%	18,1%	19,5%	52,7%	16,2%	22,8%

Потребность Образование	Карагандинская область			Костанайская область			Кызылординская область			Мангистауская область			Павлодарская область			СКО			Туркестанская область			Улытауская область			Астана			Алматы			Шымкент		
	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество			
Обучение (воспитание) детей в дошкольных организациях (мини-центр, детский сад)	73,9%	9,1%	44,6%	75,8%	27,5%	48,7%	61,9%	25,8%	36,1%	66,3%	17,4%	18,6%	29,5%	13,3%	21,9%	33,3%	17,9%	16,7%	59,3%	10,4%	18,2%	35,7%	3,6%	3,6%	68,6%	11,4%	14,3%	36,9%	19,7%	16,2%	48,5%	13,2%	16,9%
Обучение детей в организациях среднего образования (школа)	73,9%	10,7%	42,5%	82,5%	29,2%	50,8%	79,4%	29,9%	39,2%	73,3%	18,8%	23,3%	37,1%	15,2%	21,9%	53,8%	24,4%	17,9%	68,0%	9,9%	19,0%	53,6%	7,1%	21,4%	74,9%	9,1%	17,7%	51,0%	24,8%	15,5%	72,1%	27,2%	28,7%
Обучение в организациях среднеспециального образования (колледжи)	77,7%	9,3%	42,0%	83,3%	31,7%	52,5%	69,1%	33,0%	34,0%	64,0%	12,8%	22,1%	27,6%	9,5%	16,2%	53,8%	20,5%	20,5%	61,5%	7,4%	16,0%	50,0%	7,1%	14,3%	78,9%	8,0%	17,1%	24,5%	11,7%	4,5%	69,1%	21,3%	24,3%
Обучение в организациях высшего образования (университет, институт)	79,0%	9,9%	42,0%	84,2%	29,2%	54,2%	82,5%	27,8%	41,2%	68,6%	15,1%	18,6%	41,0%	14,3%	17,1%	67,9%	23,1%	19,2%	61,0%	8,2%	14,7%	57,1%	3,6%	10,7%	78,3%	15,4%	16,0%	53,8%	18,6%	16,6%	80,1%	25,0%	27,9%
Организация детского досуга (дворовый клуб, спортивная секция, дворец детского творчества, станция юного техника и др.)	82,2%	9,1%	41,2%	85,8%	35,0%	53,3%	76,3%	19,6%	36,1%	74,4%	19,8%	19,8%	37,1%	5,7%	19,0%	50,0%	11,5%	14,1%	74,5%	9,5%	19,5%	64,3%	0,0%	3,6%	76,0%	16,0%	19,4%	55,5%	9,7%	19,7%	78,7%	24,3%	27,2%
Здравоохранение																																	
Амбулаторное лечение (в том числе у врачей узкой специализации)	99,4%	7,7%	39,1%	90,0%	29,2%	51,7%	80,4%	21,6%	33,0%	75,6%	12,8%	17,4%	73,3%	15,2%	24,8%	83,3%	11,5%	9,0%	97,8%	9,1%	16,5%	96,4%	0,0%	7,1%	76,0%	14,9%	25,7%	81,0%	10,3%	9,0%	92,6%	14,0%	19,1%
Лечение в условиях стационара	99,4%	9,0%	39,4%	85,8%	30,0%	50,8%	79,4%	27,8%	38,1%	74,4%	16,3%	17,4%	68,6%	11,4%	26,7%	78,2%	9,0%	9,0%	97,8%	6,9%	14,7%	92,9%	3,6%	10,7%	80,6%	17,1%	24,0%	72,1%	7,6%	20,0%	92,6%	17,6%	20,6%
Скорая медицинская помощь	99,4%	9,0%	39,7%	86,3%	29,2%	50,0%	82,5%	21,6%	39,2%	76,7%	17,4%	16,3%	73,3%	19,0%	26,7%	85,9%	10,3%	98,3%	98,3%	7,8%	14,3%	92,9%	10,7%	21,4%	84,0%	16,6%	20,0%	77,9%	37,9%	36,9%	94,9%	14,0%	16,9%
Обеспечение лекарственными средствами	98,7%	8,3%	40,0%	89,2%	29,2%	48,3%	84,5%	20,6%	36,1%	76,7%	17,4%	16,3%	69,5%	13,3%	25,7%	83,3%	7,7%	9,0%	97,0%	7,8%	14,3%	92,9%	10,7%	10,7%	85,1%	15,4%	18,3%	79,0%	7,6%	12,4%	90,4%	12,5%	15,4%
Профилактика заболеваний (скрининг, мед. осмотры, вакцинация, и др.)	99,4%	7,7%	39,7%	88,3%	29,2%	52,5%	84,5%	25,8%	36,1%	73,3%	17,4%	15,1%	78,1%	16,2%	27,6%	80,8%	7,7%	9,0%	97,4%	7,8%	13,4%	92,9%	7,1%	14,3%	84,0%	15,4%	20,0%	87,2%	9,3%	14,8%	92,6%	16,2%	19,9%
Охрана репродуктивного здоровья	96,8%	7,4%	38,8%	89,2%	26,7%	47,5%	82,5%	19,6%	32,0%	69,8%	14,0%	16,3%	65,7%	6,7%	20,0%	73,1%	6,4%	7,7%	96,1%	6,9%	14,3%	78,6%	0,0%	7,1%	75,4%	14,9%	21,1%	61,0%	8,3%	9,7%	80,1%	14,0%	16,2%
Консультации высококвалифицированных мед. специалистов	99,4%	7,1%	38,5%	90,0%	26,7%	46,7%	83,5%	18,6%	33,0%	73,3%	16,3%	15,1%	79,0%	16,2%	21,9%	89,7%	7,7%	7,7%	97,4%	8,2%	13,0%	96,4%	3,6%	7,1%	80,6%	15,4%	24,6%	88,6%	9,0%	13,4%	96,3%	16,9%	19,9%
Постановка точного диагноза	99,4%	7,1%	39,4%	91,7%	25,8%	47,5%	85,6%	22,7%	30,9%	75,6%	16,3%	15,1%	80,0%	14,3%	23,8%	89,7%	9,0%	9,0%	97,8%	6,5%	13,9%	96,4%	3,6%	0,0%	85,1%	18,3%	22,9%	85,5%	6,9%	17,2%	95,6%	14,7%	16,9%
Высокотехнологичное обследование	99,4%	5,1%	34,8%	89,2%	25,8%	48,3%	80,4%	17,5%	30,9%	72,1%	12,8%	14,0%	79,0%	15,2%	20,0%	85,9%	6,4%	7,7%	96,1%	6,5%	13,0%	96,4%	3,6%	0,0%	81,1%	19,4%	23,4%	84,5%	10,0%	13,1%	93,4%	14,7%	17,6%
Охрана психического здоровья	96,2%	7,1%	39,4%	83,3%	28,3%	49,2%	76,3%	17,5%	30,9%	76,7%	15,1%	14,0%	65,7%	9,5%	18,1%	69,2%	9,0%	9,0%	97,4%	6,5%	12,1%	78,6%	0,0%	0,0%	82,9%	17,1%	21,7%	58,6%	8,3%	9,7%	92,6%	11,8%	18,4%
Паллиативная помощь	92,4%	6,6%	36,6%	80,8%	29,2%	50,8%	73,2%	21,6%	30,9%	66,3%	15,1%	11,6%	46,7%	8,6%	14,3%	43,6%	6,4%	7,7%	97,0%	6,5%	12,1%	39,3%	0,0%	0,0%	74,9%	14,9%	20,0%	25,5%	5,9%	5,2%	89,7%	11,8%	16,9%
Занятость																																	
Наличие постоянного места работы	86,0%	7,7%	39,2%	87,5%	30,0%	50,8%	79,4%	22,7%	34,0%	80,2%	17,4%	14,0%	64,8%	23,8%	26,7%	52,6%	10,3%	12,8%	96,1%	5,6%	11,7%	75,0%	10,7%	0,0%	85,7%	14,3%	24,0%	66,2%	31,0%	32,4%	86,8%	15,4%	18,4%
Трудоустройство в соответствии с образованием, специализацией и опытом работы	84,7%	7,9%	36,6%	89,2%	26,7%	55,8%	78,4%	18,6%	33,0%	80,2%	12,8%	12,8%	50,5%	17,1%	22,9%	56,4%	6,4%	10,3%	95,2%	6,1%	10,0%	78,6%	3,6%	0,0%	80,0%	15,4%	18,3%	70,0%	21,4%	20,7%	85,3%	14,0%	22,1%
Наличие условий для открытия и ведения собственного бизнеса (удобство процедур регистрации, перерегистрации, отчетности и т.п.)	80,9%	6,5%	26,0%	83,3%	26,7%	50,8%	72,2%	22,7%	30,9%	75,6%	12,8%	15,1%	48,6%	9,5%	15,2%	48,7%	6,4%	10,3%	92,6%	3,9%	8,2%	75,0%	3,6%	0,0%	80,6%	10,9%	20,6%	51,0%	9,7%	12,8%	78,7%	6,6%	16,2%
Финансовая помощь для открытия бизнеса (кредиты, субсидии и др.)	79,6%	5,6%	21,4%	83,3%	25,8%	49,2%	72,2%	19,6%	29,9%	77,9%	17,4%	14,0%	44,8%	8,6%	14,3%	48,7%	6,4%	10,3%	92,6%	2,6%	7,8%	75,0%	3,6%	0,0%	77,1%	10,9%	22,3%	45,5%	9,0%	6,6%	75,7%	5,1%	12,5%
Получение разрешительных документов (лицензий, патентов и т.п.) и прохождение проверок (налоговые, пожарные, санитарные и т.п.)	77,7%	5,7%	20,6%	83,3%	29,2%	47,5%	69,1%	18,6%	32,0%	68,6%	15,1%	12,8%	40,0%	9,5%	14,3%	41,0%	5,1%	6,4%	93,1%	2,2%	7,4%	71,4%	3,6%	0,0%	77,7%	12,0%	21,7%	47,9%	9,7%	9,0%	77,2%	6,6%	12,5%
Трудоустройство в другом населенном пункте с лучшими условиями труда (более высокая з/п, перспективная должность и др.)	81,5%	5,9%	29,5%	84,2%	28,3%	50,8%	73,2%	17,5%	34,0%	70,9%	15,1%	15,1%	27,6%	9,5%	14,3%	53,8%	6,4%	7,7%	93,1%	2,8%	7,8%	64,3%	3,6%	0,0%	77,1%	15,4%	21,1%	32,8%	5,9%	8,3%	66,9%	5,9%	11,8%
Благоприятные условия труда (режим работы, техника безопасности и др.)	84,1%	6,6%	36,7%	85,8%	27,5%	53,3%	78,4%	16,5%	32,0%	73,3%	16,3%	15,1%	54,3%	13,3%	24,8%	51,3%	7,7%	11,5%	95,7%	4,8%	10,0%	82,1%	7,1%	0,0%	84,6%	14,9%	22,3%	67,6%	23,4%	20,3%	81,6%	8,1%	16,9%
Наличие возможности повышения квалификации/переквалификации	84,1%	8,8%	37,9%	87,5%	31,7%	56,7%	81,4%	19,6%	34,0%	68,6%	14,0%	15,1%	56,2%	14,3%	21,9%	55,1%	6,4%	9,0%	96,1%	5,6%	10,0%	78,6%	7,1%	0,0%	74,9%	15,4%	25,7%	72,4%	14,8%	17,6%	82,4%	11,8%	19,1%
Защита трудовых прав (решение трудовых конфликтов, поддержка профсоюзов и др.)	86,0%	7,2%	37,7%	87,5%	28,3%	53,3%	80,4%	18,6%	30,9%	72,1%	15,1%	14,0%	54,3%	11,4%	22,9%	47,4%	6,4%	9,0%	96,1%	4,8%	10,4%	78,6%	7,1%	0,0%	83,4%	12,0%	24,6%	70,7%	19,7%	12,1%	81,6%	8,8%	14,0%
Социальная защита																																	
Увеличение размеров пособий и других выплат	97,5%	6,8%	27,9%	86,7%	28,3%	55,8%	86,6%	20,6%	33,0%	76,7%	15,1%	15,1%	64,8%	16,2%	21,9%	67,9%	11,5%	10,3%	93,1%	3,0%	7,8%	89,3%	7,1%	0,0%	76,0%	13,1%	22,3%	61,0%	6,9%	6,9%	72,8%	0,7%	3,7%
Упрощение процедуры получения пособий и других выплат	97,5%	6,9%	27,7%	87,5%	32,5%	55,0%	86,6%	17,5%	32,0%	75,6%	14,0%	18,6%	54,3%	14,3%	23,8%	70,5%	12,8%	12,8%	92,6%	3,0%	7,4%	85,7%	7,1%	0,0%	79,4%	14,3%	20,0%	58,3%	7,2%	5,5%	72,8%	1,5%	5,1%
Материальная поддержка социально-незащищенных слоев населения (льготы, предоставление лекарств, продуктовых наборов и/или услуг и т.п.)	97,5%	6,2%	26,4%	83,3%	28,3%	50,8%	85,6%	19,6%	36,1%	67,4%	16,3%	15,1%	45,7%	7,8%	20,0%	69,2%	5,1%	10,3%	91,3%	3,5%	7,8%	78,6%	3,6%	0,0%	76,6%	14,9%	17,1%	52,8%	5,9%	5,9%	59,6%	0,0%	2,9%
Безбарьерная инфраструктура и доступность социально-значимых объектов для людей с инвалидностью, людей с детьми и колясками, пожилых	97,5%	6,3%	27,0%	80,0%	27,5%	51,7%	80,4%	16,5%	32,0%	72,1%	14,0%	15,1%	52,4%	12,4%	21,9%	48,7%	10,3%	10,3%	93,9%	4,8%	10,8%	85,7%	7,1%	0,0%	80,0%	14,9%	16,0%	70,0%	4,5%	4,5%	75,7%	0,7%	2,2%

Потребность	Карагандинская область			Костанайская область			Кызылординская область			Мангистауская область			Павлодарская область			СКО			Туркестанская область			Улытауская область			Астана			Алматы			Шымкент		
	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество	Актуальн	Полнота	Качество			
Жилищные условия и работа коммунальных служб																																	
Обеспеченность жильем (наличие собственного жилья)	95,5%	5,8%	29,7%	88,3%	27,5%	52,5%	81,4%	18,6%	33,0%	79,1%	12,8%	18,6%	58,1%	18,1%	24,8%	80,8%	11,5%	11,5%	97,4%	5,6%	10,8%	75,0%	7,1%	0,0%	77,7%	18,3%	23,4%	77,6%	35,5%	30,7%	91,9%	14,7%	16,2%
Улучшение жилищных условий (ремонт жилья, приобретение более хорошего жилья)	94,9%	6,5%	29,7%	90,8%	28,3%	50,0%	84,5%	17,5%	30,9%	76,7%	15,1%	17,4%	65,7%	16,2%	23,8%	80,8%	10,3%	11,5%	97,8%	4,3%	9,5%	85,7%	7,1%	0,0%	81,7%	14,3%	24,6%	82,1%	8,3%	8,6%	93,4%	11,0%	14,0%
Возможность получения жилья по государственным жилищным программам (арендное жилье, льготное и т.п.)	94,9%	6,0%	21,4%	91,7%	29,2%	52,5%	87,6%	20,6%	30,9%	79,1%	14,0%	17,4%	56,2%	14,3%	21,0%	79,5%	7,7%	11,5%	94,8%	3,0%	7,8%	75,0%	7,1%	0,0%	80,6%	14,9%	21,7%	69,3%	7,2%	4,8%	79,4%	3,7%	7,4%
Доступ к питьевой воде	98,7%	12,8%	39,7%	85,0%	35,0%	56,7%	86,6%	21,6%	32,0%	79,1%	15,1%	12,8%	65,7%	26,7%	36,2%	61,5%	5,1%	12,8%	98,3%	3,9%	10,4%	96,4%	7,1%	3,6%	78,9%	16,0%	24,6%	82,4%	51,0%	40,0%	83,1%	23,5%	39,7%
Подключение к энергосетям, наличие электроснабжения	98,7%	13,5%	40,4%	84,2%	38,3%	59,2%	85,6%	21,6%	33,0%	77,9%	19,8%	18,6%	64,8%	29,5%	38,1%	34,6%	11,5%	15,4%	98,3%	2,2%	9,5%	96,4%	7,1%	7,1%	80,0%	17,7%	22,3%	80,3%	37,9%	29,7%	83,8%	22,1%	38,2%
Подключение к интернету, наличие скоростного интернета	99,4%	13,5%	39,7%	82,5%	37,5%	57,5%	88,7%	19,6%	33,0%	77,9%	19,8%	18,6%	72,4%	23,8%	34,3%	48,7%	5,1%	14,1%	98,7%	2,2%	9,5%	96,4%	7,1%	7,1%	80,6%	15,4%	21,7%	88,6%	15,5%	16,6%	83,8%	25,7%	41,2%
Качественная работа коммунальных служб (состояние дорог, очистка снега и т.д.)	100,0%	14,0%	39,7%	86,7%	30,0%	56,7%	86,6%	22,7%	35,1%	80,2%	16,3%	12,8%	80,0%	17,1%	29,5%	79,5%	9,0%	14,1%	99,1%	2,6%	9,1%	96,4%	7,1%	3,6%	86,3%	16,6%	21,7%	92,1%	10,7%	9,7%	89,7%	11,0%	20,6%
Безопасность																																	
Обеспечение правопорядка в населенном пункте, безопасности граждан в общественных местах	99,4%	17,4%	41,3%	85,0%	34,2%	55,0%	86,6%	17,5%	33,0%	80,2%	16,3%	16,3%	74,3%	20,0%	32,4%	52,6%	30,8%	48,7%	99,1%	2,6%	9,1%	96,4%	7,1%	3,6%	81,7%	10,9%	19,4%	93,1%	14,8%	14,5%	95,6%	7,4%	8,8%
Безопасность дорожного движения	99,4%	14,7%	40,6%	87,5%	32,5%	53,3%	86,6%	20,6%	32,0%	76,7%	16,3%	15,1%	75,2%	16,2%	28,6%	56,4%	26,9%	41,0%	99,6%	2,2%	9,1%	100,0%	7,1%	0,0%	83,4%	13,7%	20,0%	91,7%	7,2%	8,3%	95,6%	2,9%	4,4%
Снижение уличной преступности в населенном пункте (квартирных краж и др. не уличных преступлений)	99,4%	16,7%	40,6%	85,8%	30,0%	52,5%	83,5%	18,6%	32,0%	77,9%	15,1%	17,4%	74,3%	15,2%	29,5%	46,2%	29,5%	44,9%	99,6%	2,6%	8,7%	100,0%	3,6%	0,0%	77,7%	12,0%	20,0%	87,6%	17,2%	16,6%	95,6%	4,4%	8,8%
Снижение административных правонарушений в населенном пункте (курение в неположенных местах, выброс мусора и т.д.)	98,1%	18,6%	40,0%	85,0%	31,7%	55,8%	84,5%	21,6%	34,0%	77,9%	14,0%	16,3%	75,2%	14,3%	25,7%	55,1%	25,6%	43,6%	99,6%	2,6%	8,7%	89,3%	3,6%	3,6%	81,7%	12,0%	20,0%	85,5%	7,2%	12,4%	94,1%	4,4%	9,6%
Безопасность детей в учреждениях образования	99,4%	19,4%	40,6%	90,0%	32,5%	57,5%	86,6%	22,7%	36,1%	83,7%	16,3%	16,3%	70,5%	16,2%	29,5%	59,0%	20,5%	19,2%	99,6%	2,2%	9,1%	96,4%	10,7%	3,6%	84,6%	14,9%	24,0%	73,1%	10,0%	15,2%	91,9%	4,4%	8,8%
Компетентность и приверженность своему делу сотрудников правоохранительных органов	99,4%	18,6%	40,6%	85,0%	31,7%	56,7%	84,5%	23,7%	36,1%	76,7%	15,1%	12,8%	75,2%	19,0%	32,4%	52,6%	33,3%	47,4%	99,6%	3,5%	10,4%	96,4%	7,1%	3,6%	84,6%	10,9%	20,6%	91,0%	8,3%	5,5%	94,9%	5,1%	12,5%
Окружающая среда																																	
Благоприятная окружающая среда (атмосфера, почва, вода)	99,4%	6,4%	23,2%	87,5%	29,2%	56,7%	86,6%	16,5%	35,1%	82,6%	15,1%	15,1%	81,0%	18,1%	27,6%	66,7%	25,6%	29,5%	99,6%	5,2%	11,7%	92,9%	0,0%	0,0%	84,0%	9,7%	23,4%	89,0%	10,7%	6,6%	94,9%	21,3%	35,3%
Защита и восстановление окружающей среды	99,4%	6,4%	21,9%	85,8%	30,8%	55,0%	87,6%	21,6%	35,1%	82,6%	15,1%	15,1%	81,0%	15,2%	28,6%	66,7%	29,5%	32,1%	99,6%	3,5%	10,8%	96,4%	0,0%	0,0%	86,3%	12,6%	20,0%	91,0%	10,7%	5,5%	93,4%	16,9%	30,1%
Сокращение выбросов промышленных предприятий	99,4%	6,4%	20,6%	86,7%	29,2%	53,3%	83,5%	17,5%	33,0%	80,2%	15,1%	16,3%	80,0%	17,1%	25,7%	64,1%	25,6%	29,5%	99,6%	3,0%	9,1%	100,0%	0,0%	0,0%	82,9%	10,9%	19,4%	87,6%	7,2%	5,5%	91,9%	8,1%	20,6%
Отдых и досуг																																	
Наличие в населенном пункте доступных мест для отдыха и досуга	98,1%	7,1%	21,6%	87,5%	28,3%	55,0%	85,6%	17,5%	35,1%	82,6%	18,6%	17,4%	76,2%	20,0%	29,5%	88,5%	25,6%	21,8%	99,6%	1,7%	6,9%	96,4%	0,0%	0,0%	85,1%	12,6%	18,3%	89,3%	35,2%	41,7%	81,6%	27,9%	44,9%
Доступность в регионе туристической и рекреационной инфраструктуры (тропы, природные, исторические объекты, пляжи, парки и т.п.)	98,7%	7,8%	30,1%	89,2%	30,0%	54,2%	82,5%	17,5%	33,0%	79,1%	14,0%	18,6%	74,3%	18,1%	27,6%	76,9%	19,2%	16,7%	99,1%	1,7%	6,9%	89,3%	0,0%	0,0%	82,3%	14,3%	21,1%	88,3%	16,2%	15,5%	80,1%	15,4%	22,8%
Прочие социально-экономические вопросы																																	
Снижение коррупции	98,1%	13,5%	36,4%	84,2%	27,5%	58,3%	83,5%	20,6%	32,0%	75,6%	16,3%	16,3%	78,1%	19,0%	26,7%	56,4%	15,4%	26,9%	97,8%	2,6%	7,8%	100,0%	0,0%	0,0%	81,1%	12,0%	20,6%	91,0%	8,3%	9,0%	94,1%	3,7%	7,4%
Посещение религиозных учреждений (мечети, церкви, синагога и др.)	96,8%	18,4%	37,2%	83,3%	30,0%	57,5%	79,4%	23,7%	33,0%	72,1%	15,1%	16,3%	54,3%	12,4%	26,7%	42,3%	26,9%	35,9%	96,5%	4,8%	15,2%	92,9%	0,0%	0,0%	76,6%	10,3%	21,7%	55,9%	34,1%	35,2%	84,6%	26,5%	36,8%
Борьба с экстремизмом	97,5%	23,1%	39,2%	83,3%	30,0%	57,5%	82,5%	19,6%	32,0%	72,1%	15,1%	16,3%	61,0%	10,5%	26,7%	39,7%	25,6%	35,9%	93,9%	3,0%	8,7%	96,4%	3,6%	0,0%	79,4%	11,4%	23,4%	76,2%	5,9%	6,2%	90,4%	10,3%	16,2%
Доступные каналы связи населения с государственными органами	97,5%	8,6%	19,2%	84,2%	30,8%	58,3%	82,5%	19,6%	33,0%	73,3%	18,6%	17,4%	63,8%	17,1%	31,4%	60,3%	16,7%	20,5%	99,1%	2,6%	7,8%	92,9%	0,0%	0,0%	77,7%	9,7%	22,9%	89,0%	9,7%	10,0%	94,9%	5,1%	8,8%
Решение государственными органами актуальных проблем граждан	97,5%	7,2%	18,5%	82,5%	30,0%	56,7%	80,4%	18,6%	34,0%	77,9%	16,3%	15,1%	78,1%	13,3%	28,6%	80,8%	14,1%	16,7%	98,3%	2,6%	8,2%	96,4%	3,6%	0,0%	81,7%	10,9%	20,6%	89,7%	6,6%	5,9%	95,6%	5,9%	5,9%
Учет мнения населения при планировании и решении вопросов населенного пункта (благоустройство, строительство и т.д.)	97,5%	7,2%	18,5%	85,0%	30,0%	55,8%	81,4%	18,6%	34,0%	77,9%	17,4%	16,3%	73,3%	13,3%	29,5%	84,6%	12,8%	14,1%	98,3%	2,6%	8,2%	96,4%	3,6%	0,0%	84,0%	15,4%	21,1%	90,7%	5,9%	4,8%	94,1%	5,9%	6,6%
Доступ к социально значимой информации (о государственных программах, правах, возможностях и др.)	97,5%	7,2%	18,5%	83,3%	32,5%	55,8%	83,5%	19,6%	35,1%	76,7%	15,1%	15,1%	72,4%	14,3%	30,5%	83,3%	15,4%	15,4%	97,8%	2,6%	7,8%	96,4%	3,6%	0,0%	84,6%	13,1%	18,9%	91,7%	6,9%	4,8%	95,6%	5,9%	7,4%
Доступ к информации о планируемых действиях местных властей	96,8%	7,2%	18,5%	84,2%	34,2%	56,7%	79,4%	19,6%	34,0%	75,6%	16,3%	16,3%	75,2%	15,2%	31,4%	87,2%	15,4%	14,1%	97,4%	2,6%	7,4%	96,4%	3,6%	0,0%	80,6%	13,1%	17,7%	92,1%	6,9%	4,5%	93,4%	5,9%	6,6%
Доступ к информации о предпринимаемых действиях местных властей	96,8%	7,2%	18,5%	84,2%	32,5%	55,8%	84,5%	22,7%	35,1%	75,6%	16,3%	15,1%	73,3%	15,2%	32,4%	87,2%	14,1%	14,1%	97,4%	2,6%	7,4%	96,4%	3,6%	0,0%	82,9%	19,4%	16,0%	92,1%	9,7%	5,5%	93,4%	5,9%	6,6%

Оценивается ниже других

Оценивается выше других

5-қосымша

№	Бағыты	МӘТ сомасы, мың теңге	%, МӘТ	Мем. гранттар сомасы, мың теңге	%, гранттар	Шетел гранттары, мың теңге	%, гранттар
1	Ақмола облысы	472360,7	100			423509,9	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	244901	51,85			2150	0,51
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	99855,2	21,14				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	42807,5	9,06				
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	32672,6	6,92				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	29629,9	6,27			97469,3	23,01
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	12100	2,56				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	7094,5	1,50			73447,1	17,34
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	3300	0,70				
	Білім және ғылым					15000	3,54
	Қоршаған ортаны қорғау					5431,4	1,28
	Дене шынықтыру және спорт					230012,1	54,31
2	Ақтөбе облысы	991415,4	100,00			242567,5	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	666253,6	67,20			158093,4	65,17
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	142387	14,36			34153,4	14,08
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	99050	9,99				
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	37575	3,79				
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	21110	2,13				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	9595	0,97				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	6800	0,69				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	4344,8	0,44				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	2900	0,29				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	1400	0,14				
	Ақпарат					10500	4,33
	Қоршаған орта					39820,7	16,42
3	Атырау облысы	706784,9	100,00	37000	100,00	16337,2	100

	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	274193,4	38,79				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	201388,6	28,49	2000	5,41	2975,6	18,21
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	158059,2	22,36	17900	48,38	996,5	6,10
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	48240,7	6,83				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	12410	1,76	8000	21,62		
	Қоршаған ортаны қорғау	8764	1,24				
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	1874	0,27				
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	590	0,08				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	495	0,07				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	390	0,06				
	Мәдениет пен өнерді дамыту	380	0,05				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау			9100	24,59		
	Білім және ғылым					12365,1	75,69
4	Алматы	7499068,5	100,00			28184728,5	100
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	4455722	59,42			264231,7	0,94
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	1829771,2	24,40			897032,1	3,18
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	410228,5	5,47			23733,1	0,08
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	352947,8	4,71				
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	170052	2,27			551032,9	1,96
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	83768,6	1,12			444738,3	1,58
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	60900	0,81			9833638,4	34,89
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	45720,6	0,61			459609,8	1,63
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	27890	0,37			15268,7	0,05
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	24133,4	0,32			27627,5	0,10
	Пробация қызметтерінің есебінде тұрған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету кезінде оларға жәрдемдесу	8142,8	0,11				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	8097,6	0,11			10042422,1	35,63
	Мемлекеттік қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу	7850	0,10			482100	1,71
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	7740,5	0,10				
	Мәдениет пен өнерді дамыту	3110	0,04			68494,4	0,24

	Қоршаған ортаны қорғау	2993,5	0,04			115142,1	0,41
	Ақпарат					3379953,1	11,99
	Білім және ғылым					1524958	5,41
	Жетім балаларға, толық емес және көп балалы отбасылардан шыққан балаларға көмек					22826,1	0,08
	Дене шынықтыру және спорт					31920,2	0,11
5	Астана	1973056,6	100,00			2452158,8	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	1368193,5	69,34			55499,1	2,26
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	299020	15,16				
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	78450,8	3,98			152591,9	6,22
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	69344	3,51				0,00
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	63305,7	3,21			189111,1	7,71
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	27887,2	1,41			39803,3	1,62
	Жетім балаларға, толық емес және көп балалы отбасылардан шыққан балаларға көмек	19999,1	1,01			2200	0,09
	Пробация қызметтерінің есебінде тұрған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету кезінде оларға жәрдемдесу	17782,8	0,90				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	14787,9	0,75			31254,4	1,27
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	7857	0,40				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	6428,6	0,33			864892,9	35,27
	Ақпарат					60442,7	2,46
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар					119723,1	4,88
	Білім және ғылым					577823,4	23,56
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету					4135	0,17
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау					22860	0,93
	Қоршаған ортаны қорғау					286044,6	11,67
	Мемлекеттік қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу					9927,2	0,40
	Мәдениет пен өнерді дамыту					1591,3	0,06
	Дене шынықтыру және спорт					34258,8	1,40
6	Жамбыл облысы	856834,5	100,00			44886	100
	Халықтың әлеуметтік осал әлсіз топтарын қолдау	648894,2	75,73			16056,6	35,77
	Пробация қызметтерінің есебінде тұрған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету кезінде оларға жәрдемдесу	70775,6	8,26				

	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	28140,2	3,28				
	Дене шынықтыру және спорт	24865	2,90				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	18677,2	2,18				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	16460,1	1,92				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	12239,2	1,43			8188,7	18,24
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	10881,4	1,27				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	9600	1,12				
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	4886,8	0,57				
	Жануарлармен жауапты қарым-қатынасты, оның ішінде жануарларға арналған баспаналарды қолдауды қалыптастыру	3571,4	0,42				
	Мемлекеттік қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу	3441,7	0,40				
	Қоршаған ортаны қорғау	2400	0,28				
	Ақпарат	2001,7	0,23			20640,7	45,98
7	БҚО	827277,2	100,00			41975,7	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	334994,3	40,49			6915,5	16,48
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	177790	21,49			14949,1	35,61
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	86400	10,44				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	64396,4	7,78				
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	50093,9	6,06				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	32614	3,94				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	24410,5	2,95				
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	14156	1,71				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	13206,4	1,60			20111,1	47,91
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	9519,7	1,15				
	Ақпарат	5470	0,66				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	3480	0,42				
	Жетім балаларға, толық емес және көп балалы отбасылардан шыққан балаларға көмек	2650	0,32				
	Білім және ғылым	2407	0,29				
	Пробация қызметтерінің есебінде тұрған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету кезінде оларға жәрдемдесу	2400	0,29				

	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	1989	0,24				
	Мемлекеттік қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу	1300	0,16				
8	Қарағанды облысы	4226834,8	100,00	36943,6	100,00	289211,3	100
	Дене шынықтыру және спорт	3354102	79,35				
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	263595	6,24			6998,8	2,42
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	209099	4,95			66277	22,92
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	188290	4,45	20943,6	56,69	20412,6	7,06
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	59265	1,40			117921,8	40,77
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	36710	0,87				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	34854	0,82	16000	43,31	5604,5	1,94
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	22024	0,52				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	20916	0,49				
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	13470	0,32				
	Ақпарат	12702,8	0,30				
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	8292	0,20			9586,9	3,31
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	2215	0,05			35232,2	12,18
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	1300	0,03				
	Қоршаған ортаны қорғау					20483,4	7,08
	Мәдениет пен өнерді дамыту					6694,1	2,31
9	Қостанай облысы	922373,4	100,00	13500	100,00	94790,1	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	244620,9	26,52			6387,6	6,74
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	200016,3	21,68			5841,6	6,16
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	94939,3	10,29				
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	71352,3	7,74			14099,9	14,87
	Дене шынықтыру және спорт	63262	6,86				
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	57224,4	6,20				
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	56265,7	6,10				
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	54506	5,91				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	28952,7	3,14	5000	37,04	32006,4	33,77
	Қоршаған ортаны қорғау	12939,1	1,40			16700,2	17,62

	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	11277,4	1,22	8500	62,96		
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	11250,3	1,22			7736,5	8,16
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	5328	0,58				
	Мәдениет пен өнерді дамыту	4132	0,45				
	Пробация қызметтерінің есебінде тұрған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету кезінде оларға жәрдемдесу	2535	0,27				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	2294	0,25				
	Мемлекеттік қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу	1278	0,14				
	Ақпарат	200	0,02			12017,9	12,68
10	Павлодар облысы	512320,4	100,00			539214,8	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	272740,1	53,24			23804,8	4,41
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	74886	14,62				
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	53926,3	10,53			238,6	0,04
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	50973	9,95				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	17661	3,45				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	14436	2,82				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	10156	1,98				
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	7608	1,49			369162,4	68,46
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	3859	0,75			129490	24,01
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	3125	0,61				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	1750	0,34			9015,4	1,67
	Қоршаған ортаны қорғау	1200	0,23			6903,6	1,28
	Білім және ғылым	0	0			600	0,11
11	СҚО	68144,7	100,00			127348,4	100
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	19571	28,72				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	12076	17,72			41683,6	32,73
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	11234	16,49				
	Дене шынықтыру және спорт	6480	9,51				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	4712	6,91				
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	4176,5	6,13				

	Қоршаған ортаны қорғау	4054	5,95			37570,5	29,50
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	3888,2	5,71				
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	1554	2,28				
	Мәдениет пен өнерді дамыту	299	0,44				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	100	0,15				
	Ақпарат					4141,5	3,25
	Білім және ғылым					29499,7	23,16
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету					1060,9	0,83
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу					13392,2	10,52
12	Ұлытау облысы	209662,3	100,00				
	Дене шынықтыру және спорт	43277,1	20,64				
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	37528,4	17,90				
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	35709,1	17,03				
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	31245	14,90				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	23421,4	11,17				
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	11964	5,71				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	10942,9	5,22				
	Мәдениет пен өнерді дамыту	5063	2,41				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	4384,5	2,09				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	2649	1,26				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	2320	1,11				
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	1157,9	0,55				
13	Маңғыстау облысы	140007,1	100,00	143047,9	100,00	193182,6	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	49330	35,23			20492,4	10,61
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	43600,5	31,14	3094	2,16	8490,1	4,39
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету	14800	10,57				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	10889,8	7,78	15000	10,49		
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	6517,8	4,66				
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	4325	3,09	41545	29,04		
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	4197,8	3,00	6000	4,19		

	Мемлекеттік қызмет көрсету сапасына қоғамдық мониторинг жүргізу	3714,2	2,65				
	Қоршаған ортаны қорғау	1832	1,31			132113,7	68,39
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	800	0,57				
	Мәдениет пен өнерді дамыту			9145,9	6,39		
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу			68263	47,72		
	Ақпарат					14976,1	7,75
	Жетім балаларға, толық емес және көп балалы отбасылардан шыққан балаларға көмек					17110,3	8,86
14	Жетісу облысы	1803202,2	100,00				
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	1684685	93,43				
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	86757,4	4,81				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	10506,6	0,58				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	7857,6	0,44				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	5298,8	0,29				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	3696,8	0,21				
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	1600	0,09				
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	1600	0,09				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	1200	0,07				
15	Қызылорда облысы	539214,6	100,00			104693,5	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	168179,1	31,19			61644,4	58,88
	Халықтың жұмыспен қамтылуын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	113234	21,00				
	Дене шынықтыру және спорт	85656,7	15,89				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	50803,2	9,42			5757	5,50
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	43873,2	8,14				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	32068,5	5,95			400,3	0,38
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	19542,3	3,62				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	12496,5	2,32				
	Пробация қызметтерінің есебінде тұрған адамдарға әлеуметтік-құқықтық көмек көрсету кезінде оларға жәрдемдесу	7336	1,36				
	Мәдениет пен өнерді дамыту	2800	0,52				

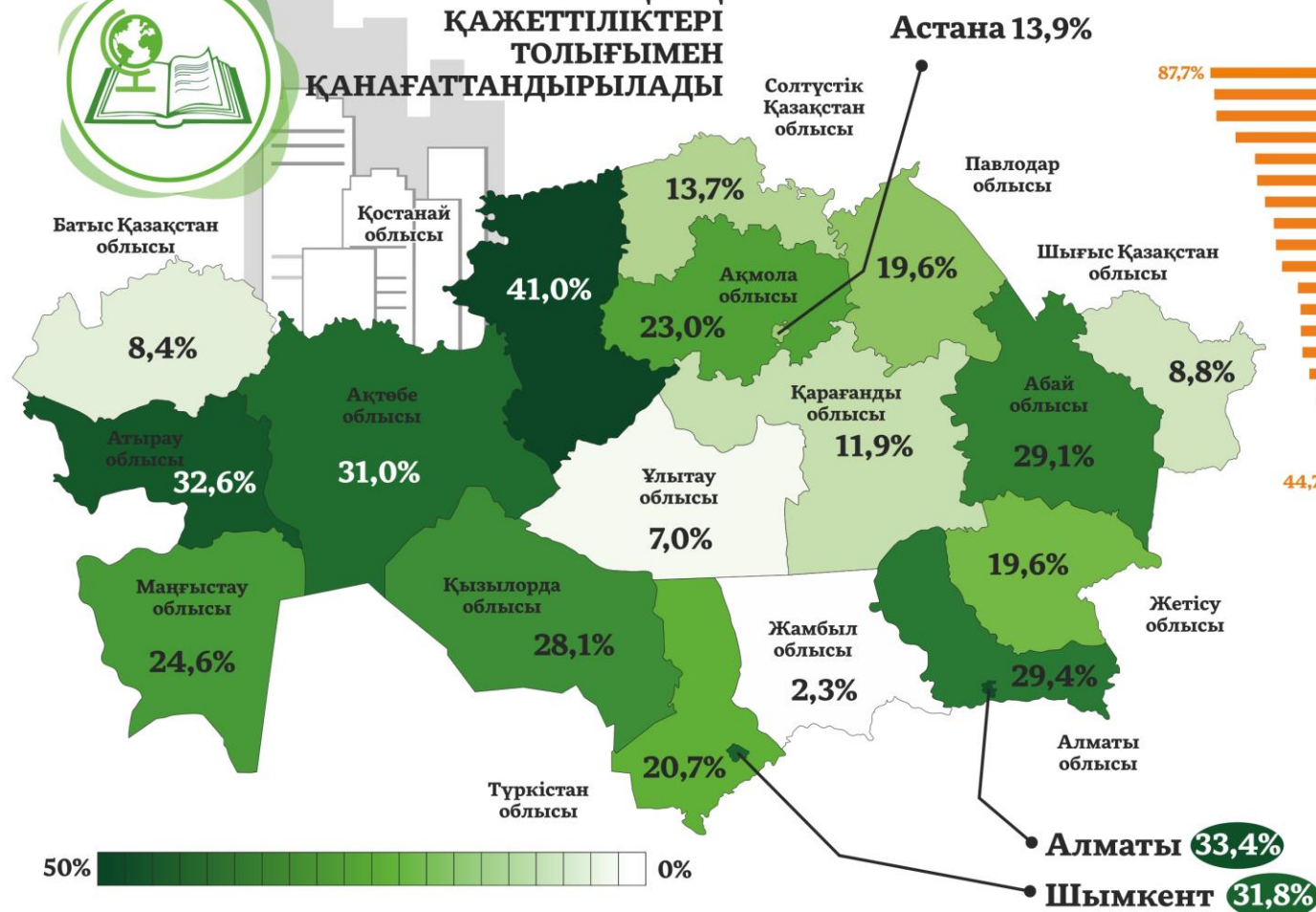
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	1690,6	0,31				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	1534,5	0,28				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау					4224	4,03
	Білім және ғылым					1259,8	1,20
	Өмірлік қиын жағдайда жүрген адамға (отбасына) көмек көрсету					6454,3	6,16
	Қоршаған ортаны қорғау					13378,9	12,78
	Мәдениет пен өнерді дамыту					11574,8	11,06
16	Шымкент	624356,9	100,00			69770,4	100
	Халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын қолдау	226524	36,28				
	Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту	112970	18,09			19725,3	28,27
	Халықты еңбекпен қамтуды қамтамасыз етуге жәрдемдесу	84600	13,55				
	Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әлеуметтік маңызы бар бағыттар	62491,8	10,01				
	Азаматтық қоғамның дамуына, оның ішінде үкіметтік емес ұйымдар қызметінің тиімділігін арттыруға жәрдемдесу	36812	5,90				
	Жастар саясаты мен балалар бастамаларын қолдау	26432	4,23				
	Отбасылық-демографиялық және гендерлік мәселелерді шешуге жәрдемдесу	21100	3,38				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау	16497,1	2,64				
	Азаматтардың денсаулығын сақтау, салауатты өмір салтын насихаттау	13209	2,12			5613,4	8,05
	Ақпарат	9900	1,59				
	Волонтерлік бастамаларды дамыту және қолдау	6570	1,05				
	Қоршаған ортаны қорғау	4300	0,69				
	Тарихи-мәдени мұраны қорғау	2951	0,47				
	Азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қорғау					15023,8	21,53
	Білім және ғылым					29407,9	42,15

6-қосымша

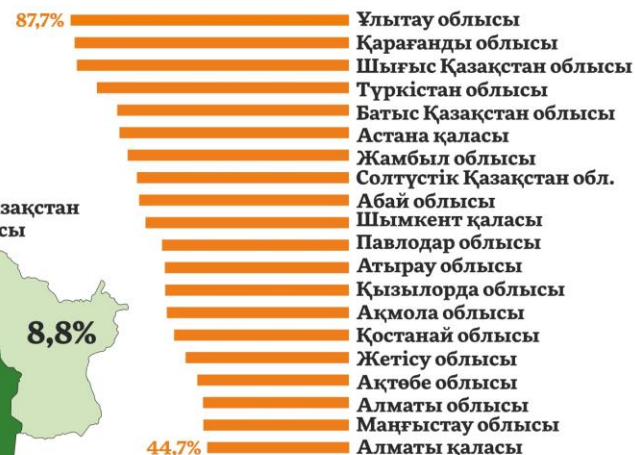
ҚАЛА. ТӘРБИЕ ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ

ХАЛЫҚТЫҢ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ
ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНДЫРЫЛАДЫ

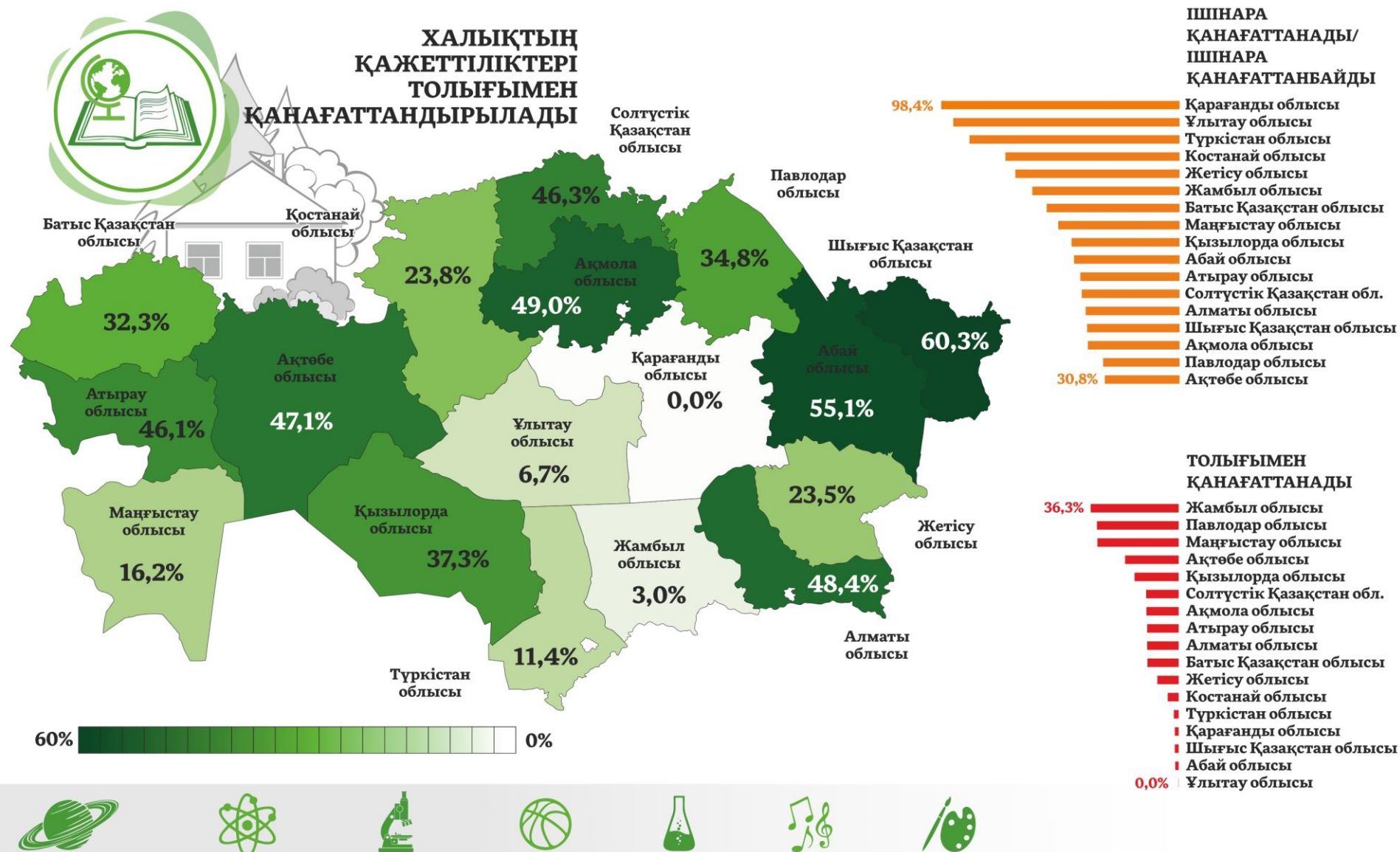
ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНАДЫ/
ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНБАЙДЫ

ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНАДЫ

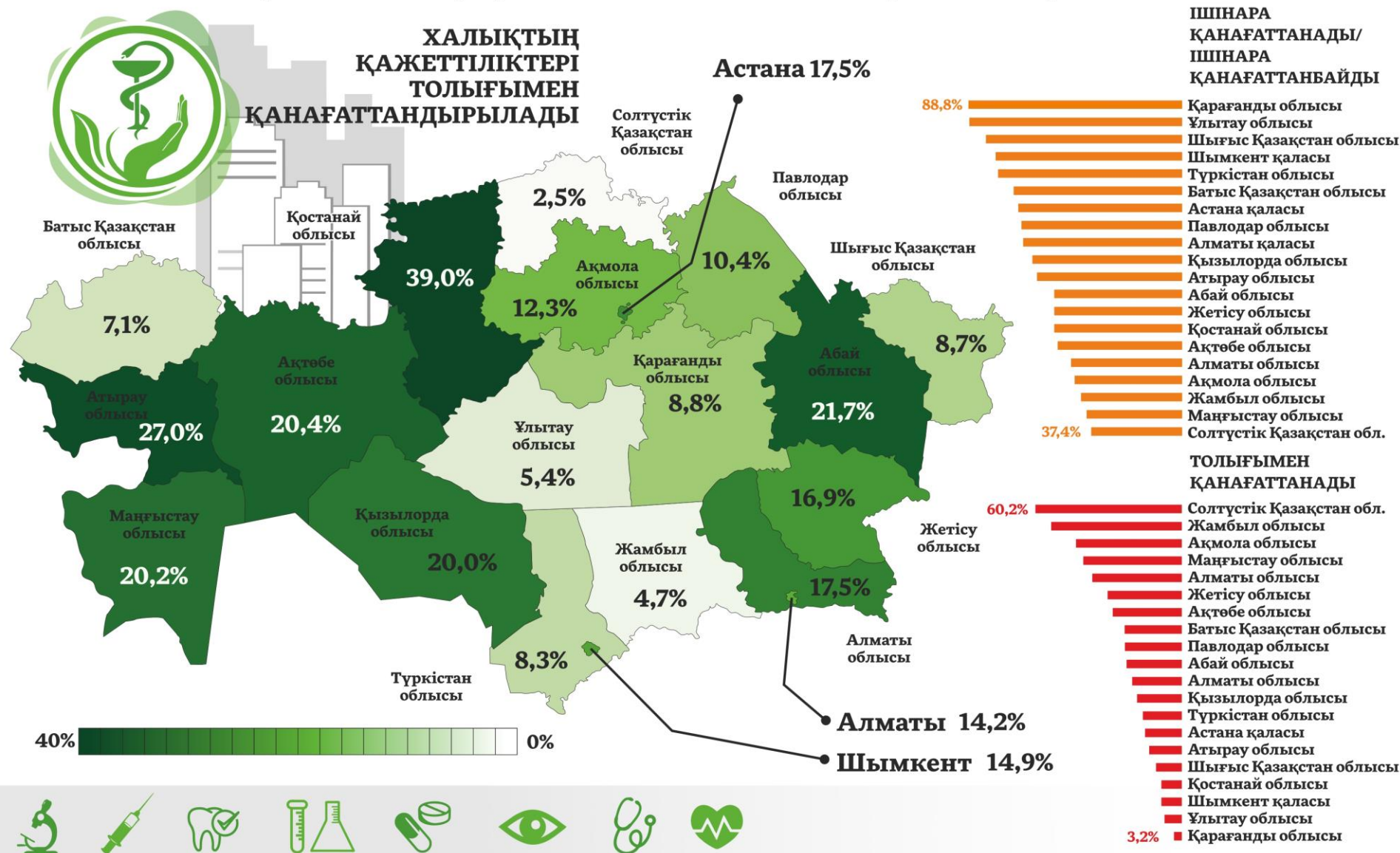

АУЫЛ. ТӘРБИЕ ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ

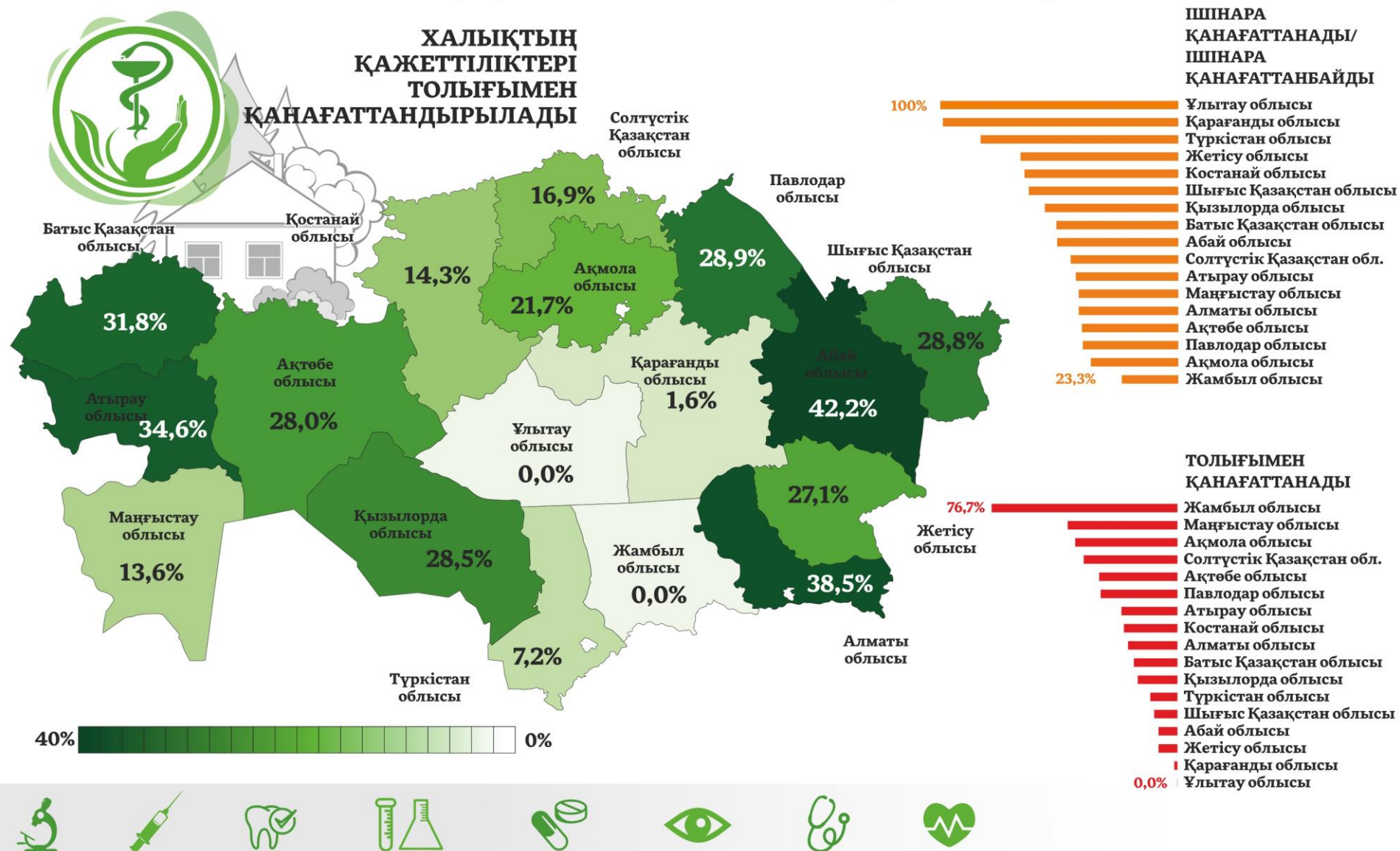

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің тапсырысы бойынша «Десента» қоғамдық қорының зерттеу деректері, 2023 жыл. DECENTA.KZ

ҚАЛА. ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ

АУЫЛ. ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ

**Батыс Қазақстан
облысы**

Қостанай
облысы

9.4%

27,5%

**Маңғыстау
облысы**

20,2%

25,7%

Қызылорда облысы

17,6%

**Түркістан
облысы**

2,6%

A
00

Ұлытау облысы

Ұлытау
облысы

**Солтүстік
Қазақстан
облысы**

Астана 14,6%

Павлодар
облысы

**Шығыс Қазақстан
облысы**

Абай
облысы

17,1%

Алматы
облысы

● Алматы 14,2%

• Шымкент 11,3%

78,8%

35,2%

47,8%

**ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНАДЫ/
ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНБАЙДЫ**

- Қарағанды облысы
- Ұлытау облысы
- Шымкент
- Шығыс Қазақстан облысы
- Астана
- Түркістан облысы
- Батыс Қазақстан облысы
- Павлодар облысы
- Қызылорда облысы
- Атырау облысы
- Жетісу облысы
- Абай облысы
- Алматы
- Қостанай облысы
- Солтүстік Қазақстан облысы
- Ақтөбе облысы
- Жамбыл облысы
- Ақмола облысы
- Алматы облысы
- Маңғыстау облысы

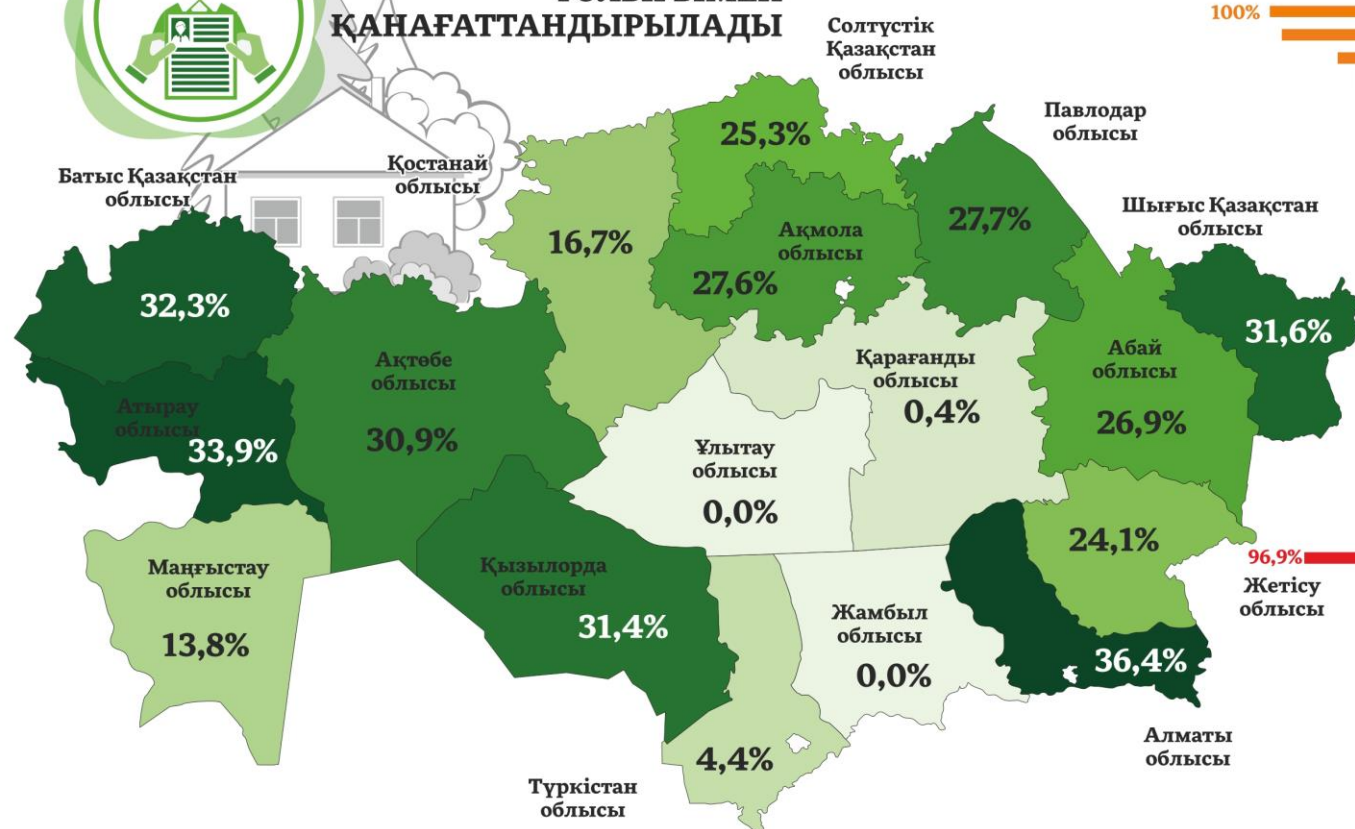
**ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНАДЫ**

Region	Percentage
Солтүстік Қазақстан обл.	100%
Жамбыл облысы	98%
Маңғыстау облысы	95%
Ақмола облысы	92%
Алматы облысы	88%
Абай облысы	85%
Түркістан облысы	82%
Жетісу облысы	78%
Батыс Қазақстан облысы	75%
Ақтөбе облысы	72%
Қызылорда облысы	68%
Павлодар облысы	65%
Алматы қаласы	62%
Атырау облысы	58%
Астана қаласы	55%
Шығыс Қазақстан облысы	52%
Шымкент қаласы	48%
Ұлытау облысы	45%
Қарағанды облысы	42%
Қостанай облысы	10.5%

АУЫЛ. ЖҰМЫС ҚАМТУ

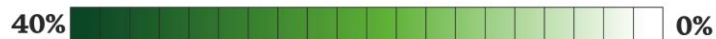
ХАЛЫҚТЫҢ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ
ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНДЫРЫЛАДЫ

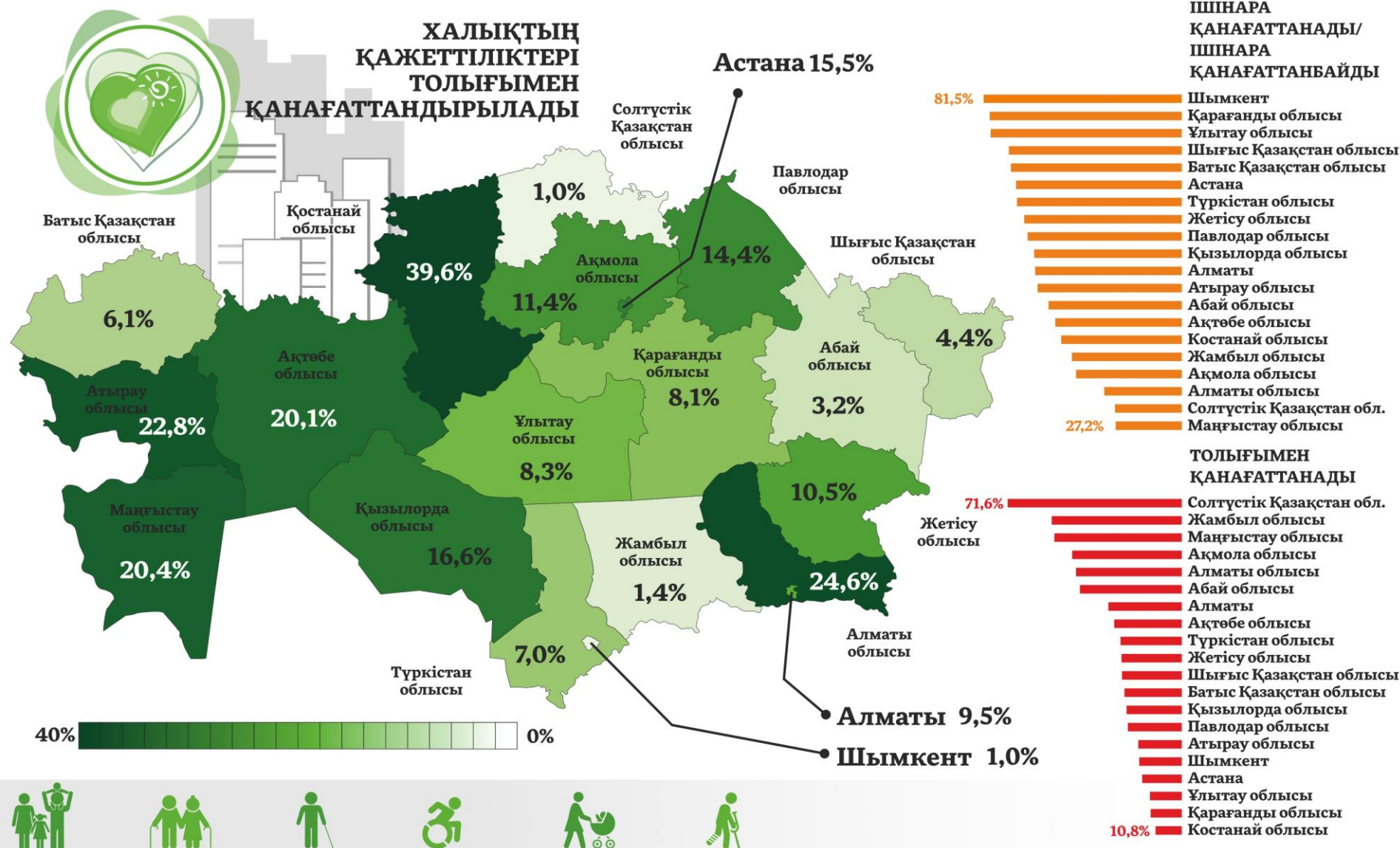
ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНАДЫ/
ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНБАЙДЫ

ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНАДЫ

ҚАЛА. ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ

**ХАЛЫҚТЫҢ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ
ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНДЫРЫЛАДЫ**

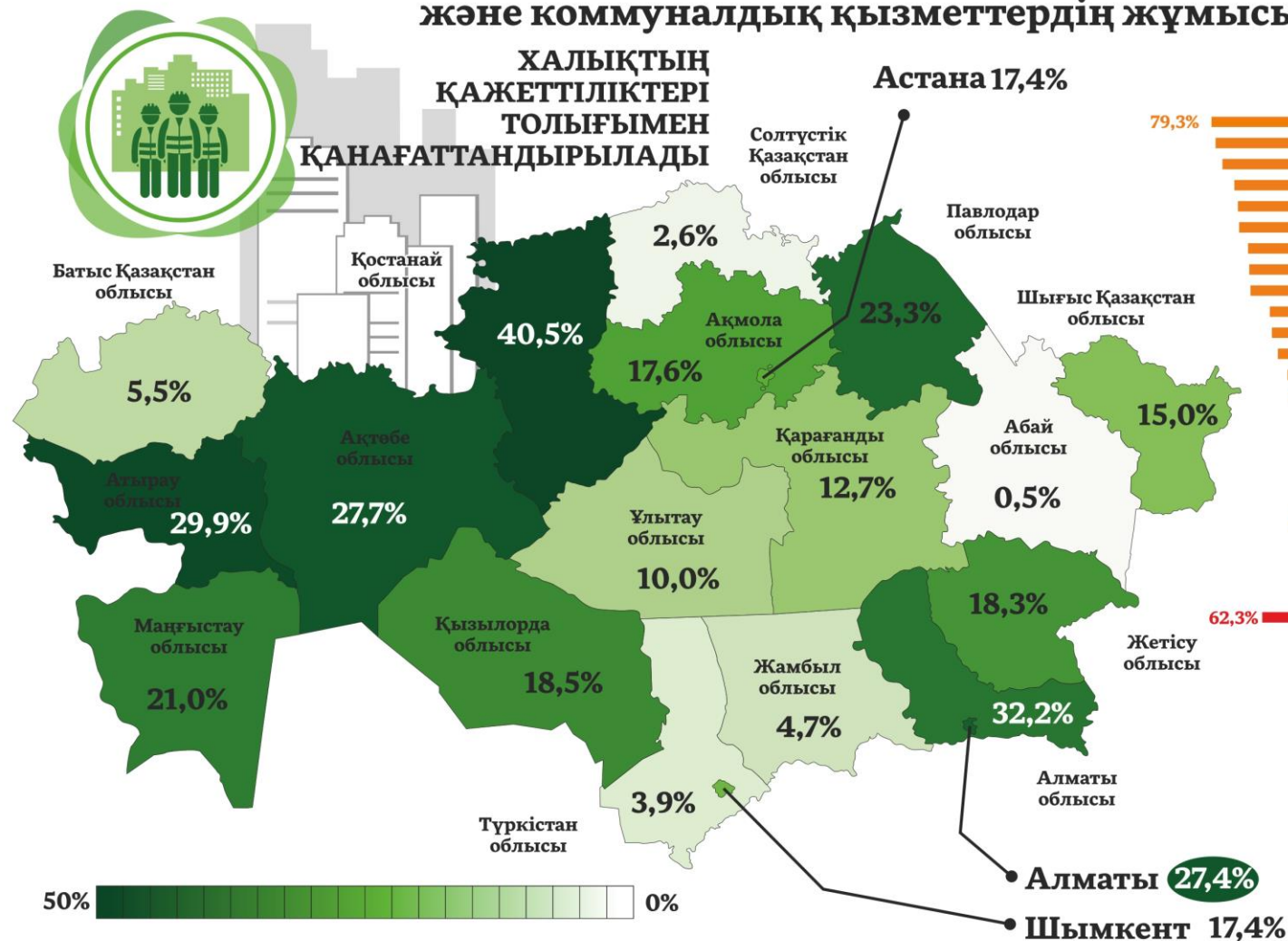

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің тапсырысы бойынша «Десента» қоғамдық қорының зерттеу деректері, 2023 жыл. DECENTA.KZ

ҚАЛА. ТҰРҒЫН ҮЙ ЖАҒДАЙЛАРЫ

және коммуналдық қызметтердің жұмысы

ХАЛЫҚТЫҢ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ
ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНДЫРЫЛАДЫ

ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНАДЫ/
ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНБАЙДЫ

ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНАДЫ

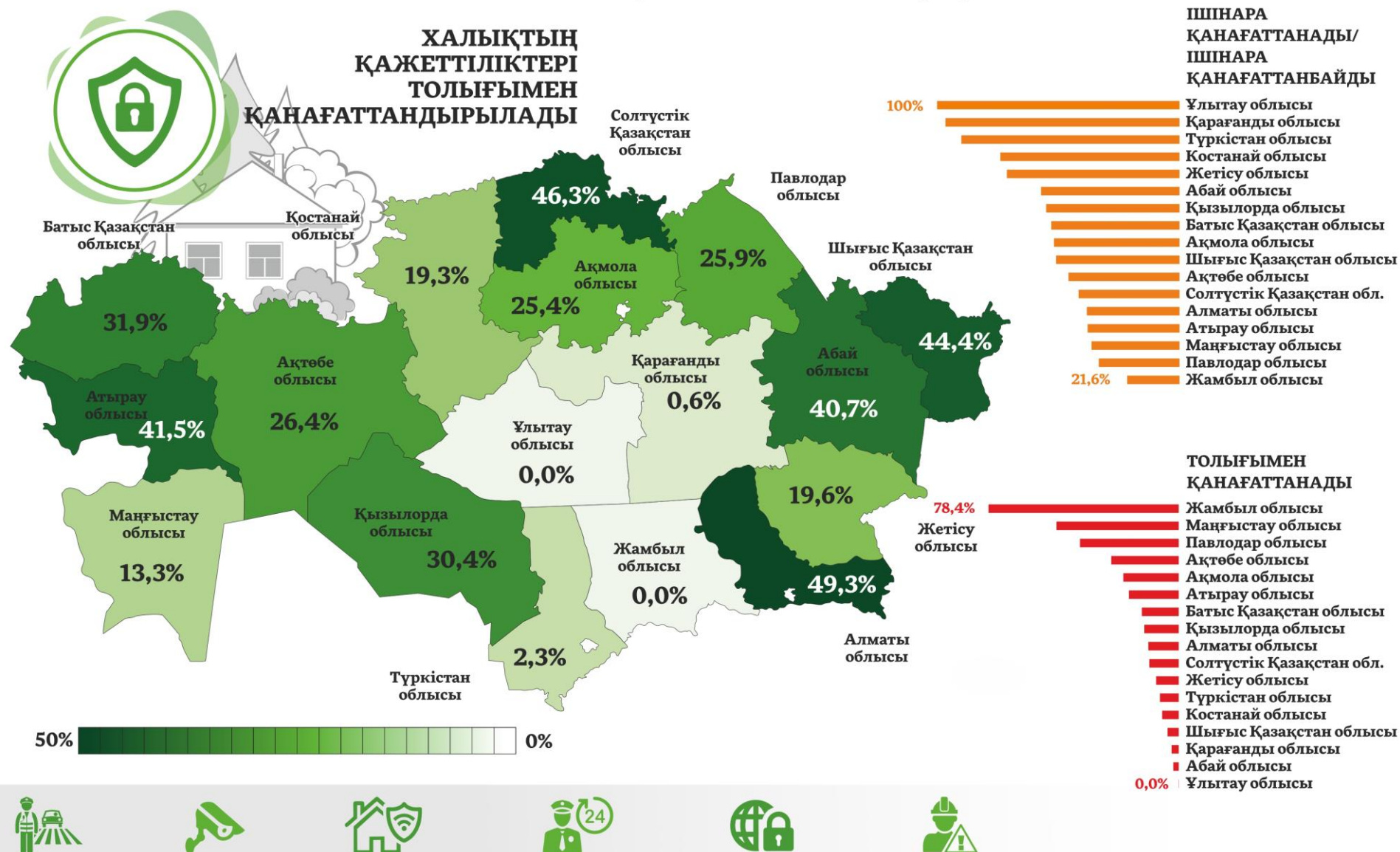
**ХАЛЫҚТЫҢ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ
ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНДЫРЫЛАДЫ**

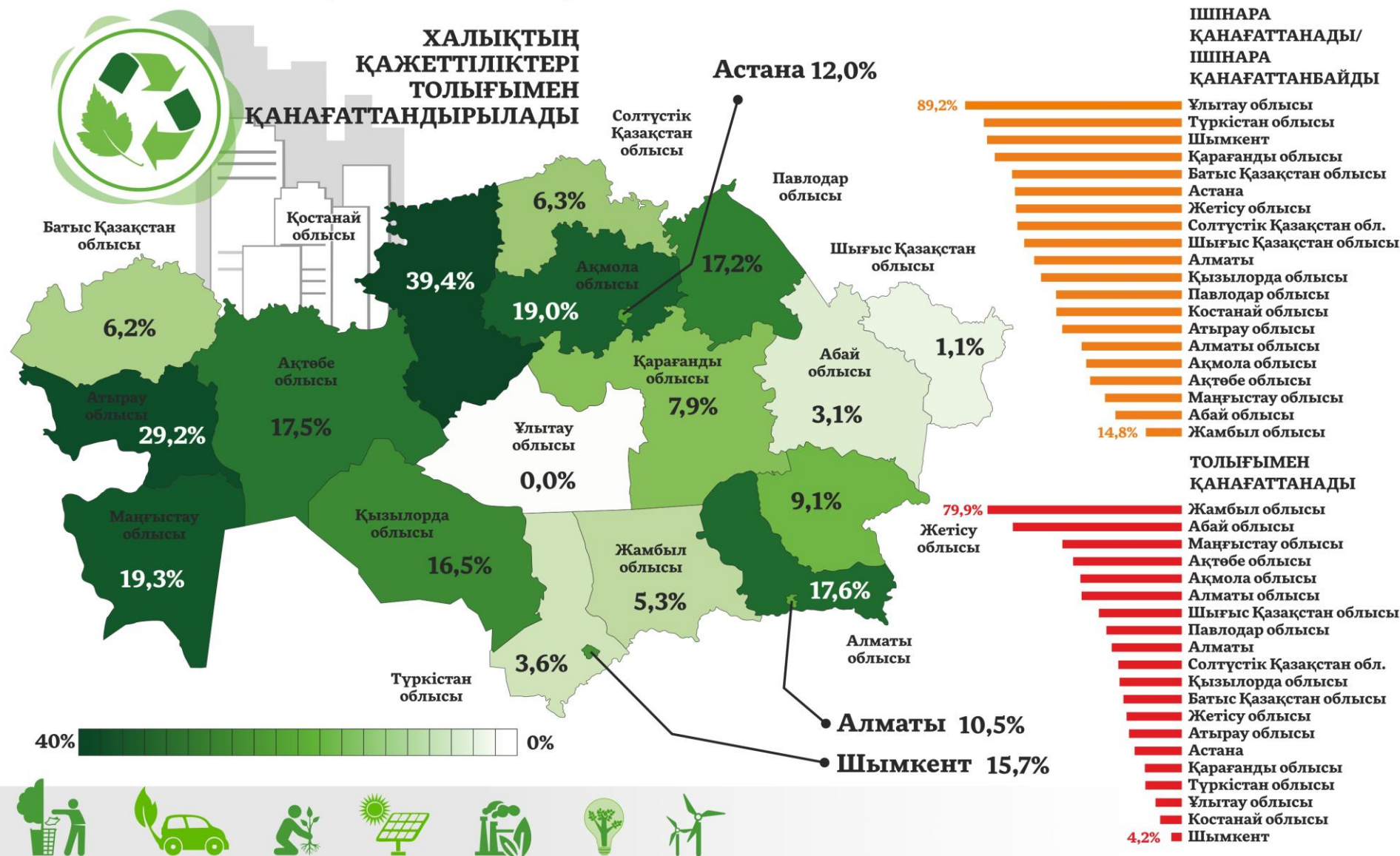
**ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНАДЫ**

АУЫЛ. ҚАУІПСІЗДІК

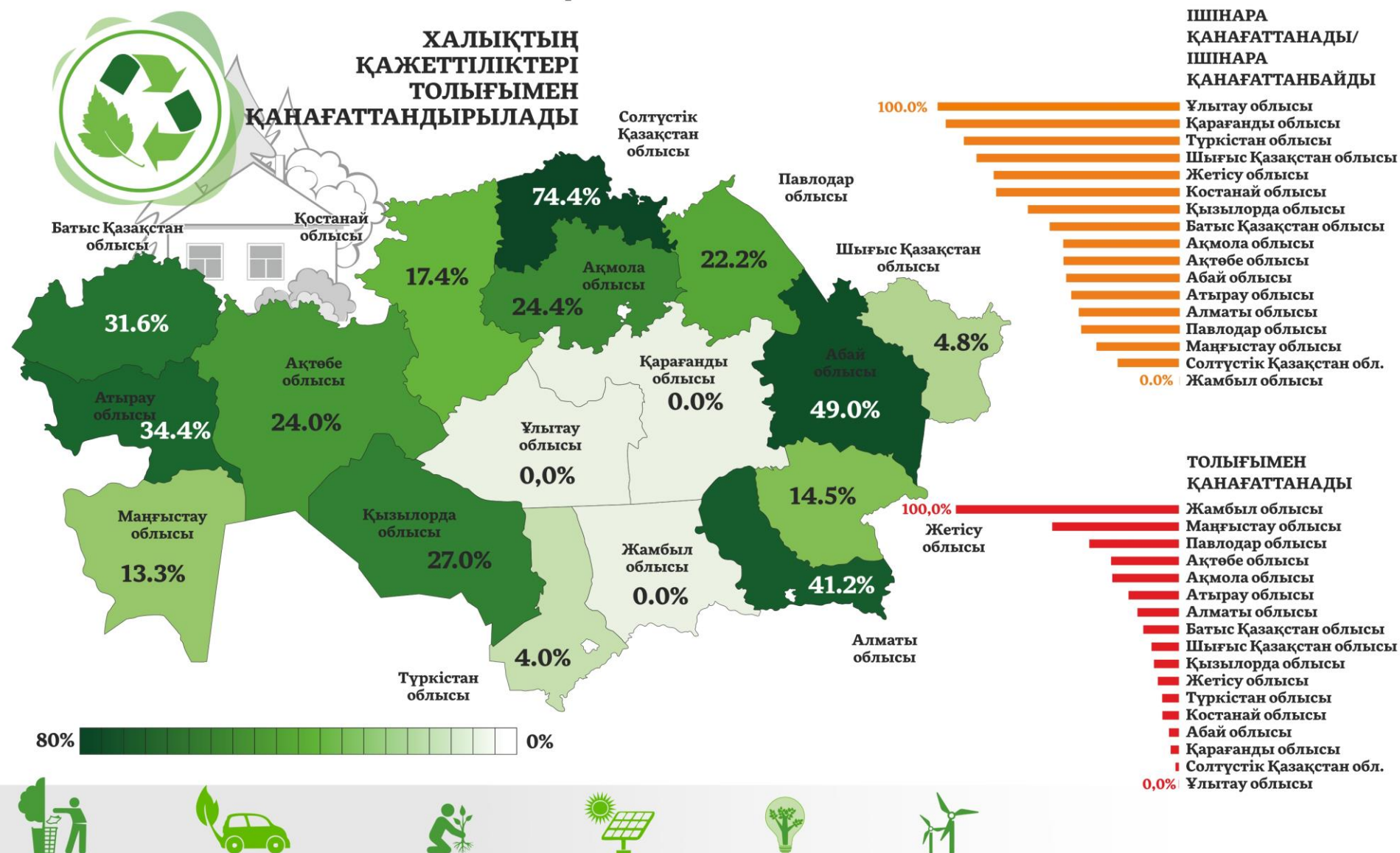

ҚАЛА. ҚОРШАҒАН ОРТА

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің тапсырысы бойынша «Десента» қоғамдық қорының зерттеу деректері, 2023 жыл. DECENTA.KZ

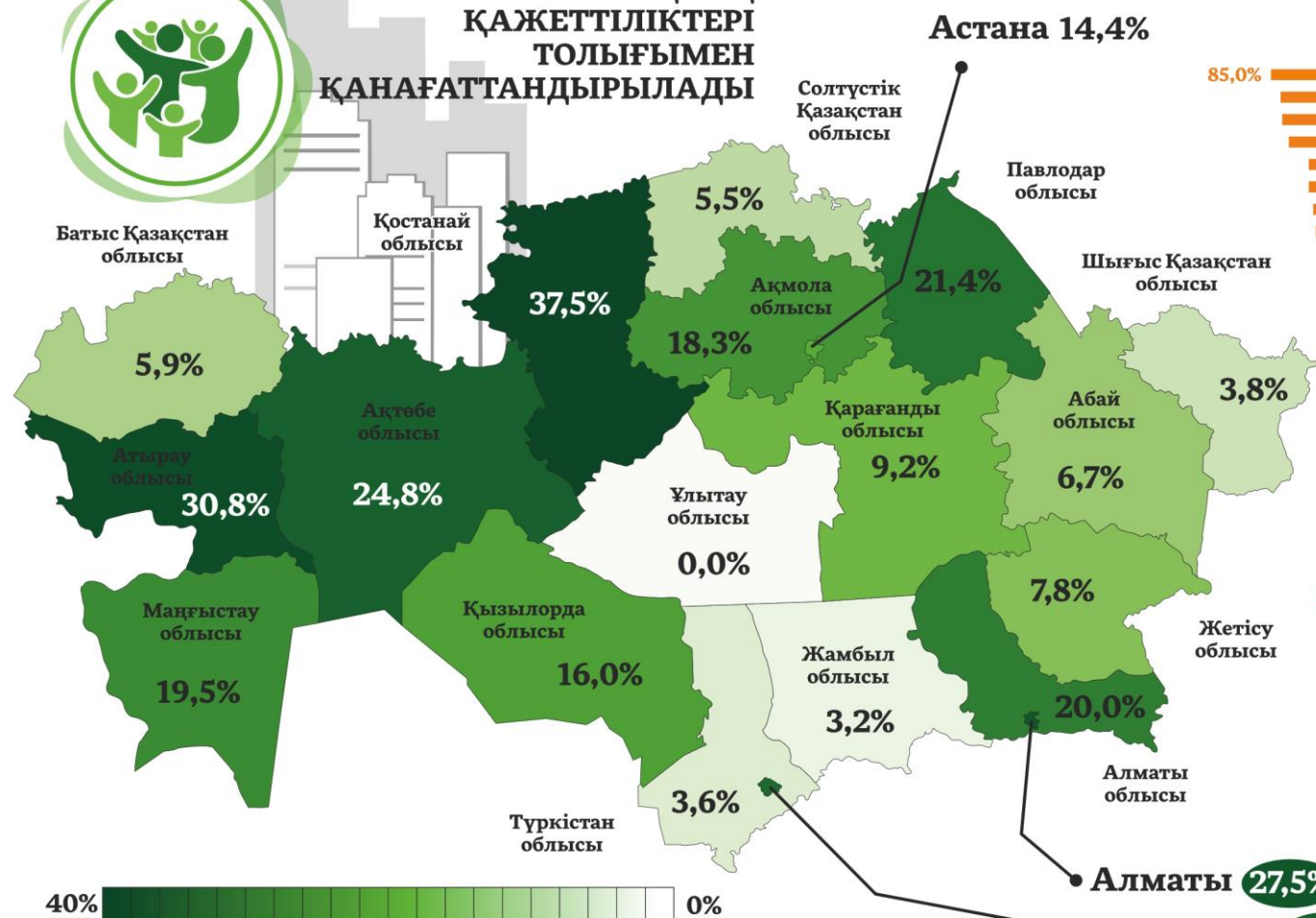
АУЫЛ. ҚОРШАҒАН ОРТА

ҚАЛА. ДЕМАЛЫС ЖӘНЕ БОС УАҚЫТ

ХАЛЫҚТЫҢ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ
ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНДЫРЫЛАДЫ

ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНАДЫ/
ІШІНАРА
ҚАНАҒАТТАНБАЙДЫ

ТОЛЫҒЫМЕН
ҚАНАҒАТТАНАДЫ

Алматы 27,5%
Шымкент 23,1%

АУЫЛ. ДЕМАЛЫС ЖӘНЕ БОС УАҚЫТ

